

A MAGYAR CLERUS
ADOMÁKBAN.

ÖSSZEGYŰJTÉ:

CSUKÁSSI JÓZSEF

BUDAPEST.
LAUFFER VILMOS KIADÁSA.
1879.

Pázmány Péter érsek.

Esztergom 1630-as évek körül volt oly szerencsés Pázmány Pétert, mint érseket lakosául bírni. Tudvalevőleg Esztergom, sub rosa piszkos fészek, telve halovány kis papokkal.

Pázmány sétálván egykor, föltűnt neki egy piros pozsgás theologus. Megállva, megszólítja őt ilykép:

– Ugyan humanissime, úgy-e nincs itt derék ember ebben az Esztergomban?

– Nincs bizony érsek úr, csak excellentiád, meg én! tévé hozzá az önszeretet elvét követő theologus.

Két ferenczrendi barát ment egyszer az érsekhez alamizsnát kérendő. Egy előszobába vezették őket, hol sokáig kellett várakozniuk, mert az érseknek épen fontos végeznie valója volt.

Végre, mikor már egészen beesteledett, belépett az előszobába. Egy asztalon két gyertya égett, s az érsek, mielőtt a barátokkal beszélt volt, eloltotta az egyiket.

E takarékoság arra indította a Ferenczrendieket, hogy kérelmük előterjesztése nélkül tovább menjenek.

– Hová akarnak menni? kérdé az érsek.

Az egyik barát megvallotta nyíltan, hogy ily nagy takarékoság mellett nem tartják érdemesnek az időt tovább itt vesztegetni, mert nem sokra számíthatnak.

– Tévedtek, fiaim – monda az érsek, ha ily csekélységre nem ügyelnék, úgy nem volnék most azon helyzetben, hogy azt teljesítem, a mit kötelességemnek tartok, s a mi nekem nagy örömömre szolgál.

És a barátokat szép ajándékkal bocsátotta el.

Egy szegény asszony egyszer panaszszal járult hozzá, mert úgymond, ő imádkozni nem tud.

– S hogyan? kérdi az egyházi főúr.

– Én úgy akarnék pedig – folytata az asszony – de valahányszor kezdem, egyszerre elfogódom s egyebet sem teszek csak sóhajtozom.

– Jó asszony, felelé az érsek, te tudsz imádkozni, sőt jobban mint én.

Batthyányi cardinális.

Batthyányi cardinális igen gyakran megfordult Rohonczon, saját családi jószágán, és ilyenkor özönlött hozzá boldog boldogtalan, ösmerős lévén jó szívéről, adakozásáról, de némileg arról is, hogy a tréfának nagy kedvelője volt. Azért a ki mit tudott, vagy mutathatott, sietett Rohoncra.

A közel eső faluk egyikéből heti vásárra ment be egy csizmadia, s a mint Rohonc közelében járna téli időben, a város közelében lévő tó befagyván, a jég hátán egy eleven rókát látott a csizmadia és bármennyire közeledett, a róka nem ment el.

Körülnézett a jámbor, hogy nincsen-e valami vadász ember közel, hogy a rókát kézre kapná, – de nem volt.

Mit csináljon már? Most alig volt a rókához tíz lépésnyire, még sem szaladt el. Ekkor közelebb menvén megint, látja, hogy a róka orra vízben van, de egy nagy csuka fogja ő kelmét éles fogaival.

Nem okoskodik soká, hanem lévén nála egy üres zsák, melyben burgonyát akart haza vinni a heti vásárról, – leveszi válláról, s a rókát farkánál fogva halastól a zsákba dugja; mert a czivakodók nem tudtak egymástól szabadulni.

Bekötvén zsákját Rohoncra ment, épen a cardinális lakásához.

Kéri a kapust eresztené be, hogy ezt a tréfát a cardinálisnak megmutassa. A kapus nem ereszti be; mire a csizmadia addig rimánkodott, hogy a kapus azon föltétellel mégis

bebocsátotta, ha negyedrészt oda adja annak, a mit ezért a kardinálistól kap.

Fölmegy a lépcsőzeten, ott meg az inas állja útját, de utóbb az is alkura vette a dolgot, tudván, hogy ajándék nélkül ki nem ereszti a cardinális, tehát egy negyedrészt az ajándékból kialakított magának.

De most jött még csak a kammerdiener, az még alább valóbb volt, az ki alkudta az ajándéknak felét.

Bemegyén a csizmadia, s a cardinális vendégeivel jól mulatott a róka histórián, s jó kedvében lévén, kérdi a csizmadiát, mit kíván?

- Száz botot, kéri kereken a csizmadia.
- Elment fiam az eszed? kérdik tőle mindannyian.

De csak addig erőszakoskodott, hogy utóbb a cardinális beleegyezett, gondolván, hogy ebből újabb tréfa kerekedik talán.

Úgy is lett; mert a mint a derest kitétték, – minthogy ez a szerszám abban az időben közönség es „asztali eszköz” volt, – s két hajdú pedig készen várná a jó munkát; ekkor meg szólamlík a csizmadia, hogy huszonöt darab ebből alku szerint a kapusé, huszonöt az inasé, és végre ötven a harmadiké.

Látván a cardinális, hogy milyen cselédei vannak és mikép zsarolják a szegényeket, nagyon keveset töprenkedett, hanem a száz botot az illetőknek egytől egyig kiosztatta mindjárt.

Zalamegyei birtokán volt egy plébános, ki lelkestől testestől vadász lévén, vadász fegyverrel ment a faluba, misézni, keresztelni, gyóntatni. Ha gyóntatni ment, a monstranciumot vadász tarisznyájába tette, s ha nyulat vagy egyebet lőtt, azt is oda tevén – ezen „szentségtelen” tette sokakat megbotránkoztatott. Sokat panaszkodtak azért, míg egyszer megtudta a bíbornok is, és többi rovásai közt ezt is szemére vetette.

– En nem látom át – felelé a bíbornoknak alázatosan, hogy Krisztus urunk, a ki kisedd korában ökrök, szamarak közt lakott, miért ne lehetne el a nyulak közt?

Ez okoskodás ellen aztán nem szólhatott a bíbornok.

Egy gazdatisztje házasodván, instancziát adott be hozzá, hogy megnősülvén, a rosz idők miatt segítse valamivel. A bíbornok németül ilyen végzést hozott:

- Wird ihm ein Metzen Sprunghaber bewilligt.

Széchényi cardinális,

– Széchényi cardinális szintén a legeredetibb ember vala, főleg pedig nagy hazafi, kit a maga idejebeli dolgok nagyon aggódtatván, a haza sorsa annyira elfoglalá lelkét, hogy miszés közben megállva fölkiáltott:

- Boldog Isten, mire jutánk!
- Bizony rútul vagyunk! szól bele huszárja, ki neki a mise alatti szolgálatot tette.
- Szamár! szól vissza a nagy ember, ki bizta rád az ország dolgait,

Gróf Eszterházy Károly egri érsek,

Gróf Eszterházy, egykori híres egri érsekről beszél a hagyomány néhány adomát mely meglehetősen jellemzi a főpapot, ki egy személyben született „nagy úr” is volt.

Egyszer a többek között ügyes bajos dolgai miatt Bécsbe utazott föl, még pedig vasutak hiányában a saját gyönyörű fogatán.

A mint Bécsben az udvarhoz hajtatott, a császár egyik ablakból nézte az érsek kitűnő négyes fogatát, s midőn az előtte megjelent, a császár tréfásan jegyzé meg:

- Valóban eminenciádnak olyan gyönyörű fogata van, milyennel az egyház első feje

Krisztus urunk sem dicsekedhetett,

– Nem is született ám az Eszterházy ágyból! válaszolá a büszke főúr.

Az egész birodalmában csak egyetlen ember találkozott, ki a hatalmas főpapnak nem csak visszaszólni, de vele dacolni is mert. Ez az egyetlen egy ember pedig nem volt más, mint egy egyszerű falusi plébános, a miért őt nem hogy haragjával sújtotta volna, sőt becsülésében részesítette.

Egyszer e következő levelet küldte a plébánoshoz: „E hó 15-én délelőtt 11 órakor jelenjen kend meg Egerben.

Gróf Eszterházy érsek.”

A plébános megkapván a levelet, szépen a fiókjába tette és várta a kitűzött napot.

Mikor az elérkezett, a plébános kocsira ült és hajtatott Egerbe és megérkezve, először is leszállt a „szarvas”-hoz, azután fölballagott a városi hatósághoz, ott pedig egy bizonyítványt állítatott ki magának, hogy ő ekkor és ekkor déli 11 órakor Egerben volt. Mikor a bizonyítványt megkapta, szépen visszaballagott kocsijához és a mint jött, úgy haza is hajtatott.

Az érsek másnap a falun utazott keresztül, s midőn a plébános lakása elé érkezett, megállította kocsiját és mérgesen benyitott a plébánoshoz.

– Hát kend miért nem fogadta meg parancsomat, a mit világosan megírtam kendnek ez előtt egy héttel?

– Eminenciád! Én a parancsot híven, becsületesen teljesítettem a mit hiteles bizonyítvánnyal is igazolhatok – monda a plébános, előmutatva az érsek levelét és a bizonyítványt is.

Az érsek elmosolyodott és szó nélkül távozott. Persze az kimaradt a levélből, hogy az „érsek előtt” jelenjék meg kend Egerben.

Meghallotta az érsek, hogy az ő daczos plébánosa haldoklik. Hirtelen kocsira ül és kihajtat hozzá.

Midőn benyitott a haldoklóhoz, az már csakugyan az utolsó lélekzetet szívta. Az érsek részvétellel ment ágyához.

– Részesült-e kend minden szentségben? kérdé tőle szelíden.

– Oh nem eminenciád, egyben nem részesültem; nyögé a haldokló.

– Es melyikben nem? kérdé az érsek megütődve.

– A házassági szentségben – suttogá a haldokló és a fal felé fordulva, megnémult örökre.

Gróf Eszterházy Károly egri érseket, kinek nagyságáról most is komorkodik az egri lyceum, számos egyház és még számosabb alapítvány, hol hol nem, meglátogatta egykor II. József császár és föltűnven neki a gróf címerében látható egyszarvú, gúnyos mosollyal kérdé:

– Ugyan melyik országban tenyésznek ezen csodaállatok.

– Ott, fölséges uram, – felelé a meg nem zavarodott főpap, hol a még csodásabb kétfejű sasok.

Volt az egri dioecesisben egy Tulok nevű plébános, kit szintén igen szívelhetett.

Egyszer egyház látogatás alkalmával Tulok plébániáján is megjelent a püspök, s mint szokta ilyenkor, maga vette át a házigazda szerepét fényes ebédet adva.

Az ily ebédekre még a plébános is külön meghívást szokott bevárni, – saját asztalához – hanem úgy látszik az érsek erre nem reflectált és Tulok elmaradt az érseki bankettől.

Az érseknek ez föltűnt és kérdi:

– Hol van Tulok?

Nem nyervén kielégítő választ, szokott arisztokratikus humorával ily megjegyzést tón:

– Hm! Eljöhett volna bátran, lett volna itt is széna!

Pápa városának is földes ura volt az érsek. Volt egy gyöngéje, a zsidókat nem szerette. Pedig abban az időben Pápának egész zsidó lakossága két-három családból állott.

Egyszer Eszterházy szokott esteli sétájára indulva, egy oly ház előtt ment el tisztjével,

melyben zsidók laktak. Péntek este volt s az alacsony ablakon át jól láthatták, a mint a zsidók a szokatlanul kivilágított szobájukat meglehetősen zajjal végezek.

Ezt látva és hallva, annyira erőt vett az érseken gyöngesége, hogy ezüst burnót szelenczét egész indulatossággal hajította be, a meglepett zsidó család nem kevés megrémítésére – az asztal közepére.

Akkor aztán egész hidegen azt monda tisztjének.

– Menjen kend érte.

A tiszt kissé borsódzott bemenni, – mert tudjuk, hogy régen a zsidók fanatismusáról félelmes meséket képzeltek az emberek, – de mit volt mit tenni? Az uraság szólt, be kellett mennie.

Midőn szerencsésen kihozta a szelenczét, a püspök elodázólag intett és monda neki:

– Tartsa meg kend!

A szelenczét most is értékes és érdekes emlékként őrzi az illető tiszt fia.

Eszterházy igen szerette a felebaráti szeretetet valláskülönbség nélkül – persze csak a keresztény vallásúakra nézve gyakorolni. Társaságában, asztalánál mindig voltak protestánsok és épen ezért igen szerették őt ezek is. Meg volt azonban az a gyengéje, hogy szeretett térítgetni. Ha nem sikerült, az nem változtatott az illető iránti jó indulatán semmit. Urodalmi ügyvédje is kálomista volt.

Egyszer ehhez az ügyvédhez fordul, úgy asztal után, és kezdi térítgetni. Az állt erősen.

– Hallja kend, szólt végre a püspök, hiszi kend, hogy Krisztus urunk isten fia légyen.

– Hiszem és vallom, kegyelmes uram, – hisz az én vallásomnak is alapelve ez.

– Hát a szent háromságot hiszi-e kend?

– Nem kevésbé hiszem és vallom, kegyelmes uram!

– Hanem a transsubstantiatot nem hiszi kend úgy-e?

– Azt már nem hihetem kegyelmes uram!

– Hm, pedig lássa kend, ugyan azzal a fáradsággal azt is elhihetné kend.

1789 körül, gróf Eszterházy egri érsek idejében történt, hōgy a b. e. egyháznagy, mint egyszersmind főispán egy nevezetes megyegyűlés alkalmával Hevesmegye rendéit ebédre kereté magához; a megjelentek között egy oly kitűnőség is volt, a ki csak kevéssel az előtt tért át a r. kath. vallásra, a reformátusok közül. Ez a nevezetesség igen jó humoros úri ember lévén, azzal mulattatta ebéd fölött környezetét, hogy az elhagyott felekezet félszedségeit taglalgatva, jelen volt régi hitsorsosait tűzte ki élceinek czélpontjául. Az érsek kissé restelve a dolgot, tréfás modorral akarta végét vetni a kellemetlen tárgynak, mely czélből egy balján ülő öreg táblabíróhoz fordulva, ily szavakat intézett:

„Lássa édes J. G. uram, mily buzgó híve vált anyaszentegyházunknak Z. úrból ily rövid idő alatt.” – Mire a megszólított veterán egész higgadsággal kétfelé simítá tisztos ősz bajuszát, laconicus rövidséggel eképp válaszolt ő eminentiájának:

– Hja kegyelmes uram, szökött szolgálta soh' se mond jót régi gazdájáról!

Csenger egész községe egyszerre lett kálvinistává s akkor a templomokat is átídomították a reformált hitvallás szertartásaihoz.

A szép nagy mór-izlésű torony teteje is kőből épült, s azon egy roppant kőkereszt emelkedett. Azt a jelvényt templombontás nélkül nem lehetett eltávolítani. Fogták: lyukat fúrtak felül a keresztbe, s abba ültették bele az új felekezet jelvényét, az érczkakast.

Egyszer keresztül utazik Eszterházy érsek Csengeren, s meglátja ezt a sajátos jelvényt a tornyon.

Azon időben Hadady uram volt az egyház kurátora.

Kérdi tőle az érsek: „Miért áll a kakas a keresztben?”

Hadady uram pedig gyors eszű ember volt, s megfelelt magáért.

– Azért, mert a kereszt elbírja a kakast; de a kakas nem bírná el a keresztet.

A pápának írt egykor levelet a gróf s a levél alá következőképen írta magát alá:

Carolus comes Eszterházy, dominus Papae et Mundi. A levélnek e különös aláírásán megütköztek Rómában és kérdést tettek az aláírás értelmezése iránt, mely aztán egészen megnyugtató volt, minthogy a püspök csakugyan dominus Papae et Mundi; mert Pápa városa az övé volt, a szakácsát pedig Mundinak nevezték.

Emberszeretete miatt annak idején sűrűn emlegették. A nagy éhség alkalmával magtárait megnyitotta az éhezőknek, még pedig annyira, hogy a magtárak mind kiürültek, s egy palócz küldöttségnek máj-épen semmi sem maradt.

– Adnék fiaim nektek is – vigasztala őket a gróf, de látjátok, hogy magam is kifogytam; hanem kérjétek az Istent, megadja az mégis a mindennapi kenyeret.

Erre az egyik palócz is okoskodott.

– Hisz én azt meghiszem, hogy a mi jó Istenkénk adna bizony szívesen; de mikor neki sem lehet már; mert utoljára sincs egyebe szegénykének az Isten mezejénél (jól tudják a palóczok, hogy mi az!) de azt is elfoglalta Keglevich uram.

Gödöllön utazván keresztül, Grassalkovich herczeg tudni akarta ki utazik Gödöllön keresztül négy lovas hintóban, huszárral? És e végre cigány kengyel futóját utánna szalasztá, kérdené meg, ki ül a kocsiban? A cigány lóhalálban futván, csakugyan elérte, és kérdi:

– Ki van a kocsiban? Mire a püspök felel:

– Episkopus Agriensis.

Mit a cigány nem tudván hazáig tisztán megtartani a fejében, csak úgy hangzás után így jelenté be:

– A bizson eb is kopó is agár is.

Minden beveendő kis paptól megkívánta, hogy valamely hangszeren játszani tudjon. A többi közt három lévai fiú jelentette magát és a püspök sorban kérdé őket:

– Miféle hangszert tudsz?

– Én harangozni tudok – mondja az első.

– Hát te másik?

– Én meg orgonaszíjat húzni.

– És te harmadik? – Füttyülni.

– Nagyon jól van – mondja a püspök, titeket is jól tudlak használni s épen bevallott tudománytoknál fogva beveszlek benneteket a gyöngyösi seminariumba. (Azaz a gyöngyösi barátokhoz kolduló frátereknek.)

Mind a három visszament Lévára.

A falun a tanítókat váratlanul meglepte, hogy a tanítók ügyességéről meggyőződtek. Egyszer egy hasonló kirándulás alkalmával látta, hogy a tanító a gyermekekkel borsót nyomtatott:

– Hallja az úr – mondja a püspök, én nem azért rendeltem magát ide, hogy az embert is lóvá tegye. Eltakarodhatik.

Roppant jövödelmeit a püspöki javadalmakból egy fillérig közczélokra használta el, hisz a pápai és tatai szép szentegyházak roppant összegekbe kerültek.

A püspök minden után szívesen maga is eljár s ilyenkor néha észre sem vették, hogy a püspök a hátuk megett van és hallgatja, mit beszélnek.

– Hej ha nekem ennyi pénzem volna! sóhajt az egyik.

– Mit csinálna kend? kérdi a másik.

– Építenék egy korcsmát, abban aztán ingyen mérném a bort.

– Hátha elfogyna egyszer az a pénz?

– Akkor aztán vége lenne.

– De hát a dolog kinek kellene aztán? okoskodik a másik.

– Biz azt nehéz lenne megszokni.

Ekkor előjött a püspök s a gondatlan beszédű embernek azt monda:

– Édes fiam, egyszer egy ember azt monda az Istennek, hogyha már mindenkinek nem tesz is kedve szerint, legalább neki tegye meg, hogy olyan időt adjon földjén, a minőt ő akar. Erre az Úristen hajlandónak mutatta magát és a könyörgőt utasítá, hogy a mikor, milyen időt kíván, csak szóljon úgy lesz az.

Ekkor az ember bele akadt az Isten dolgába, és rendelte majd a jó időt, majd szelet, majd hideget, majd meleget, a mint gyarló eszével elgondolta, hogy így lesz jobb. Azonban mire aratni kellett volna, egy szál gabonája sem volt; mert a helytelenül felosztott időjárás mindenét megölte. Ekkor látta az ember, hogy nem jó az Isten dolgába avatkozni.

– Azért édes barátom – mondja a püspök, hagyd én rám a dolgot, majd tudom én, miként használok neked is, mikor korcsma helyett szentegyházat építek.

Mikor a pápai és tatai szentegyházak végkép elkészültek, egy bizonyos uraság mindkettőt megnézte. Később magához meghívta a püspököt, s midőn is egyet mást mutogatva, beszélgetés közben egy nagy korcsma felé vezette, mit épen most épített, s melyről már előbb dicsekedve szólt.

– Méltóságod mindenesetre a menyországba jut, tréfál az uraság, hisz már a tatai és pápai szentegyházakért reménylem két ülő helye is lesz.

– Szívesen mellém ültetném a gróft – mondja a püspök a nagy korcsma előtt megállva, de látom a gróf szintén gondoskodott már magának helyről, csak hogy a – pokolban.

Midőn annyi költekezés után valaki aggodalommal kérdezte a püspököt, hogy hát rokonainak mit hagy?

– Mind azt, a mit én atyámtól örököltem, és nevemet, mi az Eszterházyak becsületének folytatását teszi, monda a püspök.

Hogy minél több embernek adhasson biztos kenyeret, temérdek hivatalnokot tartott és épen e miatt egy vendége azt monda neki:

– Ugyan barátom, minek tartod ezt a sok embert?

– Hát ki adjon nekik kenyeret, ha én nem?

– Na de ennyi embert? szörnyűködék amaz, hisz jó formán dolgot sem tudsz nekik adni.

– Dehogyan nem tudok, mondja a püspök, ha akard még téged is megfogadlak.

– Talán arra, hogy az út mellett álljak itt a kertben?

– Arra is megfogadlak, hanem lekötelezed magadat, hogy legalább egy hónapig itt maradsz.

Ekkor vette észre a jó ember, hogy még az is dolog, ha az embernek egy helyben kell állani.

Hanván, Pápa mellett, családi sírboltot készíttetett s előre kiválasztá magának a helyet, hol egykor nyugodni fog, s ezen helyet életében évenként fölkereste.

Az ilyen dologhoz, igen természetesen, nyugodt jó lelkiismeret kell, mert csak az bír nyugodtan meghalni és a halálra gondolni, ki életének folyamában az igazság útjáról le nem tért.

Kopácsy József prímás.

Metternich egyszer magához hivatá a hunyászokodni és koldulni nem akaró büszke magyar papot, ki a pázmáni széknek sok becsületet hozott, – s a miniszter bizalmasan azt mondja Kopácsynak:

– Önnek igen sok irigye van!

– Harmincz éve dolgozom azon, hogy minél többen legyenek.

Ekkor látta a miniszter, hogy e vádnak tett kérdést, csak büszkeségnek tartja, nem hallgatott többé az irigykedők fondorkodására, hanem kinevezését elrendelé.

Biz én most már nem tudom megmondani, hova való plébánus neveltette Kopácsyt, de az

bizonyos, hogy midőn püspöki székét Veszprémben elfoglalá, s a megyebeli papság szertartásos kézcsókolásra bejött, egykori nevelőjének elébe kocsizott és ő csókolt neki kezét.

Egykor nagy ebédet adott, s észrevette, hogy valamelyik káplán, ki szintén részesült a meghívásban, nagyon kereste az u t o l s ó helyet, mi egy szegény káplánt megillet; de csak nem bírta azt eltalálni.

Észrevette ezt Kopácsy, és megközelítvén a káplánt, mosolyogva mondja:

– Csak ülj le bátran, édes fiam, ott az u t o l s ó hely, a hol te leülsz.

A veszprémmegyei II (egykor kapitány) mindenkori ellensége a papoknak, nem mulasztott el egyetlen alkalmat, hogy a papságot ne gúnyolja, és épen egyszer Kopácsyval szemközt állva mondja:

– Szja, uraim, nem tagadhatjuk, – midőn apáink arról tanakodtak, hogy fiaikat micsoda pályára ereszszék, rendesen így okoskodtak: ez a fiú nagyon szereti a hasát, legjobb lesz papnak.

– Igaza van a tekintetes úrnak, – felel Kopácsy rögtön, – hanem egyet elfeledett mondani a tekintetes úr (a ki mint főlebb is mondám kapitány volt) hogy a másik fiúról meg azt mondák: ez a kölyök vásott, mint az ördög, tanulni nem akar, tehát jó lesz katonának! –

Kopácsy a herendi porcellán gyámok Fischer Móricznak kitűnő pártfogója volt, és egyik megrendelést a másik után tette, hogy a nagy szorgalmú embernek minél több ösztönt adjon.

Ezt valaki bizonyosan megirigylette, s nein röstelte Fischert a kegyből kiejteni.

Kopácsy végtére megunta a dolgot, s föltette, hogy előkerülendő alkalommal ez áskálódást visszautasítja.

Meg kell még jegyeznünk, hogy az illető egyén nem volt valami közönséges ember, s így pusztá félbeszakítása a beszédnek alig lett volna helyén.

– Méltóságod csak minden áron előtérbe viszi ezt az embert? – szólamlík meg újra Fischernek ellensége, ki hihetőleg föltette magában, hogy addig nem nyugszik, míg Kopácsyt el nem idegeníti tőle.

– Tehát ön Fischert nem méltányolja? – Kérdi Kopácsy.

– Őszintén szólva, nem.

– Legalább mondja meg ön az okot.

– Elég abból annyi, hogy ez az ember – zsidó.

– Csak annyi a baj, – mondja Kopácsy karonfогván a békételet, s az átellenben lóggó gyönyörű S a l v a t or képet mutatva neki, kérdi:

– Ősmeri ön e képet?

– Ó igen, – ez a megváltó.

– Micsoda nemzetbeli volt?

– Zsidó.

– Ha ön egyéb okot nem tud Fischer ellen, – úgy megengedi, hogy e jeles magyar művészt tovább is kitüntetem.

Ugyan Kopácsynak volt még Fischerrel egy megemlítésre méltó dolga.

A hercegprímás megrendelte Fischernél József nádornak képét porcellánra; s az árt huszonöt darab aranyban állapíták meg.

A kép elkészült, még pedig oly kitűnő szerencsével, hogy a herendi gyárnok leghíresebb készítményeit is túlhaladta, s a jeles gyáros nagy örömmel sietett Esztergomba, hogy a képet megrendelőjének bemutassa.

Kopácsy nagy meglepéddel fogadá a képet, s a huszonöt darab aranyat lefizeté, de a képet is vissza adta.

– Nem szabad e képet megtartanom, ez oly jeles, hogy ünnepesebb alkalomra használandó.

Fischer elvitte a képet, néhány évig magánál tartá, s előkerült alkalommal bemutató azon vendégeknek, kik Herendet művészi szempontból keresték föl.

Később Fischer Bécsbe is elvitte a képet, még pedig épen azon időben, midőn József nádornak leánya a brabanti herceggel egybekelendő volt.

A belga követ meglátogatván Fisehernek raktárát, e képet is megnézte.

– Fischer úr, – szólítja meg hazánkfiát . . . megfelel ez arezkép hasonlatossága az eredetinek?

– Arról excellentiád meggyőződést szerezhet magának, palotájába küldendem, hol vendégei megismerhetik.

Úgy történt, s az ismerős vendégek nem győzték dicsérni a képet.

A követ alkuba bocsátkozok.

– Nem szívesen adom el e képet, – válaszolt Fischer a követnek kérdésére.

– Meghiszem, folytatja a sürgölést a követ, hanem egy rendkívüli alkalomból hiszem, hogy ön, mint magyar, nem vonakodik e képtől megválni.

– Bizonyosan nem! mondja Fischer némileg gyanítva, hogy a követ mit akar.

Ezen kép a főherczeg asszony teremébe helyezettett épen azon pillanatban, midőn esküvőre ment.

Apját ezredének öltönyében lerajzolva látván, – visszagondolt szülőföldjére – Magyarországra!

Midőn Ropácsy esztergomi érsek és primás lón, a káptalannal mindjárt a legelső héten megismerkedett; hanem a nagyon is magyar primás hamar észrevette, hogy a káptalan tagjainak legtöbbszörre idegen nevük van.

Valamelyik veszprémi kanonok eljött Kopácsihoz Esztergomba, hogy a tolok elvált főnököt meglátogassa, – bizalmas beszédbe ereszkedtek s utóbb az esztergomi káptalanról is előjött a szó.

– Milyen emberek a káptalanbeliek? – kérdé a veszprémi kanonok.

– Gondold el, . . . mondja a primás szívéből kaczagva, az egész káptalanban, két magyar ember van, az is az egyik német a másik pedig tót. – (Értsd: Németh és Tóth.)

Tassy főbíró Somogyban, midőn egykor Kopácsy püspöki látogatást tett megyéjében, visszajövet Keszthelyre jött.

A nép természetes kíváncsiságánál fogva kiözönlött az utcákra és alig várta már, hogy a püspököt láthassa és majdnem minden díszesebb hintóban Kopácsyt látott.

Az akkori szokások szerint egy ilyen bevonulás nagy ünnepellyel ment végbe, s a megyebeli urak szebbnél szebb fogatokkal jelenvén meg, a menethez csatlakozának, s így nem csoda, hogy a nép a sok hintóban annyira megzavarodott, hogy a mint a püspöki titkárt az egyik kocsiban meglátta, letérdelt és várta a püspöki áldást.

Tassy főbíró volt a titkárnak útítársa, és látván a népet térdre borulva, hogy mégis hiában ne tegyék a munkát, Tassy szórta a keresztvetést, míg csak térdelőket látott.

Végre mégis észrevették, hogy a főbíró nézték püspöknek, és hogy tévedésük valamikép gúny tárgya ne legyen, közmondásnak vették a mai napig is fönmaradt történetet, hogy:

– Se nem árt, se nem használ, mint Tassy főbíró úrnak az áldása!

Bíró Márton veszprémi püspök.

Bíró Márton, egykor annyira híres veszprémi püspököt, midőn mint tanuló nagy szegénységben Veszprémbe ment concursusra, hogy pappá lehessen, nem vették be.

A fiúnak igen nehezére esett, azért bujában ezt írta a concursualis teremnek ajtára.

Martinus Bíró, quamvis sit egentior Iro.

Attamen egregio par cupit esse viro.

A fölirt verset meglátta valaki, s a püspöknek jelentést tett, minek az lett a következése, hogy a püspök befogatott, s azon irányban, merre a fiút távozni látták, elhajtatott és Hagymás-Kérnél elérte azt a fiút, ki később veszprémi püspök lett.

Horváth János székes-fehérvári püspök.

Festetich György a Georgicon nagy hírű megalkotója apátot keresett Keszthelyre, mert ezt neki volt joga kinevezni.

Az apátsággal járt a keszthelyi lelkészi állomás, minden esetre kényelmes helyzet kivált azon időben, midőn Keszthely virágában volt, s az országban nem találkozott hely, hová annyi választott ember gyülekezett volna, mint épen Keszthelyre.

Nem valami nagy csuda tehát, hogy az üresedésbe jött keszthelyi apátságra innen is onnan is jöttek ajánlatok; hanem a gróf senkinek sem adott Ígéretet; de elhatározta, hogy választ olyant, kit becsülettel bemutathat az egész vidéknek. Álló hat hétig minden szombaton elment hazuról kocsin; de senki sem tudta hová, a kocsist pedig hiában kérdezték; mert az meg nem merte mondani a szigorú tilalom miatt.

Később azonban kisült, hogy a gróf prédikációkra járt, még pedig az ajánlott egyéneket sorba hallgatta, anélkül hogy csak egy is gyanította volna; mert a gróf egy megviselt ruhában ment a szentegyházba, a kocsist pedig a falun kívül hagyta, hogy valamiképen föl ne tűnjék az ő otléte.

Azonban a szónoklatok nem igen tetszettek a grófnak; hanem a néptől nagyon hallotta dicsérni, a szőlősgyöröki lelkészt, Horváth Jánost, tehát a legközelebbi kirándulást oda tette.

A gróf soha sem látta Horváthot, tehát bizton ment a szentegyházba, s a legközelebbi padok egyikénél, megállván, hallgatta a beszédet, mely mindinkább meglepte Festeticset, utóbb pedig már könnyűi is kicsordulának a megilletett hallgatónak.

Vége lön a szent beszédnek, a nép kitódult; hanem a gróf behúzván magát egy nagyon megviselt köpenybe, melyben inkább valami olasz sajtosnak nézett ki, mint grófnak, megvárta a lelkészt, midőn az ajtón kiment a plébánia ház felé, mely akkor nyomorult és behorpadt nádas ház volt.

A mint Horváth kilépett, a gróf oda megy hozzá levett kalappal és a lelkésznek kezét csókolt, mit az megengedett azon gondolatban, hogy valami szegény ember.

- Dicsértessék a Jézus neve! mondja a gróf.
- Mind örökké! felel rá ihletten a pap.
- Egy nagyon alázatos és buzgó kérésem volna, a főtisztelendő úrhoz.
- Miben segíthetek jámbor atyámfia? kérdi Horváth egészen meglepetve az ösmeretlen által.

- Ha tudnám, hogy főtisztelendő úr meg nem veti az én kérésemet, nagy lelki nyugalmamra szolgálna.

- Ha csak megtehetem, megteszem, nekem az szent kötelességem, biztatja Horváth az ösmeretlent.

- Könnyen megteheti, ha akarja a főtisztelendő úr.
- Nem ellenkezik egyházi és emberi kötelességemmel?
- Akkor nem is mernék szólni, főtisztelendő uram.
- Tehát szóljon édes barátom.
- Fogadjon el tőlem valamit a főtisztelendő úr.
- Az előbbi föltétel mellett mit fogadjak el?
- A keszthelyi plébániát és hahóti apátságot, mondja a gróf egész alázatossággal.

Horváth megdöbbsent, s végig nézi az előtte álló embert.

- El is felejtettem mondani, – mondja a gróf, hogy én gróf Festetic György vagyok Keszthelyről.

- S a gróf nekem kezét csókolt?

- Ön nekem lelkiatyám és megnyugtatómat várom.
- S a gróf nem talált alkalmasabb embert?
- Hat hét óta keresek mindenfelé, ma meglelem, főtisztelendő úr, ne engedje, hogy hiveim még hat hétig lelki atya nélkül maradjanak.

Horváth elfogadta a helyet, s még az nap Keszthelyen voltak. Másnap vendégek voltak Keszthelyen, de senki sem gyanította, mit határozott a gróf, ki ebéd alatt poharat emelt, s Horváthot élteté, mint hahóti apátot.

Ekkor aztán megmondta, hogy hat hét óta hova ment minden szombaton.

Így lett apáttá Horváth, az utóbb híres sz.-fehér-vári püspök.

B. Szepessy Ignác püspök,

A pécsi lyceum híres intézet volt. Műveit, lelkes emberek voltak ott a tanárok. Egyetlen törvény volt semmit nem tenni, mi becsületes emberhez nem illik.

Fájdalom, akadt olyan is, ki ezt nem értette meg, s határtalan betyárságában azt gondolta ki, hogy csizmájának sarkában egy üreget vájatott a csizmadiával, az üregbe pedig egy kis kampó volt megerősítve és lezke alatt egy kis csöngetyűt akasztott a kampóba s ekként, ha lábát mozdítja a csöngetyű rendkívül bosszantá a tanárt.

Végig nézett a hallgatókon, de az illető oly figyelmesen nézett, hogy lehetetlen volt kitalálni a ludast.

A tanár jól tudta, hogy a fiatalságot hasztalan fogná felszólítani vádaskodásra, tehát, csak a püspöknek panaszkodott.

Szepessyt mélyen sérté e dolog, és midőn a rákövetkező nap az illető tanárnak órája következett, a tanár helyett Szepessy lépett a terembe s az ifjúság lelkes éljenekkel fogadta.

– Uraim! szólt meghatottan a püspök, megengedik, hogy barátimnak szólítsam.

– Éljen, éljen! riadt újra a lelkesülés.

– Köszönöm a bizalmat, s hiszem megengeditek, hogy közetek ülve hallgassam én is a leczkéket.

Megint megéljeneztek. Mielőtt leült volna, körülnézett és monda:

– Barátim, ha valaki köztünk csöngetni fog, azt nem tűrjük magunk között.

– Egy pillanatig sem! mondják valamennyien helyet foglalva; mert a tanár belépett, s ezen naptól fogva nem volt oka panaszkodni; mert a fiatalság szigorúbb lön önmaga iránt, minthogy az előjáróknak egyéb rendszabályra szükségük lett volna.

Midőn Szepessy Miskolczon volt, Anselmus nevezetű minorita fráter mindig jövendölgette neki, hogy a báró egykor püspök lesz.

– Na, Anselmus bácsi, – mondja Szepessy, – ha püspök leszek, kap tőlem egy pár szép lovat.

– Igen, – okoskodék Anselmus bácsi, – valami rász gebéket, úgy-e?

– Sőt a legjobbakat, – állítja a báró, hogy a püspöké sem különb.

Múlt az idő, Anselmus bácsin napról-napra meglátszott az idő; de csak megérte, hogy Szepessy püspök lett, ki ekkor Anselmus bátyjáról csakugyan megemlékezett.

– Anselmus bácsi, püspök vagyok és szavamat beváltom, – mondja neki Szepessy.

– Most már minek nekem a ló? jobb lesz, ha az árát megadja a püspök, – okoskodik a barát.

A püspök két ezer pengőt adott, Anselmus bácsinak, ki ezen Miskolczon egy gyönyörű oltárt építtetett.

Egerben lett pappá a báró, s épen az érsek mellé lön beosztva, hol dolgot eleget adtak a fiatal embernek. Az érsek Fuchs volt, ki a fiatal embernek nagyon is kemény engedelmességet szabott, s a nyugidót minél kevesebbre hagyta.

Valamely jelentésnek szerkesztésével bizta meg az érsek a fiatal papot, ki a jelentést nagy buzgalommal készítette el.

– Másképen akarom, – mondja Fuchs egész szigorral, – csinálja a báró újra.

Nehezen esett a munka; mert már másodszer hiányzott az első lelkesülés, és maga sem csudálkozott, hogy az érsek másodszer szintén vissza vetette, és a harmadikat sürgette, hogy el ne késsenek.

– Ez még gyengébb! – szól az érsek a megzaklatott emberre nézván, ki elhalványulva mondja:

– Így én vagyok oka, hogy a jelentés elkésett!

– Már elküldöm az elsőt, – vigasztala Fuchs, – csak azt akartam megkísérteni, hogy a bárónak van-e annyi türelme, mennyi egy papnak okvetlenül szükséges?

Nem sokára egri plébánossá nevezték ki a bárót, és lakása épen az érseki lakkal volt szemközt. Egykor esti 9 órakor nem látván gyertyát az érsek az új plébánosnál, reggel huszárja által egy font gyertyát küldött a bárónak.

– Nekem? – kérdi Szepesy.

– Igen is, – volt a magyarázat, – minthogy az érsek úr nem látott gyertyát, azt gondolta, hogy elfogyott már, tehát itt küld egy fontot.

Kénytelen volt tehát a báró minél tovább fönn lenni, mit később úgy megszokott, hogy naponként tizenhét órát dolgozott.

Szepesy mindég a legszelídebb ember volt, és senki irányában sem gyúlt haragra, sőt még azt is békével tűrte, hogy komornyikja olykor-olykor lerészegedett. Midőn észrevette a püspök, hogy a komornyik minden erőlködése mellett sem bír egyenesen állni, csak annyit mondott:

– Maga rossz ember!

Más talán kibotozta volna!

Egykor egy fiatal plébánus jelentette magát, s a püspököt nagyon kérte, hogy a megürült kanonokságra jelölje ki:

– Et mature, et tarde! (Korán is későn is) mondja a püspök a csudálkozóknak, ki ezen szavak értelmét nem bírta megmagyarázni magának a püspök nélkül. A püspök látva a zavart, nem akarta a plébánust e helyzetben hagyni, tehát azt mondja:

– Korán azért, mert ön még fiatal; későn, mert a kijelölés már rég elmúlt.

Pécsnek úgyszólván mindenét fölszentelte, hogy a városnak nagyobb jövendőt szerezzen, megvette a Paulinusoknak egykori zárdáját, azt egy pár hónap alatt, mondhatni rendkívüli erőlködéssel oly díszesen készítteté el, hogy mint fölebb is mondtam, az európai száraz földön alig van tanintézet, hol az ifjúság oly gyönyörű termekben hallgatná tanóráit.

Nem kért sehonnan segílyt, saját erszényéből teremté elő mindent, s megyéjebeli papságának legtehetségesebbjeiből választá a tanárokat. Megyéjének papságát nagy figyelemmel újonczozta, kitűnő gondja volt az értelemre és a társalgási műveltségre, az lévén szándéka, hogy papsága a társaséletben ismerje mind azon szabályokat, melyeknek tudása előnyt, nem tudása bajt és lenézést szerez.

Egy nagy könyvtárt csatolt a lyceumi alapítványhoz, mely oly terjedt volt, hogy gazdag könyvtárt tett megszerezhetővé, hova mindenki szabadon járhatott, folyóiratokat és könyveket olvasni, mi főleg a tanuló ifjúságra rendkívül jó hatással volt.

Igen természetes, hogy ez a püspöki jövedelmet mind fölemészté, s midőn valaki e tekintetben mérséklésre akarván figyelmeztetni, azt monda: hogy majd mit fog hagyni rokonainak? – a püspök nyugodtan felelé:

Legyenek különb emberek, mint én!

Minthogy ő maga mindent elkövetett, hogy állásának úgy felelhessen meg, mint illik, a káptalant is gyakran bő áldozatokra buzdítá, azonkívül a pécsi híres egyháznak roppant pénzkészlete lévén, Csaszt, az egyháznak gondnokát mindig biztatta, hogy az egyházat minél inkább ékesítse.

Közbevetőleg legyen mondva, ezen egyház még Péter idejéből való, s azon időben

gondolom tizenhat falu lőn adományozva akként, hogy az egyháznak mindaddig oda jövedelmez, míg föl nem épül. Ez okból állítólag úgy intézték a dolgot, hogy mindig volt rajt építeni való.

Mennyi légyen a közszájon forgó mondából igaz, nem merem, erősíteni; hanem a tizenhat falu közül egyiket az Öreg harang falujának nevezik.

Csausz sokáig nem akart a püspök nógatásainak engedni, de utóbb az annyira sarkalta, hogy Csausz nagyszerű javításokhoz fogott. Vett egy ezüst lámpát, mely épen tizenhét mázsát nyomott; szintén ezüst gyertyatartókat, gyönyörű képeket, egyházi drága szereket, s utoljára már annyira belemerült Csausz a nagy vásárlásba, hogy megdöbbenve vette észre, miszerint a pénztár nem csak üres lesz, mire ki kell mindent fizetni: hanem tetemes adósság is.

Csausz röstelte a dolgot; de biz azt nem lehetett titkolni; hanem nagy busán bevallá a püspöknek, hogy adósságot csinált.

– S ezen búsul kedves barátom? kérdi Szepessy.

– Hogyne búsulnék, könyörgöm alássan, panaszkodék Csausz, hát ezt az adósságot ki fizeti meg?

– És ön azt csakugyan nem tudja?

– Nem én, méltóságos uram.

– Pedig lássa ön, ezt tán minden gyermek megmondja, ha tán megkérdezi.

– Ugyan, kérem méltóságodat, mondja meg nekem maga, hogy ki lesz a jó fizető?

– A pécsi öreg harang! nevet a püspök, ráczélozván a főnebbi körülményre, tudniillik hogy a pécsi öreg harangnak faluja van.

Egyszer meglehetősen korán ment a püspök köpönyegben az utcán a plébánia felé, hol egy öreg asszony üldögélt és a püspököt nem ösmerve kérdi:

– Kérem a főtisztelendő urat, nem mondaná meg nekem, hogy a tisztelendő káplány urak ébren vannak-e már?

– Bizonyosan nem tudom megmondani, viszonzá a püspök, de mit akar? Mondja meg nekem.

– Misét akarnék szolgáltatni, – mondja az öreg asszony, – de már akár mint kuporgattam, egy öreg misének az árát, – nem kerül ki; pedig a misét fogadásom miatt meg akarom tartani.

– S mikorra kívánná jó öreg?

– Holnap nyolczkor az „András oltár”-nál.

– Legyen ott jó öreg, nyolcz órákor, s én elmondom az öreg misét, csak várákózzék reám.

Az öreg asszony megnyugodott, másnap jókor a szentegyházba ment, gondosan takargatván markában egy kendőt, melynek sarkába kötött egy forintos bankót.

A püspök köpenybe burkolva minden kíséret nélkül ment a főegyházba s ott a sekrestyés által felöltözteti magát és ment az „András oltár”-hoz a nagy misét elmondani.

Vége lévén a misének, az öreg asszony még imádkozott, s midőn a püspök ismét kifelé jött köpönyegben, az asszony átnyújtá az egy forintost.

– Ennél nincs több pénzem! mondja nagy alázattal.

A püspök elvette az egy forintost és helyette egy ötvenes banknótát adván a nőnek eltávozott, s ment a plébániára, hol a káplányoknak beadta az egy forintost.

– Ezt nektek kerestem! mondja a püspök, s aztán elment a püspöki lakba.

Nem sokára utánna jött az öreg asszony halványan és mondja a káplányoknak, hogy valaki neki egy forintért mondott misét és mégis ötven forintot adott vissza.

– Csak tartsa meg jó asszony – vigasztalák a káplányok, – most tudjuk már, hogy magának a – püspök misézett.

Az árulkodást, mint minden jó érzésű becsületes ember, kimondhatatlanul utálta.

Egy falusi tanító mindig árulkodott egy káplánra, azonban a püspök ismervén a fiatal embert, nem igen hitt a tanító szavának.

Végre megunt a dolgot, biztos embere által megtudta, hogy a fiatal káplány a léha tanítót

gyakran rendre utasította, és megszokott hanyagságáról le akarta szoktatni.

Észrevette tehát a püspök, hogy egy élhetetlen ember akar itt vádaskodással előbbeni nyugalmához jutni, a káplánt legközelebbi alkalommal plébánossá tette, helyébe pedig egy még szigorúbb káplánt, ki tanító uramnak még inkább nyakán ült, mint a másik.

A tanító azt gondolta, hogy majd ezt is elugratja, megint a vádaskodáshoz látott, mit a püspök jó darabig tűrt, hanem aztán szigorún elővette, s épen püspöki látogatás alkalmával magához rendelé.

- Önnek az előbbeni káplán ellen sok kifogása volt úgy-e?
- A mint több ízben meg is írtam méltóságos uram.
- Hát a mostani káplán, hogy tetszik?
- Ez még olyanabb, mint a másik.

– Utánna jártam a dolognak, mondja a püspök szigorral, s minthogy a jelentések nyomán az derül ki, hogy maga rost, tunya ember, azonkívül árulkodó is, most már nem a káplányt teszem el, hanem magát kergetem – elmehet.

Szepessy, az elfelejthetlen pécsi püspök, egyike a legnagyobb hazafiaknak, és jótékonyágáról, szép alapítványairól ismeretes, egyszersmind igen tiszta lelkű ember volt.

Egyszer Felső-Nyékre menvén, az akkor még ott lévő templomromokat nézvén, környezetéből valaki aggódva nézett a csorba falakra és figyelmeztette a püspököt:

- Méltóságos uram, itt még életünk is veszélyben forog.

Hátra néz a püspök és erős lelki nyugalommal mondja:

- A jó lelkiismeret sehol sem fél.

Nádasdi, váczi püspök,

Gróf Nádasdy Paulai Ferencz volt váczi püspök várta esztergomi hercegprímássá leendő kineveztetését, midőn titkára előre értesítve lőn, adná urának gyöngéden értésére, hogy Kopácsy József, akkori veszprémi püspök léptettetett elő e méltóságra, ki egy veszprémi szegény fuvarosnak fia volt. – A titkár ebéd fölött értésére adja a gróf püspöknek mellőztetését. Nádasdy azonban nyugodtan tovább evett, mondván: – Es ist mir halt ein Kutscher vorgefahren!

Karner, győri püspök.

W....egykori deficientiatus pap eltévesztette élete pályáját, midőn pappá lett.

1848-ban, mikor annyian fölcserélték a papi talárt a honvéd ruhával, ő is ott hagyta a szent berkeket és beállott azonnal közhonvédnek.

Az is maradt az egész forradalom alatt.

Mikor aztán vége lett a háborús időknek W..... visszatért Győrbe és jelentette magát a kanonoknál, hogy újra hajlandó elfoglalni előbbi állomását,

A kanonok, mint valami portentumot, azon sárosan és porosan elvitte W.....ta püspökhöz Karnerhoz, ki mikor megláta a honvédruhás vén csontot, összecsapta kezeit és az mondta neki:

- No ugyan magára is kár volt a szent chrismát kenni.

W. nem maradt adós és azt felelte:

- Ette volna hát még méltóságod, salátában.

Novak, szt-mártoni főapát,

Nóvák egykori főapát Szt.-Mártonban kissé szigorú ember lévén, a szerzet tagjai összedugták maguk közt a fejüket és elhatározták, hogy önkényeskedéseinek határt szabnak, s az öreget ránczba szedik.

Két vállalkozó szerzetes társukat megbízták, hogy nehézségeiket a főapát előtt adják elő és adják neki értésére, mihez kell magát jövőre a rend határozatánál fogva tartani.

A két megbízott következő reggel megjelenván főapátjuk olvasó termében, az öreg előtt térdre borultak, és ezen szókkal „oramus pro benedictione” üdvözölték főnöküket, a ki is szokott áldásával azonnal elhalmozza az érkezőket, hanem aztán rögtön azt kérdezé:

– No fiaim, mi bajotok van, mondjátok meg? Hanem a két bátor barát elérte azt, hogy ez nem valami őszinte nyájasság.

Azért is alázatosan megszólalva elmondták, hogy ők milyen hasznos és üdvös határozatokat hoztak, melyek a rendnek virágzását mennyire fogják emelni; annál fogva kérik nagy alázatosan méltóztassék azokat legmagasabb kegyelmével megerősíteni és életbe léptetni.

Mikor azután kibeszélték magukat, oda fordul feléjük a főapát és kérdi:

– Van e még valami mondani valótok fiaim?

– Mindent elmondtunk! válaszolák az öreg megnyugtatótát remélve.

Ekkor Nóvák rájuk kiáltott kemény hangon ilyenformán:

– Tudjátok: monachorum est murmurare superioritatis est non curare, czoki barát a czellába!

Ezzel be volt fejezve az audientia.

A rövid szóval elutasított két benczés barát jelentést tett eljárásáról és annak eredménytelenségéről megbízó társaiknak.

Ezek tehát újra tanácsot tartottak és elhatározták, miszerint főnökük ellen panaszt tesznek a hatalmas Metternich miniszter előtt, meg is bízták a két vállalkozó társat, hogy menjenek föl Bécsbe folyamodásukkal.

Hanem az öreg Nováknak jó idején tudtára esett barátjainak mozgalma, ugyan azért nem késelt a bécsi politíának olyanforma megkeresést küldeni, hogy „két benczés szerzetes utazik Bécsbe, felsőbbség engedelmé nélkül, ennél fogva roszbán törvén fejüket, tessék őket, – további intézkedésig – a midőn megérkeznek, letartóztatni.”

Ilyenformán azután amint a jámbor deputatio Bécsbe eljutott és az akkori szokás szabályai szerént a közbátorság intézőinek magát a politíán bejelentette: azon szíves fogadtatásban részesült, hogy rögtön önkénytelen szállással lett ellátva, a honnan sehova ki nem mehetett, míg a főapát értök kocsit és biztos embert nem küldött, és őket össze nem pakolván, Bakonybélbe nem szállította, a hol is a klastrom zárfalai közt biztos menhelyüket föl találták; a többi nyugtalankodó társak pedig végképen elcsendesedtek.

Nóvák főapát pedig továbbra is engedelmes alattvalókat csinált belőlük.

Az apát minden embert, ki némileg alatta állt, rendesen „babám”-nak szólított, és néha néha nagyot is hallott.

Így történt a következő eset:

Valamelyik szomszéd uraság meglehetősen pusztulásnak indulván, azt gondolta, jó lenne ezeket a szent mártoni benczéket jól berántani, s ha néhány ezer pengő forintot kicsikarna tőlük: ám lássák, hogyan kapják meg!

Az uraság jól kigondolta a dolgot, sőt odáig is szépen tapogatódott váljon van-e most kiadandó pénze? A mi nagy öröme nagyon is sok volt. Ezen való örömeben tehát egy üldöző zsidónak barátságosan megsúgta, hogy majd rászedi ő most a barátokat.

A zsidó nagy örömeben elszaladt Szent Mártonba hogy a nagyságos urat ott megvárhassa s egyúttal még vagy három zsidót magával hívott, s épen azért az uradalmi kasznár kérdi őket az utcán, hogy mi jó szerencse hozza őket ide?

A zsidók csak annyit mondtak hogy N. N. nagyságos úr rendelte őket ide erre a napra, mi a kasznár előtt is tudva volt, mert ő nagysága épen nála tudakozódott a pénz után, de minthogy ennyi zsidó leste már, sőt egyéb körülménynél fogva is a nagyságos úrnak, illetőleg erszényének igen rossz hírére hallá, sietett a főapát úrhoz, hogy valamikép rá ne szedesse magát.

Jön a nagyságos úr és előre is nevette, hogy a barátok pénzét milyen könnyen elviszi.

– Mivel szolgálhatok babám? – kérdi a főapát.

– Egy szíves kérelmem volna méltóságodhoz! – adja nyájasan a kérő.

– Nem hallom babám! – Mondja az apát.

– Egy szíves kérelmem volna! – Ismétli a másik jó nagyot kiáltván, mire amaz megint csak azt mondja:

– Most sem hallom, édes babám.

– Néhány ezer forintra volna szükségem! – Ordít az uraság egészen az apát füléhez hajolva; de az harmadszor is csak azt feleli:

– Ezt sem hallottam babám! – Mire a másik gyanítván, hogy az apát körülményeit szintén ismeri már, s így épen azért hall nagyot; mert pénzt nem akar adni, tehát boszúsán azt mondja mintegy magának:

– Ördög bújjék a füledbe, téged nem lehet bolonddá tenni! – De bezzeg nagyot nézett, mikor az apát egészen feléje fordulva mondja:

– De ezt már hallom, édes babám! Így fizette ki a nagyságos urat, ki üres zsebbel hagyta oda Szent-Mártont, hol ő akart mást bolonddá tenni, s hol ő maga lett lóvá.

Novák megtudván, hogy a rendbeliek által kezelt plébániák egyikén az adminisztrátor nagyon megszedte magát, a rend törvényei szerint pedig a szerzetesnek minden vagyona a szerzetesé; s nehogy az adminisztrátornak halála előtt idegenek kezére jöjjön a vagyon, következőképen cselekedett:

Berendelte az adminisztrátort, kit néhány napig Szent-Mártonban tartóztatott, addig pedig adminisztrátorunk mindenét Szent-Mártonba hordatta a fejsz tehéntől kezdve a kotlós tyúkig, csak annyit hagyván, mennyi az adminisztrátornak legfőbb szükségeire elegendő.

Negyed napra az adminisztrátor haza akart menni.

– Dehogy mégysz babám, – mondja az apát, – itt maradsz te még néhány napig Szent-Mártonban!

De ruhát is kell váltanom. Azt is kapsz Szent-Mártonban.

– Igen, de az adminisztrátornak hívei között a helye, – okoskodik a boszús adminisztrátor, mindenkép haza kíváncozván, – én megyek haza.

– Hová mennél babám, hisz ott már más adminisztrátor van! –

Ekkor vette észre a letartóztatott ember, hogy akarata ellen is a szerzetnek gazdálkodott, és bár mennyit morgott, végre is nem használt semmit; sőt midőn mindenfelé panaszkodván, valaki az apátnak ezt megsúgta, az apát ezt felelé: Monachi est murmurare, abbatis autem non curare.

Eszerint el lőn végezve a pör, s a társak láthaták, hogy a rendnek főnöke éber szemmel örködik a rendnek szabályai fölött, melyek szerint a társak vagyonához csak a rendnek van joga.

Eljárt ő szorgalmasan a megyegyűlésekre is, melyek ugyan még akkor nem voltak oly zajosok, mint később, hanem a véleménycsere szintűgy megvolt, s az ellenfelek akkor is ellenfelek voltak, minden jó és rossz tulajdonaikkal, s a párt a párton nem sok kímélni valót talált.

A papság minden időben a vagyon miatt volt kénytelen szemrehányásokat hallani, csakhogy szintén nem maradt adós a felelettel, mint az a győri gyűlésen is megtörtént.

Nem mulasztá el a papság fölemlíteni egy alkalommal, hogy a papság nyolczszáz év óta mennyi alapítványt tett, s ennek bizonyítására számtalan példát hozott föl, azonban az ellenfél csak nem tágitott, s egy fiatal ember Novák főapáttal feleselésbe keveredvén, a hosszú idézetekre vonatkozólag azt mondja:

– Mind szép ez, méltóságos főapát úr, egyetlen szót sem tagadok a mondottakból, hanem, itt csak az elődök tetteiről van szó, mely szerint én azt látom, hogy a papság hasonlít a burgonyához, melynek legjava a földben van, és csak a szára van kívül; annak pedig nem

vehetjük hasznát.

– Na, na, babám, – mondja a főapát csak úgy félhangon, de mégis úgy, hogy valamennyi megérthette, – el ne tévedj a burgonyaszár közt; mert az ilyen éretlen gyümölcsöt, mint te vagy, babám, könnyen – tőknek nézik.

Valamikor a rendnek dolgai Szombathelyre vezették, hol minden előleges jelentés nélkül jelent meg, s így nem is tudta senki, hogy Szombathelyen van.

Reggel, korán fölkelvén, misézni akart; hanem mint nem a püspöki megyéből való, elment Böléhez, a helybeli plébánoshoz, ki később szombathelyi püspök lett, s megkérte, engedné meg neki, hogy a székesegyházban misézhesen.

Nóvák egy sötét köpönyegben ment a plébániára és Bölle nem kérdezkedett később a neve után, miután az öreg megmondá, hogy ő benedictinus.

– Szent-Mártonban lakik urambátyám? – kérdi Bölle bizalmasan az öreget.

– Biz én ott lakom. – Felel a főapát jól összehúzáván köpönyegét.

– Él-e még Nóvák, a főapát?

– Egészséges, mint a makk.

– Hát még most is olyan goromba d . . . nó, mint valaha volt, mint mondják?

– Nem változott az semmit, – mondja Nóvák, ajánlva magát, hogy miséjét idejében elvégezhesse.

A misének még nem volt vége, mikor Bölle a főegyházba ment: de midőn már öltözködni akarna a sekrestyében, a sekrestyés kérdi Bölét:

– Főtisztelendő uram, nem tudja, ki lehet azaz öreg pap, ki az egyik kis oltárnál mondja a misét?

– Miért? – kérdi Bölle.

– Előbb, midőn fölöltöztettem, láttam, hogy kereszt van nyakában, s az inas, ki ministrált neki, méltóságos úrnak címezte.

Bölle elhalványult; mert semmi kétsége sem volt, hogy éppen Nóvák legyen kivel beszélt, azért megvárta, míg a mise után kiment,

– Méltóságos uram, ezerszer kérek bocsánatot!

– No ugyan miért babám?

– Hogy oly gorombasággal illetéin.

– K.....d, babám, – nevet a főapát, – én ennek csak örülök; mert ha már plébános korodban ilyen goromba vagy, mire püspök lesz belőled, nem én leszek a leghíresebb a gorombaságról, hanem Bölle.

Valami nagy járvány volt, s a szent-mártoni főorvost a megye annyira igénybe vette, hogy utóbb a szent-mártoniak maguk szűkölködtek leginkább orvosban.

Novákhöz a körüllevő helységekbeli jobbagyok naponként küldözték hol a bírót, hol a jegyzőt, hogy hathatós közbenjárásával egy orvost kieszközölni kegyeskedjék: éppen azért tehát Nóvák is minduntalan írta a ívelet az alispánhoz, ki történetesen nem a legjobb barátságban volt a főapáttal, és hihetőleg azt is elfeledte, hogy a szent-mártoni főorvost éppen ő vette igénybe, s daczára annak, hogy Pestről és egyéb helyekről szintén hozattak segédorvosokat., de Szent Mártonba még sem került egy is.

– Tekintetes alispán úr, – mondja a megyei kiadó, – a szent-mártoni főapát talán ma már a huszadik levelet írja orvosért, – mit feleljek neki?

– Írja meg neki a levelet ezen szavakkal: „Méltóságodnak elég módja van az erszénybe nyúltni; azért ha orvos kell, tartson külön; de a megyétől ne kérjen, és nem is kap, punktum.”

A kiadó éppen ezen szavakkal írta meg a levelet és Novák hiában könyörgött, hanem megtartotta a leczkét máskorra, midőn alkalma lesz visszafizetni.

Megszűnt a ragály, az orvosok visszamentek Pestre vagy oda, honnét jöttek; hanem pénz nélkül nem lehetett elereszteni, s minthogy erre a célra önkénytes ajánlatok gyűjtése volt a

gyűlésen elrendelve, – ideiglenesen más pénztárból fizették ki. Ezen hiány kipótlására megírták a fölszólító levelet az alispán aláírásával, és egy példány Novákhoz címzették.

– Ejnye, ez már mégis impertinentia! – mondja a főapát előkeresvén azt a levelet, melyben a punctum volt, s minthogy elég hely volt a levélben, Novák sajátkezűleg írta e választ: de oly sajátzerűen, hogy a szokásos írásjegyek helyett a jegyeknek neveit szóval írta ki.

„Tekintetes alispán uram (felkiáltójel.)

Mikor én a tekintetes alispán úrtól orvost kértem (koma) azt tetszett felelni (koma) hogy elég módom van erszényemhez nyúlni (pontosvessző) s én orvost nem kapok (punctum) Most azonban azt írja a tekintetes úr (koma) hogy a költségek fődözéséhez én is járuljak (felkiáltójel) mire aztán én meg azt feleltem (kettőspont) hogy egy fillért sem adok (punctum és pauza.)

A fiatal emberek egy időben tömegesen sereglettek Szent-Mártonba, hogy a rendbe fölvtessenek. Novák egy nagy teremben fogadá el valamennyit, három napig különféle foglalatosságot szabott ki nekik, mi részben fordításból, részben imádkozásból állt.

A fiúk első napon csak kiállták szó nélkül; de másnap már zúgolódni kezdenek, harmadnapon pedig alig volt tíz, ki ne békétlenkedett volna, s el is mentek a perjelhez, hogy mit akarnak velük?

A perjel nevenkint fölírta a zúgolódókat, kiket aztán a főapáthoz vezetett, elmondván a türelmetlenkedést.

– Barátok akartok lenni? kérdi őket a főapát.

– Igen is azok! felel egyik is másik is.

– Ilyen embereket nem használhatok, kik harmadik napon már türelmetlenkednek? A barátoknak egész életében kell túrni. Elmehettek.

Kovács Miklós erdélyi püspök,

Kovács Miklós erdélyi püspök a negyvenes években iskolát látni járt egyszer Oláhfaluban.

Dolgát végezvén, tovább akart utazni s váltig kérte a körülötte tisztelgő székely atyafiákat, hogy sohase fáradjanak, ne kísérik őt ki a faluból.

Azonban kalapját megemelve szólalt meg egyik lófő a többi nevében:

– Nem addig a becsület excellentiás uram, már legalább az akasztófaig kikísérik.

Az akasztófa t. i. falu határában állott, s addig illő a kedves vendéget kísérni.

A derék püspök ismeretes volt találó megjegyzéseiről. Egyszer a többek közt Kolozsvárt léte alkalmával a plébánián nagy ebédet adott, melyre a kolozsvári notabilitások és nem notabilitások közül is sokan megvoltak híva. Ez utóbbiak közé tartozott néhai Schütz József kolozsvári polgár kinek gyöngéje volt a kapott kitüntetések emlegetése.

Mihelyt bemutatták Kovács Miklósnak, sietett is előállani Schütz, hogy „Excellentiás uram, ő felsége kegyeskedett engemet egy érdemjellel (kereszt) megtisztelni.”

A püspök, a nélkül hogy valamit reflectált volna e beszédre, egyszerűen hallgatott. Ebéd alatt, úgy a 3-dik fogás körül, egyszer csak Schützre néz a püspököt komolyan fixírozva, és azt kérdi tőle:

– Tehát mikor akasztják föl?

– Ki. . . ki. . . ki. . . kit kegyelmes uram, – hebegé megrémültén Schütz.

– Hát a maga keresztjét édes Schütz, – felelé mosolyogva Kovács Miklós, mire az egész társaság jó ízű nevetésre fakadt. A megzavarodott Schütz félelem okozta szorongásából csak ekkor tért magához.

Scitovszky, esztergomi primas.

Boldogult Scitovszky esztergomi primás egyike volt a legkedélyesebb öreg uraknak. Kedvelte a tréfát, magának ugyan keveset, de környezőinek annál többet engedvén meg e tekintetben.

Sokan tudják, hogy ő eminentiája a legyeket ki nem állhatta, azokat szobájában szenvedélyesen irtogatta, s e szerint szobáiban tisztességes kék, zöld, sárga, vörös hímezett – légycsapók valának egyes bútordarabokon okszerűen elhelyezve. Sokszor az öreg egyedül ült megkereső levelei, actái és foliansai közt, s beléjük raélyedett annyira, hogy tán a basilica beomolta sem ébresztette volna föl. Jöhetett vendég: Kis Miska, báró Iszkiriczky avagy maga a pápai nuntins, őt ugyan ki nem lehetett zavarni nyugalmaiból; de ha egy kis légy, csak akkora, miut egy szúnyog, röpiült feléje, azt rögtön észrevéve, s egy légy csapót fölfogva, a most már tán ellenkező irányban távozó legyet, szép türelemmel, nagy önmegadással és furfangos fondorlattal addig üldözé, míg nem azt kapóra fogván, jól rácsapott, fölvétetvén így vele bibornok kezektől a szent utolsó kenetet,

Történt pediglen, hogy ő eminentiájának a midőn már a légyirtásban a legkitűnőbb szakképzettségnek adná jeleit, lábaiba kösvény ereszkednék, mely e nem kis élvezettel járó vadászati fölrandulásokat végkép megszüntette.

Volt neki ez időben egy eleven eszű komornyikja, egy azok közül, kik mindenből hasznot tudnak húzni.

Ennek meghagyta ő eminentiája, hogy a „kártékony és c s i k l a n d é k o n y „ legyeket szobájában pusztítsa, utasításait ezzel fejezte be: „fiam! minden légyfejért, melyet szobámban fogsz jelenlétemben, egy hatost kapsz, ha talán a képemen, nyakamon, fejemen tudnál legyet fogni., annak fejéért pedig egy forintot kapsz.”

A komornyik fölötte megörült a dolognak, s ugyancsak tömte zsebre a hatosokat, mert kinn jó eleve megfogott legyeket rakott egy törött czukorral meghintett kis asztalra, s az öreg, mikor beletemetkezett a mélységes tudományba, vagy lábával bajmólódott, emberünk figyelmet fölkelő lármat csapva utána kapott a csomó légynek, s az eredményt fölterjeszté ő eminentiája bíboros színe elé, a turpisságot nem sejtő kegyes atya pedig hűségesen kiszolgáltatta a komornyik hatosait.

Ő eminentiája egyszer épen siestát tartott, mikor vendége érkezett. Nem tudom már micsoda gróf, vagy kicsoda báró. A komornyik kapott az alkalmon: kiosont, és a vendég uraság (legyen A. gróf) illő elhelyezésének ürügye alatt elhanyagolá a rendes órában ő eminentiáját felkölteni e helyett a primási jóhírű pinczéből hozott föl pár palaczk jeles bort, a grótot illően finom udvariassággal megkínálta, másodszer, sőt harmadszer is, úgy hogy a második palaczk bort már nem egyedül a gróf, hanem ketten itták meg. Volt aztán több bor is! Másfél óra múlva te voltak egymással. „Többről többre, szóról szóra” – mondja arany szájú Arany, összeölelkeztek a jó emberek, a közöttük-létező rangkülönbség ily nemes megvetésével, a mindeneknek tetsző szépséges felebaráti szeretetnek örvendetes jeleit adván.

Ily nemes állapotban állítottak be a primás szobájába, hol ő főpásztorsága boszankodva dörzsölte szeméit s ép óráját helyezé vissza a zsebébe.

– A gróf! – sietett jelenteni a komornyik. Ez két bokázó lépést tett ő eminentiája felé. A primás nagyon komoly volt s szigorú hangon kérdezé szolgáját: hány óra?

– Ke, kegy . . . hercz . . . elfeledtem fölhúzni az órát! –

– Haszontalan beszéd! Méltóságos gróf! Kérem távozzék szobájába nyugodja ki magát szembetűnő fáradalmaitól. Komornyik! – tévé hozzá komor arczczal s a haragtól reszkető hangon – parancsolom hogy . . . A vihar kitörőben volt, most mindjárt lecsap az egyházi száraz menykő. E pillanatban a komornyik egyszer csak rákezdi:

– Hi, hó, jaj, pszt! kegyelmes herczegséged homlokán egy iszonyú dongó légy – pszt! ahán, mindjárt elrepül! meg ne mozduljon kegyelmességed! – ós a furfangos komornyik

oldalvást lábujjhegyen közeledett ő kegyelmessége felé.

Minő más fordulatot vett a dolog egyszerre! ő eminentiája nonus piusi bárány szelídséggel tartá arczát meg nem mozdítva, szemeivel világért sem pislantva, hogy a légy tova ne szálljon; lassú hangon, alig mozdított ajkakkal monda: édes fiam, csak az orrom ne sértsd! Hopp!!! – a komornyik nagyot kapott a szép homlok felé, – meg van! – monda diadal és borittas arczczal: a cselszövő! isten tudja, hol kerített zöld dongó legyet ő eminentiája elé.

– Nesze fiam! – szóla a jó öreg, gyöngéden legyintve emennek arczára, - most megelégszem ennyivel s megbocsátok. A legyet gombostűre bökd föl, s tedd el emlékül – pro memoria; mert ennek köszönheted, hogy szolgálám maradtál. Bocsánat gróf úr, – monda a bámuló czölöphez: méltóztassék helyet foglalni. Komornyik csöngess: két üveg burgundit, nekem pedig rusztit savanyu vízzel.

Szent lett a béke. A jó öreg lelki pásztor soha sem veté szemére komornyikának ezt a botlását, szolgálatában maradt az egész haláláig az öregnek, ki elmondhatja: recte vitam perfugi meam; manibus trador tuis spiritum me urn, domine!

Bartakovics egri érsek.

Még az ötvenes években történt, hogy egy adó exequensnek, ki szakmáját kitűnő szívóssággal töltötte, az egri szemináriumba folyamodott a fia kis papnak. Hanem nagyon ellene voltak a rektorok.

Bartakovics érsek értesülvén az egész dologról, ekként nyilatkozott:

– De már azt be kell venni, hadd vesszen ki a fajta.

Az öreg érsekről beszélük a következő adomát is.

Mikor kinevezték egri érseknek, első gondja volt az érseki javakat rendezni, a tönkrement gazdaságot helyreállítani, a zilált vagyoni viszonyokat rendbe szedni. E munkájában erélyesen járt el, s nem egy gazdatiszt, ki szerzett babérjain nyugodtan vélt pihenhetni, megtanulhatta, amit rég elfelejtett, hogy hogyan kell szántóknak, aratóknak kora reggeltől késő estig sarkában lenni.

Az érsek azt tartotta, hogy most ez a legjobb politika s legkülömb zöld asztal a zöld mező.

Természetes hogy több afféle szentheverdel napokat ünneplő ispán, kasznár fajta részesült vagy komoly megintésben, vagy plane egyenesen áldozatul esett az érsek reformmunkálatainak, kisöpörtetvén, mint hasznavehetetlen.

A koncziások azt hitték, no majd lesz itt szüret, majd lesz itt avancement, – az az új érsek minden gazdatisztet elcsap. Jó lesz közel állni hozzá; hátha a nyílásba sikerül valamelyiküknek besurranni.

Leginkább aspiráltak pedig a tisztartó állomására; ez jó zsíros konczi lett volna nekik. Azért hát el nem mulasztották volna úgy oldalvást tudomására juttatni az érseknek, hogy az a tisztartó milyen szörnyű lusta dög, nem is lehet a nagy hasától valami nagyon fürge, azután meg van egy nagy hibája.

– Mi lehet az? – tudakolá az érsek – talán csak nem tolvaj?

– Oh isten mentsen, azt a világért sem lehet róla mondani. Ámbár bizony jól megszede magát. No de azt becsületes utón is tehetted. Nem merem mondani, hogy –

– Nos, hát akkor mi lehet az a nagy hiba? – sürgeté az érsek – egyik se nevel olyan lovat, barmot; búzája, rozsa szép, repczéje sikerül; mindenén áldás van a keze alatt. Hát legyen ő lusta, akár ezerszer.

– Nem a lustaság, – mondák a fülbesúgó, – más itt a baj; sokkal nagyobb annál. A tisztartó, szörnyűség! soha sem imádkozik.

– Hogy a –! az érsek nem mondta ki, amit elkezdett; megnyugtatta az árulkodót.

– Édes fiam, úgy látszik a tisztartó lelkének üdve nagyon rajta fekszik a te lelken. Az bizonyosan azért nem teszi, mert helyetted kell dolgoznia a gazdaság körül s így megbízik

bennem, hogy én meg viszont helyette is imádkozom. Légy te csak nyugodt a tisztartó e baja felől.

Hanem egyszer csak azt hallja az érsek, hogy az tisztartó azonfelül, hogy lusta, azonfelül, hogy nem imádkozik, még szörnyű nagy korhely is, mindig iszik, a mennyit ő meg nem innék, – annyi bor nincs; részeges garázda, megbízhatatlan.

No már ez olyan vád, mely, ha alapos, súlyos következményeket vonhat maga után. Azért hát meg kell vizsgálni, ha vájjon alapos e?

Nagy ebédet adott az érsek, s arra valami gazdasági tanácskozás ürügye alatt elhívta a si tisztartót is. A főlshológó hajdúk be voltak tanítva, hogy amint a tisztartó elé helyezett meszelyes palaczk kiürül, azonnal tegyenek helyébe másikat, s olvassák, mennyit iszik meg.

Biz az pedig nagyon sokszor kiürült. Az érsek aggodalommal vette észre, hogy az iszákosságra vonatkozó vád aligha nem alapos.

Az ebéd vége felé oda inti a hajdút.

– Hány volt már?

– Most viszem a tizenhetediket.

Az érsek figyelemmel vizsgálta vendégét, nem vesz-e észre rajta valami változást. Nem volt azon egy szikra sem, egy korty nem sok, de mintha annyi bort sem ivott volna.

Az üvegek még folyvást ürültek. A huszonnegyedik járta már. Az érsek titkon int a hajdúnak, hogy hozza a következőt.

Mikor a hajdú épen ki akarja cserélni az üres palaczkot telivel – a tisztartó ráteszi tenyerét az üres palaczk szájára s oda mordul a hajdúnak:

– Hadd el öcsém, ennél többet soha sem iszom.

– Csak tizenkét itzcéskét méltóztatik mindég? – kérdé az érsek.

– Épen csak annyit, – felelt a tisztartó. – Azt azonban nem tudtam, hogy excellentiád is olvassa.

Az érsek kissé elszégyenlette magát. Azonban, ha már bele kezdett, hát kiismeri tisztjét.

Asztal után beszédbe eredt vele, gazdasági dolgokról. Azt hitte az érsek, hogy most már csak utoléri a tizenkét itzcéske.

Hát akkor bámult el, mikor a beszélgetésbe elmélyedve, észrevette, hogy hiszen már este lesz. Az Öreg tisztartó a legpraktikusabb gazdasági elveket oly elevenen, oly vonzó modorban fejtegette előtte, biztató terveket, szükséges javításokat, gyümölcsöző beruházásokat proponált, ismertette a legjobb gazdasági gépeket, s az érsek három órai beszélgetés után nem csak arról győződött meg, hogy ez az ember józan ember, de arról is, hogy kitűnő gazda és becsületes ember.

Mikor a fülbesúgók újra előjöttek, csak annyit mondott nekik:

– Az bizony iszik, sokat iszik, nagyon sokat iszik; de bírja. Hej! ha minden gazdatisztem ilyen korhely volna!

Midőn a boldogult érseknél Lonkay legelőször járt néhány forintocskáért lapja főnnállhatásának ügyében, a szelíd lelkületű és az emberek szívébe mélyen beható érsek adott is valami pénzmagot neki, de ezen szavakkal bocsátotta el:

Munkálkodjál csak fiam és megáld majd Jehova azon áldással, mellyel megáldotta az egyiptomi bábákat! Isten veled!

Természetes, hogy Lonkaynak első dolga volt megcsípni valamelyik pap bibliáját, s rövid kutatás után (jártas lévén benne, különösen az „Énekek éneké”-ben) megtalálhatta az érsek szavainak megfelelő helyet, mely az Escodus 1. 21-ben foglaltatik s következőleg hangzik: „És építe nekiek házat.”

Egy ízben körülé lévői nagyon unszolták, hogy vegyen már magának négy új lovat, ezek a régiek nagyon vének már és nem rangjához illők.

– Hagyjátok el, – szólott ő a nagy unszolásra. Szent Péternek négy szamara se volt, minek volna nekem négy cifra ló?

Ezt a mondást jó volna, ha másutt is fölírnák az ajtók fölé.

Az tudvalevő dolog, hogy a nagyemlékű érsek utolsó éveiben is szerette napi sétáját megtenni, melyben még a kellemetlen idő sem igen akadályozhatta az öreget. Egy ízben a nagy sártól félő rendes kísérelője: Zs. egri kanonok, így szólott a jó öreghez:

– Ugyan excellentiád! Fogasson be ez egyszer, hisz csizmánk csupa víz és sár lesz.

– Hehehe kedves fiam! Csak menjünk gyalog – válaszolt a jó kedvű főpap, – holnap úgysem rajtunk van a csizma tisztítás sora.

Úgy is lett.

Mikor az egri érseki széket elfoglalta, a roppant terjedelmű érseki kertet a sétálók számára nagynak találván, felét kivágatta és veteményes kertté alakította át. Ez természetesen nem tetszett az egrieknek, és minthogy abban káposztát, krumplit és babot termesztett „krumplis érsek”-nek kezdték nevezni.

Eljött a krumpli szüret és midőn a termés föl lett szedve, így szólott a jó szívű öreg úr udvarmesterének.

– Ezt osszátok ki most a szegényeknek, hadd lakjanak jól; mert a kik jól laktak, azok a félkertenben is kisétálhatják magukat.

Bezzeg nem is mondták többé az egriek, hogy krumplis érsek.

Midőn az érsek még csak esperes volt, egy cigány híve sokat alkalmatlankodott neki, hogy esketné őt össze egy közeli rokonával.

Hosszsan magyarázta neki a lelki atya, hogy az így meg úgy nem lehet, és beszédjét azzal végzé, hogy feledje el választottját és válasszon más nőt Bangó.

Egyideig hallgatta a cigány, de végre a falnak dőlt és keserű könyhullatások közt azt monda:

– Jaj, jaj! Nagyságos felistelendő esperes uram, nem mondaná magá mindezseket, ha tudná mi ázs a serelem! serelem!

Egyszer a keresztjáró napok alkalmával keresztényi ájtatossággal vezette a processiót, minek következtében beteg lett.

Két hosszú hétig tartó betegség után, megjelenik a különben mindennap háromszor látogató orvos.

Ott feküdt a jó öreg és mosollyal fogadta a hozzá közeledőt, ki a szokásos kézcsók után kérdé:

– Hát hogy érzi magát Excellentiád?

– Hm, hogy érzem magam? Mint beteg ember.

– Tudom kegyelmes uram, de nehéz-e a feje? Erre már Bartakovics ezt felelé:

– Ha levágnók, fontra tennők, bizonyosan nyomna valamit.

Az orvos kezdett unatkozni oly ember mellett, ki még halála siető órában is ily csípős kedéllyel beszél; magát ajánlván monda:

– Ugyan mit is jár-kél azzal a néppel? Hisz erőnek erejével szerzé magának most is a bajt.

– Ha járok-kelek, beteg leszek máskor is: azaz én gondom. Egyébiránt sem abból, sem ebből nagy baj nem következhetik; legfelebb is csak meghalok – válaszolt mosolyogva az öreg úr.

Egyszer utazás közben meglát egy ősz előregedett parasztembert a mint nagy szorgalommal ültet fiatal gyümölcsfa csemetéket.

Szokott szívélyes modorában beszélgetni kezd vele az érsek, s kötődésből-e vagy csak úgy beszélgetés közben azt mondja az öreg parasztnak:

– Minek bajmóldodik ezzel öreg? Nem eszik kend már ennek a gyümölcséből.

– Hát az úr mi az ördögöt ennék most, – felel vissza emez, ha az apja nem ültetett volna?

Szenczy püspök.

A hallgatagsága és komolyságáról híres szombathelyi püspökkel Szenczyvel történt meg 1854-ben, hogy szokása ellenére egyszer névnapján „táblát” adott, melyre a többi között az akkori Bach-huszárok egyikét Haha kinevezett törvényszéki elnököt is meghívta.

Midőn az étkezés és a bor javában folyt, Szenczy egyszerre csak Hahnhoz fordul és a legkomolyabb arccsal kérdi tőle:

- Wie viel Kinder haben Sie, Hahn?
- Keines.
- Nun da sind Sie sehr ein schlechter Hahn!

Máskor meg ő volt hivatalos az érdemes Ferencz-rendiekhez ebédre, hol a többi között konyhaművészileg preparált Schnepf delikatesse is tálaltatott nevezett püspök elé.

Csak nézi, csak nézi a belőle enni nem szerető Szenczy, míg végre odafordul az igen tisztelendő gvardián úrhoz és a világon a legnagyobb komolysággal kérdi tőle:

- Ugyan sokáig járhattak kegyetek ama bizonyos helyre, míg ott ennyi összegyűlt.

Egyik közeli rokonának fia a gazdaszatot tanulta. A húsvéti ünnepekre haza kerülvén a fiú, atyjával meg látogatták a püspök atyafit. Ki legnagyobb szívességgel látta őket magánál.

Ebéd közben a gazdasági pálya került szóba. A fiatal ember többek között egyszer azt a közmondást is hangsúlyozta, hogy a gazdának trágya a kenyere.

- Jaj édes öcsém, dehogy lennék veled egy kenyéren – jegyzé meg komolyan a püspök.

Lonovits püspök.

Csanád vidékén lakott egy plébános, ki Lonovitsnak nagyon sok alkalmatlanságot csinált.

Nagyon kifáradt vele a püspök és egyszer hírét hozzák, hogy meghalt,

- Requiescat in pace! mondja a püspök, legalább most már nekem is békét hagy.

Ekkor mondják neki, hogy mindenét a püspöknek hagyta.

Ezen annyira ellágyult a püspök, hogy még a könnyűi is kicsordultak.

- Ecce, – mondja, halála után teszi jóvá, hogy élteben annyit boszantott.

Összeíratik a vagyon, azonban minden oldalról annyi adósság lyukad elő, hogy még utóbb is a püspök fizetett rá.

- Íme – panaszlá Lonovits, még holta után sem hagy békességben.

Mikor negyvennyolcban Kossuth legnagyobb diadalait ülte, Batthyányi Lajos grófnál egyszer fényes estély volt, melyen Lonovits püspök is megjelent.

Itt kisebb körben épen Kossuth magasztalásáról lévén szó, a grófné lelkesülten oda fordul a püspökhöz:

- Mi lehet még az ember a világon, ha nem Kossuth Lajos.
- Jó család anya grófné – viszonzá a conservativ Lonovits.

Jekelfalusy püspök,

A székesfehérvári püspök, ki a csalhatatlansági tan miatt ad audiendum verbum is hivatva volt, 72 éves korában Rómában halt meg.

Gyönyörű, tekintélyes alak volt, bizonyára a legdaliásabb, és a legmagyarosabb volt az egész püspöki karban.

Szereplése az újabb időben eléggé ismeretes. Nagyot kellett fordulnia, mert nem mindig ismerték olyannak, mint az utóbbi időkben.

A szabadságharcz alatt egyike volt a leghazafiasabb főpapoknak. Meg is lakolt érte, mert megfosztották javadalmaitól, s még fogságot is szenvedett.

Jellemző a mit róla Dembinszky megjelent irataiban ír.

Görgeyről levén szó – írja a tábornok, házi gazdám (akkor szepesváraljai püspök) így nyilatkozott róla:

– Ha nem tudnám, hogy protestáns, azt kellene hinnem, hogy a jezsuiták nevelték.

Jekelfalusról, ki a magyar püspöki karból solo szavazott placettel a csalhatatlansági dogmára, azt beszéli a rász világ, hogy egy szép római menyecske kegyes rábeszélése volt ránézve ily döntő hatással. A donna szép volt; a kérdés az volt: hogy piacet vagy non placet?

– Hát hogy ne monda volna rá a jó püspök, hogy „ugyan piacet!”

Simor esztergomi prímás,

Hogy Simor jó pásztor már az által is bebizonyítja, miszerint csak a minapában adta el száz és néhány ezer forintért – gypjútját.

A pápához öt tagból álló deputációt küldött a vatikáni opposíció, melynek az volt föladata, hogy ő szentségét a csalhatatlansági dogma visszavételére birja.

E küldöttségnek az esztergomi prímás is tagja volt.

A szent atya dorgáló hangon így szóla hozzá:

– Tu primas Hungáriáé! Bene incipisti, seel male finivisti. Diabolus te cribravit et devoravit.

Mire a magyar főpap így válaszolt:

– Ecce, sanctissime pater, hie sum! Ergo diabolus me nee cribravit, nec devoravit.

Mikor Simort prímássá nevezték ki, itt is ott is megjegyzések történtek, sőt akadt néhány szélsőpárti, ki az új prímást nem átalotta pecsovicnak is nevezni.

– Hogy lenne már az új prímás pecsovic? jegyzé meg egyik tisztelője, hisz akkor nem nevezte volna ki Kubinszkit pesti seminariumi rectorrá.

A hercegprímás igen tréfás ember, nagy barátja a szarkasztikus vicczeknek. Midőn még a Terézvárosban káplánkodott, a 40-es években valami „Katholischer Christ” című német „Magyar Állam” jelent meg a fővárosban. Kronperger Antal, nem épen asceta híró papnak szerkesztése alatt.

Egy ízben Simor káplántársával sétálgatva, szemközt találja az utcán ezt a szerkesztőt, ki mellett gömbölyded gazdasszony gurult végig a király-utca járdáján.

– Te ki az az asszonyi állat a Kronperger mellett? – kérdé tőle káplántársa.

– Hát ki? A „Katholischer Christ”-nek a „Beilage”-ja. (melléklete)

H a y n a l d.

Az elmés főpásztor, ki ép oly híres egyházi, mint asztali szónok, egy Szilvester esti házi multság alkalmával toasztott ivott, egyikét sikerült fölköszöntéseinek. Engedelmeivel itt közöljük:

A minap e házban nehéz panaszok emelkedtek az adóhátralékosok ellen.

„Mi ezen hátralékosok közé tartozni nem akarunk. Nem akarunk ott, hol hazafi kötelességünk, de szívünk ösztöne is int annak lerovására. Különösen nem nagyméltóságú elnökünkkel szemben, ki iránt mint e fényes testület feje és díszje iránt annyira lekötelezve érezzük magunkat,

„Engedje meg tehát excellentiád, hogy az évnek végével lerójjuk adóját tiszteletünknek.

„Legyen tehát excellentiád adóexecutor, hajtsa be a maga személye iránti adónkat, és tapasztalni fogja, hogy ennél egy adót sem fizetünk szívesebben.”

Felvilágosításul talán fölösleges is megjegyeznünk, hogy ez az ártatlan házi multság, a főrendi ház ülése volt, s a toaszt maga fölsőházi beszéd.

Ez a felső tábla szereplése.

1874-ben meghallgattuk Haynald érsek predikációját a belvárosi plébánia templomban, hogy hátha egy kicsit üdvözülhetnénk mi is. Szépen beszélt, annyi szent!

Csak a diák imádság végét nem értettük elég jól, pedig ez már formula, ezt mindig így mondják:

„Oremus et pro christianissimo imperatore nostro, Francisco Josepho, ut Deus subditas ei faciat omnes barbaras nationes, in perpetuam pacem nostram.

Úgy emlékszünk, mintha Ferencz József Ausztria császárt tulajdon ama templom előtt, a hol így imádkoztak, koronáztuk volna meg alkotmányos magyar királynak. Persze az már régen történt.

Barátságos vacsorára gyűltek össze Haynald ő excellentiájánál. A sanyargatott pápa, az üldözött egyház, különösen pedig az elharapódzott erkölcstelenség képezte a kegyes discussió tárgyát, mikor egyszerre kinyílik az ajtó s jelenti a huszár nagy sarkantyú csörömpölés után:

– Excellentiás uram, itt van Janka, bebocsássam a kabinetbe?

No lett erre nagy szörnyülködés, szemöldököknek és szájaknak hamis félre fintorulása, mintha mondanák: ah, hát így vagyunk? ő érseksége Jankákat ereget be kabinetjébe? No ez aztán drága dolog!

– De kérem uraim, tessék elhinni, tévedés van a dologban – mentegetőzik a házi gazda.

– Jól van, jól; tudjuk már, hányadán vagyunk, – ez volt az arczokról leolvasható néma válasz.

– János, – szólt erre az érsek a huszárhoz – vezesse be a jelentkezőt ide.

– De kérem alázattal, – annyi uraság közé! – merészlé a huszár ellenvetni.

– Tegye, amit parancsoltam – monda a főpap kemény hangon, s a huszár kifordult.

Nemsokára kinyílt az ajtó s mély alázattal fordult be rajta egy tisztos – tudós.

Most az érseken volt a sor mosolyogni, s a vendégek csináltak a kellemetlen csalódástól hosszú képet.

Az érkező csakugyan Janka volt, de nem ám olyan Janka, a minőt a vendégek vártak, hanem Janka Vilmos, őre a nemzeti múzeum botanikai osztályának.

Így már aztán vége lett minden hamis gyanúsításnak, s a szegény tudós nem tudta mire vélni, miért mosolyognak a nagy úri vendégek oly sajátságosan az ő láttára, s hogyan illik rá a szólásmondás, hogy „honny soít qui mal y pense.”

Bérmálásra ment egy bácsmegyei faluba a szellemdús érsek. Nagy néptömeg gyűlt össze fogadására, külön csoportokban állottak a falu tisztviselői, mesterei, a dolmányos legények és a csinosan felöltözött fiatal iskolás leánykák.

Bemutatván a falu plébánosa az egyes testületeket, a leánykáknál így szólt:

– Ezek pedig itt süldőim!

– Úgy? Eszerint plébános úr nem csak lekipásztor, felelt az érsek a furcsa bemutatásra.

Vendégeinek egy ízben ebéd után megmutatá termeit és gyűjteményeit: magyarázatokkal kísérve minden egyes részét. A többi közt a képekre kerülván a sor, a „zongora király” életnagyságú mellképét a következő szavakkal mutatta be:

– Barátom Liszt Ferencz!

Mire egy úr helyén levőnek tartá egy bókot kanyarítani.

– Mily szerencsés némely ember.

Az érsek egy kalocsai ismerősének húga férjhez menetele által méltóságos asszonya lett. Találkoznak a hajón és az érsek szokott udvariasságával köszön mint ismerősnek és megkezdi a társalgást. Azonban csakhamar meglepetéssel veszi észre, hogy „méltósága” által csak mint kegyed szólítatják. Ő annál inkább mind sűrűbben és sűrűbben hangoztatta és hangsúlyozta a méltó s á g o s t, de az úrnő csak megmarad híven a kegyed mellett mindvégig.

Ez a kis bizalmaskodás nagyon megtetszett az érseknek szereti is olykor elbeszélni, nevetve tévén hozzá:

– De hisz igaza is van, ő méltóságos, én pedig csak nagyméltóságú vagyok, ez az egész.

A magyar delegáció mindent elvégzett, kivéve az ismeretes kórházi ügyet. Ebben nem tudtak megegyezni, amire Andrassy megeresztve egyik elmés terebesi verebét, ezt mondta:

– A magyar delegáció olybá tűnik föl előttem mint az egyszeri ember, a ki az egész egeret elnyelte – de a farkát sehogy se bírta már legyűrni.

– De nagy volt ám az egérke, ellenveté Kaas. Nem csoda, hogy nem került helye a farkának, annál is kevésbé, mert ennek az egérkének már csak egy búvólyuka volt – a magyar delegáció gyomra.

Amire az elmés érsek megjegyzé:

– Mademoiselle d'Amoult, mint Bakcsi uram barátom bizonyosan tudja is, szellemes hölgy volt. Egyszer madame La Biche, félelmes vetélytársa, nehézkes állapota miatt gúnyolta a kisasszonyt. „Madame” – felelé ez, az olyan egérke, melynek csak egy búvókája van, könnyen rajta veszhet.”

Andrassy mosolygott s kicsi piros könyvébe jegyzett valamit.

Egyed bácsi, a tihanyi perjel.

Az 1876-ban aranymisézett tihanyi perjel életéből jegyeztünk föl két vonást, a miből lehet sejteni, hogy milyen az egész ember.

Persze, hogy minden pénzét szegény embereknek adja ki kölcsön. Persze, hogy azok soha se fizetik azt neki vissza. Sőt azt beszélnek, hogy nem az adósai fizetnek neki a tőkétől, hanem ő fizeti a kamatot azoknak. A mi nem volna képtelenség; mert hiszen rendesen az adós a szorult ember, annak esik a fizetés. Hanem hát ez így volt. A többek között adott egy polgártársának ötvenöt forintot, írást is kapott róla. Sok idő múlva aztán összekerül adósával, s mondja neki, hogy legalább azt az öt forintot megadhatná, hadd maradjon kerek szám. A polgártárs tréfára fogta a dolgot, azt felelte, hogyha azt akarja a főtisztelendő úr, hogy kerek szám legyen, nála az írás, törölje ki belőle az öt forintot, mindjárt kerek szám lesz.

E vakmerőség még is sértette az öreg urat, s panaszra adta keresetét a járásbíró elé – t. i. csak a kérdéses öt forintért. Az megidézette a polgártársat. Néhány nap múlva aztán kap a járásbíró a perjeltől két akó bort, meg egy levelet; a miben fölkeri, hogy már csak még se exequáltassa azt a goromba adósát: inkább kitörli azt az öt forintot, a járásbírónak pedig íme küld két akó bort, azért hogy ne bántsa szegény adósát!

Egyszer meg hírül hozzák neki, hogy egy tolvaj nyúl garázdálkodik a káposztás kertben. Veszi az öreg úr a puskáját, hogy majd ő ráles. Meghúzza magát a bokorban, s var szörnyű nagy időkig, de a nyúl csak nem jön. Egyszer megunja a dolgot, hideg volt, nagy szél fúj, fölkel, hogy hazamenjen. Hát a nyúl akkor ugrik ki köpenyegje alól, a hova legbiztosabbnak tartotta elbújni ebben a kriminális időben. Még az oktalan állat is tudta, hogy ott lesz legjobban megőrizve minden veszedelem ellen. Persze, hogy nem lőtte meg.

Megjegyzendő, hogy Egyed bácsi a legcsikorgóbb télben sem viselt soha bundát, s télen nyáron a fölkelő nappal szokott kelni.

Rómer Flóris apát.

Mikor Rómer Flóris még a fővárosban lakott, s a múzeumi régiségekkel foglalkozott, minden reggel friss Selters vizet ivott a múzeum kertben. Az ablakpárkányra tette a telt poharat, körül sétálta a múzeumot, s akkor megitta a vizet.

Egy nap azonban, míg ő sétált, impertinens nebulók megitták a vizét. Se baj, újra töltött, s megint elindult sétálni. A vizet újra megitták előle.

Ekkor már megharagudott, és rá lesett a szomjas fráterekre a bokorból. Meg is csípte őket szerencsésen és Menenius Agrippa pálczájával végig magyarázta a hátukon az egész ó-kori

archaeológiát.

Pedig hát ez a história tulajdonkép csak a gondviselés intelme. Rómer Flóris ugyanis régész s neki élethivatása az, hogy régiségekkel foglalkozzék. Ha azonban ő vízivásra szánja magát, kénytelen hivatását megtagadni, mert ókori vizet csak nem ihatik, minthogy az már nagyon állott, annál kevésbé ihatik a bibliai özvívzből, a mi egészen elfogyott. Kénytelen minél újabbkori vízzel foglalkozni.

Ha tehát jeles régészünk hivatását is követni akarja, szomját is oltani: azt tanácsoljuk neki, ne igyék vizet, igyék bort, az annál egészségesebb, minél ókoribb.

Mihajlovits zágrábi érsek.

Mihajlovics zágrábi érsek, ki a szabadságharcz-ban honvéd volt, érsekké neveltetésekor ünnepélyesen fogadta a hódoló alpapságot. A többiek közt eléje térdel egy alázatos plébános; várván a szokásos áldást a szokásos ceremóniákkal.

– Nem úgy van az barátom, mond az érsek, mi együtt küzdöttünk a hazáért, illő hogy most együtt vigadjunk is.

És bevívén a szerény plébánost lakosztályába, hosszasan beszélgettek inter pocula az elmúlt szép időkről.

Saguna g. keleti érsek.

Midőn az ötvenes években első Ferencz József magyar király Magyarországot beutazta, Erdélyből egy fényes küldöttség ment elébe Nagy-Váradra.

A küldöttség tagjai között ott voltak Erdély polgári és egyházi celebritásai.

Midőn a magyar főúr által németül elmondott ékes dikció után a bemutatások megkezdődtek, a bemutatottak részint német, részint francia nyelven beszéltek a fölséggel.

Csak az egy görög-keleti érsek vallotta meg töredelmesen a királynak, hogy ő biz – magyarul beszél, mert még nem tud jól németül.

A czeremonia végzöttével, e sajátszerű jelenetre azt a cégjegyzést tette b. Jósika Sámuelnek, egy királyhágóntúli magyar főúr:

– Furcsa emberek vagytok ti erdélyiek. Ő fölsége azt jegyezte meg rólatok, hogy nem beszéltek magyarul, és köztetek egyetlen egy tud és beszél jól magyarul, s az is az – oláh érsek.

Bodola Sámuel erdélyi ref. püspök.

Bodola Sámuel volt erdélyi református püspök, nevezetes volt nem sokat válogató, de igazságos szigoráról, és sokszor nyers de őszinte mondásairól.

Többek között egyszer egyik egyházmegyéjében püspöki vizsgálatot tartván, egy új pap a vizsgálat végén fölmutat a püspöknek egy gyönyörű úrasztali arany kelyhet, melyet ő vásárolt a hívek filléres adakozásaiból, és kéri a püspök véleményét a szép kehelyre.

Végig nézi Bodola a papot is, a kelyhet is és monda:

– Régen voltak arany papok és fakupák, most vannak arany kupák és fapapok.

Kis János superintendens.

Kisnek apja, mint tudjuk, jobbagya volt a híres Festetich Györgynek, s a fiú mint akárhány jobbagy gyerek, töretlen vászon gatyában és mezítláb járt el az abc után; de mivel „jó feje” volt, hát édes apja elereszté az apai háztól egy ezüst húszassal, meg egy tarisznyára való sonka és pogácsával, s így ment fölsőbb oskolára, hol élődött a többi szegény diákkal az összekoldult tartáson.

A gyerekeknek csakugyan jó feje volt, s ez némi alkalmatlanságot csinált magának a tanárnak is, mert épen egy gazdag úrnak gyermekét szánta a tanító első helyre; különben magának is elég rövidege lett volna miatta.

Jaj, de nagy baj volt az, hogy Kis olyannyira fölülhaladá tanuló társait és velük aztán az úrfit is, hogy a tanító saját tekintélyének kockáztatása nélkül nem merte elejbe tenni a másikat.

Kis ezt észrevette, jól ösmerte a tanítónak helyzetét, minthogy számos tagból álló családját mellékjövedelem nélkül nem táplálhatta, tehát hogy valamiképp segítve legyen a tanáron, a próbatét napján nem jelent meg.

A tanár az igazgatóval szintén tudatta dolgát, megmondván neki, hogy az illető hatalmas úr nemcsak a tanintézetnek; hanem átaljában az evangélikusoknak milyen nagy jóltevőjük; tehát egy kis örömet kár volna tőle megtagadni, de itt van a bökkenő: Kis kiválólag jeles.

Midőn a próbatétre nem jött el a fiú, – az igazgató a tanárral együtt résztvevén a fiúnak sorsában, azon gondolatban, hogy bizonyosan beteg – szállására sietett.

Kist a szobában járkálva találták.

- Beteg vagy? kérdi az igazgató.
- Semmi bajom tisztelt igazgató úr.
- Hát mért maradtál el a próbatétről?
- Engem kegyesek lesznek külön kihallgatni, s akkor osztályozásra semmi szükség sem lesz.

Ezen gyöngédség megszerezte Kisnek a tanítók osztatlan bizalmát, és mindenképp törekedtek, hogy az oskolákat minél kevesebb anyagi szükséggel végezhesse.

Kis János egyszer épen versírásnál kapta Berzsenyit, mint Döbrentey Gábor jegyzetei mondják.

Kis véletlenül lépett be Berzsenyihez Sömjénben, Vas megyében. Berzsenyi meg volt lepve; mert valami papírszeletre épen verset írt, mit hirtelen asztalfiókjába dugott.

– Talán háborgatom komám uramat? Megengedjen! kéri Kis János, ki nagyon szelíd ember volt.

– Nem háborgat bizon, kedves tisztelendő komám uram, nyilatkozik Berzsenyi; haszontalanság a mit irkáltam, csak úgy jött. Érsek az eba

Ebadtát akart mondani, minthogy ez szokásból néha akaratja ellen is kicsúszott; hanem most tiszteletes komájával szemközt még a szónak közepén is elharapta.

– Majd mit is mondok az ilyen munkának! folytatta tovább összevissza borzolván fejét a megtörtént szó kiszalasztást megröstellve.

- Versek? kérdi csodálkozva Kis. Legelőször hallom, hogy komám uram ebben töri fejét.
- Nem töröm biz én, kedves tiszteletes komám uram, folytatja Berzsenyi a beszélgetést, ha csattan, mint a villám jó: ha nem foly, azzal sem törődöm.

Kár, hogy megmondjam; mert eddig nem hinném, hogy ezt a bolondságot tudja valaki, de tiszteletteljes komám uram előtt nem tagadom, minthogy így épen rajta kapott.

– Hadd lássam hát komám uram verseit? Hirtelen végig futja a sorokat, s az olvasás alatt mindinkább látva az erőt, utóbb bámulva a nagy tehetséget, azt mondja:

– De komám uram, ennek fele sem bolondság! Oroszlánnak kinyújtott körmeit látom én itt, midőn előrontani készül.

– Hát úgy nem ártana folytatni! véli Berzsenyi. Ámbár gazda embernek nappal sok a dolga: hanem hiszen még atyámnál laktomban is mindig csak éjszaka szoktam olvasni és irogatni.

- Csak rajta, biztatja Kis János, én meg majd közöltetni fogom komám uram.
- De ha kinevetnek?
- Tud úszni kedves komám uram?
- Akárkivel is megmérkőzöm.

- Hát nem félt először a vízbe menni?
- Biz én azt hittem, hogy mindjárt belefúlok, ha csak a mester nem biztat.
- Na édes komám, hát én is jót állok, hogy nem fog a kalamárisba fúlni, ezért bele a világtengerébe.

Így kezdte meg Berzsenyi irodalmi pályáját, s írt oly műveket, melyek nélkül a könyvtár nem volna egész.

Később a vetélytárs megtudta Kisnek e nemes föláldozását, atyjának is elbeszélte, s az okos apa most már maga kérte, hogy az érdemnek adják meg, a mi az érdemé! És Kis. mint első társai közt, végezte be a pályát.

Azonban itt nem végződik be a dolog, a hatalmas apának fia is hatalmassá lón, s ezenkívül háládatos is; mert midőn a kerületben a superintendensi szék megürült, és Kis már nemcsak érdemeinél, hanem koránál fogva is a férfikorba lépett, épen az egykori iskolatárs lón legbuzgóbb híve, s épen neki sikerült a különböző véleményeket úgy összeegyeztetni, hogy Kis János superintendens lett.

Így foly gyűrűként egymásba az ember élete, melynek változatait oly sokszor megfogni képesek nem vagyunk.

Kis fáradhatlan volt lelkeszi hivatalában, hanem egy kis alkalmatlansága mégis volt híveivel, kik az igazságos embernek egyenességet nem akarták megszokni, mert midőn valaki meghalt, s a rokonok néha az érdemtelent is nagy dicsérettel akarták a másvilágra eresztetni, Kis ezt semmi áron sem cselekedte meg; sőt néha épen a búcsúztatónál monda el a többinek rettentő példájára, hogy minő hibái voltak.

Volt a helységben egy garázda ember, ki attól sem félt, hogy egykor a tiszteletes úr még a koporsónál fogja az igazságot kiszolgáltatni; s ezt addig beszélte, hogy Kisnek is hirül vitték.

Kis egy hét múlva magához kéreti az embert, ki el nem tudta gondolni, mit akar vele a tiszteletes úr.

- Ráér kend István? – kérdé Kis a garázdát.
- Igen is ráérek.
- No, fölolvassom kendnek azt a halotti beszédet, mit kendnek holta után fogok mondani.
- Az enyimet?
- A kendét István.
- Hisz én még élek!
- Majd meg hal kend, legalább tudja meg kend, hogy milyen híre marad kendnek. Ezzel elővette az írást, és értelmesen felolvasta s a hallgatónak véleményét kérte.
- Tiszteletes uram, talán még ráérek egyebet is cselekedni, mint eddig?
- Ha kenden fogna még a jó szó!
- Isten úgy se fog, – mondja a másik, s azon naptól fogva senki sem hallotta, hogy garázda lett volna.

Kriza unitárius püspök,

Kriza János unitárius püspök, költő s a székely népköltészet hallatlan érdemű ismertetője, mint magánember ismeretes volt élezés, szikrázó megjegyzéseiről, szójátékairól és verses rögtönzéseiről.

Egy barátját Wéghnek hittak, buzgó unitárius és aszkétai szigorúságú vegetárius volt. Ezt Kriza így köszöntötte föl nevenapján:

„Tiszteletünk tárgya Vegetáriánus,
Éljen soká a Wégh és az Ariánus.”

Egyik legbensőbb barátja érdekes történészünk Jakab Elek sangvinikus véralkatáról is

ismeretes. Ennek nevenapján, mikor a jókedv már magasra csapott, a beszéd a házi gazda fölföllobbanó nemes hevére vette irányát. Egyik lélektani, más más okból származtatta azt. Kriza közbeszölt:

– Mindnyájan tévedtek. Barátunk hevességének nagyon természetes oka van. Mikor ő született, szent Gericzén annyi bor termett, hogy nem férvén el a hordókban, kutaikba töltötték a székely atyafiak. Így aztán édes anyja kénytelen volt víz helyett borban fürösztetni az ártatlan csecsemőt.

Ugyancsak Jakab Elek kis fiának keresztelőjén volt egy református főúr, egy tudós katolikus pap és – Kriza, az unitárius püspök.

Ez utóbbi aztán így köszöntötte föl az új világpolgárt:

„Éljen jó barátunk az unitárius.
Ki ma elmondhatja, hogy trinitárius.
Három vallásúak imádkoztak érte
Egyik egy, másik a három Istent kérte.
Apa, anya szeme az új házi kincsen,
Áldja mind a hármat az egy 's három Isten!

A székely vadrózsák kiváló botanikusáról beszélnek, hogy egyszer még fiatal korában ebédre volt híva egy szellemdús menyecskehez.

Az ebéd lefolyt, de a menyecske ismerve Kriza leleményességét még egy jó falatot szánt vendégeinek. Egyszer csak fölkel székéről és helyet kérve, vendégei közé ül és fölkiált.

– Úgy érzem magamat, mint Krisztus a keresztfán.

– Hiszem asszonyom; hanem melyikünkkel lesz ma együtt a paradicsomban? kérdé hirtelen Kriza.

Balogh Péter superintended

Az 50-es években, mikor alkotmányos életünknek csak is a prot. superintendenciák gyűlései adtak némi kifejezést: egy kis szabad levegőt szívni Debreczenbe járogattunk el.

A kálvinisták gyűléseire az érdekeltség csak úgy vonta a ragyogó mágnást, mint a szegény mándlis atyafit.

Egy alkalommal Hajnal Ábel esperes azon indítványt tette, hogy a más egyházkerületekben is föllevenített püspöki látogatás, szokott fény és tüntetés közt egyházkerületünkben is történjék meg.

Az indítvány nagy résznél tetszésre talált, s az öreg, de örök ifjú kedélyű superintended is beleegyezni látszott, ki – halála után legyen mondva – a sallangokkal rakott ötös fogatot, ostorhegyen a lánczos csikót különben is nagyon szerette. Módja volt benne. Hajnal indítványa már majd zöldágra jutott, keresztül vitelétől azonban gr. Degenfeld egyh. ker. főgondnok nagyon fázott, ki a discussio egész folyama alatt, mintha tövises párnán ülne, nyugtalanul feszengett társelnöki székén, epedve nézegetvén a hallgatagon ülő Tisza Kálmánra, hogy szónoklata éles fegyverével szabdalná le az előharczosokat, s fordítná meg az ügy folyamát.

És úgy lőn, amint akará.

Tisza Kálmán bár ifjú még, de tekintélyes segédgondnok fölállt, s szónoklata hatalmas érveivel, mint egy lehellettel elfújta a már csillámlani kezdő szappanbuborékot.

Vége lett az indítványnak, – végre az előre képzelt bandériumnak, szónoklatok, toasztok, díszmenetek eldorádójának! Gróf Degenfeld keble megkönnyült, mint sülyedni kezdő hajó, melynek terheit, leszedik: de a puritánus püspök fenséges arcát halvány felhő fátyolozá be.

A küzdelmes gyűlés után, ebédre a főtiszt, püspök úr meghívott vendégei voltunk, s mondhatom hogy az ebéd, bár nem államháztartásból került ki, gazdag és kitűnő volt.

Hosszú terítékű asztal közepén ült a házi úr; mellette jobbról Lónyay Menyhért; mellette

Tisza Kálmán.

A pohárköszöntések sorában, tárgyánál fogva, kiválóan magasodott ki egy toaszt, a közgyűlésen elejtett indítvány, a főpásztor leendő körutazása érdekében.

– Nem, nem! – sűgött az éljenek közé Tisza E. – az öreg urat nem eresztjük sehova, neki, mint az anyaméhnek itthon kell ülnie” – stb. stb.

A superintended elvégre megsokalván, kiskorúsága helyzetét, hirtelen nagykorúvá emancipálta magát. S egyik kezébe asztalkendőjét, másikba egy poharat ragadva válaszol: „Uraim! szó ide, szó oda, a fenforgó kérdésre ünnepélyesen kijelentem, hogy nekem nem parancsol sem Pál, sem Péter, sem – Kálmán, s én ha csakugyan menni akarok általgázolok a Tiszán is – éljen az autonómia!”

Nagy derűtség követte e szavakat.

NÉVTELENEK.

Élt száz év előtt Garan-Szentbenedeken egy Szentiványi Rafael nevű jókedvű apát, ki a közel szliácsi, vihnyei és szklenói fürdőbe utazó s hozzá beforduló vendégeket szívesen látta ebédre, mulatságra, lapáttánczra. A protocollum, melybe minden vendég az egyik oldalán vörös, másikon fekete lapáttal a magáét kikapta, s a kapottal maga a fél, vagy az apát nyugtatta 1761-től 1799-ig, máig látható az ottani apátságánál, magyar, német, sőt francia nyelven írt ilyféle nyugtákkal:

1) Lapáttánczcal szoktak farsangot végezni; Benedek várban pedig legelső jövetellel lapáttánczot jartam: velem is eljáratták, ezzel bebizonyítom; die 7 mardi 1794. Sz. Á.

2)Bebotlott Botlik Pál Benedek várába,
Vélvén szerencsés lesz prókátorságába,
Meg is nyerte porét, melynek jó bérére
Három fapecsétet nyomtak a – felére. 1767.

3) Harmadnapos menyasszonynak kérésére
Szent-Benedeken személye mentségére.
Kegyelem nem használt esedezésére.
Mert lapát ütett neki jobb felére.
Nem fordulhatott másképp kegyelem sorsa
Mert megcsipte – a lapátnak borsa.
Így emlékeznek sz. Benedekről
– Juliána menyasszony
És -- Zsuzsanna kisasszony.

Hogy mily népszerűségnek örvend némely főpap, mutatja G. a p-i nemzetietlen püspök nem épen legjobb emlékezete. Mikor meghalt, földi maradványait is külön temették el, szívét is. A p-iek az mondták a a tetemre: „Itt nyugszik egy szívtelen ember”. Szívére pedig: „Itt egy embertelen szív”.

Volt Kecskeméten egy ügyvédmesterember eredeti miden tekintetben, ki ha kedve kerekedett, egy maga is elmulatott néhány szál cigány mellett reggelig és akkor is oly komoly képpel lépdelt a fogadóból egyenesen a tárgyalási terembe, mintha az egész éjét a periratok fölött virasztotta volna át; legfőlebb, hogy néha-néha tetszelgősb pillantást vetett mulandó testének az ő főbüszkeségére, rendkívül apró lábára és annak nem kis fájdalmat okozó majd nem még apróbb csizmájára, mely soha sem volt tökéletesen kedve szerint kifényesítve, úgy hogy cselédjei esti és reggeli imaként keserves chorusban bőgték a „Tíz leány és egy férj sem” című operettéből azt a keserves áriát „oh csizma! oh csizma! te lelkem kínzója”.

Hanem hát akkor kellett látni Feri bácsit, – mert így hívta őt korkülönbség nélkül örege apraja – mikor néhány jó emberével mulatott csöndes komoly vidámságban, mint a megtestesült alföldi természet. Ilyenkor aztán biz az is megtörtént, hogy két három napon s

éjen át ott virasztott a compania az étteremben, ott is váltott hazulról hozatott fehérruhát, az alatt, míg a cigányok közbe egyet szundikáltak; de azért ha bármikor lépett idegen az étterembe, még is azt hitte, hogy ezek is csak most ültek le és csak most kezdődik a mulatság. Ily alkalomkor, ha már úgy igazán beleízlett a zenébe, néha-néha neki búszulta magát és hogy testestől lelkestől összeforrjon vele, maga vette kezébe a hegedűt, és húzta keserűbbnél keserűbb nótáit, míg maguk a cigányok is ríva nem fakadtak és – el nem fogyott a nóta.

Hanem a bizony néha soká tartott, mert Feri bácsinak sok volt a nótája, amint ezt egy ízben egyik kliense L. püspök kénytelen volt keservesen tapasztalni.

Történt pedig a következőképen: L. püspök hivatalos és magán pörös ügyeiben már évek óta gyakorta megfordult Kecskeméten és kliense volt Feri bácsinak, maga is vidám, magyar érzületű jó úri ember. Kanonok korában mindig ez étteremben költötte el ebédjét, vacsoráját, melyről Ferkó bácsinak semmi szín alatt nem volt szabad hiányoznia, mert különben sem étel, sem ital nem ízlett a kedves vendégnek. Hogy ilyenkor estente a kanonok úr vidáman töltötte az időt a vidám társaságnál hegedűszó mellett is, magától értetődik, és csak éjfél után vett szívélyes búcsút a víg asztaltársaktól, kik aztán, ha mindjárt most jöttek volna is bele amúgy igazan elemükbe és ebbe legalább nyakig szerettek volna belemerülni, az öreg úr iránti tiszteletből és hogy az étterem ajtajához közel eső szobájában nyugton alhassék, szintén szétozlottak.

Így ment ez néhány évig. Történt azonban, hogy L. kanonok címzetes püspök lett s közben egyszer Feri bácsinak s kompániájának egri bort ígért, mit azonban mindig elfelejtett elhozni, vagy elküldeni, az adott ígéret meg nem tartása pedig kényes dolog Feri bácsi előtt; rég restelte ő azt, de nem szólt, csak leste az alkalmat, hogy ő is egy kicsit boszanthassa kliensét. Egy ízben ismét megjött ez Kecskemétre, de már mint címzetes püspök és az egri bor nélkül.

Első nap szokás szerint az ebédet és vacsorát Feri bácsi és a rendes vendégek társaságában az étteremben töltötte el; a vacsora víg volt, mint máskor és nem hiányzott a cigány sem; egyik másik tréfa között valaki a kompániából fölemlítette a rég várt egri bort is, de Feri bácsi hallgatott, a püspök úr pedig feledékenységgel mentette magát; így a dolgon jóízűt nevettek, s éltették a püspököt, Feri bácsit és a jó egri bort, és abba múlt az egész, csakhogy a püspök úr korábban, mint máskor, ment szobájába, elmenet közben azt mondván Feri bácsinak: „hiszen úgy is mennek maguk is mindjárt, úgy-e?” Mire Feri bácsi szokott egykedvűségével azt felelte: „Megyünk persze, mi is” – és a püspök úr megnyugtatta ment hálásra.

No hiszen, mentek aztán ezek is – de mikor? szólt a zene kivilágos kiviradtig! Szegény L. püspök egyik óráról a másikra csak vigasztalta magát, hogy: „most már készülnek, no most már mennek,” – míg végre hétkor reggel meghúzzák az étteremben a Rákóczyt, a toronyban pedig a harangot és ő méltósága fölkelhetett úgy, amint lefeküdt: álmosan.

Másnap a püspök úr, azért-e, hogy lassanként rászoktassa-e a társaságot arra a gondolatra, hogy nála is „honores mutant mores” vagy, hogy a régen ígért és elfelejtett egri bor nyomta lelkét, sem ebédre, sem vacsorára nem jött az étterembe, hanem ebéd után egyet szundikálván, vacsorára egy ismerőst hívta meg szobájába és a jó reménység fejében, hogy miután Feri bácsi és a kompánia a múlt éjét átvirrasztotta és ma korábban fog hazatakarodni, jó ízűn evett, ivott és pedig tette ezt annál vidámabban, mert már fél tízre jár és még nincs zene a teremben.

Azonban amint elüti a toronyóra a tizet és vendége épen búcsúzik, megszólamlík a teremben a zene.

Most már sehogy sem eresztette vendégét, kit előbb már szívesen látott távozásra készülni, égre-földre kérte csak maradjon, hiszen éjfélnél tovább nem tarthat, mert vele együtt ezek sem aludtak egész éjszaka, – és így lestek a tizenkét órát, utóbb az egy órát, mikor aztán a vendégnek nem volt maradása. Kikísérte tehát a szegény püspök a folyosóra és ott búcsúzás előtt megállván a teremajtónál, beküldte inasát azzal: „hogy tiszteli a fiskális urat, mikor lesz vége a muzsikának, mert aszerint fekszik le, minthogy az éjjel sem aludt.” Amint az inas

nyitja az ajtót és azt félig nyitva is hagyja, ott látják Feri bácsit hegedűvel a cigányok élén és hallják amint felel az inasnak:

Mondd meg öcsém a méltóságos úrnak, ha előbb kérdeztette volna, mikor lesz ennek vége, megtudtam volna mondani de most már magam sem tudom, elfelejtettem mint ő az egri bort!

Elég volt ez ő méltóságának; tudta jól, hogy ez megtartja szavát és reggelig benn marad ebben a feledékenységekben; azért jónak látta lassanként pakoltatni és hajnalban haza felé indulni, hová megérkezvén, első dolga volt útnak indítani Kecskemétre az egri bort és ezentúl, ha ismét odavetődött, szokott helyén és társaságában töltötte az ebédet s vacsorát, és éjjel táján bátran mehetett szobájába aludni, mert ezután mindig pontosan tudta Feri bácsi „mikor lesz vége a muzsikának.”

Mikor az x...i püspök csődöt mondott, mindenki nagyot bámult, ő maga legnagyobbat. „Hogy lehet ez? hiszen én nem vagyok pazarló, dorbézolni nem szoktam, kártyázni csak a Máriást, két krajczárba pártiját; Lonkainak nem adok subventiót, és mégis bankrott! Hogy lehet ez? Mikor aztán ő méltósága az év végén a szakácsi, gazdatiszti, meg más ezekhez hasonló számadásokat átnézte, hát nagyon furcsa dolgok jutottak tudomására.

Ezek a számadások szerint ő méltósága megevett minden reggelire három akó tejet, egy akó kávéval, megevett hozzá félmázsa cukrot. Appetitoriumnak megivott mindennap egy akó silvóriumot.

Aztán volt ő méltóságának egy kedvencz kanári madara, ez az ártatlan kis állat elfogyasztott naponként félmázsa kendermagot és ugyanannyi cukrot. Legalább így mutatták a számadások.

Biz így aztán nem csoda, ha tönkre jut az ember.

Még a jó táblabíró világban élt nemes Usz uram Abaúj-vármegyében.

Amerre járt, mindig huszárjával járt.

Volt benne egy kis spanyol büszkeség is.

Találkozik egyszer a kassai püspökkel, az is huszárral jött, Usz is.

Nem tér egyik sem. Megállnak, várakoznak.

Végre föláll a püspök:

– Domine spectabilis, ego sum pastor Dei. Feláll erre Usz is:

– Ego sum dominus de Usz!

A püspök sietett kitérni. Hogy is ne! Ilyen nagy úr előtt!

X. apátságban szokás szerint pénteki napon, ebéd alatt a szentírásból olvasott a növendék szerzetes és pedig: „Jézusról és az ötezer emberről a pusztában” hol a többi közt az mondatik, hogy öt árpa kenyérral és két hallal mindnyájan megelégedtek. Bevégezvén az olvasást a növendék szerzetes, kézcsókolás végett az apáthoz megy, ki e kérdést intézi hozzá: mit gondol, azon öt ezer ember közt voltak-e magyarok? – Látván a növendék zavarát, önmaga a kedélyes apát felelt meg, mondván: nem, mert ha lettek volna, úgy bizonyosan meg nem elégedtek, hanem még egy pohár bort is kértek volna.

A rász világ azt beszéli, hogy egy magyar érsek, mikor a honvédsereg főparancsnoka székvárosában megjelent, ilyen diktióval fogadta:

– No fenséges herczeg, hozta isten; már most mondja meg, hogy mit főzessen délre?

.Szokás volt a pápai főtanodában, hogy közvizsgák idején a diák sédát húzott, arra volt felírva a kérdés, a mire felelnie kellett. Így persze semmi pártfogás sem történhetett a tanítók részéről.

Híres kártyás Szüri Marczi is húz egyet, savanyúan nézegeti, megszólal rá a püspök:

– No Szüri uram, hát slager-e vagy csiszta?

II. József császár idejében az egri érsek még nem tudott németül. De nem csak ő volt ennek

híjával, hanem valamennyi oldalánál lévő kanonok, és apát-úr mind kívül esett ezen a tudományon, ámbátor a latin nyelvet úgy beszélték, akár Marcus Tullius Cicero. E miatt némelykor fölakadások lévén, az érsek szükségesnek látta, a kerületében levő tisztelendő urak közül kikeresni valakit, aki ebbeli jártassága által a többieknek segítségére legyen; találtak is a klostromban egy jól hangzó nevet: Bleyzeffer, ki valamely kis falucskában volt plébános, azt az érsek kinevezte kanonoknak, s fölhívá maga mellé Egerbe. Nemsokára jött az alkalom: egy patens érkezett be, melynek tartalmát megkellett volna magyarázni. Hivatják Bleyzeffert, oda adják neki az írást, hogy mondja meg, mi van benne?

– Azt én voltaképen meg nem cselekedhetem, miután azt sem tudom, hogy miféle nyelven írt betűk légyenek ezek.

– Hát nem tudsz te németül? – kérdi tőle elbámulva az érsek.

– Valójában még beszélni sem hallottam eképen.

– Hát mért tettelek én meg akkor kanonoknak?

– Azon valójában magam is csodálkozom.

Az z-i püspökhöz jó B. község küldöttsége, kérvén számukra papot; lévén csinos templomuk, papilak, s az ellátásról majd gondoskodnak.

– No jól van – mond a püspök gondoskodni fogok róla, megígérem lesz papjok nem sokára!

Fejvakarva mondja rá a bíró, a küldöttség szószólója:

– Jól van jól de nem kaphatnánk meg ezt a pár szót – írásba.

– X. érsek Rómába ment, a mint a rősz világ beszélte, bíbornoki kalapot eszközölni ki magának, – hanem csak nagy náthát hozott vissza az útból.

– Nem kell megütközni rajta, monda egy valaki, hiszen kalap nélkül jött oly messziről.

Bizonyos egyházi állomás betöltése egy püspök jogában állott.

Gyültek a konkurensok hozzá seregestől, de egyiket sem találta alkalmasnak, mivel senki sem volt képes azon kérdésre, melyet föladott, és melynek tudásától függött – szerinte – a szóban lévő hivatalrai képesség.

Végre egy fiatal ember jelentette magát, állítván, hogy ő megfejtí a nagyfontosságú kérdést.

– Jól van amice! szóló ő püspöksége, tehát mondja, meg, milyen volt a Tóbiás kis kutyácskájának a farka?

– Hát ilyen ni! felelte a fiatal ember, aranyokból egy félkört rakván az asztalra.

– Eminenten amice! kiáltá a nagy tudományú férfiú, – épen ilyen volt, csakhogy még vagy félróffel hosszabb volt.

Hanem azért betette a fiatal embert az állomásba.

Az akadémiai klubban biliárdozik vasárnap reggel két fiatal hírlapíró, mikor belép Samassa érsek és szent borzadalommal csapja össze kezét a látványra. A játszók humilisan sietnek őt megnyugtatni:

– Bocsánat eminenciád, mi már mise után vagyunk.

Olvassa a szent-keresztúri székely ember a történeti lapokból Saguna Andrásnak egy aláírását: Saguna András m. p.

– Hm. Vájjon mit tehet azaz m. p. kérdi a mellette álló katonától.

– Hát kee még annyit sem tud? Az azt teszi, hogy manipuláns püspök – volt a rövid válasz.

Debreczeni, néhai reform, püspök B. és néhai lelkész F. kocsisai többször vitatkoztak egymással, hogy melyikök gazdája derekabb ember.

– Már hiszen akármit beszélsz pajtás – mond B. püspök kocsisa – azt a bolond is átlátja, hogy az én gazdám sokkal derekabb ember, mint a tied, mert az én gazdám püspök, a tied pedig csak esperes!

– Igaz, hogy az enyém csak esperes – mond F. kocsisa, hanem azért mégis derekabb ember, mint a te gazdád, mert látod valahányszor a mi gazdáink együtt utaznak, mindig pörölnek együtt, s mikor az én gazdám mond valamit, a te gazdád mindig azt mondja rá „úgy van, úgy van, igazsága van” – mikor pedig a te gazdád mond valamit, az én gazdám mindig azt mondja rá: „nem igaz biz az.”

S . . . ri püspök ő méltósága igen vendégszerető ember lévén, R . . . n megfordult vagy átutazó urak nála mindig terített asztalt találtak.

Böjti napon több vendég között egy osztrák gróf is jelen volt. Többi közt halat is ettek, melytől a grófnak egy szálla torkán akadt.

A mint a házi úr vendége baját észrevette, oda kiáltott felszolgáló huszárjának:

– Üsd nyakon azt a grófot.

A műtét sikerült, mert a nyakleves után kiugrott a gróf torkából a szálla.

Később, – talán egy év múlva – ugyancsak böjti napon egy más idegen úr volt a püspök vendége. Halevés közben elbeszélte a föntebbi esetet vendégének, hanem e parancsot „üsd nyakon a grófot”, magyarul találta mondani, ezt a huszár is értette, és úgy teremté nyakon a grófot, hogy a szeme is szikrázott bele.

A csehek egyike Magyarországon fölcsapott bőrkereskedőnek, s vásárolta nagyban a bőrt. Szükséges volt a vásárhoz az alku, az alkuhoz, hogy magyarul tudjon beszélni; ezért törte is kegyetlenül a nyelvet.

Egykor megvette a –k-i püspöktől összes birkabőreit látatlanban. Mikor átvette aztán tulajdonát, akkor látta, mily rosszul ütött ki a vásár. Méltó kedély-fölháborodásában a püspökhez rohant, s az audiencián e szókkal adott szíve bujának kifejezést:

– Pispék, pispék, a te hired olyan, mint a kutya!

Azt akarta mondani: birkáid bőre kutyául rosz.

X. püspök körutat tett urodalmaiban. Egy helyütt a tisztartójához szállt ebédre ceremoniarusával együtt. Terítenek. A püspök megütkezve kérdezi:

– Kinek az a három teríték? holott mi csak ketten vagyunk.

– Én úgy tudom a magyar szokást, – felel a tisztartó, – hogy a házi gazda együtt ül az asztalnál vendégeivel.

– Uhm! Ezt először hallom életemben, – mond rá a püspök.

Más alkalommal aztán, midőn ismét megjelent ugyanazon tisztartónál akkor meg a borbélyát is magával vitte, azt is oda ültette az asztalhoz maga mellé, s folyvást azzal beszélgetett,

A s-i prépost sétálni ment; egy suszterinas rábámulván, az árokba esett.

– Látod fiam, így jár a ki a zsidónak nem köszön. – jegyzé meg mosolyogva a prépost,

– Hát tudta a manó, hogy kigyelmed zsidó; – válaszolt haragjában a lábtyű-művészgyakornok.

A boldogult Cs y püspökkel történt; az sz i barátokhoz volt szállva, a kik különben keményen haragudtak reá, Egyik délután meglátogatta a püspök az elemi iskolát, s az exeminálás először is – mi természetesebb – a hittanból történt. A püspök a legnyájasabban kérdé a gyermekeket, s a felelet előtt a barát-katechéta orrtintorgatva folytonosan azt mondogatá a gyermeknek: no mondd meg „neki.” Azonban egyik kis nebulónak tökéletesen a torkán akadt a felelet, A barát csak hajtogatta: mondd meg „neki”, mire a püspök is kifogyott a türelemből s keményen ránézett a barátira és monda:

– Ugyan hogy mondaná meg „neki”, mikor te se mondtad „neki” – haszontalan barát!

Az 18³/₆-ik évi pozsonyi országgyűlés alatt Deák Ferencz a „négy vödör” utezában volt szállva, hol tőszomszédságban lakott Villaksz zirczi apát és Balassa Gábor veszprémi kanonok és káptalani követ, később szombathelyi püspök. E két főpap minden héten egyszer kétszer ebédet adott és törzsvendégeik valának az országgyűlés kezdetén Deák Antal, azután

Ferencz. Szerencsy István, Vég Ignác és Mayer fehérvári kanonok; egy ilyen ebéd alkalmával, mikor épen az úgy nevezett religionare forgott a szőnyegen, azt mondta a zirczi apát Deák Ferencznek:

- Hát a tekintetes úr csak segíti azokat a protestáns atyafiakat?
- Segítem bizony, – felelé Deák, mert én sohasem tagadtam, hogy szabad gondolkozású ember nem vagyok; sőt megvallom nyíltan, hogy tovább is mennék, ha az utasításom nem gátolna.
- No de kérem a tekintetes urat, viszonzá az apát, tessék csak azt venni, milyen messze akarnak menni azok az atyafiak, mikor most már azt sem tartják szükségesnek, hogy a főpásztornak bejelentessék, ha valamelyik híve egyik vallásból átmege a másikba,
- Követem főtisztelendő urat, nem birka a keresztény lélek, hogy le kelljen metszeni a rovásról, mikor egyik nyájából a másikba hajtják, – monda reá nyomban Deák; – mire aztán nem szólt az apát egy szót sem.
- Mond meg nekem fiam – kérdi B. P. püspök a múzsafit: egy gombócz, meg egy gombócz hány gombócz?
- Két gombócz.
- Két gombócz meg két gombócz mennyi?
- Négy gombócz.
- Jól van fiam. Hát négy gombócz meg négy gombócz?
- Nyolcz gombócz.
- Ejnye fiam, már látom te derék ember vagy, hanem azt mondd meg most, hogy nyolcz gombócz, meg nyolcz gombócz mennyi?
- Az már egy tállal van kérem alássan.

S. e-i érsek tudvalevőleg nagyon szeretett élczelődni. Annál kevésbbé szerette azonban az obligát dikciózásokat és rigmusmondásokat.

Egyik főpásztori körútja alkalmával valamely falusi iskolát meglátogatván, az eleve értesült iskolamester üdvözlő orációt taníttatott be egyik növendékével. Amint a szegény gyermek épen hozzá fog a belépő főpap fölköszöntésének izzasztó munkájához, egyszerre csak a mester tehenének otthon maradt borja búsongó bögéssel elkezd az ablak alatt belebeszélni az ünnepélyes köszöntőbe.

– Kedves fiaim, – szólal föl a kedélyes főpap mosolyogva, – csak szépen sorjába egyenként mondjátok el mondókátokat, mert ha egyszerre ketten is beszéltek, bajosan bírlak benneteket megérteni.

KANONOKOK.

„Minden ember, ember, de különösen a szent atyák!
Lafontaine.”

Mikor a francziák Győrött voltak, nagy sarcot vetettek a városra s a rögtöni fizetés egész szomorúsággal eszközöltetett.

Jelentik azonban a térparancsnoknak, hogy egy kanonok a rávetett 2000 forintot nem akarja megfizetni.

A kitett rendszabályokat az illető térparancsnok nem akarván egész szigorúsággal alkalmazni, sokáig gondolkozott, mit csináljon hát a kanonok úrral.

Végre pontosan kikérdezi minő alakja van azon háznak, melyben a kanonok lakik. S midőn megtudná, hogy egy szűk udvarú, mindenfelől beépített kétemeletes házban lagnék: megparancsolja, hogy huszonnégy dobos az udvaron becsukott kapunál mindaddig dobol, míg a kétezer forint meg nem lesz.

A parancs teljesítve lőn.

A megriadt kanonok nem tudta mire vélni a dolgot, és kérdezé:

– Meddig fog ez dobolás tartani? Mire azt a választ kapta:
– Mindaddig, míg meg nem fizeti a 2000 forintot. Egy óránál tovább nem állhatván ki az éktelen dobolást, lefizette a sarcot.

Két kanonok – ma már mindkettő „csöndes ember” utazott egyszer a déli vaspályán Budáról Siófok felé. Velök egy koupéban egy igen ügyes és kellemes társalgású fiatal ember is utazott, ki igen megnyerte az öreg urak szívét.

Midőn utazásuk végcélját elérve ők is, az ifjú is szállottak, nem mulasztották el megkérdezni.

– Mi légyen a spektábilis becses neve?

Az ifjú egész kézséggel feleli, hogy ő biz itt meg itt ispány írnok a káptalani jószágok egyikén.

A kanonokok másodperc alatt megváltoznak.

– Né – – öcsém, fog csak meg a táskámat! kiáltották hirtelen unisono.

F. mezővárosában történt, hogy K. kanonok keresztül utaztában meglátogatta az apácák fölügyelete és vezetése alatt álló leány iskolát is.

Az apácák előre értesülve levén a magas vendég látogatásáról, meghagyták a leánykáknak, hogy azon pillanatban, midőn a kanonok úr belép, üdvözlőjék unisono e szavakkal:

– Isten hozta méltóságos Praelatus úr!

Mily nagy lett aztán a kanonok meglepetése, s az apáczahölgyek ájuldozása, mikor a kis fruskák tévedésben levén a „praelatus” szó iránt, ekképen üdvözlők chorusban a belépő vendéget:

– Isten hozta, méltóságos Pilátus úr!

Magához hivatta a kanonok önagysága a tisztelendő urat, hogy egy kissé megmosdassa.

– Hát klarisszime, helyesebb magatartásra kell” önt intenem a családos házakhoz járását illetőleg . . . A leányos házaknál gyakran megfordul . . .

– Ne méltóztassák hinni, nagyságos úr, csak beszélik, amit pedig . . .

– Amit pedig beszélnek, igaz szokott lenni, hallja-e.

– Lehetetlen kérem alássan. Szó csak beszéd.

– Ha én mondom! – pattog a kanonok. A levél nem zörög, ha a szél nem fújja.

– Ismétlem, hogy lehetetlen a közbeszédnek hinni, mert hisz azt is palam et publice beszélnek, hogy nagyságod itt meg itt lányosházaknál ablakon való kiugratást szenvedett. Ha tehát a rosz nyelveknek hinni lehet. . .

Az lett belőle, hogy kanonok ő nagysága soha többé nem hitta magához pirongatoriumra a tisztelendő urat.

Egy vén kaczer angyal dicsekedett, hogy ő – nem tagadja – tizenhatéves korában elbukatta a férfit csáb hatalma, hanem azóta úgy megőrizte erényét, mint a Párkák bármelyike.

Sz. P. kanokok igen jóízű tréfás ember volt, habár a nyersebb fajtából. Midőn a vén kisasszony e mondását végig hallgatta, ezt monda:

– Ugyan nagysád, mondja meg őszintén, hiszi, hogy van olyan puska, amivel már egyszer lőttek?

Nagy-Szombatban egy régi jó magyar fajtából származott Okolicsányi Pál nevű kanonok élt ezelőtt sok évvel.

Egyszer mély buzgalomba merülve olvasta a karácsony negyednap mi evangéliumát, melyben az a történet foglaltatik, hogy a három napkeleti király elindult a kis Jézus keresésére, kit imádni akartak és megajándékozni; útjukban beszóltak a gonosz Heródes királyhoz, és kérdezősködtek, hogy hol született a zsidók új királya?

Heródes féltvén trónját, biztatta őket nagy ravaszul, hogy csak keressék föl, s ha megtalálják, adjanak hírt neki is, hogy elmenvén, ő is imádhassa azt, ámde mint az evangélista megjegyzi: szívében gonoszt forralt ellene és meg akarta gyilkolni.

S midőn ezt olvasná deákul a jó öreg pap, kitört belőle magyarul, és magyarosan a méltatlankodás és fölkiáltott.

– Hunczut vagy Heródes! Ne higyjetek neki becsületes királyok!

És csak ezen expektoráció után folytatta miséjét.

Mikor még a jus gladii divatban volt, az x-i káptalan halálra ítelt egy embert, kiről kivégeztetése után kisült, hogy ártatlan volt.

– Ugyan reverendissime – így dorgált egy magas állású főúr egy káptalanbeli tagot, hogy is tudtak kegyelmek olyan meggondolatlanul szentenciát ejteni.

– Hja biz az megeshetik méltóságos uram, mentegetődzött a kanonok. Interdum magnus dormitat Homerus. Nincs olyan ló, a melyik meg nem botlik.

– Igen igen reverendissime – viszonzá a méltóságos úr, egy ló! De egy egész istálló.

Van az esztergomi káptalan tagjai közt egy kanonok, ki minden alkalommal kitünteti határtalan – fősévénységét.

Egy alkalommal, – nevezzük P-nek, – hivatalos volt a hercegprímás asztalához, hol a tokaji és finom pezsgő annyira fölpezdíté az öreg úr aluszékony vérét, hogy ebéd végeztével egy hatost akart a főlzolgaló inasnak elismerésül kezébe csúsztatni. Homályosodó szeme azonban nem vette észre, hogy arany a t nyomott a szolga markába.

A szolga bámultában majd sóbálvánnyá változott, s alázatos kézcsókkal köszönte meg a kegyes adományt. Az udvari szolgák nem hitték el elbeszélését, s csakhamar rendőri közegeknek kellett közbe jönni, hogy e hihetetlen nagylelkűség valóságáról meggyőződjenek.

A primás is rájött a sok suttogás okára, s kicseréltető a corpus delictit, mely most gyűjteményében a raritások között foglal helyet.

S mikor megmutogatta a primás, úgy mutatja be, hogy: – „r i t k á b b m i n t a fehér holló.

Körutat tett megyéjében a püspök, s véletlenül ugyanaz napra esett az ujon kinevezett főispán megérkezése. Mind a kettőt deputáció várta a megye határán a vendéglőben. Mind a két deputációnak egy-egy plébános volt a szóvivője, mint leggyakorlottabb szónok. Mind a két szónok írásból volt fölolvassandó az üdvözlő beszédet, s az írott dikciót a palástja zsebébe dugta. A vendéglőben pedig megéhezhvén, leülének falatozni, s az alatt mind a két szónok fölakasztotta palástját a fogasra.

Egyszerre durrognak a mozsárok; jön a főispán; siet mindenki felső öltönyéhez, a nagy sietségben a két pap elcseréli a palástját. A főispán megérkezik, a deputáció útját állja, a beneventáló szónok előhúzza hátulról az írott dictiót, s akkor hül el, mikor meglátja, hogy nem az ő írása. No talán ez is jó lesz; a cím egyez, mind a kettő főméltóságú úr. Történt pedig az a fátum, hogy a főispán úr kocsija az úton földült. Ő méltósága orczáját belecsapta valamibe, az földagadt, s a szeme alatt nagy kék folt díszlekedett, minél fogva igen jól illett megjelenéséhez ez a bevezető phrazis: „Te, ki derült arczczal lépsz közénk!” – Hanem azután annál jobb volt a folytatás: „íme előtted látod a te nyájadat, melynek hű őriző pásztora lettél.”

S aztán ebből a tónusból folyt az egész végig; a tisztelendő úr a vármegye rendéit folyvást mint juhok nyáját mutogatta be, s a főispánt, mint az egyház oszlopát magasztalta föl; az pedig kálvinista volt.

Mind ez a küldöttségeket igen derült hangulatba hozta; – csak az a másik pap emlegette a krucinális szedtevedteket haragjában, hogy hát már most ő – aztán mit mondjon el a püspöknek?

ESPERESEK ES PLÉBÁNOSOK.

Többen vitáznak a pap életére, mint a miséjére.

Közmondás

Horváth Endre Pázmádon volt plébános, ő kapta a tudós társaságtól a kétszáz darab aranyos jutalmat Árpádiásáért; és ezt mondhatjuk: nem kapta ingyen.

Mindenkor igen derék kedélyes ember volt, szerette a jó társaságot és a tréfát, s ezen kedélye megmaradt halálos holtáig, mint arról végrendelete is tanúskodik.

Azt mondja pedig a végrendeletben.

1-ször. Drezsmiczter kanonok úrnak Győrött hagyok öt ezüst forintot kalapra; mert már nem nézhetem, minő kopott kalapja van, – s ha épen nem volna szegénynek öt forintja, hagyok neki én.

2-or. N. tisztelendő úrnak hagyok ötven forintot dohányra, annyi elég lesz neki, míg itt ez árnyékvilágban marad, – vegyen szegény egy kis jó dohányt, késő vénségére Ízlelje meg a jót is.

3-or. A győri karmelitáknak hagyok száz forintot egy hordó jó borra, legalább ha becsületes ember náluk marad ebéden, adjanak neki embernek való italt.

A kétszáz darab aranyos jutalomra pályázzván a könnyű tollú ember, gyakran a legjobb mulatságtól is hirtelen félrehúzódott néhány pillanatra, vagy negyed órára, s a gondolatot följegyzé, aztán pedig belevegült ismét a társaságba.

– Hol volt a tisztelendő úr? – Kérdik a jó barátok.

– Egy aranyat találtam, azt vettem föl.

El nem tudták gondolni, mit ért ezzel Horváth, s minthogy tréfaszerető ember volt, végre azt hitték, hogy valami új tréfát csinál, de már ez a szokás majdnem esztendeig tartott.

Horváth megint föluggott a tarokk kompániából.

– Mindjárt itt leszek, – megint találtam egy aranyat, fölveszem és jövök vissza.

– Ejnye tisztelendő úr, de régen szedegeti az aranyakat, innen onnan már lesz száz is! Tréfál egy vendég, ki a tisztelendő úrnak aranygyűjtését már meg is unta.

– Lesz biz az kétszáz is barátom uram.

– Hát mikor számláljuk meg?

– Eljön annak is az ideje, s akkor csapunk mulatságot, még pedig nagyot!

Itt volt a pályamunkák beadásának ideje, Horváth is beküldé a munkát, és nemsokára tudósítja a titkár a bíráló eredményéről, Helmeczy pedig arról, hogy a kétszáz darab aranyat méltóztassék fölvenni!

Horváth lesietett Pestre, de annyira sietett megint vissza, hogy – a mint Helmeczy beszélé, midőn a kétszáz darab aranyat kiönté előtte az asztalra, még annyi türelme sem volt, hogy azt megszámlálja, hanem bizván Helmeczy szavában, besöpörte az aranyakat egy zsebkendőbe, és a készen álló kocsin ment haza Pázmándra, hol másnapra temérdek vendég volt hivatalos.

A jó ismerősök nem tudták elgondolni, mi jutott eszébe Horváthnak, hisz sem búcsú, sem névnap, sem születésnapja nincsen, . . . miért hívott hát annyi vendéget?

– Talán csak az aranyakat számláljuk meg? – tréfál a múltkori jóbarát.

– Itt van mind a kétszáz! – Mondja Horváth, az aranyakat elibök öntvén.

– Honnét ez a sok arany?

– Mondám, hogy úgy találtam.

– Száz?

– Debzon kétszáz! – igazítja ki Horváth – mert ennyi volt a tudóstársaság által kitűzött pályadíj.

Juranics volt akkor a győri püspök, lelkes magyar ember, méltó utóda azon Juranicsnak, ki Zrínyi oldalán lobogtatá Szigethvárnál a magyar zászlót.

Juranics megtudván, hogy megyebeli pap nyerte el a kétszáz aranyas díjat, igen megörült, s a könyv megjelenvén, megíratta Horváthnak, hogy minél előbb látni akarja.

Horváth bement a püspökhöz, s midőn kezét akart neki csókolni, Juranics nem engedé, hanem megölelé Horváthot!

– Ma sajnálom, hogy püspököd vagyok, – mondja Juranics egyik kezével az asztalra támaszkodván, melyen már a kész munkának egyik példánya volt, – megérdemlenéd, hogy e

munkáért én csókoljak kezét.

Mint lelkész valódi emberbarát volt; szónoklatai rövidek, s a nép eszéhez valának mérve.

Különben meg kell jegyezni hogy Horváth férfias és igen bátor ember volt, minek aztán hasznát is vette.

„Zörgessetek és adatik nektek!” ez volt a jelmondat, melynek értelméről egyik vasárnap híveinek igen buzgó beszédet tartott, vigasztalván őket a földi bajok elviselésében és többször említvén az Istennek irgalmát, melynél fogva néha igen váratlan módon segédelmet nyújt, többször is ismétlé: „zörgessetek, és adatik néktek!”

Valaki a hívek közül, nem akarván saját két kezének szorgalma által megküzdeni az életbajokkal, betört magához a lelkészhez.

– Mit akarsz? kérdi Horváth a rablót, ki feketére mázolt képpel jött be, hogy a lelkész meg ne ismerje.

– Pénzt akarok! – felel az durván.

– Keresztény ember vagy?

– Az volnék, – mondja a másik.

– Így kell kenyeredet keresned?

– Hisz a tisztelendő úr monda: „zörgessetek és adatik néktek.”

– Én mondtam, az igaz, – mondja Horváth egy nadrágszíjjat tartván kezében s épen már a csatba húzván végét, a szíjját hirtelen, mint a pányvát a rabló nyakába vetette; mire a rabló egyszerre hurkon volt; – hanem látom gazember, hogy te nem jól vigyáztad meg, – s hogy több időd legyen megtanulni, hűsre tétetlek.

A tolvaj nem mert megmocczanni sem; mert Horváth a szíjj végét oly erősen tartá, hogy a másik okosabbnak látta, megadni magát.

A lelkészek állásának azaz egyik nagyon kellemetlen oldala, hogy az úgynevezett „lélek búzáat” magának kell a hívektől beszélni, s e miatt a lelkésznek mindenkor temérdek kellemetlensége volt; mert vagy el kelle sok helyütt engednie, vagy a szigorúbb eljárást alkalmazni, mi állásával megegyeztethető nem lévén, csak elidegenülést szült.

Horváthnak szintén csak ilyen mulatsága volt, és évenként maradt el a szükséges mennyiségből, mit végtére is nagyon megérezett.

Horváthot különben szerette a nép, tehát ilyenképen segített magán.

Behívatta az adósokat, s elibök terített egy folyamodványt, hogy azt írják alá.

Az emberek aláírtak; akkor Horváth elolvassa előttük a tartalmat, mely szerint az adósok kérik a püspököt, hogy Horváthot, mint hanyag papot, tegye el, mert a misének mindég csak felét mondja el, s a szónoklatnak is felét.

– Az soha sem történt meg! – mondja egyik az adósok közül, – azért ezt a folyamodást nem akarják elküldeni.

– No, lássák kegyelmetek, ha a fizetéstől meg akarnak szabadulni, ennél jobb módot nem tudok, – mert én be nem panaszolok senkit kegyelmetek közül azért, mert nekem nem fizetett.

Soha sem maradtak adósak aztán, s a kölcsönös szeretet még inkább megerősödött.

Eladta a gyirmóti plébános kese lovát, mivel az a hidra szembekötés nélkül nem akart fölmenni. Történt pedig, hogy egy hó múlva a győri vásáron megmaradt lovának párját keresvén: egy épen hozzávalót jó drágán megvásárolt. Hazamenet azonban a hídnál ez is megkötvén magát, a kocsis gyanakodva leszáll, előkerül a lónak, megdörzsöli ködmén ujjával annak homlokát, s íme a fösték lement, s a hóka csillag pedig ott volt, miként az eladott lovon. A kocsis még egyszer megnézte dolmányja ujját, hogy nem az volt-e meszes – de meggyőződván az ellenkezőről, szemrehányólag fordul urához mondván:

– Tisztelendő uram, hiszen a keze se!

Egy fiatal embernek elfogyván a pénze, nagy szükségbe került. Elment ezért a helység plébánosához, s ott mint rokont mutatta be magát és némi segélyt kért a plébánostól. Ez csodálkozva kérdé:

- De uram, hogy lennék én az ön rokona?
- Bizony csak távolról, – dörmögé a kérdező.
- De mégis, szeretném tudni.
- Bizony csak Ádám apánktól datálódik a mi rokonságunk.

Erre a plébános zsebébe nyúlt és egy krajczárt adott látogatójának, mondván:

– Menjen el tehát minden rokonához, ha mindegyiktől ennyit kap, milliomos ember válik belőle.

Egy lumpféle R. . . . i nemes úr, mindenéből kifogyva, egy pap rokonához ment, s ott megbetegedvén, kérte a papot, hogy elfogja-e temetni? -

– El bizony, – volt a válasz, – erről fogok prédikálni: Elhagytad te az Istent, de az Isten is elhagyott tégedet!

V. egyházmegyében folytonos jó kedélyéről s élezés ötleteiről volt ismeretes Viola plébános, egyszer azonban kivetette őt sodrából azon körülmény, hogy valami Bor Gábor nevű káplán lőn melléje rendelve, ki szép szálás legény volt, s gonosz nyelvek azt sugdosták, hogy ép e körülmény nem tetszett Viola bátyánknak, ki – mellesleg mondva – a szép nemnek is kedvence vala. A plébános úr azonban nem félt a rivalitástól, mint a következőkből kitűnik.

– „Laudetur Jesus Christus” – köszönt be az új segédlelkész. A plébános nem is figyelve az üdvözlésre, végig nézi emberét s szól:

– Ej öcsém, be bolond neve van magának. Duplán is boros. – (Ő maga bornemissza volt, vagy tán még most is az, ha él.)

– Igaz, – felel hirtelen a káplán, – az én levem duplán boros, azt azonban majd csak ezután tudjuk meg, vájjon plébános úr szimpla viola-e vagy dupla?

A plébános nem felelt semmit, de mind végig barátságos lábon állt Bor Gábor úrral.

M. helység érdemes plébánosa többször sétálván a falun keresztül, az utcán játszó 4-5 éves kis gyermekek ismerték, s szülőik által rátanítatva, kezetsókolva köszönték. A plébános úr több ízben ily alkalommal a szemesebbeknek egy-egy krajczárt adott, mi is a fiúkat a köszönésre még inkább ösztönözte. – Történt azonban egy alkalommal, hogy egy kis fiúnak, midőn kézcsókolásra ment s köszönté, elfelejtett ajándékot adni; – a kis fiú néz, – vár, – egyszer neki iramodik, fut előre a jó távolban az utcán játszó kis pajtása felé, messziről rákiáltva:

– Pista, jön ám a pap, de ne köszönj neki, mert nincs pénze!

Húsvét ünnepen imígyen szól a pusztai földes úr juhászbojtárból avanczírozott inasához:

– Jancsi te, szaladj be szaporán a faluba; nevemben invitáld meg ebédre a főtisztelendő plébános urat, de megmondd neki, hogy bizonyosan eljőjjön ám, mert lesz töltött káposzta, ebéd után pedig tarokkot ütünk.

Jancsi szalad a faluba, de a plébános úr épen gyóntatással lévén elfoglalva, várakozik; azonban látva a gyónni akarók sokaságát, az idő pedig dél felé közeledvén, elszánja magát, oda térdepel a gyónó sereg közé, és mindinkább utat törve magának, nem ügyelve a plébános úr feddő kézmozdulatára sem, végre szerencsésen eljut a gyónószékig, s midőn a gyónás sora reá kerül, nagy áhítattal oda térdepel, keresztet vet magára, és lelki atyjának fülébe kezdi bűneit besúgni, hogy: „Tiszteli a Tekintetes úr a Főtisztelendő urat”, s a főntebbi izenetet recitálja.

A mi jó plébánosunk elképed, hogy ilyen fajta gyónása még nem volt, de pörölni nem mert; s hogy hívei előtt a decorumot megmentse: a penitentia helyett Jancsi által a bizonyos megjelenési izenetet küldötte el, és hogy a körül térdeplő hívek mit se vegyenek észre: – az absolutióval is ellátta.

D. úrnak pápista volt a felesége, s mi természetesebb, minthogy a kis fiút a szürke nénék zárdájába akarta járatni. Azonban a férj, mint jó kálvinista ember, nem szerette a dolgok

ilyetén folyását, de a házi béke fönmaradása iránt való tekintetből beleegyezett.

– Hanem aztán jól viseld magadat Misiké, hogy panasz ne legyen rád; aztán azt a nénit ott prépost néninek kell szólítanod, mert különben „vinkli”-be fog állítani, – intette a fiút D. úr, midőn a dajka legelőször vitte óvodába.

(Megjegyzendő, hogy a helybeli prépost az óvodát gyakran megtisztelte látogatásával, mint ő mondta, azért, hogy gyönyörködjék az úr kertjében. Rosz nyelvek beszéltek azonban, hogy másban gyönyörködni ment ő oda.)

– Alyászolydája plyeposzt néni, – mond az apróság a fölügyelőnőnek, amint a dajka kegyeibe ajánlotta.

– Jó reggelt kicsike, – mond az apácza zavarral, gondolva magában, hogy a gyermekek csakugyan kitalálják az igazságot, – hát mi jót hoztatok? – folytatá.

– Hát a plyeposzt nénihez düttünk, – beszélt tovább Misiké az utasítás szerint.

– De ne szólíts engemet úgy többet, – boszankodék az apácza, – nem vagyok én prépost néni, én csak néni vagyok.

– Plyeposzt néni! apa mondta! addon vizet Plyeposzt néni.

– Vidd innen ezt a kölyket, – kiált földühödve az apácza a dajkára, – s ide ne hozd többet, mert kihajítom a kapun!

Így menekült meg attól D., hogy Misikéjét apáczák tanítsák.

Gróf Festetics Györgynek, a nagy hazafinak és kitűnő gazdának az a jó szokása volt, hogy minden embert egy czímmel mindig fölebb tisztelt meg.

Jön egy káplány, tisztelni, mire az öreg úr, szapora beszédjével ekkép fogadja.

– Isten hozta plébános urat, isten hozta.

– Csap káplány vagyok méltóságos úr – mondja a káplány.

– Régen megérdemlette volna a plébániát, – vigasztala a gróf a káplányt, – régen megérdemlette volna.

– Épen ezért bátorkodtam méltóságos uram tisztelkedni, és ezzel kihúzta folyamodását, melyben az öreg urat egy megürült helyért kérte, a mit meg is kapott.

Az öreg Szluha szegszárdi plébános igen eredeti ember volt.

Történt egyszer, hogy az öreg úr jó idején feküdni ment és meghagyta, hogy senki se háborgassa.

Azalatt a káplányok jó társaságban saját szobájukban tarokkoztak és épen a java multság közt bekopogat egy ember, hogy a felesége beteg és papot kivan.

Nagyon roszkor talált jöni az ember, mert a társaságot végkép elrontja, ha az egyik elmegy, a minthogy a hetes készülődött is.

– Roszul van nagyon az asszony? kérdi a káplány.

– Nincs épen rosszul tisztelendő uram, csakhogy mégis épen meg akarna gyónni.

– Ezen közben a többiek így diákra fordítván a beszédet, elhatározták, hogy az öreg urat kell elküldeni; mire az egyik világi vendég ezt mondja:

– Atyafi! Menjen be az öreg úrhoz, és mondja neki, hogy a betegnek épen az öregben van bizodalma; értette?

– Igenis értettem, szólta amaz és elment az öreghez.

Csakugyan föl is kelt az öreg mély álmából, minthogy a bizodalom ellen nem tehetett, hanem közbe-közbe magában csak elmondá:

– Mit is mondjak a bizodalmanak! Elment az öreg úr a beteghez és meg is gyóntatá. Nagyon köszönte a beteg, hogy ilyen későn maga ide fáradt, holott a káplány úr is eljöhett volna.

– Na – mondja az öreg, de ha épen engem kívántál édes leányom.

– Nem mondtam ón kedves nagyságos uram; nem is mertem volna ide fárasztani, hanem a káplányokhoz küldtem az uramat.

Észrevette az öreg, hogy őt megsétáltatták, a mint hazaért beszél a káplányokhoz s azt

mondja a hetesnek, ki még akkor is játszott:

– Édes uram öcsém, itthon felejtettem az ostyát, menjen csak, áldoztassa meg a beteget!

Mint tudjuk, Török János, a jeles publicista egész életén keresztül heves magyar ember volt és zsidó gyűlölő. Mintha csak a mivel, mint embertársnak – ez utóbbinak tartozott, azt is az előbbire ruházta volna. Annyira, hogy ezt a két tulajdonságát még a gyermekek is ismerték.

Gazdatiszt korában gyakran ellátogatott a népiskolák examenjeire, s maga is intézett hozzájuk kérdéseket.

Egyszer egy olyan borzas kis múzsafira akadt, aki egy feleletére sem tudott megfelelni. Erre előáll a plébános, hogy majd tesz ő föl neki kérdést olyat, amire megfelelni.

– Hát mondd meg csak kis fiam, miféle nemzetbeli volt Jézus Krisztus urunk?

A fiú némi tétova után kirukkol vele, hogy „magyar”.

– Ejnye, – mond a plébános, – hát még azt se tudad, hogy zsidó volt?

A gyerek hirtelen felel:

– Igen is tudtam, kérem alássan.

– Mért nem mondtad hát?

– Mert – hát – izé – féltem, hogy ő kigyelme megharagszik.

Az az „ő kigyelme” Török János volt.

A győri ostrom alatt 1809-ben az újvárosi plébánosnak is ki kellett az ostrom védelmére állni, s a mi több, fegyverrel védeni a várat.

Rája nézve e dolog nem a leggyöngédebb levén, annyit mennyit segítő saját lelkiismeretén, a puska elsütésekor mindig félre nézett, s azon gondolatban, hogy egy embert meggyilkolt, fölkiáltott:

– Requiescat in pace.

Az x-i plébánosnak beszédét nem igen hallgatták a fárabeliek. Ezért kihirdette, hogy legközelebb az ördögnek különféle praktikáiról fog beszélni, mire a következő vasárnap annyi ember tódult a templomba, hogy alig fértek be.

Ekkor ezt mondja a plébános:

– Ilyenek vagytok ti! Mikor az Isten igéjét hirdetem, üres a templom; hanem mikor az ördög cselekedeteiről akarok beszélni, mennyien tódultok ide!

Megszégyenelte magát a nép és fogott rajta.

Ozorán Tüzkő Mihály volt egykor plébános. Fölkeresi egyike híveinek és pedig egy öreg asszony, hogy harmincz kéve kenderét valaki ellopta. Most már mitévő legyen?

Legközelebbi vasárnap a szent beszéd után elmondja plébános úr a szegény asszony baját, egyszersmind figyelmeztette a bűnöst, a ki úgy mond jelen van, hogy ne várja, míg annak idejében megnevezze; hanem szánván, bánván tettét, ha már épen nem akar pironkodni, hát valamelyik éjjel dobja be a plébánia udvarába.

Másnap reggel már kitilolva vetették be a kendert.

Egy plébános nagyon vágyódott a valaha kitüntető „Assessor Sedriae” cím után. De a híres Malonyai főispán nagyon válogató volt azok között, kiket ezen címmel meg akart tisztelni. Különösen a plébánosokat csak akkor tartotta jónak kitüntetni e címmel, ha már esperesek lettek. A plébános híven az általa többször magyarázott szavaihoz: zörgessetek és megnyitattik néktek: bekopogott a főispán kegyessége ajtajánál és fölkerlte, hogy őt is nevezze Assessorrá.

– Hát esperes-e már a tisztelendő úr? – kérdé a főispán.

– Még ugyan nem, de van hozzá nagy reményem. Akkor én is nagy reményt adok az assessorságra! – volt a főispán rövid, de félremagyarázhatlan zárszava.

A plébános egy fiatal 16 éves leányt gyóntatott. A kis lány elsorolván bűneit, legutoljára szemlesütve a következőket adta a szentatyának elő:

– Egyszer a házuknál nem volt otthon senki, csak én magamban voltam, és a Kovács Jóska, a ki a szomszédunkba lakik, átmászott a berenánkon és bejött a szobámba hozzám.

- Hát aztán?
- Hát leültünk mind a ketten a devánra.
- Hát osztán?
- Azután beszélgettünk, ő megfogta a kezemet.
- Háát osztán?
- Azután megölelt.
- Hááát osztán?
- Még meg is csókolt!
- Háááát osztán?
- Azután megfogta a kötőmet is.
- Hááááát osztán?
- Azután haza jött édes anyám.
- Hogy az ördög vigye el az édes anyádat.

Történelemből volt előadás az elemi tanodában. Jelen volt a helybeli plébános úr is, nagy kedvelője a históriának.

– Mond meg csak édes fiam, – szólít meg a tisztelendő úr egy piros képű gyerkőcöt – I. Béla király mily hőstettet vitt véghez, midőn Lengyelországba menekült Micislavhoz?

– Megházasodott! – felelt a gyerek.

Senki sem járt hétköznap a templomba egy öregasszonyon kívül; a többi hívő mind becsületes munka után járt. Nagyon boszankodtak ezen a pap meg a kántor, hogy egy miatt ceremóniázzanak naponként.

Túl kell járni az anyóka eszén! Egyszer ismét beballag az öreg, s megtoldja a „dicsértesséket” egy „hogymint tetszik lenni”-vel.

– Szomorúan! – felel a kántor.

– Talán biz valaminémű baj lévődik?

– De milyen! Gondolja csak néném asszony: tegnapelőtt ellopták a legszebbik képet a templomból!

– Már mint tegnapelőtt? Hm hm! akkor én csak magam voltam a templomban!

– Épen az a baj!

No de többet nem is látták ott azt az egyet sem.

Az egyházi szertanból felel az iskolás fiú.

– Mondd meg nekem édes fiam, – kérdi az öreg tisztelendő úr, mért hordanak a papok reverendát?

A fiú gondolkozik.

– Én például édes fiam, – kérdi még édesebben a pap – minek okáért hordozok?

– Hát hát . . . annak okáért, mert édes anyám mondta, hogy nincs nadrágja.

Nagy imádója az érsekújvári plébános Loyola Ignác tanítványainak; a mikor szerit ejtheti, vendégszerepekre invitálja meg őket. Ilyenkor teljes ornátusban szokta plébániájára kísérni a fanatizált nép ujjongatása és énekei közt, s elébük harangoztat, mint a jégesőnek.

Nem régiben sürgőnyt kap a szentatya, melyben egy jezsuita confrater figyelmezteti, hogy készen legyen, mert hatod magával útban van hozzá, Érsekújvárra.

A plébános utána néz, hogy mikor érkezik meg a vonat? Az időre pontosan kirúgtat az indóházhoz.

A mozdony füttyent, sikkant, berobog a váró-terem elé. A pap szétnéz, keresi a váravárt vendégeket, végre megpillant hat kiváló alakot egy csoportban, élénk taglejtések között diskurálva. Szinte megütötték fülét az egyes deák szavak. Semmi kétség, hogy ők azok.

A hosszú fekete reverenda, a széles karamú kalap eloszlát minden kételyt. Az egyiknek

még az a tonsúra borító makksipkája is kikandikál fövege alól.

Tiszteletteljes félelemtől szorongattatva közeledik az ecclesia militant; militerjei felé, mély hajlongásokra erőszakolja nem nád természetét, s mikor közvetlen hátuk mögé érkezett, remegve ereszté meg az üdvözlő megszólítást:

– Laudetur Jesus Christus Domini illustrissimi!

A jezsuiták visszafordulnak, a plébános humilisan rájuk tekint – ijedtében majd a földön szedte össze magát. Hat lengyel zsidó volt az, orthodox loknikkal, sarkig érő selyem kaftánokban, papucscsal.

Valami istentől elrugaskodott szabadoncz főzte le a szentatyát.

Az egyszeri csatári plébános a nagyvárad püspöknél ebédelt, és a finom borok közül egyet különösen megkedvelvén, minduntalan töltetett bele magának ezen szókkal mutatván az üvegre:

– Ex hoc (t. i. Vino, ebből a borból.) A püspök végre figyelmeztető vendégét:

– Sed domini spectabilis: est Malaga!

– Ergo ex hac! monda a plébános, azt vélvén, hogy csupán nyelvészeti botlásra figyelmeztetik.

A k-i plébánost hordozta egyik híve a szomszéd városba. A pap a vendéglőbe szállván, szokása szerint jól ellátta magát Krisztus vérével.

A vendéglőbe később jó ismerősei és barátai jöttek, – szeretett volna még maradni, de fuvarosa igen sokszor beállított közibük e szóval:

– Tisztelendő uram! Menjünk már!

A fuvaros sokszori sürgetéseit megunva a pap, barátai csitították és kérték a fuvarost, hogy maradjon még egy kis időre. Mely marasztalásra a fuvaros ekként felelt:

– Nem lehet maradnom, kérem átossággal, mert most olyan portékát hordozok, a mi nagyon hamar elázik.

B. I. esperes és ... i plébános 1861-ben, mint honatya tartotta prédikációját az országgyűlésen. Mint mindennek, úgy az országgyűlésnek is – és pedig nagyon hamar, vége lévén, a főtisztelendő úr is hazajött, hol hívei nagy örömmel fogadták.

Alárendeltjeiből álló tisztelgői között egy szegény asszony is hozzá megy és kezd gratulálni, hogy az isten mennyire fölvitte a főtisztelendő úr dolgát.

– Hogy, hogy? kérdi.

– Hát azt hallottam – felelt naiv együgyűséggel, hogy a főtisztelendő úr pecsovics lett.

A jó asszony azt hitte, hogy a „pecsovics” valami magas hivatalt jelent.

Akármi volt az x- i plébános, csak szorgalmas pap nem. Javába kártyázott egy délutáni napon vendégeivel, midőn az egyházfi jön jelenteni, hogy siessen litániázni, mert már harmadszor is harangoztak.

O azonban előbbre valónak tartá a pagát ultimo elfogását és csak e stratégiai mozdulat után ment templomba. Minden előtt azonban kinézett a sekrestye ajtóból, hogy vajon mennyi „ájtatos hív” gyűlt egybe? S midőn csak egy pár vén asszonyt látott künn szundikálni, boszúsan vetette le már fölvetett szertartási öltözetét, fogai közt mormogván:

– Az ördög komédiázik ennyi embernek! És azzal visszaült a tarokkasztalhoz.

Canonica vizitáció alkalmával az esperes plébános úr meglátogatta az iskolát is, hogy mennyire haladtak előre a kis gyermekek a sokféle tudományban.

A gyermekekhez többféle kérdéseket intéz, melyekre azok megfeleltek, s midőn ebbeli megelégedését nyilvánítaná, azt mondja, de nézzük már most, hát ezek a kis fiúk tudnak-e valamit?

Egyszersmind a hozzá legközelebb álló kis fiúnak kezébe ad egy abc-t és rámutat egy nagy

betűre, s azt mondja a kis fiúnak:

– No kis fiam, megtudnád-e mondani, micsoda betű ez?

A gyermek rá néz nagy okosnak látszó szemeivel, s a legártatlanabb képpel mondja:

– Hát nem tudja keed?

S... helység plébánosa (dicséretére legyen mondva) tettekben is kimutatá, a mit szóval mindenkinek bevallott, hogy jólétét kedves híveinek köszönheti. S azért minden nagyobb ünnepély alkalmával meghívá asztalához a falu egy pár előkelő gazdáját.

Templom napja volt az egyház védszentje: Gál tiszteletére. Ebéd fölött sűrűn kerengett a pohár, talpra esett toasztokkal búcsúztatván be tüzes tartalmát. Péter gazda exaltálva levén az ünnepély nagyszerűségétől s a jó ajnácskői bor fölbátorítá, köble túláradó érzelmei közt ekkép emlékezett meg a mindenkitől mellőzött egyház védőjéről:

„Aó szén Gaa!
Mellénk oá:
Mos van maódođ,
Most igya!”

Nem mindig igaz az, hogy búcsújárónak szent a vacsorája, mert Bácsmegyében a sz . . . plébános ugyancsak kitett magáért az ottani búcsú alkalmával.

Fényes ebédet rendezett, melyre már előre beszerezte a szükségleteket. Többi közt negyven palaczk parádi vizet is hozatott.

Nagy volt az érkezett vendégek száma s az asztal csak úgy roskadozott a mindenféle jótól.

Asztalhoz üléskor int az inasának, hogy menjen le a pinczébe és bontson föl a parádi üvegekből nyolczat és hozza föl.

Az inas lemegy s künn marad vagy félóráig. A vendégek nyugtalanul várják a parádit, a pap boszankodik, s már maga készül kimenni az inas után, a mikor ez belép.

Mind a két keze üres volt, nem hozott parádit.

– Hát a víz hol van? Te lusta gazember? – kiált rá a méregbe jött plébános.

– Kérem alássan – mentegetődzött az inas – én felbontottam valamennyit, de a falhoz kellett vernem, mert mind egytől egyig – megbűdösödött.

Az Ipolymentén az 1869-ki száraz időjáráskor a g–i plébános esőért imádkozott. Midőn az ima azon részét monda:

– Adjál nekünk uram egy áldásdús csöndes esőt! – nagy sebbel beleszól az imába egyik híve:

– Sohse válogassék főtisztelendő úr, – akár milyet adjon, csak adjon.

A r–i plébános gazdag ember lévén, pénzét ki szokta kölcsönözni; egyszer a szomszéd faluban lakó árendásnak három ezer forintot kölcsönzött, melyet az egy rövid időre kért; azonban egy még rövidebb idő múlva csődöt mondott, és a plébános pénze oda veszett. Az árendás igen került azután a plébános házáat, de még is egyszer okvetlenül a ház mellett kellett neki elmenni, midőn jótévője épen a templomból jött haza.

– Jó reggelt Mándli! ejnye de régen nem láttalak, ugyan hol jársz? gyere be egy kis pálinkára; hallottam, milyen szerencsétlenül jártál, no csak gyere be; majd visszaadom a váltódat, úgy sem bírsz fizetni szegény ember, gyere be, gyere; – és a plébános beerőszakolta adóságát lakásába, mialatt a legnagyobb részvétellel tudakolá szerencsétlenségének okait. A szobába érve, bezárta a plébános az ajtót, s elővette az asztalfiókból a kérdéses váltót, és egy kétágú korbácsot, s azzal az adóst gallérjánál fogva irgalmatlanul elverte, azután adott neki egy pohár pálinkát, és az összetépett váltót: „no Mándli, most kiegyeztünk, ha máskor is kell, csak gyere hozzám, én mindig szívesen adok.”

Erdős helyen utazott a tisztelendő úr. A kocsiba nyúló galyat félrehajtva a kocsis, nagy

teketóriával figyelmezteti a bennülő papot:

– Tisztelendő úr, instálom alásan, tessék figyelmezni, meg ne vágja az ág!

De az ág jól megcsapta a plébános homlokát, mire a tisztelendő úr türelmetlenül mond:

– Ostoba! nem tudod rövideden mondani: Pap! vág! ág!

– Hát te mit csinálsz azzal a szalonna bőrrel? kérdi a plébános.

– A káplán úrnak a csizmáját kentem meg vele; nagyon olvad oda künn; bele ne menjen a víz.

– Oh te pokol pozdorjája! Nem rettegsz péntek napon a káplán úr csizmáját szalonnával megkenni.

Váltó ügyvéd volt a plébános úr unokaöcscse.

Egy estve az unokaöcsnél nagyon sok megemlékezésre méltó hazafit találtak éltetni vacsora közben, a mi végre arra adott alkalmat, hogy az ifjú unokaöcs a kissé corpulens tisztelendő nagybátyjának a lefekvés előkészületeknél segítségül lenni ajánlkozzék, tréfálózván vele a borok nagy hatalma fölött.

Az öreg úr túrta a tréfát, s engedte az öcsnek, hogy lehúzza a csizmáját.

– Aztán itt lesznek a csizmái uram bátyám, monda az unokaöcs.

– Jól van öcsém; monda az öreg úr; látom már, hogy becsületes ember vagy; mert váltó ügyvéd vagy, s mikor lehúztad a csizmát lábamról, még azután is elismered róla, hogy az enyim.

A p-i plébánost a dági fiskális kegyetlenül rászedte. Nem sokára ezután a pap kihirdeti híveinek a csalhatatlanságot. Sok elhitte keld, de bizony találkozott elég gonosz csont, ki kételkedett benne.

Ebédnél a plébános vendége Marczi bácsi oda fordul a tisztelendő atyához s kérdi tőle, hogy hiszi-e csakugyan a csalhatatlanságot.

– Szó a mi szó édes Marczi bácsi – mond a joviális plébános, én ugyan elhiszem azt a csalhatatlanságot, de négy szem közt szólva – csak is egy föltétel alatt; ha a pápa ő szentsége ide jön s a dági fiskális meg nem csalja.

Tönkre tette a jég K. uram termését utolsó szálíg. Alig vonult el a zivatar, a kár megszemlélésére sietett K. uram, kísérve a jószívű plébános által, ki a pusztulás színhelyére érve, így vígasztala a szomorkodót:

– Ne búsuljon K. uram, az úr adta, az úr elvette. Istennek türelmünket próbáló keze tette ezt mind!

– De má ezt egy gyerök se cseleked te vóna! – vágott közbe békétlenkedve a kárvallott,

Nevezetes ember volt annak idejében Csat hó Pál karczagi pap ki egyúttal ker. esperes is volt – az egri kanonok előtt; tisztelte, szerette mindenki egyenes jelleméért, el is fogták akár hányszor, a mikor hetivásárra beállított az egri piacra; ilyenkor nem volt se vége, se hossza a kínálgatásnak.

Egy ilyen alkalommal, mikor már megunták várni a sok kínálgatás után, hogy Csathó uram is szóljon valamit a borról, monda az öreg úr egyik kanonoknak, ki azt kérdé tőle hogy:

– No úgy-e esperes úr; ez aztán a bor?

– Hajsze jó, jó az isten adta, de a karczagi se kutya.

Pestmegyében N. K. városában legközelebb a lyceumi tanulók a tornászatból vizsgát tettek. Sok nép gyűlt össze, férfi, nő egyaránt.

Másnap egy nyilatkozat forgott kézről kézre, – mely így kezdődik: „Mi lányos apák tiltakozunk némely tornászati mutatványok ellen,” stb. – S ezen nyilatkozatot a helybeli plébános is aláírta.

Szép az őszinteség a szent atyától; de azért hogy állítólagos nő rokonát N. K. városában szemtől szemben tisztelendő asszonynak titulálják, – s az ez ellen kifogást nem tesz, mégis kár volt neki a turpisságot ily nyilvánosságra hozni; mert így aligha lesz belőle esztergomi primás vagy kalocsai érsek!

Összehivatta a salamoni plébános a község valamennyi szavazó polgárát az ottani iskola-házba, hogy visszatérítse az eltévedt juhokat arra az igaz politikai hitvallásra, melyet azok jónak találtak ott hagyni; baloldaliak levén mindnyájan.

Mégis jelentek, illedelmesen helyet foglaltak, a kinek t. i. jutott az iskola padjain, egy része azonban hely hiányában állva volt kénytelen hallgatni az épületes tanítást.

A tisztelendő úr által hatásosnak hitt szent igék elmondása után – a melyek szerint még a pokol volt a legtisztességesebb hely, a melyre az istentelen baloldaliak számot tarthattak, – fölhívta a jelenlevők közül azokat, kik az egyedül boldogító hitvallást követni akarják, hogy megtérésük jeléül álljanak föl. S íme, horrendum dictu – ülve maradt az valamennyi, mintha leszegezték volna.

– Bizony kevesen vagytok atyámfiak! – fordult most a tisztelendő úr a hely hiánya miatt állva maradiakhoz, – kevesen vagytok, kikben még meg van a javulás csirája!

– Dejsz tisztelendő úr, – felelének az extra dominium maradtak egyhangúlag – mi sem a magunk jószántából álldogálunk ám, hanem mert nem jutott hely! – S nehogy további félreértésekre szolgáltassanak alkalmat, lekuporodtak a földre mindnyájan, egyedül hagyván álldogálni a tisztelendő urat.

K. miniszter tanácsosnak volt egy tanuló társa, ki mindig mondogatta:

– Kálmán a milyen tudatlan vagy, sohasem lesz belőled semmi. A jó tanácsok ugyan nem használtak, azonban daczára ennek, vagy épen azért, 1867-ben miniszter tanácsos lett. A tanuló társ pedig már pap volt és mikor Pestre jött, fölkereste K. miniszter tanácsost is.

– Na látod barátom, mégis lett belőlem valami, mondja K. én miniszter tanácsos vagyok, míg te csak gy félreeső falu szegény plébánosa.

– Hjah! – válaszolá a pap – mikor tök a trompf, a hetes is üt.

Az m ...-i plébánosnak volt egy jámbor szolgálja. Egy vasárnap a prédikáció alatt véletlenül oda nézett, a hol a szolga ült és alig tudta nevetését visszafojtani, midőn látta, hogy az a szolgálégény, ki sem írni, sem olvasni nem tudott, írónnal kezében szorgalmasan jegyzett.

Templom után előfogja a plébános.

– Te Tamás, mit csináltál a templomban?

– Jegyeztem, mert másoktól is láttam azt.

– Hozd ide az írásodat, hadd lássam.

Tamás hűségesen oda vitte, de az inkább kínai karczolás volt, mint írás.

– Hisz ez nem ér semmit – mond a pap, bolondság az egész.

– Tisztelendő uram, én is azt gondoltam, mikor végig hallgattam.

A b . . . i plébánosnak igen szép répái termettek házi kertjében. Nagyon fájt rá a czigánynak a foga. Föl is tette magában, hogy elmegy megdézsmálni; e végből hátára vett egy zsákot és indult egyenesen a kertbe.

A plébános úrnak két kutyája volt. Az egyik neve „Czigány” a másik „Mitás.”

A plébános elkiáltja magát kenyérrel kezében:

– Czigány, Mitás!

A czigány erre vissza felel: – Ripát, nemzsetes fétistelendő uram. A plébános ezt hallva, oda megy.

– Czigány, mit keresel itt?

– Ah nemzsetes fétistelendő uram, de szerencsítlenül jártam, á mint megyek, ecsere csak nagy forgó szil támadt s bedobott ide á kertbe.

– Jól van czigány, de minek a répa a kezében?

– Ah nemzetes, fétistelendő uram! Á mint á szil ide bedobott megkápáskodtam, hogy tovább ne vihessen; de á sil erilkedett, s á mint én- érezen kápáskodtám, á ripá kicsúzott á féldbül! Hát tehetek én róla?

– Jól van cigány; erre is emberül megfeleltél, de minek a zsák?

– Ázs – ázs – csak á fene ázst ette volná meg, felelé a cigány.

Egy ízben Hetényi szándékozott előadásokat rendezni a p ... i korcsma teremében. A költői nyelven szerkesztett program ígér szavallatokat, áriákat magyar operákból, Ubryk Borbála szomorú történetét sat, – mind görögtűz mellett. A program a tisztelendő úr kezei közé is került s ekkor ő ezen szavakkal fejezte ki véleményét egy úri társaság előtt: „Én csak azt mondom urak, nem ér ez a komédia semmit; az a szavallás, a mit ott hallhatunk, a komisznál is komiszabb, – úgy én is tudok.”

Bemegy a tisztelendő úr az iskolába, hogy megtekintse az iskolába járó gyerekeket, s azoknak szorgalmáról meggyőződjen. Végig kérdezte őket, mindnyájan feleltek úgy a hogy . .

Hanem volt a legutolsó pad egyik szögletében egy kis fiú, kit épen az nap vezettek föl csak az iskolába. Ettől, miután megérté a tanítótól, hogy még csak ujoncz, általánosságban csak ezt kérdé:

– Hát te édes fiam, tudsz-e valamit?

– Igenis tudok, a nagy erdőben egy seregély fészket – felelé az őszintén.

A h–i plébános beküldé szolgálóját a szomszéd városban lévő postára.

A leány haza érkezvén mondja a papnak:

– Kérem alássan, azt izente a postás úr, hogy egy levél van ott, de kilencz új krajczárt tessék elébb beküldeni, mert máskép ki nem adja.

– Hát hogy beszéltél vele? Hiszen nem tud az magyarul egy szót se!

– Vagdal hozzá!

S. . . . András pataki plébánosnak fényes ebédjén kérdés támadt a felől, mi nemzetbéli volt Ádám?

A vendégek között sokan azt vitatták, hogy Ádám tót volt.

– Én is azt tartom – mond a házigazda, ki eddig csak hallgatott: tótnak kellett lenni Ádámnak, különben nem mondotta volna isten: bánom hogy teremtettem az embert. I. Mózes. 6. 6. 7.

A g – i plébános igen tréfás ember volt.

Egyszer meghalt a falusi parasztnak egy rokona. Szokás szerint fölvette a halálozásról a jelentést. Alig hogy a paraszt eltávozik, jön egy ismerőse, s annak nyomban elmondja, hogy hívei közül ez meg ez meghalt. Most volt itt jelenteni az öreg.

– Hát aztán miben halt meg a megboldogult? kérdi az imént érkezett.

A plébános egész készséggel válaszolá:

– Hát biz ő, mint szegény ember, csak egy kopott báránybőr bundában.

Egy bizonyos helységben tisztelendő plébános uramnak maglúdra levén szüksége, elküldé gazdasszonyát egy helybeli birtokoshoz, – kinek életrevaló felesége híres volt szép lúdjairól, melyeket ön maga nevelt, – oly czélból, hogy e szép ludakból a gazdasszony egy gunarat és egy anyát vásároljon.

Itt-ott még csak meg van az emberekben, illetőleg a hívekben az a bizonyos szíves jó indulat az egyház szolgálói, az úgynevezett belső emberek iránt, megvolt ez birtokosunkban, és meg volt feleségében is.

Kiválasztanak hát egy szép ludat, melynek mielőtt a gazdasszonya az árát kérdené, azt felelék reá: hogy ezt biz ők nem pénzéit adják, hanem szívességből küldik t. uramnak; adjon

isten hozzájuk jó szerencsét, s mindamellettt tisztelik is ő kegyelmét, s kivannak neki minden testi lelki jókat.

Ő atyáságának pedig nagyon megtetszettek a szép ludak, s miért nem, kezdte sajnálni, miért nem két párt kéretett, az áruk ellen persze hogy nem lehetett kifogása.

Másnap reggel ismét megjelenik a gazdasszony a szép ludak tulajdonosainál, mondván:

– De bizon csak azért jöttem, hogy tiszteli a tisztelendő úr a tek. urat és asszonyt, köszöni alássan a tegnap küldött ludakat, még egy pár anyára nagy szüksége lenne, de pénzért.

Egy kissé savanyó képet vágott erre a házaspár, az asszony mégis kiválaszt egy pár szép ludat, s midőn a vevő az ára iránt tudakozódnék, a felelet ismét a tegnapi reá, tudniillik: örülnék, ha e párral is ingyen szolgálhatnék.

Ez ellen se lehetett a szent atyának semmi kifogása, de már most komolyan kezdi fájlalni, hogy legalább miért nincs őt anya ahoz a szép gúnárhoz; ismét kezébe adja hát gazdasszonyának a már két utat tett őt bankó forintot, hogy már csak kéri, pénzeért még egy pár anyát csak ne sajnáljanak adni, ha volna még eladó.

El is ment a követséggel a gazdasszony, s előadván urának kívánságát, ily választ nyert:

– Sajnáljuk, hogy többel már nem szolgálhatunk, de bizony már több eladó nincsen!

Nézi a tisztelendő úr a napszámos cigányt, milyen nagy darab kenyeret, szalonnát be tud gyúrni reggelire.

– De szeretném magamnak a gyomrodat, cigány!

– Ne kívánja biz azt magának atyáságod, mert mindeniből kiéli!

Rövid estebédet végezve, pipaszó mellett üldögélt az asztalnál a X-i pap, két úri vendégével egyről másról beszélgetvén. Hogy az idő jobban teljék, közbe-közbe egy-egy quaterka borocskát töltögetett maga és tisztos vendégei számára a másfél itczés kulacsból. Egyszer azonban – már csak azon egyszerű oknál fogva is, hogy minden hosszúnak van vége, a kis csikóbőrös fölmondta a szolgálatot, s teljességgel nem akart több quaterkát adni. – Mit tesz hát a jó pap? beszélgetés közben addig hintáztatja, döntögeti a kulacskát, hogy egyszer szépen lefekteti az asztalra. A két vendégnek e néma játékoska azt adá tudtára, hogy itt ugyan a további quaterkázásra nincs többé kilátás, a mi pedig nekik teljességgel nem volt ínyük szerinti dolog. Megszólal tehát az egyik:

– Kedves tisztelendő bátyám, nincs még nagy idő, nem álmos még az a kulacs, kár volt még szegénykét lefektetni.

Az öreg páter megértvén a tréfát, teli hozatta a másfél itczécskét, még azután kétszer is, és tartott a quaterkázás majd éjféligen.

Egy írni olvasni nem tudó földmives néhány évig járatta fiát iskolába; megsokalván végre a költséget, aggódott, ha tud-e már fia deákul, megkéri a helybeli plébánost, hogy examinálja meg a gyereket, mert ha még deákul sem tud, hát ő az eke mellé kergeti.

– Jól van, – mond a tisztelendő, – holnap, az-az szombaton délután menjünk ki mindhárman nézdelőzni a mezőre, és ha én kérdéseim után a fia feleletére azt mondom: non est verum; akkor nem tud a fiú deákul.

Elmennek tehát a mezőt nézni, (de minderről a fiú semmit se tudott) s ím kezdődik az examen, kérdi a pap, hogy nevezik a macskát? – Telis, – lőn a felelet. – Non est verum, – mond a páter, hanem asper; hogy nevezik a tüzet? – Ignis, – mond a deák. – N. e. v. laetitia; hogy a vizet? – aqua, – mond a fiatal. – N. e. v. ismétli a lelkiatya, – hanem abundantia; hogy a gabonát? – hordeum, – rögtönzé az elitelt deákul nem tudó. – N. e. v. -fölnevet a nagy synonymus – hanem gaudius.

Mindezeket a sok non est verumokat hallgatva az atya, a mint haza mentek, rögtön kijelenté fiának, hogy le a pantalonnal s holnap a mezőre. – Megbúsul a fiatal deák, de csakhamar kitalálja az okát. Boszút forral; azon vasárnapi éjjelen megfog egy macskát, farkára meggyújtott csepű-kanóczot köt s elereszti a plébánus takarmányai közé, látva pedig, hogy már füstöl egy felől, berohan a lelkiatyához s így szól: „Asper currit, laetitiam se trahit,

nisi abundantia fuerit, totum gaudium peribit.”

Bizonyos deákpárti plébános egy országos vásárról utazván hazafelé fogadott gyöngé forspontján, utolérte a falujabeli korcsmabérlőt, ki saját ökrös szekeren ült. A plébános kérte, hogy üljön át kocsijára, mert majd hamarabb haza ér, azonkívül majd politizálhatnak az ország dolgairól, a közös ügyről.

– Köszönöm szépen a jóakarátát, én csak a magam szekeren maradok, jobb az enyém, mint a másé.

Ekkor még kövezett úton voltak, de később el kellett térni egy mocsáros útra, hol a pap kocsija megfeneklett és kénytelen volt a pap leszállani és tolni a kocsit.

A bérlőnek ezen baja nem volt, mert erős ökrei bírták a terhet, miért is a pap rimánkodott, hogy ne hagyja el, szálljon le és segítse tolni kocsiját, mert ő már kifáradt.

– Már kérem alássan tisztelendő uram, én a közösügyet nem szeretem, én a magamén maradok. A ki deákul tud, az egész világot beutazhatja, azt mondják, most tessék megpróbálni.

Egy banketten a nagyváradai főgymnasium főtitelendő igazgatóját éltette valaki, és többek közt azt mondta:

– Ő tanított bennünket a korszellemmel együtt járni, összetartani, erősödni és gyarapodni.

– De kérem alássan – protestált ez ellen a főtitelendő úr, – erre az utolsó már nem tanítottam önöket.

H. L. fiatal, bajusz és szakáttalan mérnök volt, és valamely mérnöki munkálata alkalmával. A helységben nem lévén vendéglő, a katolikus plébánosnál volt bekvártélyozva. Áldott kedélyű és valódi víg czimbora lévén, kedvelt vendég volt, ő pedig hamar otthonos lett a jó helyen.

Egy tavaszi reggelen a plébános betegnél volt, a házi cselédség a kertben dolgozott, H. L. pedig a pap szobájában térképeket készített, és hálóköntöse nem lévén a tisztelendő ócska reverendáját kapta magára.

Egyszer kopogtatnak és egy öreg anyó lép be a szobába és egyenest H-nak tartván, kezét csókol. H. kiálja ez ájtatos czuppantást, mely után az anyó ekkép szól hozzá:

– Tisztelendő atyám, misét akarnék mondatni boldogult apjukomért.

H. nem jött zavarba.

– Jól van anyjuk –, monda – és elővett egy szelet papírt és följegyzé a lelket, melyért a mise mondandó leszzen.

– Elhozta-e a mise díját? kérdé H. mire az anyó leolvasta az angariát, és azonfölül az ujas mándli belső zsebéből egy üveg vörös bort tett az asztra nyomtatékul.

H. megköszönte a ráadást, de viszketege jött tréfát csinálni és azt kérdé az öreg anyótól:

– Mondja meg anyjuk lelkem igaz lelkére, hogy meg van-e vizezve?

Fogadta az anyjuk, hogy egy csepp sincs benne.

– Azért kérdem, folytatá nagyon komolyan II. mert lássa lelkem a mondandó mise alkalmával mise bornak akarnám használni, s ha csak egy csöpp víz is van az ily borban, elkárhozik a lélek, melyért a mise ily bor mellett mondatik.

– Jaj lelkem tisztelendő atyám, adja vissza, monda az anyó, – majd inkább hozok a jobbikból. És ezzel kifordult a szobából.

H-nak még abban az időben nagyon tisztelendős képe volt.

Egy tisztelendő sokszorozott szorgalommal oktató falusi iskolája népét a katekizmusban; különben pedig a gyónást akaró rendszeresen betanítani, hogy a majd felnőtt, iskola népével egy gyónató atyánali se legyen baja.

Esetleg a húsvéti gyónás következett, melyet már három héttel megelőzőleg a gyónási készüléteket gyakoroltató. Szívére kötvén minden gyermeknek, hogy a ki valakit megbántott, bocsánatra kérje, s a ki valamit ellopott, a kárt helyre pótolja.

Eljött a várt nap; a tisztelendő úr a legutolsó gyermeknek hallgatá csíntevéseit, ki épen azért maradt utolsónak, mivel élt a gyanú perrel. Legnagyobb bűnét a gyermek így fedezé föl:

– Kérem alássan, egy madzagostort is loptam a mónárék Pestájátu!

– De visszaadtad? kérdi a szent atya.

– Nem adtam én kérem alássan, mert... hát... mikó lovaztunk, hát elveszett.

– No jó, menj haza, készíts egy olyan ostort, add át a molnárék Pistájának, s azután jöjj ismét gyónni.

Kezet se csókolt a fiú, hanem futott haza; de otthon nem meré bevallani, hogy járt a tisztelendő atyával, hanem addig kullogott, míg lophatott egy kis kendert, melyből megfoná az ostort, átadta a mónárék Pistájának, s újra ment nyugodt lélekkel a szent gyónásra.

Gyónás közbe ellopta a cigány a tisztelendő úr óráját és mondja:

– Loptam szent atyám egy órát.

– Add vissza annak, a kitől loptad.

– Fogja, tisztelendő úrnak adom.

– Nekem ne add, add annak, a kitől loptad.

– Azt már kínáltam és nem kell neki.

– Úgy hát tartsd meg magadnak, – nyugtatá meg jószívűleg a plébános a morét.

Csak utóbb vette aztán észre saját tévedését, de már akkor késő volt, mert a móré hegyen-völgyön túl volt.

Egy plébánosnak volt egy szép díszpohara, melyen az ismeretes I. H. S. betűk voltak bevésve. Egy alkalommal vendégei voltak, kiknek kedvéért bort hozatott és díszpoharát is megtölté.

Furfangos vendégei egyike Seregély fölveszi a nagy poharat és mielőtt észrevette volna a pap, kiitta.

A reverendissime csodálkozva kérdi, hogy merte meginni?

– Hisz a pohárra van írva, felelt ez, hogy Igyék/Humanissime /Seregély.

Nem sokára a másik vendég is fölveszi a poharat és azt mondja:

– Igyunk /Hát /Sorban!

A plébánosnak tetszett a furfang, et fecerunt. magnum áldomás.

V. megye egyik népes helységében bizonyos tanulatlan legénynek házasságra lépni lévén szándéka, a megtörtént eljegyzés és kézfogó után, szokás szerint be kelle járnia illető plébánosához tanulás végett. A legelső megjelenéskor mindenen előtt azt kérdezé tőle a plébános:

– Ki szerzette a szent házasságot?

– Sokorai József és Virasztó Pál uraimék; – felelé a vőlegény, illő komoly és szerény hangon, e közbenjárók lévén az ő házasságának szerzői.

Beszélik, hogy egyszer temérdek bora lett a tisztelendő úrnak Győrben, Komáromban hajszolta neki a hordót, de – denique – másnak is sok bora lévén – nem kapott hordót a sok jó mustnak. S amint így legroszabb vénával sétálgatott szőlő utak között elkeseredvén a sok ott maradt fűrt láttán, eként fakadt ki:

– Ej uram Isten, ugyan minek adsz egyszerre ennyi áldást, kevesebb is elég lett volna.

Eljött a jövő évi szüreti idő is, hanem bezzeg, tudott most helyet adni az öreg úr a mustnak; csak másfél csöbör muszultatlan szölleje lett.

Ott sétálgatott most is a szőlők közt, keserűen emlékezvén vissza a tavali rakott tőkékre, végre így sóhajtott:

– Ej uram Isten, de hamar szavamon felejtettél!

Bement a református ember a katolikus templomba, épen midőn a miséző pap hajbókolva mondotta!

– Kyrie eleison! Kyrie eleison!

Mit hallván a mi emberünk, így dörmögött magában:

– Kérem aláson! Kérem aláson! Ezek a pápista papok sem tudnak egyebet, mint – kérni!

Téli időben, egy este szakadt a hó, a szél keményen fűtt; az r-i tisztelendő aggódva nézte a zivataros időt. Aggódva sajnálkozott azokon, kiket a zivatar útban talált. Ezen aggodalmi közt kopogtatott s nyitott be hozzá egy cigánynő, előadván, hogy férje utolját járja, talán reggelt sem ér, s kérte a tisztelendőt, hogy férjét az utolsó szentségekben részesíteni sietne.

A nem várt kérésre meghökkent ugyan a tisztelendő, de hivatalos foglalkozását mindennél előbbvalónak tartván, fogatni parancsolt, s a cigány asszonnyal együtt elhajtattott a lakásától egy óra távolságra fekvő szomszéd faluba.

A plébános az öreg cigányt a kunyhóban földre terített szalmán nyögve, s elnyújtózva találta; ez a hozzá intézett kérdésekre oly bágyadtan s szakadozott hangon felelgetett, hogy a tisztelendő tökéletesen hitte, hogy a beteg állat fél óra alatt föl kell kötni; ezért sietett a hivatalos foglalkozás bevégzésével.

A szent foglalkozás bevégzésével igyekezett a szomorú helyet elhagyni; ezt látván a beteg, a szalmán fölült, megszólítá a plébánost, hogy neki egy pár garast adni szíveskednék.

A váratlan kérésen, az utolsó pillanatig magát meg nem tagadó cigány-természetesen csodálkozva, fordult vissza a tisztelendő; a cigánynak egy hatost, oda nyújtván, kordé:

– Mire fogod azt használni Öreg?

– Hát kedves tisztelendő úr – válaszolt jó kedvvel az öreg – három náp, hogy pipa nem vót a sámba, annak a betege vagyok.; már most mingyá dohányért küldök, ha kedvemre egynehányot sippánthatok, nem lesz semmi bajom.

Az r-i tisztelendő még most is boszankodik a cigányra, ki őt oly kegyetlen zivatarban fárasztotta magához, hogy tőle trafikra valót kunyorálhasson; csak az vigasztalja, hogy a cigányt a dohányzás csakugyan talpra állítá.

A subás atyafi is elment gyónni, ki nagyon szeretett káromkodni; gyóntatóatyja hosszú penitenciát és tanításokat adott neki:

– Látod édes fiam, – szólt a lelkiatya – neked nagyon sok bűnöd van, igyekezzél magadat megjavítani, mert az ember csak úgy üdvözöl, ha mindent megtesz a mi jó és kerüli a rosszat; iparkodjál fiam mindenben a szenteket követni.

– Hát hogy káromkodtak a szentek?

Töredelmes szívvel gyónt a cigány a papnak, s bár hosszú lajstrom volt a mit megvallott, a gyóntató mégis észrevette, hogy valami bűne nagyon nyomja a lelkét.

– Csak ki vele fiam; ha egy vétket elhallgatsz, annyi, mintha mind elhallgattad volna.

– Mi tirés tagadás sent atyám, bizs én elvittem innem a templombul egy kerestet. De már sánom – bánom, seretném jóvátenni a binemet.

– Ha elvitted fiam, hozd vissza!

A cigány aztán másnap összekötözte, s vállára vetve visszavitte a papnak – a feleségét.

Több éve, hogy Hevesmegye egyik helységéből barátom segédlelkészi állomásából Szabolcsmegyőbe K. a-i plébánosnak kineveztetvén, Pestre rándult, új állomására kívántató házieszközök, s egyéb szükséges kelmék megszerzését eszközendő; többek közt a kék csillaghoz címzett vászon kereskedésbe ment, s ott a már előre összeirt holmikat bevásárolta.

A pesti árusok tudvalevő megelőző készségük itt is annyiban bebizonyult, hogy a barátom által vett kelméknek az illető helyre való átszállításra kínálkozzék, mit is barátom elfogadván, további vásárlásait elvégzendő, útnak indult, de minthogy a megvásárolt kelmék rendszeresen összerakva azonnal egy közeliben lévő hórihorgas németes egyéniségnek a tudva lévő vendéglőben átvitelre képesítették; talán a borraivalónak megnyerhetése reményében a

németnek úgy tetszett, hogy a tisztelendőséget nyomban követte. Megjegyzendő hogy a tisztelendő úr valamint most nem tud németül, úgy akkor még kevesebbet konyított hozzá.

A mint a tisztelendő úr utcából utcába, boltból boltba járt vala és mindenütt e nem ismert egyéniséget látta maga mellett, azon gondolatra jött, hogy ezen sarkában lévő német, nem lehet más mint zsebmetsző.

E gondolat megdöbbsenté, és sietett hogy üldözőjétől menekülhessen, de fájdalom a német híven követte.

– Spitzbub, i kauf nix, geh zum Teufel! mormogá magában s egy szivaráros boltba rontott, és ottan hosszabban időzött, de a mint kijön, ismét ott látja a veszedelmesnek vélt embert.

– Tu Spitzbub, i kauf nix, geh zum Teufel! mormogá ismét magában és izzadásig haladt. A mint így egy negyed óra múlva visszapillant, mit lát ő tisztelendősége? A hórihorgas németet.

Most négy órai menés után megállta szent atya, várva hogy a német előre menjen, de akkor a vélt a sebmetsző is megállott és németül beszélt, mire a tisztelendő úr azt felelte.

– Spitzbub, i kauf nix, geh zum Teufel! és egy arra menő úri embert megszólít, lenne szíves ettől a némettől megkérdezni, mért van mindig a sarkában.

Erre a német azt válaszolta, hogy a kék csillagnál vásárolt kelméket viszi a tisztelendő úr után.

A szent atya nagyot lélegzett és csöndes léptekkel a G. vendéglő felé indult, hol a szegény gyanús németre hihetőleg dupla stóla várakozott.

Az ipái papnak ipái papi fapipája van; azért az ipái papi pipa fapipa. (Tessék ezt egymás után gyorsan elmondani.)

Sebes lábakkal közeledett augusztus 12-ke, mely napon a világnak el kellett volna múltia. Ezen alkalmat fölhasználta néhány abaúji katolikus pap, mert akadt olyan buzgó hívő, hogy a könnyű halált megnyerhesse, misére adakozott jó előre. Ez okból a lelki atya kihirdette, hogy a világ múlik, kiki tehetsége szerint adakozzék.

Midőn erre egy hívő így nyilatkozott.

– Ha a világ elmúlik, tisztelendő úr is meghal; ki mondja el a misét?

– Ha adakozol, könnyebben halsz meg – viszonzá a lelki atyja.

Többre vetemedett egy másik, ki ezt hirdeté népének:

– Mivel vallástalanok valátok, a világ vége közeledésekor le fog nyelvetek ragadni és nem fogtok tudni imádkozni. Ezen csak úgy segíthettek, ha bőven adakoztok misére.

Ezen kenetteljes ígék következménye az lett, hogy a tisztelendő úr tárczája megdagadt, s jókat nevetett magában, hogy ily szép szerével megkefélt a jámbor népet.

Gyónás alkalmával azt kérdi a plébános a cigánytól:

– Van-e ördög?

– Mit tudok én bele? Nem voltam én besédes vele! felelé a cigány.

A tékozló fiú történetében jön elő a passus:

– Hozzátok elő ama hizlalt tulkot.

– No fiaim – mond a tanító, tudjátok-e mi az a hizlalt tulok?

– Igenis – felelte a múzsafí, én ismertem, hisz esperes korában nálunk járt is kát látni.

Lévén akkor Tulok nevű a kövér esperes.

Vízkereszt napján a fiókegyházba is elment koledába a plébános a mindenesével, ki melleleg kántor is volt.

Délre a legtehetősebb gazdához szállt, hol már reggel óta készültek illő fogadtatására. Ebéd közben odaszól a gazda feleségéhez:

– Te anyjuk, kínáld csak a plébános urat, a kántornak úgy is van esze.

L–ts plébánosnak különös kedve telt abban, hogy iskolalátogatáskor a gyermekeknek fogas kérdést adjon.

A következő dialóg is vele történt.

- No fiam mondd meg, melyik fa nem ég meg a tűzben?
- A tréfa.
- Jól van. És melyik fa van sátor alatt?
- A kofa a piacon.
- Ez már derék. És melyik fa a leghasznosabb? A fiú nem tudja.
- A mogyorófa nebuló, mert az kerget a tanulásra. No de azt mondd meg, melyik a legkedvesebb fa?
- Hát főtisztelendő úr gazdaasszonya Jozefa.

A „fehér kakas” című vendéglőbe akart egy falusi tisztelendő hajtatni, de a német nyelvet nem bírván jól, egész utón gondolkozott, mi tévő legyen.

Midőn megérkezett, fölhalálja magát és kérdi egy arra menőtől:

- Wo wohnt der weisse Kikiriki?

A csekei papot kikérdezte az esperes, hogy ha víz nem volna, mivel keresztelne?

- Borral.
- Ha az se volna Csekében?
- Pálinkával.
- Hát ha az se volna Csekében?
- Akkor én se volnék Csekében.

Házasulandó volt a legény s hogy kellő lelki képzettséggel fogadhassa majd e szentség kiszolgáltatását, a szent atya tanítások által igyekezett fölvilágosítani annak mély értelmét.

- Mondanád meg fiam – kérdi egyszer tőle, ki szerezte a szent házasságot?
- Hát tisztelendő apám uram, hát biz eédős anyám, mög az Erzsok néném szörözték össze münköt.

A Tisza völgyön Sz. mezővárosban veresnadrágos huszárok szállottak. Összebeszél három közhuszár, hogy jó volna valami szép tiszai halat paprikásosan megvacsorálni. Pénzök azonban nem volt. Csinhez kellett tehát folyamodni.

Előáll az egyik:

- Na – úgy mond – majd hozok én halat, csak ti bort szerezzetek.

Elmegy tehát huszárunk egy öreg halászhoz, kinek vezeték és keresztnevét tudta.

- Na öreg apám, van-e valami nagyon szép potykája?
- Van biz itt katona uram a bárkában elég, csak tessék választani.

Kiszedi az öreg halász egyenként a szebbnél szebb halakat, de a huszár mindenikre orrott fintorított mondván:

- Szép, szép, de mégis nem ilyen kellene arra az asztalra melyre én ezt vinném.
- De iszen maga a főtisztelendő úr is megehetne ezt, – mond az öreg halász.
- Épen eltalálta öreg apám, mert oda akarom vinni, a ki holnapra az én kapitány uramat ebédre hívta, és engemet küldtek halat venni mint kiről tudják, hogy jól értek halvásárláshoz.

Kiválasztja tehát a legszebbiket, az alku két szóból megesvén, a huszár kendőbe köti a halat és monda:

- Na öreg apám! Jöjjön velem a főtisztelendő úrhoz, az fogja kifizetni a hal árát.

A huszár, az öreg halász utánna. Fölmennek a parochiára.

A tornáczon megállítja a huszár az öreget.

- Várjon itt – úgy mond, míg megmutatom a halat a főtisztelendő úrnak, hogy tetszik-e ez

a hal vagy nem?

Ezzel belépvén az előszobába, leteszi a halat egy szegletbe és bekopogtatván belép az öreg lelkészhez. Köszön Hiedelemmel és fájdalmas hangon így szól:

– Főtisztelendő lelki atyám! Nekem egy szerencsétlen öreg apám van ki néhány nap óta meg van elméjében háborodva, szüntelen a haláláról beszél. Legyen kegyes lelki atyám imádkozni érte és próbálja meg őt a vallás szavaival észére téríteni.

A jámbor öreg lelkész semmi cselt nem gyanítva, szájalomra gerjed és küldi a huszárt, hogy vezesse hozzá a szerencsétlent.

A huszár kezet csókol és köszön, az előszobában a halat kezébe veszi és kilépvén a tornácra, mondja az öreg halásznak:

– Na öreg apám. A kend halát drágállotta a főtisztelendő úr, de én rekomendáltam, hogy mivel ilyen szép hal nem volt több, tehát csak vegye meg, annálfogva menjen be az áráért én pedig viszem a halat a konyhába.

Bemegy az öreg halász köszön s megáll a lelkész előtt gondolván, hogy úgy sincs már itt szükség az ő beszédjére miután a huszár mindent elmondott.

Azonban az öreg lelkész könyvet vesz elő és fölszólítja az öreg halászt:

– No édes fiam imádkozzunk!

Erre az öreg lelkész hallható szóval elolvas egy hosszú könyörgést, az öreg halász elmondja utána.

Akkor az öreg lelkész egy oktató, vigasztaló és megnyugtató oktatást intéz az öreg halászhoz, de már akkor izzadt az öreg halász talpa alatt a föld, s midőn a beszédnek vége lőn, figyelmezteti az öreg lelkészt hogy:

– Hiszen nem imádkozni jöttem én ide, hanem a hal áráért.

De az öreg lelkész részint nagyot hallása miatt, részint persvacióból halálát értvén, még jobban meggyőződött róla, hogy a huszár igazat szólt, midőn ezen embert lelkibetegnek mondotta.

Előveszi tehát ismét az imádságos könyvet, s még hosszasabban megimádkoztatja, s aztán ismét intő beszédet tart hozzá, hogy ne elmélkedjék szüntelen a haláláról.

De az öreg halász szabadkozik, hogy ő nem a haláláról, hanem a hal áráról beszél.

Az öreg lelkész azonban csak sürgette hogy imádkozzék ő vele a maga lelki nyugodalmaért.

Ekkor az öreg halász boszúsan kitör:

– De főtisztelendő úr, nem imádkozom én most többet, hanem adja meg a potyka árát, hadd menjek a bárkámhoz, mert meg találják lopni.

Ekkor eszmél az öreg lelkész és kérdi, hogy micsoda potyka árát kéri ő tőle, hiszen ő nem látott semmi potykát.

– Hát azt, – felelé az öreg halász – melyet a huszár uram idehozott a holnapi ebédre, melyen az ő kapitánya is jelen fog lenni.

– De hát hol van az a potyka? kérdi a lelkész.

– Hát a konyhában, válaszolá a halász – odavitte a huszár uram, és engemet beküldött az áráért, s már körülbelől egy órája hogy itten imádkozunk.

A lelkész csöngetett, a szakács, bejött de a halról mitsem tudott.

Ekkor látták át mindaketten, hogy a huszár rászedte őket, ki hogy azóta, melyik konyhában süti a halat, azt fölfedeztetni semmi remények nem lehetett.

Harmincz miatyánkot kapott a cigány penitenciául. Nem tetszett neki.

– Sok lesz fétisztelendő uram!

De a tisztelendő nem akar engedni.

– No meglássa fétisztelendő uram, hogy sok less mondogatja a móré.

Másnap beállít a tisztelendő úrhoz.

– Serencsés jó reggelt kívánok fétistelendő nagyságos uram.
 – Jó reggelt more, mit hoztál?
 – Serencsés jó reggelt kívánok.
 – Na jól van, mi kell?
 – Serencsés jó reggelt kívánok.
 – Az ördögbe is, hallottam már ezt, mit akarsz?
 – Serencsés
 – Elhallgatsz a jó reggeleddel. Mi a ménkőnek jöttél hozzám?
 – Serencsés –
 – Tytih! hol az a pálcza?
 – Megálljon csak fétistelendő uram egy kevéskét csak egy minutára. Ühm, ném megmondtam tegnap, hogy sok less a harmincz miatyánk, jó, hogy el nem mondtam. Mert há á fétistelendő uram mágá öt jó reggelért bothozs nyúl, mit tenne a főúristen, ha harminczsor elmondanám neki a miatyánkot.

– Hozd ki csak te Panni a sematizmust, – mondja a tisztelendő úr a szolgálónak.
 És a Pannika lelkem ki is hozta a tisztelendő úrnak a ... samedlit.
 Belép a szegény legény a tisztelendő úrhoz csákánnyal a kezében.
 – No hát mi kell?
 – Pénz.
 – Hát te hogy mersz így rátámadni az emberre? Miféle vagy?
 – Katona voltam.
 – Hadd látom milyen katona voltál? Richteuch! Halb rechts! Mars!
 Azzal kilökte az ajtón.

Elment a cigány a plébános úrhoz és fölkerlte adja őt össze kedvesével.
 – Jól van more – mond a plébános úr. De tudod-e elébb a hétszentséget?
 – Nem én, – felelt a more.
 – No hát eredj a harangozóhoz, az majd megtanítt rá.
 Elmege a harangozóhoz a cigány, ez el is mondja előtte gyorsan a hétszentséget és másnap aztán így mondotta föl a plébános úrnak mind a hetet.

1. Keresztség helyett = Keresztes ínség.
2. Bértválás „ = Borotválás.
3. Oltári szentség „ = Óvási szentség.
4. Penitentiartartás „ = Petrencze hordás.
5. Egyházi rend „ = Eszterházi regiment,
6. Utolsó kenet „ = Hátulsó kenet.
7. Házasság „ = Gyengy házasság.

Ez 1871-ben történt, mikor a katolikus autonómiáról írtak a lapok.
 Nem akartak enni a hízők, pedig minden módot megkísérlett a gazda. Panaszkodott is feleségének; de az vigasztalta:

– Én sem tudom, mi bajuk, pedig már mindent elkövettem, hogy megjöjjön az étvágyuk. Hanem még ma beadok nekik valami orvosságot, a mit a tisztelendő úr tanácsolt.
 – S ugyan mit tanácsolt a pap?
 – Azt mondta, hogy keverjek belé a moslékjukba néhány porció autonómiát, attól majd magukhoz jönnek.

Antimoniumot akart mondani.

Melyik a katolikus congressus nagyheti passió-játéka?

Hát a ferbli, mert azt a legnagyobb passióval játszák.

Folyamodott a föl szaporodott fiókköztség a püspökhez, hogy ők már annyian vannak, hogy

egy papot el tudnak tartani, hát adjanak nekik külön papot.

Jó reménység fejében el is kezdték a paplakot építeni.

– Ugyan minek vesződnek kentek bizonytalanra azzal az építkezéssel, – feddi az anyaközség lelkésze a falu bölcseit. – Hátha nem is fog adni a püspök keeteknek papot, s szégyenszemre üresen marad az új ház.

– Soh' se féljen attól a tisztelendő úr – szólal föl egy öregebbik; – csak tao legyen, hát beékát eleget kapunk.

Hogy milyen természete van a bornak, azt az egyszeri plébános teljes szakértelemmel magyarázta meg káplánjának:

– Lássá uramöcsém, ha a bort vízzel vegyítve isszuk: a bor romlik el; ha pedig víz nélkül isszuk: akkor mi romlunk el.

Haldoklott az öreg more, mikor a lelkész hozzá érkezett, hogy az utolsó útra előkészítse. De a cigány szokott humorával utasítá vissza:

– Jáj, tekintetes tisztelendő uram, ros kocsis ázs, áki akkor etet, mikor már fogni kéne!

Pálfi, a kormányzó, körútja alkalmával szükség lévén előfogatra, Z.-Egerszegen a csizmadia-czéh egyik politikus tagja így fordult kérésével a lovakat tartó espereshez:

– Főtisztelendő úr ló-(itt egyet köhintett)ra volna szükség!

Mire a pap így válaszolt:

– Tisztelt szónok úr számár – (ő is egyet köhintett) türelemmel bírván lovam, nyugodt lélekkel ajánlhatom.

A k-i pap sétált egy gyermekkel, s e közben a város azon részét érte el, a hol történeti emlékü női alak látható. A kis fiú kíváncsiságát a kőalak fölébreszté, s tudnivágyólag kérdé, hogy ugyan micsoda az?

– Szűz leány! – volt a rövid válasz. – E felelet a gyermek gondolatját megakasztva, újabban kérdé:

– S miért szűz leány az?

– Hát azért, – felelé a pap, – mivel kőből van.

Egy kisvárosi casino tagjai a fölött vitatkoztak, melyik van jobban mondva: Mahomed, Mohamed vagy Muhamed? s nem egyezhetvén meg a tisztelendő plébános urat kérték föl, hogy döntse el a kérdést.

A plébános úr tréfás ember lévén, így szólott:

– Én hosszas kutatás után úgy találtam, hogy Mahomed és Mohamed van jól, hanem azok, kiknek természeti hajlandóságuk van úgy kezdeni, hogy „mu” Muhamednek is mondhatják.

Egyszer két darab cigány lókupecz bevetődik valamelyik alföldi parochiára, s az udvaron kezdi finczoltatni jól föl paprikázott orrú deres gebéjét. A plébános megpillantja az ágoskodó paripát, s a lováért ajánlott cserét elfogadja. „Bizony nagyságos nemzsetes fütistelendő úr, nem nekünk való esz a fris paripa, jobb les esz ide!” – monda ravasz humorral az egyik cigány.

A cserekötés előtt azonban a pap közölte a dolgot gazdasszonyával, ki úgy látszott, hogy úr volt a háznál. A dupla minőségű konyha miniser a ló cambium megtekintése végett talpig fehér viganóban megjelenik az istállóban és szemlére veszi a cigány gebét.

A cigányok tátott szájjal várták az iodorsátát, de nem volt rájuk nézve kedvező, mert a szemfüles gazdasszony áperté nyilvánítá, hogy a pap lova többet ér, mint az övék. A cigányok kicseppentek a csereparadicsomból.

A mint a már lekonyult fülű deres paripával ballagnak az udvarról kifelé, azt mondja egyik

zigány a másiknak:

Hej komé, azt gondoltam én, hogy a fekete a pap, pedig nem igaz, mert a fejrám a pap!

A hontmegyei d . . . esperes sétaközben megáll a falu végén a cigánykovács előtt, ki épen javában üti az ülőn a vasat.

– Te more mond meg csak, miért aprózod úgy az ütéseket azzal a kalapácsal? Mért nem ütsz oda egyszerre, de nagyot?

– Jáj nagyságos fétistelendő úr! Hát a nagyságos fétistelendő úr minek mondja a mise végén: i-i-hi-hi-te-he-he-mis-sa-a-a-es? minek nem mondja ki hámar itamisaes?

Főtisztelendő Kapuszttyák Nepomuk Jánost szerencse, hogy aranyaszájú szent Jánosnak nem keresztelte a sertei plébános, a ki a vízzel először és utoljára ismertette meg; mert szája már a 180 fokot túlhaladva, görbületet és elég mély vízmosást képezett a jobb és balszögleten; főtisztelendő úr sokat szeretett, csak egyet nem a theologiai tudományokat. A tártlit krétára csak olyan szívesen játszotta a zsidó sakterrel, mint a lutheránus kántorral, vagy a kálvinista pappal. Néha-néha mondott elég jó szót, de legtöbbször a szarva -közé talált.

Egyszer meglátogatja az egyházkerületi jegyző, ki már az ódon hangzású plébános nevet nem használta, hanem „áldozár” és „tudor” címen szólította magát, s a procul negotiis kollégával szeretett vallásos témák felett vitatkozni.

Egy ízben a derék úr mellét kidüllesztve az ég felé nézett és kérdé érdemes kollégáját, ki olyan elhatározást mutató képpel ült a székén, mintha tavaszig mozdulni sem akart volna.

– Ugyan kérem tisztelendő kollégám, – mondja csak, mit gondol mi felett gondolkozom most?

– Megmondom reverendissime. Azon gondolkozik, hogy melyik táján van az égnek szent Péter kulcs lyuka.

Többet a főtisztelendő áldozár nem vitatkozott a plébános úrral.

Az V községi pap, kinek az a szokása volt, hogy feleit „édes izém” – „kedves minek híjakom”-mal szokta titulálni, egy ízben azt találta prédikálni: „vigasztalódjatok szegények, mert a ki e világon szegény, gazdag lesz a másvilágon.”

Nem kellett más az ottani Bukfencz nevű foltozó-csizmadiának, ki materialista lévén, rendszeren a dolog jobbik felét szokta megragadni; másképp is fogta ő föl a prédikáció czitált pontját, mint azt a pap kívánta volt.

Másnap ugyanis azon szavakkal lépett be a rendezett viszonyok közt élő plébánoshoz: „adna neki kölcsön-képen ötszáz frtot, majd visszafizeti a másvilágon, a hol neki a tisztelendő úr állítása szerint nagyon gazdagnak kell lennie, mivel most a mindennapi kenyere is hányzik.”

A pap vakarta ugyan a füle tövét, de jól tudta, hogy ha saját állításának megsemmisítése által hitelét elrontani nem akarja az ötszáz forintot ki kell szúrnia; – ki is szurkolta hát, de csak az asztalra, de szó sem volt arról, hogy keze közül a pénzt kiröpítse. Ennek keresztül vihetése céljából következőleg kezdé a csizmadiát gyóntatni:

– Mit csinál maga ezzel a pénzzel édes izém, kedves minekhijakom? – kérdé a pap hívő felétől.

– Hát lássa tisztelendő uram! mond a foltozó-csizmadia, ki már a pénzt zsebében hitte, örömtől sugárzó szemmel, – mesterségemet nagyobb mértékben folytatnám.

– És aztán? – veté közbe a pap.

– Oztán pedig, ha tervem meg nem csal, egy néhány év során vagy öt ezer forintot összekaparak, oztán . . .

– Halt – szakítá félbe a célját elért lelkész a már pénz után nyúló csizmadiát, – ilyen formán édes izém, kedves minekhijakom, maga már ezen a világon meggazdagszik, akkor

pedig a más világon szegény lesz és követelésemet nem fogja kifizetni tudni!

– Hát majd kifizetem akkor ezen a világon!

– Hisz azt én nagyon jól tudom, – mond a tisztelendő, a ki csakhamar kifundálta azt, hogy ha a pap kapczája megszorul, hivatásában jó védpaizsra talál; – és nagyon szívesen is adnám a kért 500 frtot, de hivatásom meg nem engedi, hogy másvilági vagyontól megfoszszam!

Ezzel visszacsúsztatja zsebébe a floresokat. Ez ellen aztán a csizmadia kifogást kockáztatni nem merészelve, elsompolygott.

Történt egy V . . . nevű faluban, hol egy K..S. nevezetű plébános lakott, hogy a szomszéd oláh faluból egy cigány oly kéréssel jött hozzá, hogy mivel a szomszéd faluban katolikus pap nincs, engedje meg neki, hogy a meghalt feleségét az oláh pap temethesse el. A tisztelendő úr erre ily szavakra fakadt:

– Mit? mit? én az én jogomat másnak engedjem? ohó az nem járja.

A cigány, ki a tisztelendő úr szokását ismerve e szavakra előre számított, elpanaszlá, hogy nincs költsége a temetésre.

– Sebaj cigány, itt egy forint, csináltass koporsót, délután átmegek és eltemetem feleségedet.

Délután a tisztelendő úr kocsit fogad és átmege a szomszéd faluba, de hasztalan minden keresés, a cigány a forinttal odább állott . . .

Égy pár hétre rá a plébános bemegy a közeli mezővárosba hetivásárra s meglátja a cigányt. Azonnal fölhivatja a városházához.

– Na cigány, te engem megcsaltál. Egy forintot is adtam, kocsit is fogadtam . . .

Közbe vág a cigány:

– Azs mind igazs tisztelendő uram, hanem mit tehetek in rula, hogy szerencsétlenség történt: mire hazsa írtem, azs istentelen asszony felíledt!

Krisztust festetett a D . . . i asszony valami kezdő festővel. Elkészülvén a kép, az asszony bevitte az esperes úrnak, lenne szíves azt a templomba kifüggesztetni, – mert ő azt oda szánta.

– Igen szép kegyelet, elismerésre méltó vallásos buzgóság, – monda az esperes úr a nőnek, miután egy tekintetet vetett a festményre; – de hát nézze édes lelkem, a Krisztus képének mégis valamivel szebbnek kellene lenni, – lássa lelkem ennek a képe olyan vörösre van festve, hogy – még hasonlatot sem akarok hozzá mondani.

– No kérem alássan, – mond a nő egész bensejében megilletődve, – majd mást festetek, ezt pedig legyen szíves azért elfogadni, majd jó lesz latornak.

Vidám kedélyű tréfás öreg úr volt – még a régi jó fajtából – E. község plébánosa, ki a közéletben, mint talpig derék magyar ember, hivatalában pedig, mint tevékeny, buzgó lelkész volt ismeretes. Csupán csak egy dologban nem volt eminens: t. i. a gazdaszatban, mert bár passióval kezdte és üzte, de többnyire mégis malőrrel végezte be e szakmát. Mindazonáltal stoikus nyugalommal és rendíthetlen egykedvűséggel tűrte minden e fajtájú kalamitáit, sőt gyakran egy jó példával ütötte el az egész kárt és veszteséget.

Egykor a többi között azt vette fejébe, hogy birkákat fog tartani, s hamarjában át is alakította egy pusztá istállóját birka akollá. – Megjegyzendő még, hogy amily szenvedélyes gazda, ép oly passzionatus verselő is volt, különösen a deákban; mert házának minden zegezugában latin disztichonok, kronostichonok s egyéb alkalmi versek díszeltek.

Ezen kedvtelése és szokásához híven, a megkészült birka akol fölé is egy következő verssel ellátott táblácskát függesztett:

„Hic grex exhibis et intrabis

Et cum vellere parochum dotabis.”

„Itt megyén ki és be a nyáj,

A plébánost gyapjúval gazdagítván.”

Az egészben az volt a legominozusabb, hogy esetleg épen az akol ajtaja fölé került a szénahányó ablak a tetőn, a vers pedig az ablak alatt és ajtó fölött épen középen lévén, bajos volt eltalálni, hogy melyik nyílásra fog majd pászolni a nyáj ki- vagy bemenése.

Végre, midőn már az akol ós a birka meg volt, ellátogat az öreg úrhoz egy helybeli compessor ismerőse, és látván az új akvizíciót, csodálkozva s egyszersmind fejcsóválva mondja:

– Ugyan per amorem Dei! – mit gondolt reverend, mikor ilyen vizenyős, lapályos legelőre, mint a mi határunk birkákat szerzett? ezt már csakugyan nem tartom praktikus dolognak.

– Hm! spektábilis lám az apostol is azt mondja: – mindeneket megpróbáljátok! én is tehát azt tartom, hogy a szerencse és az ökonómia próbálva jó! egy kissé nem árt experimentálni.

– Nono, vigyázzon tisztelendőséged, hogy úgy ne járjon, mint az egyszeri leány, a ki addig próbált, míg rajta nem vesztett. – Aztán miféle ominózus fölirat ez itt? – szól a versre mutatva, – bizony nem jó az ördögöt a falra festeni! Rósz próféta legyenek, – de tavaszra a birkák aligha mennek be az ajtón az akolba, hanem föl az ablakon – a padlásra!

Majd elvállik, – mond a lelkész mosolyogva, – de hogyan is lehet az ember olyan pesszimista? Hisz nem tudja spektábilis, hogy egy verébfi sem eshetik le a tetőről az Úr tudta nélkül? . . . hát akkor az én birkáim hogyan kerülhetnének föl a padlásra, ha az Isten nem akarja?

Ezzel a diskurzus véget ért és a spektábilis haza ballagott.

Az idő jött és ment; elmúlt az ősz és a tél; a rósz legelőn a nyáj fölszedte a mételyt, télen át érett és fejlődött benne a nyavalya, és tavasz felé kezdtek hullani a birkák, mint az őszi legyek és a nyáj nem gyapjújával gazdagította a plébánost, hanem csak bőrével fizetett, nem is az akolba sétált ki és be, hanem egytől egyig a padlásra vándorolt föl!

Mikor már nem volt birka, vagy is a cigánykép: végkép megszűnt a deg, jön a spektábilis és félig részvevő, félig boszus hangon mondja:

– Ugy-e lám disvadeáltam a birkatartást, íme íme mily malapropoképen ütött ki a vers, és röpülésre került a nyáj?!... fára ugyan nem ment, – mint a cigány lova – hanem rúdra került!

– Minden kárban van némi haszon is, – szól vidáman lelkész. – Hát nem olvasta a bibliából, hogy a hajdan Jerazim vidék disznó-csordája mily gonoszul járt, még folt sem vallott belőle? Lám az én birkanyáj annál mégis másként van a dolog, mert a bőre csak meg van, – legalább veszett fejszének a nyele! Pars pro toto! – Különben mindennek az az oka, hogy filozófus koromban rosszul tradáltak az Ökonómia rurális-t mert abban soha sem tanultam, hogy a birka olyan csúszó-mászó természetű állat legyen, hogy a padlásra is fölmegy!

Experientia est magistra vitae, egy tapasztalással gazdag lettem. Most magamról is elmondhatom, hogy a pap holtig tanul! – Egyébiránt, – végzé az öreg nevetve, – ha elveszett is a négy lábú nyáj, csak a lelkinyáj szaporodjék, és alólam a pásztor alól ne rántsák még ki a gyékényt; – menjünk be spektábilis, igyuk meg a bőr áldomást, hála Isten! hogy élünk!!

Egy derék plébános a maga jószántából jó karba helyeztette saját költségén a község útját.

Midőn egyszer a munkát nézné, odaérkezett egy nemes ember.

– Oh tisztelendő úr! Sok fáradságot és költséget fordít erre az útra az igaz, de én még sem tartom azt az egekbe vezető útnak.

– Tökéletesen igaza van, – felelé a plébános, mert ha az volna, én nagyon csodálnám, hogy ha az urat itt látom.

Az egyszeri pap kenetteljes szavakban ecseteli a bűnbánat magasztosságát és például Magdolnát hozta föl.

. . . Szeretteim az urban! Magdolnában nőtt. . . Magdolnában nőttön-nőt. . .

Erre a kóruson elnevezték magukat az énekes fiúk, s a szent atya feléjük fordulva, ekként

folytatta beszédét:

– Magdolnában nőttön-nőtt. . ., de nem az, mit ti gondoltok lurkók, hanem az úr könyörületességébe vetett hite nőtt!

- Van-e az angyaloknak testök?
- Igen is van, még pedig olyan szép, mint egy kisasszonynak.
- Honnan gondolod ezt fiam?

Hát a múltkor a plébános uraktól ment el egy talpig fehérbe öltözött ^kisasszony forma, kinek azt mondta a plébános úr, hogy: pá, pá, szép angyal pá!

A felelet annál kielégítőbb volt, mert az illető plébános úr is jelen volt a vizsgán.

1860-ban a Széchényi requiemek emelésére a debreceni kollégium énekkarát több közelebb eső vidéki egyházak meghívták, így a nádudvari ref. egyház is, kik ott aztán teljes erővel rázendítették Vörösmarty örök szép szózatát.

Hírül vévén ezt a katolikusok, ők sem akartak elmaradni és hazafias érzelmű plébánosukkal együtt nem tartották szentségtörésnek a diákokat fölkérni, hogy az ő templomukban is énekeljenek. Ami meg is történt, és csak úgy rengett a kis templom bele, a harsány karének:

„Hazádnak rendületlenül légy híve oh magyar!

Nem is jutott eszébe efölött megbotráncolni senkinek se másnak mint egy áhítatosan imádkozó öreg parasztasszonynak, ki még efféle serkentő magyar dalt templomban nem hallott s annak értelmét jól föl nem foghatva, hazaértével nagy szörnyűködés közt monda a szomszédim háznál, a hová bejárt.

– Már az még sem illik, a mit ezek a kálvinista diákok tettek. Uramfia még azt énekelték a templomban, hogy jaj de huncfut a német!

Biharmegyének egyik jó emlékű püspökével történt, hogy körútja alkalmával meglátogatta az a-i plébánost.

Beszélgetés közben kérdi a főpásztor, mivel foglalkozik üres idejében:

– Én bizony pecsenye forgató masinákat készíttetek, volt a lakonikus válasz.

A jó öreg csak gondolkozik felette, hogy milyen lehet az?

A dolognak azonban nem sokára nyitjára jött, midőn a konyhán keresztül menve, látja hogy egy kis borzas nebuló ugyancsak neki pirult a nyárson „, sülő csirkeforgatáshoz.

– Mit püfölsz azt a szamarat te cigány! – kiált a plébános a neki dühödött dadéra.

– Pifelem, pifelem, már hogy pifelném? Csak a penitenciát adom fél néki, mint a tisztelendő úr nekem.

Egy paraszt minden húsvétkor elment a papjához gyónni, ki megkérdezte egyszer tőle, ha imádkozik-e szorgalmasan?

– Nem, felelé a paraszt, mert nem tudok olvasni.

– Hát a miatyánkot sem tudod könyv nélkül? kérdé a pap.

– Nem biz én tisztelendő uram, mert nekem olyan rossz emlékezetem van, hogy a hosszabb dolgot meg nem tudom tartani.

– Jól van – monda a tisztelendő, én tehát egy olyan rövid imádságra tanítlak, melyet könnyen megtarthatsz. Azt mindennap el kell mondanod, hogy emlékezetedbe benyomódjék, és azon segíthess. Minden nap csak ezt mond: Oh Istennek Báránya, ki elvészted e világnak bűneit, irgalmazz nékem!

E szavakat mindaddig mondatta a paraszttal, míg egészen megtanulta.

A rákövetkezett esztendőben ismét meggyónt húsvétkor, és mikor a tisztelendő kérdezte

tőle, hogy tudja-e még a könyörgést, azt felelé hogy igen és rákezdé:

- Oh istennek berbétse (bakja)
- Hogy-hogy? kérdé a plébános, hát így tanítottalak-e?
- Igenis tisztelendő uram – felelé a paraszt, most esztendeje bárány volt, s azt gondoltam, hogy addig berbétst nőtt belőle.

Egy plébános megszólítja Szász Károlyt a képviselőházban:

- Ejnye spektábilis, nem restéi családos ember létére annyit kandikálni a galleriára?
- Hagyja el páterkám, mi itt Pesten mind plébánosok vagyunk: nem valljuk be a famíliánkat.

Bicske és Szele nem messze eső két helység egy vármegyében. (Nb. Bicske van Magyarországon 15, Szele pedig 12; de nem mondjuk, melyik megyéről van szó. Az oda valók úgy is tudják, hogy történt a dolog; a többeknek meg úgy is mindegy hogy hol történt.)

Elég az hozzá; mind a két helység plébánosa híres volt, (már t. i. a maga vidékén) hatalmas, dörgő hangjáról.

Egy bicskei társaságban egy távolabbról jött vendég is részt vévén, nagyon meglepte a plébános úr harsány hangja, s midőn az elment a szomszéd szobába a tarokk-compániához, bámulattal jegyzé meg a háziaknak:

- Ejnye, de menydörgős hangja van ennek a plébánosnak.
- Az ám, – felelé a 17 éves házikisasszony, – de hát ha még a szeleit hallaná!

Egy falusi mesternek pöre volt a pappal. Panaszra készült az espereshez, kiről jól tudta, hogy igen fősvény és ajándékon kapó ember. Üres kézzel nem remélhette, hogy valamit nyerhessen, tehetsége pedig nem vala szegénynek hogy a pert megvásárolhassa. Ilyen ravaszság jutott azért eszébe: két nyúl fület vart a köpenye alá úgy, hogy mindenik kilássék, azután így elment az espereshez és kérte pártfogását, miközben tetette magát, mintha volna valami köpönyege alatt.

Az esperes csakhamar megpillantá a nyúlfüleket, és azonnal igen hasznos derektumot készített a mesternek, mondván:

- Ihol van kedves atyámfia! Minden igen jól vagy, csak menjen kend a konyhába és hagyja ott a nyulat,
- Mi az? A nyulat? kérdi a mester, egészen elbámulva, ős mikor az esperes néki a nyúlfüleket megmutatta volna, fölkiáltott boszankodva: Ejnye beste kölykei! Ezt a csúfságot bizonyosan valamelyik oskolabeli fattyú cselekedte velem; de azért bizony meg is lakol, mihelyt hazamegyek, ha kitudhatom.

Egy jó módú ember olyan akadozva beszélt, hogy egy szolgát mindig maga mellett kellett tartania a ki azt világosan ismételte, a mit ő mondott.

Egy ízben a tisztelendő úrtól, ki nála ebédelt, megkérdé, hogy nem tudná-e micsoda okból szólott a Bileam számára.

És mikor a pap a kérdést nem érté, megmagyarázta a szolga. A pap aztán ezt felelte:

- Bileám számara azért szólott, mivel az ura akadozó nyelvű volt.

Az öreg nádornak volt egy kedves udvari papja, kinek nevét biz én elfeledtem; hanem az nem baj.

A főtisztelendő úr húsz esztendeig járt el a budai színházba, s ugyan álló húsz esztendeig ült mellette egy nyugalmazott tiszt. Senki sem látta, hogy e két ember egymással beszélt volna, s a nélkül hogy maguk tudnák, a körül ülők és állók észrevették évek óta a szörnyű hallgatagságot, annyira, hogy végre mindenki tudta, csak a két ember nem.

A nádor kedélyes ember levén, néha örült ha országos gondoktól megszabadulva egy kis

városi újságot hallott, kivált ha azt megnevezhette.

Egyszer a budai színházba tévedvén, a nádor, látta az udvari papot szokott helyén és szörnű mód hallgatva.

– Rósz szomszédja van az én papomnak – monda környezetéhez, hogy egy szót sem szólnak egymáshoz.

– Fönséges uram, mondja derülten valaki, már húsz éve, hogy egymás mellett ülnek, a nélkül hogy valaha látta volna valaki együtt beszélgetni őket.

A nádor nagyon jóízűn megnevelte e sajtászerű dolgot, és előkerült alkalommal ezt a tréfát tette.

Ezüst miséjét tartá a főtisztelendő úr, kit a nádor e napon megvendégelvén és holmi ajándékokkal lepvén meg, egyszerismind azt a tréfát tette vele, hogy húsz évi színházi szomszédját az asztalhoz kéretve, épen az ünnepelt mellé ültette.

– Ösmerik önök egymást? kérdi a nádor a lelkészt szomszédjára intve.

– Látásból – felelé a pap.

– És ön? kérdi ismét a másikat.

– Szintén csak látásból.

– Nohát ösmerkedjenek meg – mondja a nádor, egyszerismind poharat emelve rájuk köszönt:

– Kívánom, hogy még legalább huszonötévig ülhessenek egymás mellett, de hogy el ne unják magukat, most már szólítsák is meg egymást!

B. megye egyik népesb városában a forradalom alatt egy hazafias polgár választatván bírónak, hogy forradalom után baja ne legyen, nagy buzgalmat fejtett ki a győzők mellett is. Történt, hogy egy muszka csapat vala vonulandó a városon át, s ennek részére előfogatokat kellett rendelnie, minthogy pedig, a muszkák előbb agyonhajtották az előfogatokat azután megették, ha ökrök voltak, vagy eladták, ha lovakat kaptak, tehát a szegény gazdák parasztos furfanggal dolgot találtak szekereikkel oly vidékeken, a hol semmi dolguk sem volt, míg elvonul a sáska járás, – a város plébánosa azonban a jog és igazság védelmében még akkor bizva, szép csöndesen szántogatott négy ökrével. Egyszer csak utolsó szükségben megjelen nála a kis bíró, és kirendeli ökreit előfogatnak másnapra; a plébános egyenesen megtagadta ezt mondván, hogy azok most ki vannak állva, és önmagának még nagyobb szüksége van e kenyérkeresőire, mint a muszkáknak, mert azt már ő is hallotta, hogy mily ritkán kerülnek vissza az ily előfogatok.

A kis bírótól megtudva a megtagadást, a politikus bíró maga ment el a plébánoshoz, kit erőszakkal is kezdett fenyegetni, mire az öreg székely eredetű és vérű plébános tűzbe jövén, fölkiáltott:

– Adjatok egy baltát! hadd üssem agyon ökreimet inkább!

Mit hallván a bíró, eszeveszetten elfutott.

Néhány nap múlva szigorú idézést kap a plébános felsőbb hatóságtól, hol midőn elébe adatott volna, hogy vádolva van, miszerint hivatalos eljárása közben agyonütéssel fenyegeté a bírót; kérdezé, hogy ki tehetett ily igaztalan és ostoba vádat ellene? – azon feleletre pedig, hogy maga a bíró – és így hiteles személy, – ekként fejezé be a tárgyalást az öreg:

– Én saját igaz tulajdonommal azt tehetem, a mi nekem tetszik és én méltó fölindulásomban arra kértem baltát, hogy ökreimet agyon üssem; úgy hiszem ezzel nem vétettem semmi törvény ellen; ha tehát e város érdemes bírója magát szintén ökreim közé sorolva, megijedt és elszaladt, és még panaszkodott is, ezzel tévén vallomást hitének nagyságáról és komolyságáról, – arról én épen nem tehetek!

Egy másik derék plébános, ki minden örömét a könyvek között és lelki-pásztori hivatása teendőiben találá föl, s így gazdaságával épen semmit sem gondolt. Midőn látogatói

figyelmeztették, hogy oly gyönyörű szép két csikója van már két anya-lovának, hogy maholnap befoghatja, és akkor négyesbe járhat, mindég azt felelte: elég baj és gond az nekem! – Egyszer azonban jelentik, hogy megdöglött az egyik szép csikó, – mire egész plegmával felelé: na csakhogy megkevesbedett a bajom vele; – mind ezt pedig sehogy sem érthetek, kik hallották, hogy mi baja és gondja lehetett neki lovaival, mikor soha feléjük sem nézett. De csakhamar megjött a magyarázat, mert pár nap múlva jelentik, hogy a másik csikó is megdöglött. De már erre egész fölvidultan kiáltott föl:

– Na, hála Isten! egészen megszűnt a bajom, mert most már nem kell egy új hámot sem venni, és így több marad könyvekre.

– Vannak itt emberek, kik vasárnap úgy énekelnek a templomban, mint az angyalok, és hétfőn már úgy hazudnak, mint az ördögök! prédikálta az x-i plébános,

– Minden a maga idejében, dörmögte rá egyik hallgatója.

A híres magyar anagramm csináló Sebestyén Gábor egyszer Veszprémben a reformált vallású főjegyzőnél ebédelt egy katolikus pappal.

Az idő nyár lévén, a folyosó ajtó nyitva volt és azon egy kutya kényelmesen bejöhett az evők szájából kinézni a falatot.

– Kié ez a kutya? – kérdi Sebestyén a házigazdát.

– F. Jánosé, (a ki lutheránus) – volt a válasz.

– Mit lutheránus! aztán lutheránus kutya kálomista háznál? rúgja meg szent atyám azzal a pápista lábával.

Közvizsga alkalmával a teremtés és csinálás közti különbséget magyarázgatta N. lelkész az X. falubeli gyermekeknek. Azután ily kérdést tett föl egynek a sok közül:

– Ki teremtette hát ezt a világot?

– Isten, – felelé a gyermek.

– Hát a te szűrödet, ki csinálta?

– N. N. szűrszabó.

– Vajjon tudna-e a szűrszabó ilyen világot is teremteni?

– Nem.

– S miért nem tudna?

– Mert nem tanulta.

– Hát nagy tiszteletű uram, – kérdi egyszer Sz. M. esperestől B K. joviális öreg úr, – hogy vannak kedves menyecske leányai?

– Dehogy menyecskék az istenadták, – vágja vissza tréfásan Sz. M., – a feleségem két portékán nem tud túladni: leányain meg a sertésein.

NAGYTISZTELETŰ ÉS TISZTELETES URAK.

Mint pap, csak ezt mondd mindig: oh! oh!

S forgasd az égre a szemed,

Sóhajts hosszúkat, mint a fűvő

S a hívek lelkét megveszed!

Csak szót szót, lengőt, pengőt, czifrát

Csak füstöt, nem zsarátnakot:

S meglelted a híresség nyitját,

S a nyegleséget áldhatod.

Tompa Mihály.

Az egyszeri tiszteletes így prédikált:

– Egyik beszédem két részből fog állani: Első részében ki fogom mutatni, hogy Kain nem

bűnös; második részében, hogy de bizony bűnös. Másik beszédem három részből fog állani. Először megmutatom, hogy a szél most honnan fuj; másodszer előadom, hogy a szél merre fuj; harmadszor kimutatom, hogy most nem is fuj a szél.

Minden faluban vannak olyan tudákos emberek, kik szeretik eszöket fitogtatni és kivált a biblia elbeszéléseihez szeretik kötni elmebeli ficzkánclózásaikat, sok boszúságot okozván nem egyszer a tiszteletes uraknak és rektoroknak.

Egy lakodalmi alkalommal történt, hová a pap is hivatalos volt, hogy egy ilyen már jól benyakalt „faluesze” a tiszteletes úrral kötekedni, s magát mutogatni akarván, így szólott:

– Tiszteletes uram sokat tud, hanem megtudná-e nekem magyarázni azt, hogy hogy került az a stater annak a halnák a szájába, melyet (Máté 17: 28.) Krisztus urunk Péterrel fogatott?

– Már biz azt nem tudom.

– Tudom én – monda a bölcs. Hát biz az Jónás próféta zsebéből esett ki, mikor a hajósok a tengerbe vetették. Jónást elnyelte a czethal, a statert meg a Péter hala.

Kaczagtak a tiszteletes úr rovására.

– Mind szép ez, mond a pap, de most én kérdek kendtől valamit Kovács Péter uram, arra a staterre vonatkozólag. Megtudná-e kend azt mondani, hogy miért találta meg azt a statert Simon Péter, és miért nem kend Kovács Péter?

– Hm, azt már nem tudom; mond a bölcs vigyorogva.

– Hát biz azért, mond a boszús tiszteletes, mert az kendhez nem pászolt volna, mert azt tartja a közmondás, hogy bolondnak fa-pénz is jó!

Most már kacagtak a bölcs rovására.

Márkus Pál tiszteletes uram, mikor egy időben belépett és megállott volna az oltár előtt, és többi közt tudtára adta nyája jelenlevőinek, hogy vannak összekelni szándékozók, a kik a törvényes szokás szerint kihirdettetnek először; hát a kezében tartott agendában arra a czédulkára sehogysem tudott rá akadni hirtelenében, a melyre az összekelendők nevei voltak fölírva.

Keresi, keresi. Lapoz, levelez a különféle nagyságú és tartalmú teméntelen czédulával, mismással megkövérített kódexben, de a szükséges czédula csak nem akar előkerülni sehogy. Ejnye. Végre a hosszú fárasztó munka után, mikor már szinte csepegett szegényről az izzadtság, hát csak mégis rábukkan valahára és nagy phlegmával mondja:

– Neh! Itt van az ebadta!

Deák Ferencz Vörösmartyval Wesselényinek látogatására menvén, hosszú útjokban barátaiknál is időztek; ez alkalommal vadásztak is, hol Vörösmarty szokatlan erővel tíz lövés közül alig talált egyszer. Alkalmilag épen úgy esett ki, hogy a tizedik lövésre lőtt le egy szarkát.

Vadászat után a helybeli ref. paphoz tértek be, ki elővén albumát, kéri vendégeit, szíveskednének néhány sort emlékül beírni.

A jó tiszteletes bizonyosan abban a hiszemben volt, hogy Deák politikai phrazist, Vörösmarty pedig egy tündöklő hexametert fog kipöndöríteni, azonban Deák szokott kedélyével ezt írja:

„Alólírott ezennel bizonyítom, hogy Vörösmarty Mihály barátom a mai vadászaton tíz lövés közül csak egyszer talált és pedig egy szarkát. Kelt és stb.

Deák Ferencz m. k.

Vörösmarty pedig oda írta:

„Hogy a föntebbi sorok valót mondanak, magam is megeszmérem. Kelt stb.

Vörösmarty Mihály m. k.

Fiatal lelkész jött Z . . . faluba, s ki egyszersmind nagyon hanyag is volt, s csak igen ritkán prédikált a falusiaknak. Ezek csak vártak . . . vártak, hogy talán majd szorgalmatosabb

lesz új papjok, de biz az még mindég hanyagabb lőn, úgy hogy már el is felejték, mikor is volt az utolsó beszéd.

Végre egy vasárnap reggel föl kel a pap, megy a templomba, s mindenütt óriási hirdetések vesz észre; neki is föltűnt s elment megnézni, de mint csodálkozott, midőn a hirdetésekben ez elménczséget találta:

„Közhírré tétetik s tudtára adatik a szomszéd falvak s városoknak, hahogy valahol egy szép prédikáló székre volna szükség, az itt Z.-ben olcsó áron megkapható?”

Ez időtől fogva nem hanyagolá el a tiszteletes x. lelkész egyházi kötelességét.

Az öreg M . . . mintegy félszáz év előtt Kőrösön köztiszteletű lelkész volt. Volt neki egy feles szántója; Soki uram, kinek az volt a természete, hogyha valamit gondolt, azt el is mondta, anélkül, hogy ezt tudta volna.

Egyszer bemegy a paphoz Soki uram.

– Na tiszteletes uram, a gabona föl van már szórva, tessék kijönni osztolni.
– Nem megyek én ki Soki uram, sok dolgom van. Ossza el igazságosan s hozza be az én részemet, de meg ne csaljon, mert ott lesz az Isten!

Soki uram mentében elgondolkodott, s a mit gondolt, el is monda:

- Ott lehet az Isten, csak a pap ne legyen ott.
- Álljon meg csak Soki uram, mégis kimegyek, mert Soki uram rosszat gondolt.
- Igaz biz az uram, de hát honnan tetszik azt tudni?
- Onnan, Soki uram, hogy az Isten nem hagyja el a maga szolgáját!

Egy bonvivant uri ember összejővén egy rég nem látott lelkész barátjával, ki inté, hogy hagyna már egyszer föl rősz életmódjával; mire ez kérdé: hogyha megígéri, ha meghal ő temeti el, és szép épületes prédikációt fog fölőtte mondani, úgy igen, lemond ezen életmódról.

- Oh – mond a lelkész, hisz már a textus készen van nálam.
- Mi az? – kérdi ez kíváncsian.
- A bűnnek zsoldja a halál, – válaszol a lelkész.

A század elején a g—i esperes a megyéjebeli papoknak meghagyta, hogy azok egyházaik ingó s ingatlan javait írják össze, s az összeírást az egyház jegyzőkönyvébe ígtassák.

Az 1—i akkori tiszteletes összeírási jegyzeteiből a következők mai nap is olvashatók:

VI. A parochiális épületben van a papnak két alkalmazossága, amely nagy is nedves is.

XI. A toronyban van két harang, a nagyobb két mázsát nyom, azon ezen körülírás olvasható: Anno 1785 in Eperies sam Aleman gosz mich; mely magyarul ezt teszi: az 1735-ik esztendőben Eperjesen szalámiból csinálta (lősz Mihály).

Karácsonra papolt a tiszteletes:

„Örvendezetek atyámfiai az úrban! – kezdi szónoklatát, mert ma született nektek az üdvözítő Debreczenbeu. – Azt akarta mondani, hogy Bethlehemben.

A k . . . i legátus meglátogatta a kifogyhatatlan humorú X. tiszteletest, ki épen méhes kertjében lapozgatott. Mihelyt a kertbe nyitott, üldözőbe vették a fulánkos vitézcskék előőrsei a rettenhetlen legátus urat, ki is minden gymnastikai ügyességét fölhasználta, hogy valamikép szabadulhasson tőlük.

X. meglátva, mosolyogva közeledett feléje. Mi baj, domine? – Tudja Isten, mi lehet oka, hogy ezek a tiszteletes úr méhei annyira üldöznek. Különösen egyik mindenkép fejemre akar szállani.

– Annak bizony egyszerű oka van válaszolt X. – épen most rajzanak, s tires kast keresnek.

Két szomszéd falu egyikében a lelkész meghalálózván, a másik falubeli hivatott meg, hogy

prédikálja el. Ez oly beszédet tartott, melyet a meghalt lelkész hívei már igen tudtak, sokszor hallván eddig is, s melynek alapigéje volt: „por vagy és porrá kell lenned!” Történik, hogy ez a pap vásárra megyén, s azon falubeliek, kiknek lelkészüket elprédikálá, hosszú sort képezve szekerükkel, haladtak az országúton, s midőn elébök akarván hajtatni, mellettök haladt el; lovaikat megcsapkodva mondák: „gyite, por vagy és porrá kell lenned!” – A papnak nagy boszúságára végig kellett hallgatni minden szekéren ülőtől e mondást.

A pi–i iskola hegyközi birtokából semmi jövedelmet se kapott, sőt rá a kiadás évenként több volt, mint a bevétel.

A gazdasági választmányban szóba jött annak eladása.

A véleményadásra felszólított gazdasági kezelő tiszt is az eladás czélszerűsége mellett nyilatkozott, és egyszersmind kérte a választmányt, hogyha az eladás határozatba megy a vételnél neki, ki szintén vevő lenni szándékszik – adna elsőséget.

– Hm hm! jegyzé meg a nyilatkozatra egy választmányban ülő tiszteletes – azt tudtam, hogy kend előbb utóbb el fog adni bennünket, de hogy meg is vegyen, már azt nem gondoltam.

Mindenki tudja, hogy ha egy nagy urodalom főigazgatója lelátogat az uradalomba, – van akkor a környéken lótás-futás, tisztelgés stb. – Mindenki igyekszik előre már valamint kigondolni, hogy mit fog majd a teljhatalmú úrtól kérni.

Ha az így volt, midőn a birtokos képviselője járt lenni, – természetesen sokkal nagyobb mérvben volt az, ha az „úr” maga látogatta meg urodalmát. – Nem is képzelhette, hogy jöjjön valaki hozzá azon egyszerű okból, hogy hódolatát bemutassa.

Ott lenni járt 1873-ban bélyei urodalmában Albrecht főherczeg. Megnézte a két évvel az előtt az árvíz alkalmával elkészült roppant védtöltést, – s annak alsó végén Kopácson partra szállt.

Itt fogadta a főherczeget a kedélyes öreg lelkész, az iskolás gyermekektől körülvéve, magyar üdvözlő beszéddel. (A német nyelv nem épen erős oldala.) A főherczeg beszédbe ereszkedett a lelkészszel magyarul, – s folyt a beszélgetés. A főherczeg kísérete nem tudta elgondolni, hogy mit tud a főherczeg annyit elbeszélgetni egy igénytelen, egyszerű falusi pappal? Már elmúlt egy negyed óra – felhők tornyosultak, – egyik a kíséretből figyelmezteti a főherczeget, hogy tán jó volna már indulni? – A főherczeg azt feleli: „Nem vagyok még készen, nem kért semmit,” – s beszélgetnek tovább. Az eső csöpörögni kezd – akkor ismét figyelmeztetik, hogy jó lesz indulni; mert esik az eső. – A főherczeg átlátván a sürgetés okának helyes voltát, egyenesen megkérdezi a lelkészt, hogy mi kérelme van? – A pap erre csodálkozva azt feleli, hogy „semmi!” A főherczeg erre, egész kíséretével együtt még jobban csodálkozva nézte ez igénytelen embert, – s melegen búcsúzva, eltávozott, azt mondva: Ez sem történt velem soha életemben!

Azóta a hányszor Kopácsra megy, mindig fölkeresi a tiszteletes urat.

Egy Szentgyörgyi nevű református papról beszél a krónika, ki valamikor a tihanyi szegény eklézsiában hirdette az Úrnak igéit, s kinek szegénységénél csak életese volt nagyobb, a minek tulajdonítható volt, hogy a főt. apátság mindennapi s legszivesebben látott vendége volt. Úgy ebéd után szerettek a főtisztelendő urak nagyokat nevetni, mihez Szentgyörgyi talpraesett mondásai elég bő anyagot szolgáltatottak. Vitatkoztak vele, s ha valamelyik jól kikapta a magáét Szentgyörgyitől, a többi annál nagyobbat nevetett rajta.

Későbbben Szentgyörgyi Bécsbe került az udvarhoz. Egyszer három jezsuita áll a folyosó végén, valami kihallgatást akarván kieszközölni. A mint ott beszélgetnek, tanakodnak, észreveszik, hogy Szentgyörgyi a folyosó másik végén feléjük közeledik.

– Itt jön Szentgyörgyi – monda az egyik – tréfáljunk vele egy kicsit.

Úgy lett. Amint Szentgyörgyi hozzájuk ér, az első mély bókot csinál előtte és köszön neki: – Jó reggelt, Ádám apám! Hasonlóképen a másik is meghajtja magát.

– Jó reggelt, Noé apám!

Úgy a harmadik is az ó testamentumból idéz:

– Jó reggelt Ábrahám apám!

– Adjon isten, – válaszol hirtelen Szent györgyi. Hanem páterkáim tévedésben vannak, mert én sem Ádám, sem Noé, sem Ábrahám nem vagyok, mert én Izsaul vagyok, ki az ő apjának elveszett három szamarát keresi. És íme megtaláltam – monda reájuk mutatva.

A rimaszécsi tiszteletes megboldogult P. P. uram lakodalomba volt hivatalos egy iványi hallgatójához.

– Meért nem hozta m'a el a menyecskét is kigyömed? – kérdé a násznagy a tiszteletest.

– Micsoda menyecskét? – kérdé a tiszteletes némi haragos hangnyomattal.

– Hát a feleségeét, – magyarázá világosabban a násznagy.

– Áz én feleségem nem menyecske, kövesse m-eg magát násznagy uram! Van annak tisztességes neve én utánam! – monda a pap büszke önérzettel.

– Nono, no, hiszen azeér ne haragugyeék tiszteletes uram! felel a násznagy egész békítő jó indulattal; hiszen hon ne vaóna menyecske a felesége, mikor még maga is csak egy betyár ember!

Tiszteletes uram kezdte aztán megérteni a tájszólás e klasszikus magyarázatát.

A falusi eklézsia szent harangozója, ki egyszersmind n z egyházfi szerepét is vitte, cseppet sem haragudott, ha borral kínálták; sőt ha nem kínálták, maga kínálta meg magát a korcsmában egy-egy üveggel; minek gyakran az lón következménye, hogy négykézláb ment a toronyba harangozni.

A tiszteletes sokszor megdorgálta; mi nem használván, egy alkalommal beleszötte prédikációjába „egy bizonyos részeges harangozó” rútpéldáját. Mindenki ráismert Peták Mihály uramra, az érdekes egy-házfira.

Peták uram nemes haragjából „véres” bosszúról gondolkozott és ki is sütött valamit.

A tiszteletes úrnak szokása volt szónoklat közben kezeit lecsapkodni a szószerkekre, hogy annál nagyobb hatása legyen szavainak.

Peták uram a katedrában azon helyekre, hol a pap csapkodásai következtében a fa már ki volt kopva, hegyes szegecskéket vert, és nagy lelki elégtétellel várta a bosszú napját.

A legközelebbi vasárnap föllép a tiszteletes a szószerkekre, fölolvassa a textust és így kezd beszélni:

– Tudjátok-e atyámfiak, ki volt szent Pál apostol?

És azzal nagyot üt mind két kezével a katedrára, s fölordítva így kiált: (az egyházfira gondolva, de a hívők szent Pálra vélték) akasztófára való géngúz, lókötő – –

Egy falusi paptól kérdezte a kerületi főgondnok:

– Tiszteletes uram, olvas-e könyvet?

– Nem biz én, felelt a pap, – feleségem és gyermekeim nem szeretik s aztán magamnak minek?!

Szegény Tompa Mihály, mikor még abban a korban volt, amelyben bármi kevéssel beéri az ember, még az a kevese sem volt meg; – mikor meg oly helyzetbe juttatta a sors, hogy lett volna mivel megelégedni, akkor meg ő nem volt aszerint disponálva. Beteg volt szegény testben és kedélyben.

Akkor történt vele, hamvai pap korában, hogy bevitte a kollektabúzáját a putnoki vásárra. Épen egy híve állt vele alkuba, hogy megveszi. De gyalázatos olcsón akarta. Tompa nem

engedett.

Végre kifakadt a paraszt:

- Adja ide tiszteletes uram, úgy ahogy mondom, hiszen az enyém is van közte.
- Válogassa hát ki a magáét kelmed, aztán, – vigye el aztán ingyen – válaszolt az elkeseredett lelkész.

Forró augusztusi délután isteni tisztelet alkalmával nagyban prédikált a tordai unitárius pap híveinek, kik is, nagy munka idő lévén, mindösszesen néhány iskolás gyerek, pár aggszúz, s a város obligát mindkét nembeli öregeiből állottak. A nemes város csordái pedig épen hazatérőben, midőn is egy kíváncsi kecske ingerültségét a szöglet padban ülő vén anyóka gyakori bólintgatásai felköltötték, s azon hallatlan merényletre ösztönözték, hogy beugorjék és az anyókát jól oldalba bökje. Látván e jelenetet szószékéről a lelki atya, következő indignációban tört ki:

– „Ember vagy te köcske, hogy megdöföd amaz asszonyi állatot, ki az úrnak igéjét aluva hallgatá!”

Hurbán pap-obester megszállás Eperjest 360 hívével, kik is igen félének azon puskától, mely kezökbe adatott.

És prédikált az obester-pap lóhátról drága dolgokat holmi agyonverésekről, a város fölgyújtásáról, és egyéb keresztényi cselekedetekről.

Es éneklének az ő búcsújáró hívei szép tót melódiában ilyenforma zsoltárokat nem épen szent Dávidból:

„Az urakat agyonverjük,
A zsidókat fölakasztjuk,
A magyarokat kikergetjük,
A földeken megosztunk,
Alleluja!”

Másnap azonban híre fut, hogy 30 markos legény készül Hurbán uram ő jóvoltának piros nadrágot szabni a fekete szoknyához. Mely hírnek vétele után való éjjel eltűnnek a hívek seregéből 80 presbiter; másik éjjel megint eltűnnek 60. Harmadik éjjel eltűnnek maga Hurbán. Hová lett? Azt voltaképen senki nem tudhatta.

B. Bandi barátunk fiatal kálomista pap, prédikálgatni azonban nem igen szeret, s különösen nagy-pénteken s húsvétkor unja a szolgálatot, mivelhogy még legátus sem jön. Kapja magát, egyet gondol, hogy minő jó volna legátust kérni Pestről. – Ámde Pest messze van, s különösen karácsonykor nem igen érdemes kevés füzetségért messzire fáradni.

Bandi barátunk mindezt meghányván-vetvén aláírási ívet készített, elvitte a casinóba, s fölhívta a kálomista urakat, hogy a legátus számára Írjanak alá némi összeget. Szívesen, sőt még néhány pápista úr is akadt, ki kötelezte magát ünnepenként a legátus számára egy két forintot beküldeni.

Összegyűlt tehát 38 frt. – Bandi barátunk azonban kerekszám 40-re akarta kicsinálni, de már a hiányzó 2 forintot senkitől se tudta bevasalni.

Megy haza nagy gondolkodva. – Az utcán találkozik X. barátjával, kivel igen gyakran ferblizni szoktak.

- Hallod-e pajtás, – szólítja meg – itt van egy ív, írj ide 2 frtot a legátus számára.
- Mit akarsz? hisz én pápista vagyok.
- Nem tesz az semmit, csak írd ide, hogy ki legyen a 40 frt.
- Nem írok én, nincs pénzem. – S midőn már a pajtás pár lépést előre haladt, utána kiált: – Te! hallod-e? gyere írj ide 2 frtot. Te! hiszen viz s z a N y e r j ü k t ő l e f e r b l i n .

Dictum, factum, a pajtás aláírta, s meg lett alapítva a sz- i legáció!

K. Farkas barátunk fiatal kálomista pap M-n; de még jobban szeretett volna fiatalabb pap lenni a szomszédos F-n, nem mintha fizetésével elégedetlen lett volna régi helyén, de hogy mint maga már a traktualis gyűlésen szép reményekkel telten mondogatá: – „hogy megszabaduljon nyomoralt traktusától,” hol sehogy sem tudott évek óta valami tisztségre szert tenni a gregariusságon kívül. Föllépett F-n, mint kandikált, (ott a c a n d i d á 11 szót így magyaritják) de bizony szép reményei fucscsolának, mert a diadal csilláma másra esett. No ez máson is megtörtént már, »o baj! csak a választás utáni dolgok ne történtek volna, mikor is a falu lányai körbe állva s összefogózva eme dalt mondták el:

Kinn a farkas, benn a bárány,
Jól vigyázzon most minden lány,
Ezt ki, azt be ne ereszsziük,
Sorunkat el ne téveszsziük!

A farkas vérengző állat
Elragadozza a nyáját,
Szelíd pásztor kell minékünk,
Annak örömmel üzetünk, stb. stb.

Fizetnek persze, hagymával és paprikával, mint csaknem egyedüli terményükkel, – s ép azért e bukás óta F. barátunk egyedül csak káposztával él, hagymát, paprikát utál, mondván: azt az orvos megtiltotta!

Az öreg F. egykori d-i ref. lelkipásztor ismeretes volt vidám kedélyéről és jó ötleteiről.

Egyszer nagy szörnyűködve lép be hozzá hitestársa.

– Képzeld apjukom a H. kollega feleségének fia született. Pedig már olyan öreg, hogy káplánt kell tartania.

F. pápaszemén felül kinézett olvasó könyvéből és lakonice viszonzá:

– Nem „pedig”, hanem „mert,”

Az öreg egyik lábára biczezentvén, a nép őt „sánta pap”-nak nevezte.

Egyszer az utcán sántikál, két asszony éppen utánna menvén, az egyik ezt monda a másiknak:

– Nézze csak komámasszony, ahol megy a sánta pap!

Az öreg meghallván ezt a megjegyzést, visszafordul s nagy phlegmával így szól:

– Nem sánta pap; sánta ember!

Híres volt a d . . . i pap arról, hogy főnhangon szokott gondolkozni, mi által aztán sokszor rájöttek, hogy nem úgy vélekedik, mint beszél.

Egy vasárnapi prédikációjában szép könyörgéssel kére az – esőt.

Történt azonban, hogy midőn hazament, s kitekintett az ablakán: mintha kérése meghallgattatott volna, egy szépen domborodó fölletet vőn észre, a mire is ily megjegyzést tett:

– Uram! látom immár, hogy esőt akarsz adni! ám legyen! én nem állok ellened! csak addig ne essék, míg renden levő szénámat összerakatom!

– Mit zúgolóddol, holott ma esőt kértél a templomban? szólalt föl a feleség a tiszteletes úr háta mögött.

– Hallgass anyjok! emezt igazán szívemből kívánom.

Emeletes tyúkólat készítettett az öreg tiszteletes. Az emelet ajtaján még ma is olvasható:

„Tilalmas a tyúklopás,” – az alsó osztály ajtaján pedig: „Tilalmas a kacsá lopás” – fölírassal látta el, s akkor egész meglepéssel mondta: „no beste lélek sok tolvaja, most lopjon már.” – A kedélyes öreg úr felírásának némi hasznát tapasztalta is, amennyiben azontúl csak a pulykái veszték.

Beszéli a tiszteletes úr Öreg rektorának az angolok csodás fölfödözéseit a nagyszerű gőzgépeket, s egy kicsit megakarva tréfálni, ezzel rekeszti be:

– Bizony rektor úr! – most legújabban a gőzrektort találták föl, s annak csak egy srófját kell megnyomni, s azt az éneket kezdi rá, a melyiket akarjuk!

Rektor úr komolyan megijed, s alássan csak azt kéri, hogy ha már az az ördögös gép soha el nem reked, legalább öt fele fizetés mellett tartsák meg srófcसारónak.

P. uram híres ember volt a környékben arról, hogy híveit kemény zablán tudta tartani; levén h...i tiszteletes. – Elmegy egyszer a földes úrhoz, s az egyház nevében kéri a regálét az egyház részére. Az úr nevetve egyezik bele.

Vasárnap délben kiáll a tiszteletes úr az ajtóba, s a kocsmázní összegyűltek előtt tartván egy ékes dikciót, ezzel rekeszti be beszédét: „a korcsma kulcsa itt van a kezemben, úgy viseljék kendtek hát magukat, hogy ha panaszra lesz okom, nem kapnak bort,”

S ezen kis csellel leszoktatá H . . . b községében a mértékletlen boritalról a híveket!

Az a–i református lelkész a dolgok jobbrafordultával gyülekezetével együtt imádkozott az uralkodóért és minden tanácsosaiért ilyen formán:

„Tartsd meg uram a mi fejedelmünket, és a kinek szívet immáron sokat szenvedett népedhez fordítád; tartsd meg mindazon tanácsosait, kik a mi testünkből való testek, csontunkból való csontok és ne engedd meg, hogy az uralkodónak kegyes szívet tőlünk valaha elfordítsák.”

Mikor aztán ballagtak haza a templomból; találkozik egy hazamenő egy szemköztivel és mondja neki:

– Hej nem volt kend a templomban, nem hallotta kend a tiszteletes úr gyönyörű imádságát!

– Ugyan mit imádkozhatott hát már olyan szépet?

Megvakargatja erre borzas fejét az atyafi, s nagy fejtöredelemmel csak kisüti, hogy hát biz azt imádkozta, hogy esztendőre szabad lesz dohányt termeszteni.

Elment a M... i pap a P... i vásárra, hogy a ott a szükségeseket összevásárolja. Jancsi, a kocsis kezébe vette a kosarat, s csöndesen czammogott utána. A tiszteletes atya a többek között zsömlyékét és vajjas szarvasokat is vett, amivel Jancsi aztán visszament a szekérhez és betette egy kasba.

Vár, vár egy jó darabig, de a pap sehol sem jön, fogja, kapja magát, kiveszi a nagy kosarat, s tartalmát kötényébe teríti ki, mire a pap megérkezett, akkor ő már azokat bekeblezte és nyugodt lelkiismerettel füttyörészett.

– Jancsi te! hova lettek innen a zsemlyék és vajjas szarvasok? kérdé a pap, miután a kast összekutatta és azokat még sem lelte meg.

– Zsemlyék? És vajjas szarvasok? szólt ártatlanul a kocsis, sohasem láttam olyan állatokat, hát milyenek azok.

– De hogy nem láttad, de hogy nem láttad, hiszen magad tetted ide ebbe a kasba.

– Hát azok a kis kenyérfiúk és vizikígyó formájúak voltak azok?

– Persze hogy azok!

– Oh könyörgöm alássan, nem kap-e az ember az olyantól hascsikarást vagy valami betegséget, mert én mind megropogtattam.

Egy székely faluban egy napon halt meg Gábor István uram a falu leggazdagabb, és Palucz Ferkó a falu legszegényebb embere; az elsőnek egy ökröt; az utóbbinak egy kis báránykát vágtak le a torára.

A pap mindkettőt egyszerre, egy parentációval volt eltemetendő, s hogy a nagy különbséget annál feltűnőbbé tegye a két halott között czélozni akarva egyszersmind a torra

tett előkészületekre is, a szószékből így kezdé meg beszédét:

„Meghalt Gábor István! meghalt egy nagy ökör: meghalt Palucz Ferkó; meghalt egy kis bárány!”

X. öreg földes úr, – különben minden tetteben jó kálvinista keresztyén, – sehogy sem akarta hinni a föltámadást; a hitetlenség annyira bántotta egyedüli barátját, a helybeli tiszteletest, miszerint föltette magában, hogy az öreg nagyságos urat a következő téli estéken, törik vagy szakad, de megtéríti. Vitatkozás közben érveléseinek csakugyan olyan biztos eredményét tapasztalta, hogy már tavaszra, József napkor, egész lelki nyugalommal bátorkodott föltenni a kérdést: – No hát nagyságos uram, mit szól már most a föltámadáshoz?

– Én, mint jó keresztyénhez illik, – felel az öreg úr, – részemről tökéletesen hiszem, és lelkemből meg vagyok róla győződve; – hanem majd meglássa tiszteletes barátom uram, hogy azért abból – teremtu gyse! – bajosan lesz valami!

– Menyus gazda, a kend szamara az egyház tagjában bitangolt. Adjon zálogot, vagy elveszem a szamarát!

– Ha elveszi a tiszteletes úr, vőm lesz!

Olyan áldott jó ember az én öreg urambátyám a p–i lelkész, hogy ritkítja párját, csak az az egy hibája van, hogy hamar megretirál.

Egyszer egy ifjú lelkésztársával beszélgettek a jelenlegi reform-mozgalmakról, és ezeknek a mostani társadalmi viszonyokat majdnem újjáalakító és beláthatlan horderejéről.

Míg ez eszmék az ifjú lelkész kebelét szent hevülettel tölték el, az öreg is így kiáltott föl:

– Öcsém uram! Sok kiverni való van már ebből a mi egyszerű protestáns szertartásainkból is, sok hitcikkelyünk van, melynek tarthatatlanságát a tudományos bűvárlat kimutatta, például a szent háromság-titka, fiú istensége sat.

– Hát hiszi ezt urambátyám?

– Persze hogy hiszem, mond az öreg úr.

– No jól van, szól kötekedve az ifjú lelkész, csak hogy ezt tudom, majd elmondom a híveinek, hogy az öreg papjok nem úgy prédikál a mint hiszen és érez, és akkor ez a nép, mely a Krisztust máig istennek hiszi és vallja, bizonyosan szétmorzsolja önt, mint hűtlen sáfárt.

– No, no édes öcsém! szól megriadva az öreg úr, higgye el: n e m i s h a g y o m é n e l a Jézus K r i s z t u s t, s o h a m i g é l e k.

– Hát honnan, honnan öcsém uram? – kérdi az öreg s–ci lelkész a vándorló legényt.

– Már én csak Nagykőrösről, nagy tiszteletű úr.

– Tudom, tudom. Hát aztán él-e még N. N.?

– Már hogy ne élne, hisz én vagyok a fia!

– Tudom tudom. Ejnye no: nézd csak babám N-ók Pistája van itt! Úgyse Pistának hívják kedves öcsém?

– Nem bizony, hanem Ferencznek.

– Tudom, tudom: hát aztán Gyuri öcsém, az én fiam hogy viseli magát Kőrösön, a Pali?

– Ferencz az én nevem.

– Tudom, tudom.

– Már hogy a fia hogy viseli magát, nem tudom mert nem ismerem.

– Tudom, tudom.

– No ha tudja, hát mi a manónak kérdi?

Medgyes Lajos jeles pap és jeles költő, de gyakran annyira elfoglalják gondolatai, hogy csaknem érzéketlen a külvilág iránt.

Sietve rohan be szolgálója a kaszinóba, hol olvasni szokott, és kéri, hogy siessen, de

nagyon hamar, keresztelni!

- Kinek? kérdi Medgyes.
- Kinek? Hát a tiszteletes asszonynak.
- Eredj, más paphoz fiam, mert ez nem az én dolgom, felelé Medgyes, és nyugodtan tovább olvasott.

Ha bátorság szempontjából vesszük föl a dolgot, bizony nagyobb bátorság kellett ahhoz, hogy valaki az ötvenes évek elején szabadon kimondja véleményét; minthogy sok bátor fiú között álljon szembe az ellenséggel.

Van a . . . i református egyház megyében egy D. nevű, általánosan joviális humoráról ismert pap, ebben mind a kétféle bátorság meg volt.

Az ötvenes évek elején nevezett egyházmegye részletes zsinatán, több fontosabb tárgy után az esperes egy előterjesztést tesz, melyben fölmutatva az abszolút kormány által megküldött rendelvényeket és hivatalos lapokat, véleményezi, hogy azokat köttessék be és tegyék el a levéltárba, hogy ha valakinek kedve lenne valamikor azokban búvárkodni, találhassa rendben. De „szegény az eklézsia” és pénz a költségek sorában e célra fölvéve nincs, indítványozza tehát, a papok repartíálják egymás között a költséget s úgy köttessék be.

Szót kér ekkor D. és előterjesztvén, hogy ő miután szorgalma által élhetőbb állapotra vergődött, mint pályatársai közül többen, kik most e nehéz viszonyok között kezdik meg pályájukat, és így ezen repartíót részlegesen is inkább megéreznék, mint ő egyedül; följánlja, hogy ő kész viselni a bekötetés egész költségét, csak azt az egyet köti ki magának, hogy: „úgy kötthesse be, mint ő azt czélszerűnek látja.

Az esperes köszönetet szavaz és a gyűlés a kegyes ajánlatért jegyzőkönyvi megemlékezést határoz.

Kérdi azután az esperes, milyen formán akar rendelkezni D. a bekötetés iránt?

Egyszerű – felelé D. Legyen jó kemény bőrbe kötve, a színe legyen fekete, a czíme veres betűkkel a bőrbe nyomva, mindenoldalán legyen sarka, hogy soha többé kinyitni ne lehessen.

Ezt azonban nem merték jegyzőkönyvbe venni.

A türelemről és a harag káros voltáról prédikált a tiszteletes úr, szépen elmondván hi veit előtt, hogy milyen kegyes ember volt az a Jób patriárcha, hogyan meg tudott nyugodni, az őt érő csapásokban és sohasem zúgolódott.

Hazamegy aztán, készül az ebédhez; leküld a pinczébe, hogy hozzanak föl neki abból a jó 84-kiből egy üveggel. Hát azzal a rémhírrrel jönnek vissza, hogy lepattant egy a brincs a hordóról, s mind elfolyt a bor.

- Tyüj veszedelem canis mater! kiált a pap, s el kezd jajveszékelnéni a hogy tőle telik.
- Ugyan ugyan – feddözik erre a tiszteletes asszony, hogy tudsz így indulatoskodni; nem magad mutattad föl példa gyanánt Jób patriarchát, a ki úgy megnyugodott minden veszteségben.
- Eb az anyja Jób patriarchának! szól vissza a pap, soha sem volt neki, sem semmi nemzetségének olyan 34-ki bora, mint az enyém, a mi elfolyt.

A sz-i református lelkész húsvét első ünnepének estéjén feddőleg monda földes urának, hogy hát már csak ezen a szent napon nem kellett volna elmulasztania az az úr vacsoráját.

- De hiszen tiszteletes uram, azt tartom én, hogy mind bolond ember az, ki reggel vacsorál.

Az öreg Zs.....szenvedélyes tarokkozó volt, osztás közben megkondítják a tűzharangot; akkor mondott épen pagát ultimo.

- Tiszteletes úr, ég a parochia! mondják neki többen.
- Mindegy – válaszolá az öreg rendíthetlen nyugalommal, – de biz azért pagát ultimo.

D . . . y esperes előtt bizonyos képviselőjelölt programot olvasott föl. Sok volt abban, mi az esperes úrnak nem tetszett, s minek fölemlítésére összevonta vastag szemöldét. De midőn a képviselőjelölt a nagy hazafi néhány szavát idézte, és azt állítá, hogy ezek lesznek vezérelvei, ilyen megjegyzést tett:

– Ez épen olyan, mint mikor Sz. J. a Zs. P. mellényét megszerezte, abból magának köpönyeget varratott; és dicsekedett vele, hogy a mellényből kitelt neki egy köpönyeg; nem gondolva meg, hogy így még szembeötlőbb lett a két egyén közti különbség.

A felső tiszavidéki némely helységekben szokás volt, a fa azon gyümölcsét, mely első rázásra lehullott a papnak adni, mely egyházi praestatio mind az egyház jegyzőkönyvében, mind a közbeszédben így fejeztetett ki:

– Az első rázás a tiszteletes uramé.

Kis Mihály, ki más vidékről került a Tisza mellé, többször hallotta már, hogy az első rázás a tiszteletes uramé, de annak valódi értelmét sem mástól, sem a gyakorlatból még meg nem tanulta, egyszer szomszédjával összeszólalkozott, s mérges szóváltás után az összekapás következett.

Midőn a vita legtüzesebben folyt, a helybeli tiszteletes arra feléjük sétált; bosszúsága közben is eszébe ötlöttek a főnebbi igék, és mint rend és törvényszerető ember, egyszerre a tiszteletes mellett termett, azt jól megrázta.

– No tiszteles uram! Szólt a véletlen eseten elbámult tiszteleteshez, a magam tartozását itt leróttam, tessék bejegyezni; már most Tóth Péterrel végzem el soromat.

A régi híres kálvinista B. espereshez beállít egyszer két öreg ember az x-i egyházból azzal a kéréssel: adjon nekik más papot.

- Hát mért akarják papjokat változtatni?
- Tudja a jó isten, csak más kéne nekünk.
- Tán rendetlen életű?
- Nem biz ő kéme.
- Tán nem felel meg kötelességének?
- Meg biz ő kéme.

Vége sok faggatás után kisül, hogy azért nem kell a pap, mert már öreg.

Erre az esperes csöndesen, indulat nélkül kiszól az ajtón:

– Hallja kend Márton, hozza be a csontvágót. A két expressus bámul és Márton megjelenik a csont vágóval.

– No szolgám üsse kend főbe ezt a két vén embert.

A szolga ösmerte urát, s úgy tett, mintha komolyan venné a dolgot.

A két vén ember megrémül és rimánkodáshoz fog, hogy bár öregek hadd éljenek, míg az isten akarja!

– No hát, az öreg pap is hadd éljen, míg az isten akarja. Elmehetnek kendtek.

Mihály, az öreg harangozó kötelessége szerint megjelent egy nyári délest a d-i parochián a templom kulcsért, kérdezvén egyszersmind, hogy lehet-e már harangozni?

– Vágjon kend Mihály egy kis fát, mond a pap, – majd beharangoznak az iskolás gyerekek.

Úgy is lett. Mihály aprózta a fát, a fiúk húzták a harangot, de természetesen nem olyan szépen rendes ütemre, mint szokta az öreg, ki a harangozás művészetének negyven éves praxisában volt.

Ezt hallván Mihály nagy mérgesen vagdosta a fejszét a tuskóba és így szólott bosszúsággal és önérzettel.

– Csak megtudom én mindjárt egy mértföldnyire is, ha nem magam harangozok.

Ment a kálvinista ember jól berúgva nagypénteken a falun keresztül; ugyancsak ujongatott jó kedvében; amint a parochia előtt álló tiszteletes úr méltó megbotránkozással rákiált:

– Hát nem tudod akasztófárávaló, elkárhozott lélek, hogy a mai szent napon halt meg Krisztus urunk?

– Nem biz ön, tiszteletes uram. Még azt se hallottam, hogy beteg lett volna, – volt a felelet, s azzal tovább ballagott.

Kettős gyermeke született a cigány asszonynak; harmadnapra, mint illik az anya és keresztanya fölfogják a kis rajkókat, és beállítanak a es–i paphoz, hogy keresztelné meg őket.

– Jól van fiaim, – de amennyiben ti lakbért nem fizettek, mert állandó lakhelyetek nincs, hát most a két gyermek kereszteléséért fizetni fogtok két bankó forintot.

Szabadkozott, esdeklött a cigányasszony, de minden igyekezete haszontalan volt, a keményszívű lelkéért kegyelemre nem bírhatta, így szólt tehát végre egész lemondással:

– Kerestelje meg hát tistelendő atyám felibe . . .

Néhai Józsa György Tisza-Füreden a reformátusoknál szokásos modor szerint, a hivek jószívűségéből telvén ki az úri szent vacsorához való bor és kenyér, – följánlotta, hogy ne requiráljanak másutt, ad ő mindent. Közeledvén az ünnep, a tiszteletes úr elment a szent vacsora szükségleteiért, de Józsa Gyuri valamely dolgáért fölboszankodván, nagy haraggal kérdi a tiszteletest: mit akar?

Ez előadta, hogy az úri szent vacsorához a bort és kenyeret kéri.

– Hohó barátom, a ki vendégeskedni akar, szőlőt tartson; nem adok! volt a lakonikus válasz.

A dinnyeföldről hazajöttében találkozik a tiszteletes úr élete párjával.

– Jaj anyjok, beh szép a dinnye – kiált föl, – vannak közte olyan nagyok, mint a fejed!

– Ugyan, ne hasonlítsd azt a tököt az én fejemhez, morgolódék a tiszteletes asszony; – hasonlítsd ha tel szik a magadéhoz.

– Majd úgy cselekszem, ha megérik anyjukom, – felelé a tiszteletes.

Nagytiszteletű esperes úr híres volt szórakozottságáról. Egy este a felesége bemegy a szobába s figyelmezteti, hogy estélyre vannak híva a város bírójához, tehát öltözzék föl.

– Igaz biz a! mindjárt felöltözöm. Csak eredj addig a szobádba.

Azzal fölkelt íróasztalától, leveté hálókabátját, de amíg azt levetette, azalatt elfelejté, hogy öltözködni akart, e helyett levetközött szépen s lefeküdt az ágyba. Mire a felesége visszajött érte, már akkor aludt is.

A p-i tiszteletes igen tréfás ember volt. Egy délután beállít hozzá egy kis pesztonka.

– Tiszteli a tiszteletes urat a tekintetes úr, úgy hallotta most tetszett haza jönni a hegyről, azt tudakoltatja, igaz-e, hogy a szőlőt megvette a hideg?

– Mond meg lányom, tisztelem a tekintetes urat, még épen nem vette meg, hanem alkusszá biz azt erősen, s meglehet, hogy meg is veszi, ha összeférhetnek.

– Nem úgy értettem instálom alássan, hanem hogy elvette-e a hideg a szőlőt?

– Kis leányom, én meg úgy mondom, hogy még nem vette el, hanem csak jegybe járnak. Tisztelem a gazdátat mondd meg.

Meghalt az egyházi felesége, temetéséért a tiszteletes mit sem kívánt. Az egyházi egész becsülettel így köszönte meg a pap szívességét:

– Köszönöm a tiszteletes úr szívességét, adja isten, hogy én is mentől előbb visszaszolgálhassam.

Az öreg d-i lelkész mint egy 15-20 év előtt kinyomatta néhány prédikációját ily cím

alatt: „Alkalmi predikációk” a gyengébb elméjűek számára. Ajánlom Tekintetes N. Gábor, N. Pál, X. János Y. Imre, N. Ferencz stb. stb. uraknak általában minden rendű és rangú hallgatónak.

A föl p . . . i pap így imádkozott bizonyos kormányférfiakért:

„Adj nekik oh uram bölcsességet; mert szükségük nagyon rá.

Kora reggel kimentek a napszámosok a tiszteletes uram szőlőjét metszeni, két metszőkést azonban honn feledtek. Az öreg úr rettenetesen töprenkedett rajta, hogy tölti a két napszámos heveréssel a drága időt, utánnok azonban a reggeli isteni tisztelet végeztéig nem mehetett. A mint az úr imádságot mondja, méltó aggodalmában az utolsó szavakat így könyörögte el, „mert tied az ország, a hatalom, és a metsző kés. Amen.”

Pityókos fővel botorkált a szőlőkből hazafelé egy öreg anyóka. Útjában találkozott a tiszteletessel, ki éppen szokott sétáját végzé a szőlők között.

– Csak siessen, – mond a lelkész tanácsadólag

– mert majd utoléri kendet a bor . . .

Az öreg anyóka megfordul s egész őszinteséggel kérdi:

– Hol jön hát, tiszteletes uram? – majd inkább megvárom . . .

Egy lelki atya ezen textus fölött: „Az mind jó, a mit az úr isten csinált” – prédikált.

– Tekintszen reám! – szólal föl a lelkész úrhoz egy a templomajtó küszöbén álldogáló egyéniség.

– Barátom! egy púposnak te jól vagy alkotva, – felelé a humorista prédikátor.

Egy vasárnapi iskolában, miután sokáig tanítgatá a fiatal lelkész, hogy a becsületes emberek a menyekbe, a gonoszak pedig a pokolba jutnak, föláll egy ifjú s imigy szól:

– Hát kérem a bolondok hova jutnak?

A lelkész, ki ily kérdésre nem vala készen, ezt felelé:

– Hát biz öcsém, veled együtt a bolondok országába!

A tavasz beköszönt, de még füvet nem varázsolt elő, a padokról pedig sok helyütt a széna lefogyott az oktan állat enni óhajtott. Ily sok szükségtől kényszerítette, elmegy a komám uram a tiszteletes csitribe úgy estéli szürkületkor, és mivel még abban találatott széna, egy jó csomót összeköt.

– Tiszteletes uram! lopják a szénát, – szól be nagy rémulve Maris gazdasszony.

Kinéz a tiszteletes az ablakon, s hidegvérrel mondja:

– Hiszen a komám az.

– De üsse meg a menydörgös menkö, – akár komám, akár nem komám, ne lopjon.

– Ne lármazzék kend, hiszen nem lop, csak elviszi – csitítja a tiszteletes.

– Hiszen, de nem kért – durczáskodék Maris asszony.

– No no, ha szüksége nem volna rá, nem vinné, – békíté a házi kaczatot.

E párbeszéd alatt folytonosan nézi a tiszteletes a komám uramat, s amint látja, hogy minden küzdekedése mellett is föl nem bírja venni, kiszól hozzá:

– Várjon komám uram, kimegyek és földadom. Úgy történt.

Isten igéjét egy igen jámbor tisztes lelkész hirdette B. község lakói előtt. A tiszteletesnek a falutól távol egy pinczéje volt, melyben néha egy kis borocska is találatott. Az 1831-iki cholera ide költözködött ki a jámbor pap, a halált kikerülendő, egy barátjával. Eldegéltek hát, egymást mulattatva, s vigasztalva. Egy ízben a tiszteletest föl szólítja barátja:

– Mennék be már a faluba is, hiszen szünni kezd a cholera!

– Ne menjünk még, – mondja a tiszteletes. – De a sürgetésnek ellent nem állhatva, bementek. A mint a paplakba érnek, előveszi a pap a halottas anyakönyvet és mondja barátjának:

– No, amint mondám a pinczében, hogy a halottak közé beírlak, tehát lásd, hogy meg is teszem.

Természetes, egy kis borocska is beszélt, mivel azon időben csaknem mindenki e nótát fújta: „Ej haj: igyunk rája – úgy is elnyel a sir szája!”

Amint a tiszteletes fölteszi a sorszámot, kéri barátja, ne tréfáljon; s erre az abba hagyta az írást.

– Megkövetem édes tiszteletes uramat, halottunk akadt, – monda az érdeemes kurátor úr beköszönés után.

– Kicsoda megint? – volt a kérdés.

– Hát bizony X. urat ki is terítettük, csendíteni kellene. – (A bejelentett barátja volt, kivel ezelőtt egy órával incselkedett.)

A nagy tudományú J . . . y sárospataki theologiai tanárnak különösen kedvelt embere volt, ki a héber nyelvben szép sikert mutatott, ellenben a ki ezt elhanyagolá, arra nagyon haragudott.

Történt, hogy egy ifjút, ki nem a legjobb héber volt, és egyszersmind kártyázgatni, és korcsmázgatni is szeretett, kiszólít felelni, föladván neki a „pákát” ige hajtogatását.

A fiú nem sokat vallott, mire S . . . y megszólal:

– Bizony domine fráter, maga is jobban szereti a „pagát”-ot mint a „pakát”-ot, jobban a „zsidónét” mint a „zsidót.”

Ebéd után az öreg tiszteletes és tiszteletesné a gyümölcsösbe sétáltak ki. Épen akkor mikor a kertkapun beléptek, egy iskolás siheder ugrott le a szilvafáról.

– Megállj! kiáltott rá a tiszteletesné. A fiú szóra nem hallgatva tovább inalt.

– Nem áll meg lelkem! sopánkodott a tiszteletesné.

– Nem, mert bűnös, válaszolt komolyan az öreg úr.

B. mintegy hatvan évvel ezelőtt élő lelkész élceiről igen nevezetes volt.

Egy alkalommal elhivatott prédikálni Dethre szent György napján.

A templom rász karban volt, midőn tehát ezt látta B . . . és hogy az egyház védnök is jelen van a templomban, következőleg kezdte prédikációját.

– Azt tudom, hogy szent György katona volt . . . huszár-e vagy vasas? Nem tudom. De annyit tudok, hogy akár huszár akár vasas, soha ilyen rász kvártélyja nem volt mint Dethken.

E mondat annyira hatott az egyházvédnökre, hogy a templom egy év alatt megújított.

Találkozik a tiszteletes N. Bálint pékmesterrel, ki igen rász süteményt készített és ekkép feddé:

– Édes Bálintom, egészen elégedetlen vagyok magával, mert ha jó süteményt akarok enni, mindig a városba kell küldenem.

– Épen úgy vagyok én is tiszteletes uram, ha jó prédikációt akarok hallani.

Volt hajdanában P–n egy öreg pap, ki már megunta vénségre tanulni, s így mindig rögtönzött templomi beszéddel kényszerítette megelégedni híveit.

De a curatornak ez borzasztólag fúrta az oldalát és egyszer az isteni tisztelet végeztével megszólítja a papot.

– Hej tiszteletes uram, mennyit „szál mázott!”

– Mire a pap egész flegmatice így felelt:

Hát ugyan bizony ki is tudna ennyi szamarat szénával eltartani?

Új házaspárok jelentek meg a lelkész előtt, ez kérdezőn nevöket: a legény Madár Józsefnek, a leány pedig Bokor Judithnak irattá magát.

A lelkész az összetalálkozott nevek hallatára elmosolyogván kérdé:

– Ugyan, hogy kerültetek így össze?

- Hát bizony kérem alássan a Szél hozott minket ide, felelt illedelmesen a vőlegény. Józsi a nem rég odaköltözött Szél nevű uraságnál kocsis, Jutka pedig szolgáló volt.

Meghallja a p –di lelkész, hogy a helység bírója szándékozik X. várra, magához hivatva arra kéri, hogy hozzon neki egy négy garasos hamvvevőt K. kereskedőtől. Aprópénze azonban nem lévén, ad a bírónak egy 10 pfrtos bankót azon reményben, hogy majd a négy garason felül visszahozza a pénzt.

Bemegy a bíró a K. kereskedőhöz:

- Halli-e az úr, itt árulik a kaffantot?
- Itt hát, mond a kereskedő.
- No hát adjék az úr négy garasos kaffantot ezért a pénzért.

A kereskedő végig nézett az emberen, hogy mit akar azzal a sok hamvvevővel, azonban újabb sürgetésére előkezdté szedni a négy garasos hamvvevőket és előszámlálta a bírónak a boltjában levőket; azonban mindez nem lévén elég, a bíró erősködésére összeszedte a szomszédboltban levőket is 10 pfrtig.

Meglehetős jó csomó volt, a bíró bele tette egy zsákba és hátára vetve ballagott haza.

– Szerencsés jó napot tiszteletes uram, – köszönt be a bíró a lelkészhez; meghoztam a kaffantot, s azzal kiönté a sok hamvvevőt az asztalra.

- Hát kend mit akar azzal a sok hamvvevővel? kérdé elszörnyűködve a lelkész.
- Hát iszen mindazért a bankóért adták tiszteletes uram!
- Juj édes barátom, nem kell nekem több csak égy, hiszen mit csinálnék én oly sok hamvvevővel?

– Nem kell-e – mond megütődve a bíró, – de hát én most már mit csináljak vele, ejnye, ejnye! mond fejét vakarva a bíró, pedig tudom, hogy a boltos nem veszi most már vissza.

– Már édes jó barátom én nem gondolok vele, akármit csinál kend velők, nekem nem kell több csak egy.

Végtelenül töprenkedett a bíró, savanyu képpel nézve a sok hamvvevőt. Egyszer azonban örömmel kiáltott föl:

- Ahán nem kell félni tiszteletes uram, tudom én már mit csinállok velők.
- Hát mit bíró gazda? kérdi a lelkész.
- Hát csak, hogy kivetem fertá sesszió számra és mindenkinek a mennyi ráesik meg kell fizetni az árát, mond a bíró.

És úgy lett a mint monda, a lakosok egy némelyike ugyan dohogva fogadta a furcsa, vásárfiát, de azért az árát csak meg kellett fizetni. Es így lett P–den minden háznál néhol két-három hamvvevő.

1846-ban bajuszt eresztett a tiszteletes úr, a mi a híveknek sehogysem tetszett, különösen a templomban ki nem állhatták. Néhányan a jobbmódúak közül fel fel is szólíták, venné le a bajuszt.

A tiszteletes úr váltig iparkodván őket felvilágosítani, fölszólítá, mondjanak csak egy alapos okot.

– Hát – mondák, ha nem borotválja le a bajuszt, akkor nem tudunk semmi különbséget tenni a tiszteletes uram közt és a nótárus uram közt.

Midőn az igen derék és közszeretett! K. református lelkész elfoglalta egyházi állomását, figyelmeztetve lőn, hogy az egyház és iskola két szolgálja, tudniillik az ügynevezett egyházi és iskola pedellusa gyakorta fölszoktak hajtani a garatra, jó lenne, tartana hozzájok egy kevés erkölcsi leczkét.

Csakugyan a mint a főlemlítettek először tisztelegtek nála, a derék lelkész előadván nekik szépen a mértékietlen, borivástól származható rősz következményeket, mennyire árt az

egészségnek, mennyire visszatartóztatja az az embert kötelességei teljesítésétől, mennyire apasztja a mértéktelen borivás az ember vagyonát sat.

Midőn ily szép erkölcsi leczkét tartva nékik, egyszerre mind a két egyházi tekintély a legnagyobb öröm és csodálkozás vegyülékével, mint megtestesült ártatlanság ezt felelték:

- Hisz tiszteletes úr, mi bort nem iszunk!
- Tehát mit isznak kigyelmetek? kérdé a lelkész.
- Hát engedelemmel: pálinkát,

Alkudozott M. tiszteletes úr egy hetyke, kurta nemes emberrel, és már majd vége szakadt, midőn a tiszteletes asszony hazajön a kenderföldről és valami nehézséggel elrontotta az egész szerződést, a hetyke nemes erre a nevezetes sérelemre nagy vállrúnczival és morogva indul hazafelé.

– Látod anyókám már még sem illendő, hogy elrontottad az alkunkat, majd mit fog gondolni az az ember rólunk. Szaladj utánna lelkem és szólítsd vissza.

A tiszteletes asszony csakugyan megengedte, hogy igaza van a férjének, kiszalad tehát az utcza ajtóba és onnan kiabál a hetyke nemes után.

- Ember, ember jöjjön kend vissza ember!
- Nem megyek biz én asszony – felelé a hetyke nemes csak úgy félvállal fordulva vissza. Megharagudott az ember az „emberért”.

Egy baranyai eklézsia szerette volna papját kitúrni, de bele nem köthetett. A lelkész egykor Sámsonról és csodatetteiről prédikált, a tudatlan parasztok ezeket képtelenségnek vették és panaszt emeltek ellene azonnal, hogy szószékből ily hazugságokat beszél.

Cs–i lelkész mint alperes megjelenik az esperes előtt az eklézsia követeivel, kikeresi a bibliából és elolvassa azon módon a vád czáfolására Sámson történetét, mire a parasztok egymásra néztek, látván, hogy papjok ellen most nem boldogulhatnak.

Végre egyik előáll:

– Már hiszen – úgymond – ha a bibliában van is, de úgy segéljen, tiszteletes uram írta azt oda.

Putnokról a régi időből három példabeszéd maradt fel a nép száján.

A krónikák szerint: Miksa idejében a putnokiak a törökre gyakran portyázni járván, onnan sokszor prédával rakottan és tarizsnyájokat török fővel megtömve tértek vissza. Innen eredt „a putnoki pajkos, putnoki tarizsnya” elhírhedése.

Későbbi időkbén a putnoki vár a végvárok közé soroztát ott ugyan, de annyira meg nem erősítettett, hogy nagyobb erőnek sikerrel ellenállhatott volna; így hol a németnek, hol a töröknek volt kénytelen magát föladni, e miatt példabeszéddé vált, „hajlik mint Putnok.”

A harmadik példabeszédnek már valamivel hosszabb a históriája.

Putnok a régi időben két részre oszlott. A vár és környéke Putnok váraljának neveztetett és bírta az Orlai család, a másik részt, mit az elsőtől csak egy patak választott el Putnokfalvának hittak, és több kisebb birtokos tulajdona volt. Mind ezen felosztás mellett is, a két rész birtokosai, sőt a többi lakosok is, – bármelyik vallás felekezethez tartoztak legyen – egymás között békésen és barátságos jó viszonyban éltek; sőt mi abban az időben nagy ritkaság volt, a katolikusoknak és kálvinistáknak egy a váralatti harang lábán álló közös harangjok volt; mikor szükség volt rá, egy formán szólott az mind a két felekezetbélinek.

A jó egyetértés tartotta magát egész az 1678-ik évi nagypéntek napjáig. Ekkor Orlai Borbála Sx vár úrnője, hogy a nevezetes napon a harang néma maradjon, a harangütőt kivétette és a várba felvitette, mely dolgot Kis Mihály egyházi és harangozó, tiszteletes Szendrei Pál akkori putnokfalvi prédikátornak szomorúan panaszlott el.

A különös hír legkisebbet sem zavarta meg a tiszteletes urat. Előhivatta a kurátort és az egyház elöljáróit, meghagyá ezeknek, hogy a harangot a haranglábról tüstént vegyék le és

szállítsák Putnokfalvára az ő parokhialis kúriájára. A rendelet oly híven és gyorsan lőn teljesítve, hogy a várbeliek csak akkor tudták meg a harang elvitelét, mikor már azt a tiszteletes úr saját udvarán, két oszlop közé felvonatá; oldalait kalapáccsal veretvén, beharangoztatott.

A történetekről értesült városszonyát harag és méreg futotta el; bosszúsan üzent tiszteletes Szendrey Pál úrnak, hogy a harangot, a mint kivétette és elvitette, azon a módon tétesse illő helyére, különben nem fogja megköszönni, hogy ha ő lesz kénytelen azt helyretéetni.

Szendrei Pál nem az az ember volt, kire könnyen ráijeszteni lehetett. A kemény üzenetet hallván, hidegen és komolyan válaszolá:

– Mondjátok meg a nagyságos asszonynak, hogy a harangosztályt nem mi kezdjük el, nagyságának elsőbbsége, szabad választása volt, ezen jussával élvén, a harangból azt a részt vitte el, a melyik neki tetszett; mi megérjük azzal a mit nekünk hagyott. Ezt tőlünk igazságosan nem kívánhatja és el nem veheti.

Lehet gondolni, hogy a parancshoz föltétlen engedelmességhez szokott úrnőt a váratlan válasz menyinyire fölingerelte. Rögtön hívatta a várnagyot, ennek keményen megparancsolá, hogy harmincz hajdút magához vévén, a harangot Putnokfalváról, a pap udvaráról, ha szép szerivel nem lehet, erőhatalommal is a várba fölvitesse.

Tiszteletes Szendrei Pál úr előre tudta, mi fog következni: ezért, hogy készületlenül ne találja, a fő-nebbi üzenet után mindjárt értesíté híveit, hogy a harangot és az eklézsiát közel veszély fenyegeti. Az erről tudósított nép fölfegyverkezve és elszántan az erőszakoskodás visszaverésére, tömegestől tódult a parokhiára.

A vár és a parokhia közti út felére sem haladt a várbeli csapat, midőn a vár keleti tornyából a visszatérésre jelt adó síp megszólalt, utánna ugyan abból a toronyból a vörös zászló kitüzetett, és a toronyőr hangosan jelenté, hogy a Sajó mellett a Nyársdomb felől Putnok felé nagy csapat török közelget. E hírre minden helybeli ellenkezés megszűnt, a várcsapat sietve tért vissza; utánnok Putnok váraljának és Putnok falvának minden mozogható népe, – magával czipelvén becsesebb vagyont, mit hirteleniben fölölhetett – addig míg a vas kapu be nem csukatik, a várba bejutni sietett; a véletlen és hirtelen támadt zavarban a pörös harang Putnokfalvának maradt.

A meglepett várórség és a várbagyúlt népség alig hogy a kaput bezárható, már a portyázó törökök Putnokfalván voltak; az ottani üresen hagyott házakban raboltak, a könnyen szerzett prédát szekerekre rakván, oly gyorsan mint jöttek, távoztak.

Szendrei Pál tiszteletes úr házaérvén, házát és udvarát szintén kirabolva találta; ez neki még sem fájt úgy, mint az, hogy a pörös harang török kézbe került és elvitetett.

Néhány hóval a történetek után Teleky Mihály, az erdélyi hadakkal Putnokot megszállotta. Seregéhez több putnoki csatlakozott. Ezek közül ezen hadjárat alkalmával Bakos István Ónodon a Putnokról elrablott harangra ismert. Tudakozódás után végére járt annak is, hogy az ónodiak a harangot a törököktől vették. Hazajövé a látottakat és hallottakat bejelenté a tiszteletes úrnak. Minek folytán az egyházi tanács Bakos István mellé még három követet nevezvén ki őket a harang visszaszerzésével megbízá, utasításul adván, hogy ha ónodi uraimékkal jóra mehetnek barátságosan, Ígérjék meg az ő kegyelmek lehető költségeinek visszatérítését.

A küldöttek megbízásukat híven és pontosan teljesítették; de az ónodiak kereken kimondták, hogy ők a harangot semmi áron se adják vissza, és ha sürgetéseikkel föl nem hagynak, majd megmutatják ők, merre visz az út Putnok felé.

Búsan és bosszúságokat elfojtva távoztak Ónodró a küldöttek. Útjukban a mint a fejüket azon törték, miként fizethetnék vissza a vendégmarasztást, az ónodi gulya a határszélen szemökbe tűnt. Bakos István nógatására a gulya közé lovagolnak, abból egy csapatot kiszakítván, azt nagy sietséggel magok előtt Putnokfalvára egyenesen a tiszteletes úr udvarára hajtják.

A zajra kijött a tiszteletes, és meglátván a küldötteket kérdi:

- Hát a harang uraim?
- Itt bög az udvaron, válaszolt Bakos, az udvarra szorított tinókra mutatva.

Denique a harang Ónodon, a tinók Putnokon vesztek, s a nép száján máig fönmaradt a példabeszéd: ”Elbődült, mint a putnoki harang!”

Búcsúztatót tartott a pap a már eltemetett felett a sírdombnál és így végezte:

– Ne sírjatok megszorodott rokonok, vigasztalódva távozzatok sírjától, kívánván neki oly jó egészséget, mint ő kíván általam tinektek!

Egy időben nagyon lopták a baromfiakat a k... i tiszteletes udvaráról.

Sétál egyszer estve hitestársával a kertben és séta közben kérdi:

- Ugyan Juliskám, mit lopnak el megint ma éjjel?
- A pulykát tiszteletes uram – válaszol egy hang a kerítés mögül.

És denique, ellopták a pulykát.

A cs . . . ki tiszteletes, kiről sok furcsa történetet beszélnek ismerősei, egyszer a mint rendes szokása szerint illuminált állapotban botorkázott haza felé, a helyett, hogy a kapuja előtti hídon ment volna keresztül, a patakot gázolta át.

Felesége épen az urát várván a kapuban állt és látván, hogy oldalbordája a vízben habuczkol, ekképen kezdé fogadni:

– Ugyan te részeg korhely! Hát ott kell jönnöd? Hát nincs híd? hát?

– Hadd el feleségem – szól a pocsétában habuczkoló tiszteletes, hadd el, – úgy is beleestem volna.

Tiszteletes Simándi uram épen olyan alapos tudományú s derék ember volt, mint többi lelkészársai, hanem a sors mégis úgy hozta talán túlságos szerénysége miatt – hogy neki egy görbe ország csekély jövedelmű egyházában kelle tengődnie. – Nehéz körülményeihez még az is hozzájárult, hogy a halotti prédikációkért hívei az egy forintot csak váltóban fizették, a midőn már több szomszédos egyházak ezüst értékben fizetgették papjaikat és egyéb hivatalnokaikat; neki ezen kártékony hidegség rosszul esett, de rajta se szerénykedő követeléseivel, se többszörös följelentéseivel nem tudott segíteni. – Mit tegyen, végre is jellemével összeférő kis csínyt koholt, mi aztán megtette hatását, még pedig reményén fölül. Ugyanis:

Egy jómódú gazda ember meghalálózván, beküldték az illető megszorodott felek Tollasi Mihály uramat funerátorként tiszteletes Simándi lelkész úrhoz azon jelentéssel, hogy a boldogult gyásztisztesség tételére halotti tanításhoz készülgessen. Simándi uram – szokatlanul – színlett hidegséggel kérdi a funerátort:

– Hozott pénzt kigyelmed?

– Igenis – felelt Tollasi, – behoztam a mi szokott járnai, az egy forintot, s mindjárt le is fizetem; – a mint hogy nagy áhítattal garasokban le is rakosgatta a nagy asztalra.

– Ejnye, ejnye! – tűnődött hangosan a tiszteletes, – hát még az ilyen érdemes, becsületes jó gazda ember is csak az egy forintos prédikációval temettetik?

– Igen! – szól a functor, – mert mindég ennyit fizettünk!

– Elég hiba, – folytat á a tiszteletes, – hogy ilyen művelt korban, ilyen tisztos családok, jó gazdák azzal az elavult egy forintos prédikációval is megelégesznek. Nézze kigyelmed! színlett haraggal íróasztala fiókját fölnyitván, ki hány a nagy asztalra egy szennyes és négy tiszta papíron lévő predikációt; – ez egy forintos, – ez 2-3-4-5 forintos, én szörnyen csudálkozom rajta, hogy mindég csak ezt az egy forintost koptatják, – ez a gyönyörű öt forintos a többi remek társaival senkinek sem kell!

– Ne rongálja magát kedves tiszteletes uram! – ne rontsa a vérit, – szól, kérlelő hangon

Tollasi Mihály uram, – még mi ezt nem tudtuk, hogy ilyen is lappang a fiókban; no majd szólok én az atyafiakkal, s ha csak lehet, kiviszem, hogy azt a gyönyörű öt forintosat hallgatjuk meg; – s eltávozott.

Kis vártatva örömmel hozza Tollasi uram az öt forintot, még pedig húszasokban.

Az újdonság még az nap faluszerte elterjedt, s mindenki vágyott az ezüstös prédikációt meghallgatni, annyira, hogy másnap a temetés alkalmával a templom kíváncsi hallgatókkal színiig megtelt.

Simáncli uram is megörülvén a rég óhajtott sikernek, oly pompásan és szívrehatólag szónokolt, hogy ezután hívei nem is említették a forintos elkoptatott prédikációt, hanem szegénye, gazdagja a 3-4-5 forintos prédikációval temettetett.

A B-i reform, egyház kerületi gyűlés alkalmával a N. P-i gyülekezet volt lelkészének fiát akarta megválasztani lelkészül – de minthogy azt az érdemes papi kar meg nem engedé, egy a nép közül így szólt a gyűléshez:

„Nt. egyház kerületi gyűlés! a választandó lelkész úr édes atyja köztünk számos éveken keresztül működött, és sokféle működéséért hálával tartozunk, s mi ezt másképen meg nem hálálhatjuk, mint hogy ha fiát lelkészünknek választjuk, s ha pedig ezt a nt. egyházkerületi gyűlés megadni nem akarja, mi idegen istenekhez folyamodunk.”

Az esperes aztán megkérde a szónokot, hogy kik azok az idegen istenek? – mire a t. szónok azt felelé: „hát a nagyméltóságú magyar minisztérium.”

1866-ban a fagyáskor egyházmegyei gyűlés volt.

Az o ... i atyafiak minden áron be akartak menni az iskolába, hol a gyűlés tartatott. Egy tréfáiról ismert lelkész megszólítja őket:

- Hova, hova törekednek olyan nagyon?
- A gyűlésbe, szóltak az atyafiak.
- Sohse siessenek annyira keetek, fagyos rozsot csépelnek oda benn, az pedig – – semmit sem fizet!

Épen a pénzügyekről tanácskoztak.

B . . . helység elemi iskolájának egy számos vendégektől látogatott vizsgáján történt, hogy akkor, midőn a gyermekek a vallástamból vizsgáltattak, a falunak egy hóbortos és tudákos, világi hivatalt viselő lakosa ki akarván tüntetni mélységes tudományát, félbeszakítá a gyermek feleletét, e kérdéssel:

- Mondd meg te nekem kis fiam, hogy mit csinált az Úr Isten az előtt; mielőtt a világot teremtette volna?

Természetesen, a gyermek hallgatott. E kérdésre megboszankodván a falu jámbor lelkésze, ekkép szólt a felelni nem tudó fiúhoz:

- Édes fiam, ne zavartasd magad. Lehet, hogy ilyen kérdés még nem fordult elő, de máskor majd előfordulhat. Azért, ha jövőben ezen kérdésre kellene felelned, hát csak azt mond:

- A poklot olyan emberek számára, kik ily ostoba kérdéssel állnak elő.

Ezt a jó tréfát az i derék tiszteletes tette a finánczczal.

A finom szaglászú kitűnő példány, rejtegetett dohány fészket vert föl az öreg úrnál.

Épen ebéd végén finánczolatlan egrivel asztalán találta a szaglár az úrnak szolgáját és egész otthoniassággal előkeresve a corpus delictit, sebtén húsz pengő forintban mondja ki a strafgesetzt.

E hivatalos homlokránczolatlan kiszabott büntetés mellett is azonban lehetetlen volt észre nem venni az öreg úrnak, hogy a fináncz félszemmel igen barátságos pillantásokat lövel az

egri felé.

Sajátságos apropos támad egyszerre a tiszteletes urban. Színig tölt egy poharat és megkínálja a potentátot,

Pillanatnyi habozás után ez el is fogadja. Beszélgetnek. A kedélyes házi gazda még egyszer tölt. A es. kir. torok elnyeli azt is.

Ekkor komoly szigorú arczzal áll föl a tiszteletes és az evangélium helyett a Strafbgesetzbuchból illetén igéket hangoztat:

– íme te büntetni akarsz, pedig magad is bünt cselekvél. Barátságot mutatsz ott, hol csak büntetned lett volna szabad. Átlépted hivatalod körét, hűtelen lettél ahhoz. Azért mondom, vagy az a két pohár egri ér meg húsz új pengő forintot, vagy panaszt emelek, s akkor a te hivatalod nem ér húsz pulturát.

B-on iskolát vizsgált a körlelkész. Midőn vizsgálatát befejezendő volt, e kérdést intézte utolsóul a gyermekekhez:

– Mondjátok meg még fiaim azt, hogy ki tagadta meg Jézus Krisztust?

A fiúk a fölött kérdésre nagy bölcsen hallgattak.

A tanító eleget súgta ugyan nekik a megtagadó „Simon Péter” nevét, de jelenlétében a helybeli lelkész (Simon Péter) is, nem merték e nevet kimondani, s csak kétségesen pislogatának a szent atya felé.

Végre a sok biztatás, faggatás után neki bátorodtak és a fölött kérdésre egész jó hiszemben így feleltek:

– Igenis a tiszteletes uram!

Egy kisebb eklézsziában, hol a lelkész egyszermind a gyermekeket is tanította, nem a legjobb viszonyban volt Dörgő István főgondnok úrral. Egyszer a lelkész a gyermekeknek a tiz parancsolat azon részét magyarázta: az apáknak álnokságát megbüntettem a fiakban harmad és negyedízigen.

– Tudjátok-e fiaim, mi az a harmad és negyed íz? kérdi a lelkész a gyermektől.

Ezek persze nem tudták.

– Na fiaim, ez a: van egy apa Dörgő István; ez az első íz – s itt egy ujját föl tartotta; ennek van egy fia, Péter: ez a második íz, – itt a második ujját tartotta föl; ennek ismét van egy fia Mihály: ez a harmad íz, – s az ujjával ismét mutatta. Ennek lesz egy fia, az lesz a negyed íz; ezeket az isten mind megbüntet, fejezé be a lelkész a magyarázatot.

Hanem ez a kézzelfogható magyarázat a főgondnok fülébe jutott, s a szent atya kicseppent az eklézsziából és lett belőle eklézsia nélküli lelkész.

Ennek a szegény lelkésznek még a kollégiumban deák társai cinikus nevet adtak; de nem is csoda, mert lelkész korában is oly különös öltözetben járt, hogy a föld hátán mindennek lehetett gondolni, csak papnak nem.

Egy vászon abrakos tarizsnya örökösen a nyakán csüggött; ez tele volt kalapács, fúró, véső és ki tudná miféle szerszámokkal, melyek sebes járása közben kimondhatatlanul csörömpöltek. Szekerét maga igazgatta még vasárnap is, és nem egyszer történt meg rajta, hogy a papi ruha alatt ott volt a bőrkötő is a kathedrában, Mikor sertést ölt, kiczirkalmazta a szalonnát és elvagdalta annyi darabra, a hány nap van egy évben, tekintettel volt a szökő évre is. Míg meg nem nőült, maga sütötte kenyerét, főzött, mosott és mosogatott, cselédet nem tartott, csak egy gyerkőcöt, a kinek bére naponta valami két váltó krajczárra ment, ezt ő minden nap kiadta a fiúnak, ez persze mindig elköltötte azt és nem volt semmi láttatja. Egyszer a fiú apja bemegy a tiszteletes úrhoz, hogy nincs a fiúnak csizmája, venni kellene, mert mezítláb nem járhat.

– Hát vegyen kigyelmed – válaszol a lelkész.

– Igen, de a bérből szeretnék venni.

– Micsoda bérből? Hisz én mindennap kifizettem a fiút; mert én mindennap tisztában

akarok lenni számadásommal.

Az öreg tiszteletes, ki már a falu népének annyi halottját eltemeté, megkérdeztetek, hogy miért nem vesz házat, vagy hová teszi azt a sok pénzt a mit bevesz?

– Jaj édes híveim, a kéménybe is sok füst megy, még se telik meg.

A szegény u-i papnak két tehene örökre lemondván a kérődzésről, a károsult papné rettenetesen panaszkodott, mondván: hogy ily csapás még nem érte őket, de mégis – folytatá – vigasztalom magam, mert hál' Istennek egyik az uramé volt.

1849-ben a debreczeni erdő mulató helyén egy asztalnál két szabó keményen politizált; a mellette levő asztalnál ülő tiszteletes megunván, beleszólt. Addig vitakoztak míg a tiszteletes megkérdé:

- Micsoda foglalkozásuk van?
- Szabó, – lőn a felelet.
- Hát tanulják inkább mesterségöket, azt úgy sem értik.

Az első hosszú út, nagy kerülő volt, a mocsáron átkelve pedig összepocskolta volna ruháját. Szerencsére a túlparton egy erős, csontos vén cigány asszony veté a vályogot.

Oda kiálta magához és jó borralalót ígért a banyának, ha őt a hátán átviszi a mocsáron. Az alku megtörtént s a cigány asszony fölkapta a tiszteletes urat a hátára. Ez épen szívarozott és midőn a mocsár közepére értek a pap kissé előre hajolván, a szívartúz a nő tarkójához ért.

– Ne sarkantyuzszson a tisteletes uram – kiáltott föl a cigány asszony – mert úgy beledobom a pocsolyába, hogy vizsen keresztül jut a paradicsomba.

Az ötvenes években tett körútjában Félegyházára érkezett Albrecht főherczeg. Persze, hogy fényes fogadtatásról gondoskodott a Bezirkerthum, mely kiállította a város összes lakosságát.

Végét érvén a conventionalis fogadtatás, a főherczeg illőnek tartá a város előkelőivel pár szót váltani. Ennélfogva kiszemelt egy tiszteletest és természetesen németül társalgásba elegyedett vele.

– Wie viel Einwohner zählt ihre Stadt? kérdé a főherczeg.

A megszólított annyit értett e kérdésből, hogy németül hangzik, és eszébe jutván, hogy egy valaha Sárospatakon ő is bevágott Márton grammatikájából pár szót németül, feleletül elmondá iszonyú németséggel egy szuszra az első mondatot.

– Die Federn der Vögel sind öfters gelb, roth, oder grün.

Persze, hogy a főherczeg sem kísértette meg a Kunságban többször a német beszélgetést.

Átment a tiszteletes uram beszélgetés végett a rektor uramhoz; kint sétálgattak a kertben, csípős szél fujt s egy ott veteményező leánynak szólt az öreg úr.

– Menj csak fiam haza, hozd el a habitusomat. A leány szalad s lelkendve szól a tiszteletesnének:

– Tessék ide adni az ámbitust, hadd szaladok el vele a tiszteletes úrhoz.

Hogy a képviselő-választások előtt mi minden kortes fogást el nem követnek a pártok saját maguk növelésére, mutatja a következő tanulságos eset.

Átküldte a d-i pap szolgálóját a tanítóhoz, tiszteltetvén, hogy kiküldhet hát ingyen a legelőre egy darab marhát, – ha jobboldali lesz.

Az öreg tanítóban felforrta egy kicsit a méreg ez üzenetre és maga átsietett a lelkészhez, ki úgy látszik nem csak a lelki nyájnak volt menybevezető pásztora, hanem a választási dinumdánomokra vezető kortese is, s azt mondta neki komolyan a tanító:

– Már édes tiszteletes uram, köszönöm az ingyen legelőt, de csak nem cserélem be érte

elveimet, hanem megmaradok híven, és élek értük holtig.

– Hiszen, kedves tanító úr, – engesztelje a kedélyes lelkész; nem is önről, hanem a marhájáról volt szó, hogy kimehet legelni, ha jobboldalivá lesz!

E magyarázatban megnyugodott a nyakas öreg és így el lévén ütve az egész szépen, azt felelte rá, hogy majd meggondolja a dolgot,

Sz. megye egyik falujában isteni tisztelet alatt a lelkészhez egy kis cigány purdét vitetett megkereszteltetés végett. A szokott keresztelési beszéd után kérde a lelkész a kis dadét tartó keresztanyát:

– Mi lesz neve a kisdédnek?

– Hát bizs tisteletes uram azst üzsente az eregapja, hogy akár mi legyen, csak olyan legyen, mi sentírásban van.

Látja a tiszteletes, hogy ezzel nincs mit beszélni.

– Fiú a kisdéd? – kérde, mire a keresztanya azt felelé, hogy leány.

– Én tégedet keresztellek Sárának, stb.

A keresztelés elvégeztetett; egy óra múlva a lelkészhez nagy lelkendezve szaladt egy cigánycsoport élükön a purdét tartó keresztanya, jajgatva szüntelen:

– Jáj, juj! tisteletes uram, mi lesz a pardébúl? azs ereg apja vissaküdte, azst mondja neki nem kell, mikor már odahazsa van egy Sári; ennek a nénje (az ölében tartott kisdédre mutatva) és azs is a kutyánál is rosabb.

Képzeltetni a lelkész helyzetét; az hogy mit tett a cigánycsoporttal, nem maradt fent a történetnek.

Egy . . . i atyafi 1838-ban gyermekét vitte el a pápai kollégiumba, hogy ott egy jóra való papot faragjanak belőle. A főiskola udvarán bámézkodván, látta a leczkéről tóduló ifjúságot:

– Én istenem: Én istenem! sóhajtja magában, mily boldogok ezek a diákok, sohasem vénülnek meg, ez előtt tíz évvel a tiszteletesünk fiával jártunk itt, akkor is mind ilyen volt.

A zs . . . iek elégületlenek voltak papjukkal, mert mint állították oly egyszerű egyházi beszédeket tart, hogy a legegyügyűbb ember is megértheti, s folyamodtak az egyházmegyei gyűléshez, hogy adjanak nekik egy tudósabb papot.

Az egyházmegyei gyűlés eleget beszélt, hogy az a tudós ember, ki érthető nyelven beszél, de a küldöttség feje Barna János egy elhízott és jómódú földműves nyakasán új papot követelt, mert hiszen olyan prédikációt, mint a tiszteletesük ő is tudna mondani.

Az egyházmegyei gondnok szaván csípte a nyakas atyafit és becsukatta a helybeli lelkész tanuló szobájába, tudtára adván, hogy a jövő vasárnap az egyházmegyei gyűlés hallattára papolni kell, még pedig az önmaga által szabadon választandó alapigéről, s ha olyan beszédet tartand, mint a bepanaszolt lelkész, akkor kívánságuk teljesített fog. Szombat vala, Barna János járt-kelt a szobában, azt gondolva majd tán megszállja a szent lélek, mint az első apostolokat, és megterem benne valami jó prédikáció; de hiába, jött a vasárnap reggel, az elsőt is elharangozták, még is üres volt a fő, sőt a has is, mert egy falat vacsorát sem tudott enni a nagy gondolkozás miatt. Végre beharangoztak s a segédgondnok belépett hozzá, hogy a gyülekezet betakarodott már a templomba, s csak őt várják. Barna János mint a kiöntött ürge facsaró víz lett, és dobogó szívvel vallotta meg, hogy ő bizony meg sem tudna állnia a szószéken, nem hogy valami okos dolgot előadni és kérte a segédgondnok urat, mentené föl ezen halálos büntetés alól, s ő legnagyobb pártolója leend üldözött papjuknak.

A segédgondnok teljesítette kívánságát, s ez a leczke annyira észre térítette a fölfuvalkodott Barna Jánost, hogy ha később valaki valamit szolt papjuk ellen, ő volt az első, ki szót emelt.

– Hagyjon békét kigyelmetek, nem oly könnyű papnak lenni, mint gondolják, én csak egy

nap és egy éjjel voltam pap, de most is borzogat a hideg, ha rá gondolok.

Kovács János szabómester halottvirrasztókban és vasárnapi harangozás alatt elől szokott énekelni a faluban, és ezen csekély tudományában annyira felfuvalkodott, hogy a tiszteletes egyházi beszédét rendszeren rosta alá szokta venni a két isteni tisztelet utáni borozás közben; sőt nem egyszer megesett, hogy a tiszteleteshez is intézett némi faggatózó kérdéseket.

A többek között egyszer arról papolt a tiszteletes: „mikép tartott jól Üdvözítő urunk öt ezer embert öt árpa-kenyérrel és három halacskával.”

Kovács Jánosnak nem fért a fejébe mikép lehet az, hogy ő maga megeszik három halat, és mégis Jézus öt ezer embert jól tartott azzal.

Isteni tisztelet után bement a lelkészhez és fölszólította azt, magyarázná meg neki, mikép lehet az, mert ő föl nem foghatja és nem is hiheti, hogy öt árpakenyérrel és három halacskával öt ezer ember beérje.

A lelkész megboszankodva Kovács János szemtelenségén, hirtelen így felelt:

– Emlékezik kegyelmed Kovács János, hogy az is olvasható a bibliában – vala pedig ott nagy fű, melyre az öt ezer ember letelepedett,

– Emlékezem! felelé Kovács János.

– No lássa kegyelmed! Az ily ostoba emberek, mint kegyelmed füvet ettek, monda a lelkész higgadtan.

Kovács János nem rostált többé, de templomba se ment, míg az öreg tiszteletes élt.

Korán reggel benyit egy ember Gr ... i tiszteletes uramhoz.

A mint beszélgetnek együtt, a pap egyszer csak valami nagyon kedves illatot kezd érezni, – észrevehető vigyorgás ül ki arczára, – körülnéz, de a keresett tárgyat sehol sem találván, a csalódás egész keserűségével fordul ismét az emberhez:

– Kigyelmed tán pálinkát ivott már ma? –Igen is ittam, tiszteletes uram.

– No, be ne merjen jönni kigyelmed többet hozzám így fölpálinkázva, vagy hozzon nekem is, mert engem úgyse megreped a szívem.

Szörnyű tüsszel beszólt az x-i pap a szószékben, egyszer csak berepül egy dongó a torkába.

Próbálgatta eleinte kifelé fújni a pap a legyet, de biz az nem jött; ekkor aztán nyeldesni kezdte, s midőn néhány perez múlva sikerült neki elnyelni a száraz falatot, szörnyű savanyú képet vágva monda.

– Ejnye, fene egye meg! Amen.

Tiszteletes M. urat sehogy sem kedvelték hallgatói. Fiai sürgették, mondjon le állásáról, van már miből élnie, lássa, senki se szereti.

– Hát azt gondoljátok, – viszonzá az öreg – hogy én szeretem őket?

Kérdi a borvizes székely ember papjától:

– Ugyan nagy ember lehetett az a Széchenyi, akárhány várost bejártam, mindenütt azt temették nagy pompával.

– Épen, mivel minden városban eltemették, azért halhatatlan ő! – felelé rá a pap.

N. híres pap volt az egész környéken menydörgős vastag hangjával, s X. kis apró legátus vágyott hallhatni őt.

– Brrr! – így kezdi ünnepi beszédét a pap irtóztatós hangon, s a szószékre öklével nagyot üt és szól: – úgy-e keresztyén atyámfiak, megijedtetek? leolvasom a réműletet minden arczról, – folytatá, – megijedtetek – én pedig csak ember, hozzátok hasonló halandó ember vagyok, hátha ama hallatlan fővaló, ki mint szívek és vesék vizsgálója, tudja, érti sok titkos és nyilvános bűneiteket, megjelenve közöttetek, szólana hozzátok, ugyan mit tennétek akkor?

A kis tót legátusnak igen megtetszvé a beszéd, elkérte s leírta azt.

Be is tanulta a következő ünnepig, s a gyülekezetben, hova legatióra küldve volt, idétlen, gyermekes hangjával rákezd:

– Pirr! – Pirr! úgy-e megijedtetek?

Cs. tiszteletes tanárnak szokása volt jó kedvében megtréfálni tanítványait, hanem az illetők részéről aztán ritkán volt benne köszönet. – Egyik tanórán Sapp nevű tanítványát feleletre szólítja; az nem tud; – feleljen utána domine Mester! – az se tud semmit; – no domine Harangozó! – persze ez a dominus se lévén különb a többinél, méltó indignációval kiált föl a tiszteletes – tanár:

– Bizony amici az egész ekklézsiájok számár!

– Tiszteletes uram, tiszteletes uram! az isten szent szerelmére kérem! szólítá meg a paraszt a sz-i papot, kézen vezetve be hozzá három esztendő kis fiacskáját. Csak képzelje, kigyelmed, milyen csuda már ez, ez az ökölnyi gyerek itt la németül beszél, hogy az isten neki bűnül ne vegye!

– Ugyan már hogy beszélne még ez németül?

– Am próbálja meg tiszteletes uram, meglátja. A pap meg akarván győződni és egyszersmind az

apát is megnyugtatandó, pár pillanatra a konyhába lépett, egy vas nyársat hozván onnan be.

– Na kis fiam, szólt a tiszteletes a csodagyerekhez, hogy hívják ezt, a mi a kezemben van németül?

A gyermek minden tartózkodás nélkül bátran megfelelt:

– Vasz nájsz!

– Na lássa a tiszteletes úr, szólt közbe az ámuló apa, úgy-e német a kölyök?

G . . . n a múlt évtized elején megparancsoltatván a lelkésznek, hogy a templom tornyára tűzessé föl a kétszínű zászlót, e szokatlan látomány a harangozó kutyáját annyira ingerelte, hogy három napig folyton csaholva keringett a templom körül és végre is csak fölestütve, hunyászkodott módon futott el mellette.

E jelenet a ház eresze alatt zselyeszékében üldögélő tisztos ősz lelkészt édes kacajra fakasztá, s inté harangozóját, hogy ebét zárná el.

– Jaj tiszteletes uram! felelé az, ha már a kutya is megugatja, lehetetlen, hogy áldást áraszson községünkre.

Egy jelenleg köztisztületben álló királyi táblai ülnök fiatal korában mikor utazni volt külföldön egy kissé túlságosan gyakorolta a hírhedett magyar bőkezűséget. Midőn már a pénzkérésnek szokott módjait kimerítette, a következő indokolással folyamodott atyjához, ki igen jó módú református lelkész volt:

„Édes jó apám! Egy ideig mondhatom magam is aggódtam kissé felesleges költségeim miatt, de végre mint jó kálvinista megnyugovám, hogy így van prae-destinálva. Óhajtanám, hogy édes apám is így vegye a dolgot.

„Meghiszem fiam – felelé apja, a küldött pénz mellett, hogy bő költésed praedestinálva van; de vigyázz, nehogy az is praedestinálva legyen, hogy mikor haza jössz, jól elpáholjalak.

Az öreg B. lelkésznek nagyságos Gy. úr megígérte, hogy majd egy kis erdőhegyi jó fát küld cselédjétől papbérbe.

Ígéretét meg is tartá, azzal a kis különbséggel, hogy jó ólfa helyett, csak olyan galy hegyet küldött.

Az öreg pap tisztelete mellett azt izené vissza a bérestől, hogy mondja meg a nagyságos úrnak, hogy nagyon is erdőhegyit küldött.

Tiszteletes Fy. uramnak egy ízben olyan kocsisa volt, ki a nagy francia háborúban huzamos ideig katonáskodott.

Egyszer utazás közben elkezd beszélni a kocsis, hogy harminczad magával, hogyan támadtak meg és vertek szét háromszáz francziát.

A tiszteletes úr kételkedve csóválta fejét a vitézségen, mely a kocsisból épen nem látszott ki, s máj-épen készülöben volt mondani:

– Ne füllents Jancsi! mit a kocsis észrevévén, hirtelen tovább folytatja szavait.

– De iszen akkor is mondta azt nekünk vitéz káplárunk, hogy ne igen beszéljük ezt minden bolond ember előtt, mert még majd el sem találná hinni.

Új papot kaptak a k–iak. A derék tiszteletes egészen elhelyezkedett már ekléziájában, – fölszá-mitgatta jövedelmét, összejárta földeit, és örült neki, amint a kurátor bizonyítgatta, hogy milyen nagy darab földek, azok.

– Hanem nini kurátor uram! az én conventióm-ban egy hold kaszáló is van, jó lenne egy füst alatt azt is megnézni.

– Ráérünk még kaszálásig tiszteletes uram, – felelt nagy kegyesen a kurátor. – Aztán abba maradt.

Eltelik harmadnap, negyednap; a papot bántotta a kaszáló, hivatja a kurátort. – Nézzük meg a rétet, kurátor uram.

A kurátor hazudott valamit, hogy most ez a dolga, az a dolga; a rétnézés megint elmaradt.

Néhány nap múlva megint hivatják a kurátort rétet nézni. El is ment, de nem a tiszteleteshez, hanem a bíróhoz, annak elpanaszolta, hogy őtet a tiszteletes mindég kaszálót nézni zaklatja, tehát ő már most leteszi hivatalát, – csináljanak amit akarnak, – ő inkább meghal, semmint kaszálót nézni menjen!

A bíró kurátor után látott, de amint elterjedt a hír, hogy a leendő kurátor első kötelessége lesz a pap kaszálóját megmutatni, mindenki megirtózott a méltóságtól.

Végre a bíró fanyalodott neki. – Fogott egy dióverőt, ment a paphoz, ott azt füllentette, hogy a kurátor megbetegedett, – hanem majd ő megmutatja a rétet, – hanem nagy vizet kell ám járni odáig, azért jó lesz csolnakba ülni.

A pap örült a csolnakázásnak, meg a rétnak.

Mennek mendegélnek, egyszer előveszi a bíró a dióverőt, s helyenként leeresztgeti a víz fenekére.

– Nini, mit sondíroz bíró uram? hiszen a tengeren szokás a szárazt így kémlelni. – Éri e már a feneket?

– Még éri tiszteletes uram, hanem mindjárt ott leszünk.

Megint haladtak egy puska lövésnyire; ott ismét leütötte a bíró a póznát, most már nem érte a feneket.

– Na tiszteletes uram, helyen vagyunk, itt a kigyelmed kaszálója!

R. B. a mostani nagy hírű debreczeni pap már fiatal korában kitűnt szónoki jelessége által. Mint káplán szónokolt egyszer a h. b–i templomban, szokás szerint az egész gyülekezetet elragadá szép beszéde által, melyben a halandó szellemi fenségét s terveinek merészségét fejtegeté.

Isteni tisztelet után a templomból kijövő nép dicséretet halmozott az új tiszteletesre, kinek még akkor tájban kevésbé értett kifejezéseit s új szavait föltűnően szépeknek találta. Végre beleszól egy idős atyafi is a nagy dicséretbe:

– Már az igaz, hogy helyre egy ember az új káplán, mert igazán a szívünkre beszélt, ámbár megvallom, hogy néhol nem is értettem voltaképen, hogy kiről beszél. Szellemi... no azt ismerem, hisz az a nánási patikárius, de Terveinek még eddig hírét se hallottam!

A nagytiszteletű úr, új imakönyvre tett szert.

Meg nem állhatta, hogy annak ájtatosságot idéző szavait a templomban minél előbb ne hangoztassa.

Kikeres egy alkalmi imát a könyvben, s helyét megjegyezve, e szavakkal küldi azt újdunckerült szolgálójától: „Menj az iskolába, s add át ott a hetesnek, mondd, hogy kéretem, a kijelölt helyen lévő imát legyen szíves délután a templomban a hívek előtt fölolvasni.

A szolgáló nagy hűséggel rohan az iskolába s átadja a könyvet az udvaron favágással foglalatostkodó hetesnek, a nagytiszteletű úr fönnemlített szavai kíséretében.

Nagyot bámult a hetes; de mint olvasni tudó komolyan veszi a dolgot, s elhagyva a favágást, haza siet, előkészítendő magát délutánra.

Délután az istenházába korábban gyűlő hívek egy ismeretlent láttak a papi székre nagy rátartással behelyezkedni. Ki merte volna a csinos fekete ruhába öltözött hetest annak ismerni föl?

Jött aztán a valódi hetes pap, a káplán; az első bámulat után fölismerte szomszédja kilétét, kinek eszejárásáról bizonyosan különös fogalmai keletkezettek agyában.

Sok suttogás után – miközben a káplán úrnak kezei sokszor oly állást vevének, mint midőn valakinek kézzel ütőleg akarjuk tudtára adni elégedetlenségünket bizonyos ügy fölött, – sikerült az iskola – küldetésében elbizakodott hetesét szándékáról lebeszélni, vagyis inkább lefenyegetni.

Isteni tisztelet végeztével, mind két hetes ment a nagytiszteletű úrhoz, hol kölesönös felvilágosítások után nyomára jövének a humoristikus esemény eredetének.

Káromkodik a kondás reggeli disznókihajtáskor s ugyancsak szidja a csürheléket, hogy szavát nem fogadják.

Hallván ezt udvaráról a jámbor tiszteletes, megszólítja a kondást:

- Ugyan hallja kend, miért szidja úgy ezeket a szegény állatokat?
- Ugrálna csak tiszteletes uram előtt is úgy a betű, mint ez a sok csürhelék, fogadom meg nem állná szó nélkül – felelt komolyan a kanász.

Nyulat fogott a cigány és vitte a paphoz. De a pap nem adott neki érte semmit, hanem ily ajánlatot tett:

- Tudod more, a nyulat megsüttetem, s a ki közülünk szebbet álmodik az éjjel, az eszi meg majd a pecsenyét.

A cigány állott az alkunak. De jól szemügyre vette a pap ablakába tett nyulat és szépecskén ellopta.

Másnap reggel beállít a paphoz, s a megegyezés szerint kezdi álmát elbeszélni a tiszteletes:

- Azt álmodtam more, hogy egy nagy létra nyúlt le az égből a földre, s én annak tetejében ültem az angyalok seregében . . .

– Igazs, úgy van tisteletes uram, vág közbe a furfangos cigány; én is láttam, hogy milyen magosra ment, s azt gondoltam, hogy már vissza se tér többet, – hát megettem a nyulat.

Él a Szilágyságban egy különben igen becsületes és jámbor, de szerfölött tréfás református pap, – ki egy ízben egy katonakötelezett ifjút, ki nem az ő falujából való volt – minden keresztlevél nélkül – miután az illetékes lelkész nem akarta – egy nővel összeeskettett. Miért is ez az esperesnek följelentetett, ki a részletes zsinat elé idézte őt, s ott tőle sok pap jelenlétében egész hivatalos tekintéllyel kérdezi:

- Hogy merte tiszteletes úr a más búzájába vájni a sarlóját?
- Mert részibe adta, – volt rá a tréfás felelet, mely igen sokat enyhített a körülményen.

A. község reformata volt, természetes tehát, hogy a falu végén megtelepedett cigány is azt a hitet vallotta. Újbori gyónáskor odajárult ő is az úr asztalához a többivel, s midőn rákerült az áldozás sora, az eléje nyújtott kelyhet nagy gyorsan, – s miután a pap ilyesmire elkészülve

nem volt, – akadálytalanul fenéig kiürítette.

– Mit tettél? – kérdé fölindulva a lelkész.

– Hát talán nem érdimli meg az én szerelmemes Jézus Kristusom, hogy akár három ilyennel is kiigyam érte? – kérdezi feleletül a more.

Egy pap hallván valamely hívét nagyon káromkodni; üdvös példa fölhozása által véle őt ettől elszoktatni, s szépen elmondá szent Vendel – mint szintén pásztornak életét, hozzávetvén-, hogy soha nem káromkodott. Jól lehet szintén barmokat őrzött, mint te.

– Igen ám, – válaszolt a megintett, – nem csoda, hogy nem káromkodott; mert hát akkor nem volt ám minden barázdának más ura, mint most; szabad volt az egész határ.

Egykor egy Bakos nevezetű pap hatalmasan pórort az ő híveinek. Midőn legnagyobb tüzzel vitatná az ő thémáját, belekiált szónoklatába egyik merészebb hallgatója:

„Nem úgy van az Bakos uram!”

Erre a szónok imígy válaszol:

„Bak is vagyok, kos is vagyok, – hóhér nektek nem pap, akasztófa, nem templom, azt a Krisztus tagadó lelketeket! Amen!

Nem rég történt, hogy az esperes körutat tevén, vizitálta a kálomista ecclesiákat, hogy az egyházak állapota felől a püspök úrnak referáljon.

Egy ily alkalommal egy igen kis egyházban, hol sem az ecclesia a lelkészszel, és viszont ez azokkal megelekedve nem voltak, kérde az esperes a jelenlévő főgondnoktól, az előbbi másféle kérdések után:

– Hogy vannak atyámfiak megelekedve a jelenlegi lelkészükkel?

– Ha ló nincs, a szamár is jó, – válaszolt a főgondnok.

Ezt az esperes félig hallatlanná tette, rögtön a lelkésztől azt kérde:

– Hát tiszteletes úr az ecclesiával?

– Cserép tálhoz fakanál, – volt a válasz, – a mi bizony mind két részről elég vastagon ment.

Nagy volt a disputa a szuperintendentziális gyűlésen; egy nagyhatu assessor erősen összetűzött papjával, s haragjában ilyet mondott neki:

220

– Én már sok papot kitűrtam a helyéből; még önt is ki fogom tűrni.

Mire egy jelen volt versifikátor következő disíi-chonnal tiszteie meg az érdemes fenekedőt:

„Állal az, a mely tūr: neve disznó; tudja-e tens úr.”

Bevallván rangját, klasszikálta magát.”

Nagy tiszteletű Márton István, korának nagy embere, a pápai collegiumnak megfundálója egy alkalommal a ratio és revelatio közti különbséget magyarázta. Szokása volt az ilyen száraz dolgokat százféle adomákkal megezukrozva adni be tanítványainak.

– Lássák dominók; a ratio és revelatio ilyen viszonyban állnak egymással; megházasodik az ifjú pap s alig hogy haza viszi a kis menyecskét, harmad vagy negyed nap múlva – babkár (ládás olasz) ment a házhoz, sok mindenféle csecsebecséket kirakott az asztalra, a kis tiszteletes asszonynak csak úgy remegett a szivecskéje értök.

– Vegyük ezt meg, vagy ezt, – nohát ezt, – de annak vége se lett volna, habár olyan tömött erszénye lett volna is a tiszteletes úrnak, mint a milyen lapos volt.

– Lásd kedvesem – nem lehet – nem vehetünk mi még ilyet, – előbb szita kell, – rosta kell – kis tál, nagy tál – sodró deszka – és a többi, – majd ha ezeket beszereztük, veszek neked aféle haszontalanságokat is.

Nehéz szívvel emlékezett vissza a kis menyecske a meg nem vásárolt holmikra, – elállt a

szava és egy kicsit durczáskodott is.

Nem sokára zsidó jött; ott lebegette, terjengette a kamuka keszkenőt, a reklinek, – rokkolyának valókat; s most jött csak el a szegény papnak nehéz órája, sehogy sem akart tágitani a kis feleség, – hiába okoskodott, hogy erre sok pénz kell, – nem is papnénak való az ilyen cifra – de meg nincs is pénz, kisírt szemekkel rejtőzött el neje, mint egy kis mahumed a háznak valamelyik rejtekébe, – férje járt utána, tyukászott neki, de csak vigasztalhatlan maradt, míg az idő ki nem gőzölegtetette fejéből az áhított csecsebecséket.

Azonban megint zsidó jött, – csókkal, – öleléssel – mézes mázos beszédekkel próbálta megnyitvatni a nő férje erszényét, s a férj felhőkbe ránczolt homlokkal – sötét tekintettel rá üt öklével az asztalra – nem lesz rokkolya – mondván – és a nő ezen revelatio után teljesen megadta magát, s férje nyakán soha sem alkalmatlankodott többé az effélék miatt,

Az öreg Zsoldos egykori ref. pap Ácson, egy ünnepi alkalommal hívei előtt predikációt tartott az igazmondásról, és mindenféle okokkal iparkodott őket meggyőzni arról, hogy milyen drága szép dolog az igazmondás.

Többek közt hivatkozott a régi görögökre, elbeszélé, hogy Athenben az areopag egy alkalommal valamely ügyben igazságszolgáltatás végett összeülvén, több tanú kihallgatásának szükségét látta, ezeket sorban mégis esküdtették az akkori pogány szokás szerint, hanem egy tanúnak (minthogy azt az egész város igazságszerető férfiúnak ismerte) az eskü letételét az areopag elengedte, s megelégedett egyszerű vallomásával. – Hanem mikor az öreg pap megakarta az igazmondó philosophust nevezni, mutató ujjával megbökve homlokát azt monda: „esnye bizony atyámfiak nem jut most eszembe ezen bölcs férfiúnak, a neve, de majd később megmondom, hogy hittak.” – Azzal tovább folytatta egyházi beszédjét a köztiszteletű lelkész, be is végezte azt, de csak nem jött rá az igazmondó bölcs nevére, végre az áldást reá adta az öreg híveire, hogy béke és kegyelem legyen velők most és minden időben, – a szöszékből kilépett, s amint a harmadik lépcsőre ért, ott megállt, és híveihez fordulva megszólalt: „atyámfiak, eszembe jutott az athéni igazságszerető bölcs férfiú neve, Anaxagorasnak hittak.”

Krisztus kínszenvedéseiről így prédikált egyszer nagypénteken a kálvinista pap:

– „Krisztus pedig mindezen rágalmakra semmit sem felelt, mondván: – – –”

Szölejébe ment az öreg Sz. tiszteletes. Egy szűk utón találkozott Sós János urammal, ki tréfáiról volt nevezetes D. helységében; szamara most egy taligát húzott maga után mindenfélével.

Mikor találkoznak, kérdi az öreg pap.

– No Sós János uram, melyikünk tér ki?

– A melyikünk okosabb tiszteletes uram! – felel Sós János egyszersmind szamarát félre húzta az öreg úr elől.

Ejnye, canis tota mater! No ez ugyan kitett rajtam, – s haraggal ment az öreg úr a szőlőbe.

Megunta a tiszteletes, hogy minden pontossága mellett, a gonosz nyelvek szüntelen becsületén rágódtak, hosszú tűnődés után arra vetette magát, hogy komondorjának farkát elvágatta.

Kérdezték aztán az embereket, hogy mit beszélnek a faluban, azt kapta feleletül, hogy kutyájának farkáról beszélnek, mire megjegyzé a tiszteletes:

– Kutyafark inkább a szájukba, mint az én becsüлетem.

Új templomot akart építeni a Z. i. gyülekezet. A lelkész ez okból hatalmas alkalmi beszédet tartott, s látván beszéde hatását, azzal végzé tanítását, hogy most mindjárt írassa föl kiki, mit szánt az építendő templomra? Sorra is kérdé minden hívét. Egy tekintélyes egyháztagtól szintén kérdi:

- Hát kigyelmed jó uram, mit szánt?
- Én tiszteletes uram, – mond ez, – mind a két telek földemet.

A pap igen megdicsérére ez áldozatkészséget. Mikor azonban fizetésre került a sor, az atyafi krajczárt is vonakodott adni, s a pap ezen szavára: hiszen kigyelmed a két telek földjét ajánlotta föl, – azt válaszol á:

– Hja, tiszteletes uram! kigyelmed úgy kérdé, hogy: mit szánt? s én erre feleltem azt, hogy két telek földemet; mert csakugyan magam szántogatom azokat!

Alaki tiszteletesnek szörnyen rosszul ment a dolga. Az élet csupa koplalás volt. Túrte a meddig túrhette, hanem egy nap megunta a mulatságot, s föltette magában, hogy oda hagyja az eklézsiát.

Előbb azonban a következő verset mázolta a templom falára:

„Itt hagylak te Lak, hol se rektor, se a pap jól nem lak!”

Az újonnan választott pap így szólította meg híveit a szent beszédben:

– Édes juhaim!

Mire a hallgatók egyike a többi nevében föl pattan:

– Már kérjük szeretettel tiszteletes uram, bennünket ugyan ne hasonlítgasson holmi kerge birkához, hanem inkább egy pár olyan szép ökorhez, mint a szomszédé, a kikért most is kínálva kínáltak hatszáz forintot!

A jövő papoláson aztán közmegelekedésre úgy címezte a pap községét, hogy: „Édes ökreim!”

Kálvinista papok tudvalevőleg káplánt csak akkor tartanak, ha megöregszenek. Nagytiszteletű P . . . uram is fogadott már káplánt.

Történt aztán, hogy egyszer csak a szomszéd helységbeli collegáját M . . . tiszteletes urat keresztelőre hívja magához; a mit is ez utóbb említett tiszteletes úrnak tisztos élete párja örvendetes meglepetéssel vévén hírül, jónak látja férjének ekképen jelenteni be:

- No lám, milyen isten áldása már ez! Pedig ők már káplánt is tartanak!
- Nem pedig, hanem m e r t, igazítá ki az öreg tiszteletes.

Az öreg gróf Teleki B., sehogy sem szenvedhette a helységbeli pap beszédmódorát, mely kiapadhatatlan volt vizenyősségben, mint akár a Kraszna folyó ágya. Azonban életében mégis sokszor ki volt téve a nemes gróf az ő lelki atyja végnélküli szódaráinak, s hogy legalább halálában nyugalma ne zavarja ez a szélkelep, következő passust csúsztatott be végrendeletébe:

„Hagylak a nagybányai papnak egy könyörgésért ötven aranyat; a hosszú falusi papnak pedig, amiért temetésemnél hallgat, öt forintot hagyományozok.” – Persze, hogy nem volt kedve a lelkésznek beszélni, mert akkor az öt forint benn maradott volna.

Iszonyú öreg lova volt a tiszteletesnek. Tizenhét esztendő óta évenként négyszer mindig beküldötte a vásárra, hol a kupeczek megnézték fogát, de épen azért vagy legalább ezért is, nem vették meg.

Az öreg ló annyira megszokta a dolgot, hogy végre nem is várta, hogy föl pöczköljék a száját, hanem a mint valami ember közelgett feléje, azonnal vicsorítani kezdte fogait.

Egy alkalommal együtt sétált Tompa K. L. rozsnyói tanárral a schwarzenbergi fenyvesben. Útjuk a „Hamupipó” forrás mellett vezetett el, melynek kútfejét egy 2-3 láb magas fehér homokkő képezi. Amint e köre rátekint Tompa, szemébe ötlött, hogy arra egyenlő hosszúságú sorok vannak írva czeruzával. Figyelmezteti rá társát, s kéri menjenek föl elolvasni, mert az hihetőleg vers; a vers pedig, bár hova legyen írva, érdekli. K. vállalkozott, de elégségesnek

látta, ha maga föl megy s hangosan fölolvassa az iratot. Tompa lenn maradt. Türelmetlenül várta, míg a tanár följutott, s midőn megtudta, hogy az irat csakugyan különböző kezektől Íratott két, négy soros versstrófa, hangosan kiáltott föl: „olvassa hát!”

K. aztán fönnhangon olvasta, mint itt következik:

Utas! ha tekintesz e forrásra,
Gondolj életednek óráira
Úgy folynak el azok mint a víz
Sirasd ifjúságod, oh te szív!
(egy gömörmegeyi suplikans.)

Alatta volt ez a nemes kritika:

Nagy költő s remegész.
Kár hogy hazád Gömörmege
Vigye költeményedet a vész
Bárhova, csak Gömörbe ne.

A fölolvadás végeztével kérdi Tompa: – Van-e a tanár úrnál irón?” – S midőn ez igennel felelt, fölkeri, hogy írja alá, a mit diktáland. Tompa aztán ezt mondta czeruza alá:

„Oh ne bántsd őt jeles ortografus,
A ki ekként firkálsz: remegész!
Magad ellen vétesz könnyelműen.
Hisz ti ketten vagytok egy egész!”

Magyarázta és mutogatta az o....i pap híveinek az új mértékeket. Midőn a liter századát mutatta föl tréfásan tette hozzá: „ez lesz jövőre a portió”. Nagy szöget ütött ez állítás a kondás fejébe: tekintgetett jobbra, balra, mit mondanak rá az atyafiak, s mikor látta, hogy senki sem tiltakozik a megkisebbitett portios ellen, föl áll s mondja:

– Már édes tiszteletes urain, nekem semmi szavazatom nincs se a péterrőfje, se a granerok ellen – de már avval a kis edénnyel nem tudok békességre lépni, – igya meg, a ki csinálta!

Minden harang zúgott bűgött egy halottért Miskolcz városában. Kérdi egy kíváncsi idegen az odavaló tiszteletestől:

– Ugyan kérem, kinek harangoznak?

– Nekünk, uram, nekünk; mert annak hiába harangoznának, a ki meghalt, az már úgy sem hallja!

M . . . jeles pap így kezdé órátióját egy hajadon fölött:

„Itt nyugszik a nemes honleány! a tiszta szűz! a Gr a ch us ok anyja: – s kész volt a temetési hangulat.

Máskor egy napon gazdag ember fölött:

„Hogy nem sajnáltad itt hagyni mezei gazdaságodat!”

– Sajnálta biz az, de nem kérdezték? – szólt egy jelenlevő.

Híres volt messze földön nagy erejéről tiszteletes I). ez–i pap; D. herczeg egy pusztai csősze hallván hírét a pap nagy erejének, föltette magában, hogy elmegy, s megpróbálkozik vele. Befogott két pompás csikót, föltett a kocsira két kilás-zsák búzát s útnak indult,

Épen alkonyat tájon érkezett a ez . . i paplak elé. midőn a tiszteletes úr szokott sétájára indult, rendes útitársával: a kampós vaspálczával. A csősz elköszönti az esteli órákat, s elmondja, hogy régen hallotta már hírét a tiszteletes úrnak, ő is bír valamit, hát csak szerette volna már meglátni a tiszteletes urat: egy kis ajándékot is hozott, – S ezzel megfogta két kezével a két kilás-zsák száját a bekötésen s lehúzván a kocsiról, fölemelte kinyújtott karral, s oda támasztá a tiszteletes úr hasához, – tessék!

A pap szépen megköszönte s így szólt:

– No hát édes fiam látni óhajtottál, jól van! (s ezt elkérdé négyszer-ötször, és minden „jól van”-nál egyet-egyed nyomott a vaspálczán, úgy hogy az majd nem félig bele ment a kemény

földbe.) Hát most én is neked adom ezt a harmincz éves pálczámot húzd ki.

A csősz neki fohászkodik, – nem megy, másodszer is neki fohászkodik, – nem megy, harmadszor keményen neki nyikorgatván fogát, akkorát erőlködött, hogy elszakadt a g húrja, elimádkozva magát fölugrott a kocsira, s úgy el – kihajtatott a faluból, mintha soha ott se lett volna.

Ugyan ennek a D. uramnak volt egy átkozott, nyakas kurátora, kinek a kötelességteljesítésnél kisebb gondja is nagyobb volt, s midőn már a pap egy hét óta mondogatta, hogy rendeljen a malomba kocsit, mert elfogy a kenyér, s a kurátor még se jött a kocsival, mert nincs benne a commencióban, – vasárnap első harangszókor fölrakott a pap uram nyolcz zsák búzát a kocsira, s végig az utcán félszárig érő homokban húzta az egresi malom felé! No hiszen lett hajzéczu! nem csak hogy négy kocsi is jött a búzát elvinni, hanem másnap tüstént mentek a cz . . . iek az espereshez s bele tetették a commencióba, hogy a papnak kocsi is jár a malomba!

A tiszteletes úr a komposzeszszornál volt név-estélyen, bevette magát egy oldalszobába dohányozni, de a burnútnak is kedvelője lévén, az ágyon papiroson kiterítve lévő fekete tubák formából csipentett és szippantott.

Midőn negyedszer cselekszi, a belépő házi úr kérdi:

- Mit csinál a tiszteletes úr!
- Beste lélek! már háromszor szippantottam ebből a tubákból, még sem titulálja az olfactusomat.
- Nem tubák az, hanem csokoládé – magyarázá a házi gazda.

A kivallatás új módja.

B. . . . élete párjával hazuról távozva, két szolgáló leányára bízta a konyhakertet, s az abban zöldelő pompás fejes salátát; de mikor hazajött azt kellett tapasztalnia, hogy a kecskék kertészkedtek a salátás ágyakon.

Már régi gyakorlatból tudta, hogy mindkét bűnös kereken eltagadja a vétkes mulasztást és hogy e szerint egyenes utón a valódi tettesek nyomára nem jöhet, egy cselkérdéshez folyamodott tehát:

- Hallod-e Zsuzsi, már megint megdézsmáltad a kamrában a cseresnyés kosarat ... elárultak a magvak, a miket a kertben elhullattál.
 - Nem én, tiszteletes uram; isten engem úgy segéljen, feléje se mentem a kertnek.
 - Hát akkor Panni te voltál a pákosztos, valld meg az igazat.
 - Én nem, én nem; tájékát sem láttam a kertnek tiszteletes uram.
- Így tudta meg az öreg úr, hogy egyik sem vigyázott a kertre.

Szücsmestert búcsúztatott a székelv pap, s nagyon földicsérte:

„Mindenkinek eleget tett: csak én nekem veszett nála egy bőröm.”

T. i. a szücsnek saját bőre, a mitől nem fizetett többé papbért.

Y é k á s volt a vezeték neve X falu lelkészének, kit hallgatói sehogysem szívelhettek; ellenben Y . . . falu Köblös nevű lelkészét, ki az egész vidéken nagy hírben állott, főkép halotti beszédeiért – igen szerették, mit azáltal is kimutattak, hogyha vagy egy derék ember meghalt X-ben, hozták át szónokolni.

Egy ily alkalommal, midőn elvégzé a sír felett beszédét, így kiálta föl egyik hallgató:

- Hej atyafiak, akármerre is, a köből még is több mint a véka.

A nagy békekötés után (Szathmáron) kemény rendelet érkezett, hogy a kálvinista papoknak nem szabad a kathedrából a papista vallásról ócsárló beszédeket tartani.

Azért bizony csak úgy prédikáltak azok, a hogy az előtt s nem igen válogatták a szelidebb kifejezéseket; de soha sem akadt, a ki ellenük tanúskodjék.

Hallgatóik mind híveik voltak, s azok el nem árulták volna senkinek, a mit a templomban hallottak.

Egyszer Nagy-Bányán Huszti uram, a sekrestyés, föltette magában, hogy kikap rajtuk, s fölöltözött vén koldusasszonynak, bebugyelált fejjel, csak a szeme látszott ki a kendőből, s így lopózott be a kálvinista templomba, s ott meghúzta magát egy sarokban: – senki sem gyanakodott reá.

Hanem a pap az ember, a kinek száz szeme van: ő mindenkinek a veséibe lát. Amint fölment a kathedrára s elmondá a textust, odamutatott ujjával az álcázott sekrestyésre, s monda:

„Addig pedig nem kezdek hozzá a beszédhez, a míg Huszti uram el nem hagyja az egyházat.”

Nosza neki esének az álvénasszonynak a hű nyáj menyecskéi, s mint a krónika mondja: „zsoltáraikkal úgy elpáholák ő kegyelmét, hogy lepedőben kellett haza vinni.”

Hatalmas zsoltárok lehettek azok!

– Hogy élnek odahaza collega? – kérdi az m.-i ref. papot az egyik lelkésztársa az 1873. aszály idején.

– Mint az angyalok az égben! – volt a felelet, – se nem eszünk, se nem iszunk.

Ugyanezen időben, midőn az inség általános volt az egész országban s Borsod megye némely községében is többen zab kenyeret voltak kénytelenek enni.

Az ugyan ily állapotban sínlódó l. . . i tanító amint isteni tiszteletről jön kifelé, s a lábfejére tapadt sarat lerúgni akarja, vigyázatlanságból mellette menő papját rúgja meg.

– Ejnye heh jó kedve van tanító úr, hogy úgy ugrál s rugdalózik mint a ló? – monda emez.

– Ne csodálkozzék rajta tiszteletes úr, hiszen a b r a k k a l élek.

J. az u . . . i pap ismeretes volt egészséges megjegyzéseiről, kedves humoráról.

Többek közt az adóhivatal által egyszer II. osztályú jövedelem bevallási ív helyett III. osztályúval tiszteltetett meg, mely köztudomás szerint üzletembereknek van szánva, s még hogy lehető kétség se férjen hozzá az első rovat ki is volt töltve.

J. . . . V . . . ref. lelkész.

Üzlete: „Stóla”: mit J . . . így egészítve ki, küldött be a jövedelem kirovó bizottsághoz.

III. osztályú jövedelem adó bevallási ív.

A jövedelem bevalló neve és polgári állása J . . . K . . . ev. ref. lelkész.

Üzlete: „Stóla, t. i. keresztelés, esketés és temetési díj.

Üzleti tőke az ész, tizenhatévi köztanítás és sok évi gyakorlat által alkalmazva.

Üzleti segédzemélyzet: bábák, házasságszerzők és doktorok.

Egész évben foly-e az üzlet? vagy csak az év bizonyos hónapjaiban? A segédzemélyzet közreműködése szerint.

Bevétel: Egy kupa bor.

Kiadás: Nincs.

Eskü helyett állampolgári becsületemre fogadom, hogy a fenírt adatokat igaz lelkiismerettel vallottam be.

J . . . V . . . ref. pap.

Sohasem kapott több jövedelem bevallási ívet.

A tiszteletes jól befrüstökölt a kántorral, minekelőtte a templomba ment. De mivel a lelkipásztor rendén kívül vévé be a gyomorerősítőt, elaludt a templomban. A kántor ezt látta és a zsoltárt kétszer is végig énekelte, de midőn látta, hogy a tiszteletes csak nem akar fölébredni, odament hozzá és fülébe súgta:

– Vége van már!

– Töltsd meg újra, monda a tiszteletes álmosan.

Egy fölfuvalkodott öreg úri ember erősen kérkedett familiájával, érdemeivel és régi nemességével.

A tiszteletes úr mosolyogva hallgatta ezt a dicsekedést, melyet észrevevén a döllyfős ember, azt kérdi tőle:

– Hát nem hiszi a tiszteletes, hogy az én familiám régi volna?

– Hogy ne hinném? felelé a tiszteletes. Hogy réginek kell lenni, minden ember látja, mert hiszen mindennap dülőfélben áll.

Két jezsuita tréfát űzött volt egy kálomista lelkészszel, a ki ugyan nem tudós, de tökkel ütött fejű sem volt. A többek között azt is kérdezték tőle, tudja-e hogy Luther a pokolban van?

– Igenis tudom, hogy ott volt, de most nincs ott.

– Hogy-hogy? kérdek a jezsuiták.

– Mindjárt elmondom, – válaszolá a lelkész. Mikor Belzebub, az ördögök generálisa, egyszer vizitációt tartott a pokolban, egy rendkívül vastag kövér embert talált ott. Megkérdezte, hogy ki a? Azt felelték néki, hogy az ama híres Luther Márton. Oh! kiálta ekkor boszúsan Belzebub, mit keres itt ez a nagyhasú ember? Ki kell mindjárt tenni, igen sok helyet foglal el, legalább is két jezsuita elfér a helyén.

A tiszteletes elutazott hajón. Barátai közül többen megkérték, hogy ezt is, azt is vásárolja meg számukra a fővárosban. A vásárlandó tárgyakat lajstromokban általadták, de egyen kívül senkisésem adott pénzt azokra.

Ennek be is vásárolt mindent, a mit csak kívánt, amazoknak pedig semmit sem. Mikor a pap megérkezett, odament neki, hogy a neki hozott portékát elvigye de a tiszteletes azt monda igen okosan és méltán:

– Mikor a hajó épen indulófélben volt, elejbém raktam a lajstromokat, hogy jó rendbe szedjem, azonban egy nagy szélvész kerekedett hirtelen s mind a Dunába fűtta, s így nem tudhattam, mit rendeltek meg.

– Hát Péter bácsinak miért hozott meg mindent? kérdezték tőle.

– Azért, mert ő a lajstromba csoinbolyított volt egy csomó aranyat, mely miatt a szél el nem vihette mint a többit, s ez szerint megnézhettem, a miket Péter bácsi kívánt.

A magyar kanahánokban szokásban volt régente, hogy mikor a katolikus püspök visitációkra járt, minden faluban a hol elment, harangoztak tiszteletére és a plébános vagy protestáns lelkész elment udvarlására.

Egy faluban meg nem jelenvén a tiszteletes, hivatja a püspök és kérdi, miért nem cselekedte kötelességét, hiszen hallotta a harangozást.

– Hallottam kegyelmes püspök úr, felelé a tiszteletes, jól hallottam, de azt gondoltam, hogy szokás szerint valamely istenostora, u. m. jégeső, szélvész vagy hasonló háborús idő ellen haragoznak.

Nyers, nyakas magyar ember volt Tampos bácsi – mentshelyi evangélikus pap. Sok borsót törtek szegénynek orra alá a mentshelyi atyafiak, a miből különben bőven kijut a protestáns lelkészeknek. Ott hagyta őket, – elment kisebb eklézsiába, Gergelibe. A legelső isteni tisztelet után bementek hozzá a gergeli előljárók, s szép emberség-tudással előadták, hogy az ő gyülekezetükben az epistolákat énekelve szokás az oltár előtt fölolvasni.

Tampos bácsi figyelmeztette őket, hogy ez a szokás a régi katolikus szertartások maradványa, hogy ez magyar gyülekezetekben már nem szokás, csupán a tót testvérek némely egyházában divatozik még; és jobban is megértik, ha olvassa, mintha éneklé az apostolok írásait, – Hiába volt minden érvelés; makacsul ragaszkodtak a gergeliek régi szokásukhoz és kívánták az igének éneklését. És midőn a pap a gyülekezetnek nem tette meg kedves kívánságát, három presbyter elment Kis János superintendenshez, Sopronyba! Kis Jánosnak

jámbor, szelíd lelkületét a história emlékezetben hagyta. A kegyes főpap nem akarván a gergeliek vallásos érzületét sérteni, írt egy kegyes levelet Tamposnak, s meghagyta neki, hogy tartsa magát az egyház régi szokásához s énekelje az epistolákat, A superintended abban a hitben volt, hogyha Tampos, ki meglehetősen orrból beszélt, valami desperatus tónusból elénekli a szent igéket; maguk a gergeliek fognak könyörögni, hogy hagyja el.

Megjönnek a deputatusok; nagy triumfussal átadják papjoknak a superintendens levelét.

A pap hozzá se nyúl a levélhez. – Úgy is tudják kentek, mi van a levélben.

– Mi tudjuk, – mond a kurátor nagybüszkén, – mert a főtisztelendő superintendens úr fölolvasta előttünk, – de hát olvassa kigyelmed is – kigyelmednek szól.

– Törje kend föl, – förmedt a pap a kurátorra.

– Ez engedelmeskedik. – No hát most énekelje kend el nekem, mi van benne?

– Ugyan édes tiszteletes uram. hogy kívánhat tőlünk ily bolondot? – De a pap nem tágított.

– Lássák kentek, Pál apostol is püspök volt; ezt a levelet is püspök írta. Én tudom mit írt Pál, a hajdani püspök; kentek azt kívánják tőlem, hogy énekeljem el Pál apostol leveleit, én is jogosan követelem kentektől, hogy énekeljék el Kis János püspök leveleit. Hát csak rajta. Énekeljenek kentek – különben én sem éneklek.

– És a szegény gergeliek inkább elengedték az epistolák éneklését papjoknak, mintsem a hozott főpásztori levelet elénekeltek – volna.

Bemegy a kétyi ember lelkészéhez, s izzadt homlokát törölgetve így szól:

– No tisztöletes atyáin uram, megraktam a kazalt emberül: hanem most már jó volna egy kis program!

– Mindjárt István! – szól a lelkész – várjon egy kicsit, hozok mindjárt.

Kevés idő múlva a mellékszobából kihozta a lelkész a pálinkásüveget.

Olvasott az öreg tiszteletes az ebéd utáni órákban karos székében hátradőlve, egy igen régi, s oly nagy kapcsos bibliából, mint egy füstházajtó, – s a kedvencz házórzó eb pedig odahúzódott, s fejét csöndesen az öreg pap térdére fekteté. A künn borongó idő és rekedt lég csöndes szendert fuvalt az öreg úr pilláira, minek folytán a nagykapcsú könyv kisiklott kezéből s a szegény ebet jól föbe találta, úgy hogy ez vonítva futott el. Fölébredt a zajra az öreg, s látva az esetet, szólítá az ebét:

– Duna! – jer ide Duna! – Látod-látod, mindég mondtam én, hogy a betű megöl.

– 'Csés jó reggelt adjon Isten, köszönt be a paplakon a községbeli egyik földműves polgár.

– Adjon Isten, – fogadja az öreg tiszteletes, – hát mi lelte szomszéd, hogy ilyen szomorodott arcot vág?

– Jaj, hagyja el tiszteletes uram, megöl a kár és boszúság, csak képzelje – az este elkészíték két véka gabonát egy zsákba, hogy ma reggel malomba küldhessem, – s az éjjel a pitvarból ellopták: de még ez nem elég, hanem még mit csinált az ajtóm előtt, a házam küszöbére az akasztófa tolvaj! (megsúgja a papnak a küszöbön hagyott titkot.)

– Áááá! – szörnyüködék fejcsóválva a tiszteletes, s a szobában sétálva, menet-jövet koppintott egyet az asztalon, – hm – hm! a szemtelen. – Egyszer csak megáll egész derült, vigasztaló arcczal a polgár előtt:

– Na – ne búsuljon szomszéd, legalább a veszett fejszének nyele került,

Hatalmasan papolt az egykori öreg pap, de nagy lármája daczára is aludtak hallgatói. Ez kihozta sodrából az öreg tiszteletest s haragjában így fakadt ki:

– Azért látogat Isten csapásokkal, mert a templomban is örökké alusztok. Most is három hét óta veri gabnákat az eső. Amott azonban Kövecsi komám a szegletben nyugton alhatik, mert ő már behordta.

Egy faluban nem harangoztak a püspök tiszteletére, mikor oda érkezett. A püspök azonnal hívatta a papot, és elmulasztott kötelességének okát kérdezé.

A pap ezt mondta:

- Kegyelmes püspök úr sok okunk van rá, hogy nem harangoztunk.
- Mik azok? kérde a püspök.
- Első, hogy nincsen harangunk.
- Elég, elég – felelé a püspök. A többi felengedem.

Szeretett volna tiszteletes uram mennél több tudományt fojtogatni, s ha valahol nyíltott egy kis alkalom, azt meg is ragadta két fülénél fogva.

Egy ízben hogy, hogy nem észre találta venni, hogy a délutáni órákban debreczeni suplikánsok fognak hozzá beállítani, kapja tehát magát, ebéd után azonnal egy természetes könyvvel oda ül az ablak mellé, figyelve, lesve az érkező vendégeket. Végre aztán jönnek azok, s negyedszeri kopogtatás után ott állanak az olvasásba mélyedt lelkiatya előtt.

– Üljenek le kedves öcsém, üljenek le. s engedjenek még egy pár sorocskát olvasni. Minden sora valódi élv ennek a Cicerónak.

– Hát Cicerót olvassa tiszteletes úr?

– Igen, nekem ő a kedven ez író!

– Hát aztán mit mond valami jót? – kérde tovább a diák a szokásban lévő tréfás szójárással.

– Hát bizony kedves öcsém, vágja a pápista k a t.

– Tiszteletes uram, meghalt a Szitás Pál, ma délután szeretnénk eltemetni prédikációval.

Az nem lehet, ilyen rövid idő alatt nem készülhetek én el új prédikációra.

– Nem is olyan nagyon kell az az új tiszteletes uram, jó lesz annak valami hányt-vetett is.

Mikor ő felsége még mint abszolút uralkodó azt a nevezetes körútját tette. B. község egy küldöttsége is eljött elébe tisztelegni. Z. tiszteletes volt a szónok.

Az üdvözlő beszéd után beszédbe ereszkedik az uralkodó a szónokkal és kérdi a többek között, hogy minő a lakosság hangulata.

– Ó felséges uram, nálunk a lakosság hangulata, mondhatom kitűnő, felelt a tiszteletes a legártatlanabb arczzal, mind jóérezelmű egytől egyig, hanem a szolgabírónk, no az schwarzgelb.

Régen történt, hanem nem mese.

A Nagykunság egyik nagyobb városának igen erélyes és istenfélő papja volt, ki nem igen szerette, ha különösen öregebb hívei között akadt, ki a templomba járásnál jobban szerette az otthon maradást. Hanem bizony volt olyan is! különösen az egy Kis Mihály urain gyakorlá e nemes mesterséget.

A derék pap nem állhatta már végre a dolgot, fölhivatja Kis Mihály uramat s azt mondja neki szép csöndes hangon:

– Kis Mihály uram, tegnap egy zsoltár veszett el az isten házából.

– Az meglehet, tiszteletes uram.

– De a zsoltár elvivőssel Kis Mihály uram van gyanúsítva.

– Már én tiszteletes uram?

– Nincs másképpen.

– Hiszen én nem is fordultam meg azon a helyen mióta a keresztvíz alól kikerültem.

– Nem-e?

– De nem ám! . . . hetvenkedik az ember.

– Hm! . . . tán még dicsőségnek is tartja ezt Kis uram? hm! hm!. . . hát aztán mindennap kétszer fog ott megjelenni kigyelmed, s hogy is szemmel tarthassam, ott ülend az első székben én előttem. Ajánlom hogy ezután mindennap találkozzunk azon a helyen, mert különben bajunk lesz egymással. Most Isten megáldja.

Másnap reggel, mikor az első harangszó megüti Kis uram fülét, méltatlankodva dörmögé:

– Húzza már, hogy szakadjon el a keze szára!

Adel elő a szűröm feleség!

A tiszteletest elhagyván emlékezete, semmiképen sem jutott eszébe a prédikácziónak hátralévő elmondandó része. Hogy zavarát palástolja ezt monda híveinek:

– Én úgy érzem, hogy ez a prédikálósзык mozog, lehetetlen tovább itt maradnom, ha életemet nem akarom kockáztatni.

Mikor aztán lejött, egyik hallgatója hozzá ment és így szólott:

– Tiszteletes uram! A kigyelmed félelme fölösleges volt, mert mi megtartottuk volna a prédikáló-székot.

– De én meg nem tudtam volna megtartani a beszédet, monda magában a tiszteletes.

Egy falusi vén tiszteletes olvasta vala egyszer az evangéliumból azt a csoda tételt, miképen elégített ki 5000 ember öt kenyérral és két halacskával. De mikor a vendégek számához érkezett, elvetette a számot és 5000 helyett 500 olvasott. Az egyházfi, ki a paphoz közel ült, észrevette a tévedést, és szépen öt ezerét súgott a pap fülébe.

– Hallgass – monda a tiszteletes, öt százat is bajosan hisznek el, nem hogy öt ezeret.

Valami pusztai vadon közepette növekedett legényt fogadott az egyszeri pap mindenésének, ki nem igen tudta, hogy a templomban semmi körülmény közt nem szabad az egyházi szónoklatba belebeszélni.

Ezt a szolgát a mészárszékra küldte a pap reggel húsért, de a mészáros azzal küldte vissza, hogy – a míg a régi kontót meg nem fizeti, addig nem hitelez neki többet.

A legény aztán bemegy a templomba; a hol a pap épen szónokolt és a mint a legény beért, épen e szavakat monda a lelkész úr nagy pathoszszal, a bibliát magyarázván:

– Nos, mit mondott Dávid?

A legény azt vélvén, hogy a kérdés hozzá van intézve, mivel hogy a mészárost is Dávidnak hittak, rögtön reá felelt hangosan:

– Az biz azt mondta, hogy nem ad több húst, míg a régi kontót ki nem fizetjük.

Az x. templomban, mely híres arról, hogy nagyon sok zsebtolvaj látogatja, a tiszteletes a szószekről inti a híveket, hogy ne lopjanak, mert az isteni gondviselés örökös, és az előtt semmi sem marad titok, azonfelül még áruhás rendőrök is ügyelnek – veté nagyobb hatásokáért oda a tiszteletes úr.

Mikor Bulyovszkiné 1875. november havában Kolosvártt vendégszerepelt, fáklyás zenét rendeztek tiszteletére, s ez alkalommal egy unitárius lelkész tartotta a beszédet, mely a „Magyar Polgár” szerint szórói-szóra így hangzott:

Mélyen tisztelt Nagy Kegyed, valóban drága Díszasszonyunk!

Azon alapigéket, melyeket fölveszek iparos beszédem alapjául e díszvilágításnál, melyet Kolozsvár dísztlötte és a weimari színház dísztagja tiszteletére rendeztünk, meg vadnak írva Zakariás próféta proféciás könyve XI. fejezetében az holott is Jehova így szól: „Fölvevém gondviselését a nép szegényeinek és választék magamnak két pásztori pálczát, és úgy legeltetem a népet.” E pálczák egyike iránti tisztelet, hogy ily nagy tömeg van itt, és a másik iránti tekintet az, hogy szerény magam vagyok a nép szolnoka.

Ön díszasszony dísz ruhában Adri enne és az orleansi diadalmas hölgy, kiről már Lehel és társai oly csodadolgokat beszéltek, s a Don tövétől el Münchenig, Parisig, s arra felé, hol a mages sarka északra mutat föl a rejtélyes Skócziáig – minden, de minden nép kész forradalmat csinálni, s az ön kettős pálczája alá adni fejét, ebben a dualisztikus osztrák-magyar világban.

E pálcák egyike a próféta mondása szerint a szépség, másik a szerelem pálcája. Mi légyen ez utóbbi? Az illedelem tiltja kerülő szókkal elmondani. Az több mint bizonyos tény, hogy az én dísztelen csekélységemet, az én éneket az hozta ide, nagykegyelmű fő-főérdemű díszasszonyom, hogy kimutassam díszességednek, a német és franc nyelv beszélőjének, hogy a mi magyar nyelvjárásunk is képes oly diszkifejezésekkel teljes oly szó hímzés, és mondat csipkékből készült szövegre, melyekről Lamartinenak a nagy francia díszpolgárnak fogalmában sem volt belső gondolata. íme a próféta Íségese ebben a dísztelen íségés világban mit tud Nagy Kegyednek hódoló lábaihoz hozni, hogy érdemessé tegye magát arra a harmadik pálcára, melyről – mint prózai ügyletről – a próféta mélyen hallgat. Fogadja díszasszonyunk bensőnkől jövő külsőleges ragaszkodásunk polgári kifejezését,

Az öreg Dömötör hírneves ember volt a maga idejében. – Dabi pap volt; mely „eklézsia egyike a világ legszegényebb parochiáinak. Ő volt az, a ki az öreg Bátori superintendens idejében – J. O. és I-féle villongás alkalmával, midőn t. i. e két úr három évig villongott az esperességért, az öreg püspök által saját hatalmi szavával esperesnek megtéetett.

Mikor ezt az öreg Dömötör megtudta, fölment gyalog Pestre, és ott kezdett contradikálni a püspöknek.

– Nem ilyen szegény ember való – úgymond – esperesnek.

Bátori uram aztán azt mondta neki nagy nyersen:

– Szegény ember lehet kend – én miattam; hanem esperes lesz kend! – És az lett.

Egyszer ez az öreg úr Péczelen valami nagy egyházi frequentia alkalmával gr. R.-ékhez ebédre meghivatott. Mint esperest a grófné maga mellé ültette. S mikor az inas marhahúst hozott, makarónival körül rakva, az inast igen nagy félelmek közt szólítá:

Ide ne hozzon kigyelmed valami kígyót vagy békát, mert én ettől itt ezen a helyen szörnyet halok ám.

– Ej, nagytiszteletű úr, – mond a grófné, – hiszen nem kígyó ez, hanem tészta.

– De méltóságos asszonyom, nem hiszek én neki; az én feleségem is elég tésztát főz, de vagy elmetéli vagy elcsipkedi; ilyen gyanús kinézésűvel nem rettetget engem.

– Hát mivel élnek ott Dabon? – Kötekedék a sajátságos öreg úrral a grófné.

– Babbal, lencsével, káposztával, tisztességes magyar embernek való eledelkkel: a bakonyi svábok már a mi falunkban is árultak pityókát (krumplit), de az én asztalomra ezt nem merné fölteni a feleségem.

– Hát mennyi a fizetése nagytiszteletű úrnak, – folytatá tovább a discursust a grófné.

– Hm, méltóságos asszonyom, van énnékem szép fizetésem. Rá megy az majdnem 300 vonásforintra – meglehetne abból élni szépen, de még pénzelné is lehetne, ha azok a dabiak megfizetnének.

Ennek az öreg Dömötörnek volt szép öt szál legény fia, kik közül szegénysége miatt nyilvános iskolában csak a legöregebbiket taníttathatá. A többit otthon maga tanítgatta, és lett is valamennyiből derék, közhivatalokat viselő ember.

Egy pap a halálról prédikálván híveinek, beszédét így fejezte be:

– Sőt még a halálnál is, – mely az elkövetett bűnök miatt szabott, az emberiségre – jótévéleg intézkedett a gondviselés; atyai szeretettel az élet végére tévén azt. Gondoljátok meg, kedves keresztény hallgatóim, hogy ha a halál nem az emberi kor végén, hanem az elején volna, mi lenne akkor az élet? – semmi!

Egy öreg falusi lelkész, megszokta jobbára paraszt hívei közül hirdetni a házasulandó párokat, kiket közsokás szerint így címезnek: községünkbe!! becsületes N. N. stb.

Egyszer azonban akadt a hirdetéseik között egy földkóstolóé is; az öreg tiszteletes már két becsületes című földészit kihirdetve, kezébe veszi a harmadik czédulát is, nem is gondolván mást, mint azt, hogy ez is közrendüvé leend, s ezért csak úgy előre kezdi: „Helységünkbeli

becsületes” – ekkor a nevet nézve, észreveszi a tévedést, és megzavarodva ekként siet helyre hozni: „nem becsületes, hanem tekintetes JST. N. úr veszi magának házas társul . . .

Meghalt a tehénpásztor és a tiszteletes úr így búcsúztatta el:

Búcsúztatlak el az fütől fától,
Embertársaidtól és az kis fiadtól.
És az egész leány és az legényhadtól
S végre az nagy szarvú falubikájától.

Jósa István pap, a kurucz világban bátor portyázó, hírneves csapatvezér, most kurucz, majd labancz, mint kedve és érdeke hozta magával – egyszer kurucz korában arról értesülvén, hogy Smid, labancz kapitány Kassa vidékéről a hegyalját szándékozik meglepni; a tiszavidékéről sietett föl a labanczokat megelőzendő. Tályának tartott, hol pap korában minden pinczét, sőt a nevezetesebb aszú átalagokat is megismerni elég alkalma volt; különösen a Bégányi pinczét féltette, hol egy rejtett lyukban a legnemesebb borok voltak lerakva. Sietsége hasztalan volt; mert mikorra Tályára ért, Smid emberei minden pinczét, még a Bégányiét is, a rejtett helyet is fölfödözték – kiraboltak; a rablott borokat tovább szállíták.

Jósa szomorú meglepetéssel hallotta a hírt; tudakozódott a labanczok után, mely irányban vonultak el; értesült, hogy azok szántó felé az Aranyos völgyön a hegyek közé húzódtak. E hírre fejét csóválta: reménye nem volt a labanczokat a hegyek közt sikerrel megtámadhatni. Legényeit lóra parancsolá; csapatát lassú lépéssel vezette a kimutatott hely felé; majd legényét, Kőrmös Ferit szólítá magához, annak titkosan adá utasításait: hogy sietve menjen előre, öltözködjék át labancznak; a hegyek közt keresse föl Smid embereit, adja tudokra, „hogy ő fölmondott Tökölinek; ő és legényei már levágták szakállukat, süveg helyett kalapot nyomtak fejükre; ha szívesen fogadják, át jönnek labancznak.”

Ezután csapatát két részre osztá: felét egyik hadnagya vezérlete alatt a Cserhát felé küldé, oly utasítással, hogy onnan Szendrő, Torna felé portyázzanak, de minden nagyobb s föltűnést okozó vállalatot mellőzzenek; ő rövid időn tudokra adandja, mikor és hol kell vele csatlakozniuk; kipróbált, ismert legényeit maga mellett megtartá, s ezekkel folytatá útját a kitűzött cél felé! Másnap este felé találkozott a hegyekből visszatért legényével, ki jelenté, hogy őt a labanczok szívesen látták; hangosan nyilváníták örömüket a nem várt megtérésen; őt kérték: siettesse a vezér mielőbbi csatlakozását mert vezérek e napokban nagyobb támadást szándékozik intézni a tiszántúli részekre.

Másnap a Simándi bércezen megtörtént a leborotvált és fölkalapozott kuruczok csatlakozása a labanczokkal. A labanczok örömben átadták Jósának s csapatának a rablott borok egy negyedét; magának pedig két penészes átalagot választta, mely a többiekénél kisebb s véznább volt, melyet már a pinczében ismert, s tudta hogy azok tartalma a legnemesebb hegyaljai bor, azok egyikét „summás pontifex”-nek, a másikat „emollit mores”-nek keresztelte el Bégányi uram; később intézkedett, hogy azok más ember szemé elé s napfényre ne kerüljenek.

Körülbelül egy hónapig együtt működött Józsa a labanczokkal, velük száguldozta be Kalló, Szatmár és Bihar vidékét, velők együtt tért vissza Kassához; de itt egy éjjel úgy eltűnt csapatával együtt, hogy a labanczok még nyomukat se födözhatték föl; csak később hallották, hogy három ezerre menő dandarával Sel-meczet megrohanta, s bevette, az ott talált aranyat fölzsákmányolta, Szepes és Sáros városait megsarczolta, Bártfát, Kis-Szebent, Barkóczy hadainak szemeláttára bevette. Ekkor izent hozzá Barkóczy: „Hát Józsa uram ez az adott szó és a zászlónk alatt letett eskíl?”

– Mint pap – válaszolt Józsa – az eskü alól magam dispenzáltam magamat: mint katona és szakálas kurucz csak azt akartam Gensdorf ezredesnek tudtára adni, hogy engem máskor Göncz-Euszkán asszonyoknál ne keressen; megtalálhat fényes nappal a csatatéren is.

BARÁTOK.

Barátnak mondják: tánczoljék, ígérnek neki egy kecskét:

Nem lehet, nem szabad barátnak tánczolni.

Barátnak mondják: tánczoljék, ígérnek neki pénzeckét:

Nem lehet, nem szabad barátnak tánczolni.

Barátnak mondják: tánczoljék, Ígérnek neki menyecskét:

Most lehet, most szabad barátnak tánczolni.

Régi nóta.

A barátokat, kivel kezdhették meg méltóbban, mint a Benczések nagy alakjával: Czuczor Gergelylyel, ki még a szentegyházba is atillában ment, mert mint mondani szokta az Úristen nem botránkozik meg, mikor atillában utazunk, azután meg mielőtt barátá válnék, magyarnak születtem.

1843-ban Vas Gereben Atádival egy irodalmi képzőkört alakított Győrött, mely azonban a prodirektornak sehogy sem tetszett s heten kívül el is ijesztette tőle a többi tanuló mind. Ez a hét azonban a kurta korcsmázás helyett, a szünnapul hagyott csütörtököt irodalmi kísérleteik fölolvásával és megbírálásával töltötte, s a sikerültebbeket bemutatták Czuczornak.

Ezt megtudta Kucsera Márián prodirektor, és Czuczortól szerette volna meg tudni, hogy min töri az a hét a fejét.

– Nem mondaná meg a főtisztelendő úr, mit csinál az akadémiái ifjúság csütörtökön esti öt órától hétig? kérde Czuczor Kucserát.

– Kávéházban és a Hitliben¹ ülnek – mondja a kérdező, – ezt a pedellustól tudom.

– Én pedig azt tudom – mondja Czuczor, hogy ez a hét fiatal ember nem ül ott, hanem önképzéssel foglalkozik.

– Ezt nem fogom túrni.

– Kérem a főtisztelendő urat – mondja Czuczor, hagyjon békét e kicsiny csoportnak, a világ nem fogja ránk, hogy a rossz diákot mi tanítottuk tekézni; hanem ha tanítványainkból később ember válik, – azzal mi fogunk dicsekedni.

Ezen figyelmeztetés elég volt,

Vas Gereben sokat nyaggatta Czuczort világfájdalmas verseivel, de az öreg mindannyiszor nevetett, midőn valamelyiket elolvasta. Rá nézett, megint nevetett, minek jelentését Vas Gereben ki nem találta.

– Kedves öcsém, mondta egyszer utasításul, maga erőnek erejével búsulni akar. Én mondom, magának kutyabaja, írjon le deák tréfáiból egyet, azaz egy többet fog érni, mint két kötet nyöszörgés; mert a mit én hallék az ön tréfáiból, olyanokat más erőlködve sem képes faragni.

Mikor aztán Vas Gerebennek a „Convietusi ebéd” című humoristikus rajza Frankenburg „Életképek” lapjában megjelent, Czuczor az utcán fogta el és a szeretet hangján monda:

– Mondtam úgy-e, hogy magának kutyabaja, ne búsuljon kótából, hanem írja le azt az életet, melyet ösmer. Versünk elég van, de nemzeti életünket oktalan mellőzzük és idegen pofákat bámulunk; pedig nem hallottam, hogy a tükröt azért tartaná a menyecske, hogy maga helyett más nézzen bele.

A negyvenes évek derekán Szákfinak társasága játszott Győrött, s a társaság tagjai között voltak Szathmáryné, Komlósy Ida, Tóth József és Szigeti is, mind a négyen később a nemzeti színház elsőrendű tagjai. Tóth leginkább kivált akkor a többi közül és Czuczor jókor kimondta róla, hogy nagy művész fog válni belőle. Egy mindenhez érteni akaró tekintetes úr vitázni kezdett Czuczorral:

– Nem szenvedhetem ezt a Tóthot, a mint a színpadra lép, már az arczára van pingálva

¹ Sörmérő a győri sétányon.

az, a löni-való gazember, kit személyesíteni akar.

– Én meg azért szeretem, – mondja Czuczor, mert egy mozdulattal, egy arcvonással sem téveszt meg, valóban az, a minek lennie kell azon szerepben, melyben kiállították.

– Azt még sem tagadja ön – vitázik a másik, hogy Tóth nagyon túloz!

– Nem tagadom, ez a hiba meg van Tóthban; hanem én inkább szeretem azt a kályhát, mely hamar bemelegszik, mert a tűznek feleslegét kivehetem, mint azt, melyet egy öl fa sem bír úgy áthatni, hogy mellette levethessem a bundát.

A színházba járást gyakran orra alá reszelték s egy alkalommal Dresmiczer káptalani nagyprépost találkozáskor Czuczorral. mindjárt a színházba járást pattogtatta:

– Ön sokat jár színházba,

– A lehetőségig minden nap – mondja Czuczor.

– Ön ott igen sok világi dolgot hall, és utóbb világi érzelmekhez szokik.

– Ebből az következne, hogy mivel sok gazembert gyóntattam, végre kedvet kaptam a csizmalopásra.

Feleletnek ennyi elég, magyarázatnak pedig sok is.

Czuczor a rendbeli növendékeket tanítja.

Egy alkalommal fölemlíté egy tudós kommentátornak kételyét, hogy a rómaiak Cicerót voltaképeu Cziczserónak, Csicserónak, vagy Kikerónak mondták-e?

A tanítványok közül valamelyik a tanterem ajtaja mellé a falra ezt írta:

– Czuczor-e? Csucsor-e? vagy Kukor?

Czuczor megbotránkozott e dévajságon, azért a kérdések alá ezt írta:

– A ki ilyet kérdez nem kaki, nem is czaczi, hanem csacsi!

Czuczor Győrt kiválólag szerette. Győrnek értelmes, iparkodó, tanulékony népe volt az a bizonyíték, hogy a magyar megérti a tárgyat, sikeresen valósítja, és távol a mellékgondolattól, mely megalázó, megmarad emberséges magyar embernek.

Tudnivaló, hogy Győr kiválólag gabnakereskedéssel foglalkozik s a legjobb módúak törzsökös magyar emberek voltak. Győrött hallatlan volt, hogy gabnakereskedőt a szokásos „crida” ért volna. Megtörtént, hogy a gazdag lassanként megfogyott vagyonában és évekig sinlődött, de a rendszeres bukás-módhoz sohase nyúlt. Erre mondta Czuczor:

– A győri gabnakereskedő elfogyhat mint a patak, de nem bújik a hegy alá!

Sok víz elfoly addig a Dunán, míg olyan nyelvészünk akad, ki a magyar nyelvet, annak természetét, észjárását úgy ismerte volna, mint Czuczor, ki mindenről számot tudott volna adni, mint ő. Minden izét és porcikáját ismerte a nyelvnek s mit mások annyira gúnyolnak, a tájszólást igen szerette. Egy időben észrevette, hogy Vasgeregben a Dunántúli tájszólásból sokat elhagyogat írásban és beszéd közben s kalán helyett kanalat használt.

– Mindig boszankodom, monda kedélyes megrovással, mikor a madár verkli után füttyöl, s nem tudom hirtelen kitalálni, pacsirta vagy rigó?

1845-ben másodszer lett Cuczor pesti lakos. Az akadémia a nagy szótár készítésével bízván meg őt.

Győrből Pestre költözött, a hatvani-utczai Horváth háznak harmadik emeletére, hová kilenczvennégy lépcsőn mászkált föl üde levegőért, és – mint Horváth István is monda – nehogy valaki feje fölé kapjon. A Horváth házból az 1849-ki napok vitték ki vason, később hazaszabadulván, az országúton fekvő Berta házba költözött, szintén a harmadik emeletre.

– Sohasem láttam hogy a pacsirta ilyen magasra rakta volna fészket – monda egyszer egy író társa neki, a népköltőre czélozva és a harmadik emelet magasságát sokalva.

– Künn a gyepen, magam is földszint maradnék; mert minden paraszt gyerekben van annyi becsület, hogy az énekes madárnak fészket nem háborgatja.

A nemzeti színháznak rendes vendége vala. A nemzeti színház sok becses figyelmeztetést köszönhet Czuczornak, csak egyet nem érvényesítettek soha, t. i. hogy a népszínműben világos és sötétkék dolmányos parasztokat egyszerre soha se léptessenek föl. Ez valóságos absurdum, mert a tájékok viseletében épen az a nagy különbség, hogy minden vidék külön meghatározottan egyszínű posztót vásárol.

Valahányszor ilyen összekevert ruhát hoztak színpadra, mindjárt morgott:

– Káposzta meg répa egy fazékban!

Épen így boszankodott még 1848. előtt, ha a tánczosnek magyar tánczra úgy álltak ki, hogy kettős hajfonatot viseltek. Ilyenkor hosszan elpanaszkodott a rendezők ügyetlensége ellen.

– Sohasem láttak ezek népet és népviseletet, s még megérjük, hogy azt is elhitetik velünk, hogyha a paraszt leánynak két hajfonata van, a lábosnak is lehet két nyele.

Egy alkalommal megmagyarázta Czuczor az úgynevezett „Solo Krebsz”-nek elnevezését is. Tudvalévő dolog, hogy hazánkban a Szála folyóban nőnek a legnagyobb és legízesebb rákok, s régtől fogva szállítják kereskedők Bécsbe a szálai rákokat, melyeket eredetileg „Szala-Krebsz-nek hívtak, de mivel oly nagyok, hogy egy három akkora, mint a közönségesen ismert rák, származott, később a „Solo Krebsz”.

Midőn a kufsteini várban fogva volt, Lisznyay Kálmus, az exhuszárból lett baka, mint magát nevezé, vissza kerülvén a katona életből, Kufstein felé jött, s tudván, hogy Czuczor fogva van ott, szerette volna meglátogatni. A porkolábtól megkérdezé, hogy beszélhetne-e egy fogollyal? Mire a kértett tagadólag válaszolt.

Lisznyai elszomorodva lépett ki a porkoláb szobájából a vár udvarra, de amint körültekint, egy emeleti tornác ablakából látta kinézni Czuczort.

Fölkiáltani nem mert, részint hogy a fogolynak sorsát ne nehezítse, részint hogy ő maga, mint még katona ruhában lévő, olyan bajba ne keveredjék, mely nem nyavalya ugyan, hanem megfekszik bele az ember; cselhez folyamodóit.

Kálmus használta az alkalmat, s mintha az öleb-bel enyelegne és magyarul azt mondja jó hangosan:

– Én Lisznyay Kálmán vagyok, szeretnék az ablakon kinézővel beszélni; de nem lehet. Én mint obsitos haza megyek, s jó egészséget kívánok.

Czuczor mindent meghallott, s hogy ő is gyanú nélkül szólhasson, a tornácablakon babrálva, egy ablakfiókot eltört, s mintha a miatt boszankodnék, némi morgással monda:

– Szervusz kedves öcsém, – mindent hallottam a kutyatelegráfon, szerencse hogy ez a kutya nem spitzli, nem árulhat el. Jó egészséget.

Fogsága után Pestre jött és két évig Füreden igyekezett helyreállítani megrongált egészségét. Meg kell jegyeznem, hogy ő minden eleveisége mellett sem szerette a társaságot, különösen pedig nem szerette a füredi zajt.

1850-ban feltűnő sok vendég gyűlt össze az Anna-napi hétben, különösen sok úrfi, kik fogataikkal a kávéház előtt dicsekedtek és órákig egyebet nem hallánk ló-kupeczkedésnél. Az egésznek koronáját is föltették és többen kiálltak négy lovas ostorral versenyt durro-gatni és épen közelünkben a győztest egyik barátja nem győzte dicsérni, hogy minő jeles kocsis. Czuczor megunt a durrogatást, meg a hosszá dicsőítést is s némi éllel kérdi a dicsérőt:

– Hát az úrfi tud-e egyebet is?

– Nem szorult az arra – mondja a kértett, megél a magáéból is.

– Megengedem – mondja Czuczor kipirulva, hogy egy kocsis kevésből megél: hanem a haza nem él meg a kocsisokból.

Ezzel fölkelt az öreg s többé nem látták a kávéház előtt.

A nemzeti színháznak télben nyárban, hidegben melegben rendes látogatója volt, kivált vasárnap, midőn népszínművet adtak. Édesen gyönyörködött a karzatnak élénk örömeiben, midőn valamit jóízűen megkacagtak, – valamint nagyon elszomorodott midőn Nyékinek szerencsétlen igazgatása alatt a színházi választmány egész dühhel kezdé a népszínművet

üldözni Ekkor monda Czuczor mély bánattal:

– Nem szeretem, midőn azok, kiknek egy héten hét vasárnapjuk van, irigylik a szegény embertől egy héten az egyet.

Midőn a színházi bizottmánynak egyik tagja azt monda:

– Minek az a Réthy! Réthy csak olyan, mint akármelyik falusi paraszt.

Czuczor erre ingerülten jegyzé meg:

– Az úr fitymálni akarta Réthyt, pedig megdicsérte. Szeretném, ha azok a jó urak, olyan jól játszanának urat, mint a minő jó paraszt Réthy, hogy nem lehet eltagadni.

Midőn Toldy Ferencz azt mondta, hogy a magyar irodalom csak 1830-ig volt úgy, azóta már csak epigonok vannak. Czuczor igen találó kétértelműséggel monda:

– A ki egy pár réz garast tart a sterne elé, annak hiába mutatnak aztán akármi nagy Aranyt,

A káromkodást nagyon gyűlölte, kivált ha Istennek nevét vagy a szenteket emlegették, mégis egy ízben ő maga mentegette ezt egy idegennel szemben, s akkép magyarázta azt, hogy a régi magyarok első királyaink alatt még sokáig Hadúrt imádták titkon, s azt mint a magyarok Istenét többre tárták. Ezért van az, hogy a magyar ember más nemzetbelieknek azon választottját szidja, melyiket leginkább emleget, mint: a németnek a szentjét, a pogánynak a hitét, zsidónak a Jehováját, sat.; de a magyarok istenéről hallgat, mert Hadúrról már nem szól senki.

Egy alkalommal egy paraszt legény nagyon szidta a szenteket.

Czuczor megszólítja a legényt:

– Kálvinista az a másik, öcsém? – Igenis, mért kérdi az úr? – Azért öcsém, hogy ne fáraszd magad hiában; mert annak úgy sincsen szentje.

A politikát lelkéből utálta. Nem igen emlékezhetik valaki arra, hogy e tarka mesterségbe akadt volna, s mégis vele történt meg, hogy Protzman, az a híres rendőrigazgató, Czuczort rá akarta bírni, hogy írjon alá egy okmányt, melyben megfogadja, hogy nem avatkozik politikába.

– Én úgy sem szoktam politizálni.

– Annál könnyebben aláírhatja tisztelendő líiez iratot.

– Bocsánat uram, én nem fogom ez okmányt aláírni, elégedjék meg vele, hogy mint becsületes ember megvallám, hogy nem szoktam politizálni.

– De ez amúgy is csak formabeli szokás.

– Még egyszer bocsánatot kérek, nem írom alá. Annál inkább nem; mert önökre nézve ez csak formabeli szokás, – az állam állam, én pedig öreg ember vagyok: egyikhez sem illik a tréfa.

A mily mélyen ösmerte a magyar nyelvnek sajátosságait, oly mélyen gyűlölte az irodalomban elharapózott idegen szólásmódokat.

– Fáradságot veszek magamnak, írta egy akadémiai rendes tag.

– Bolond ember, a ki a fáradságot veszi! monda boszúsan az öreg és lökte a lapot az asztal alá.

A hírlapoknak mindig rossz néven vette, ha csekélységeket nagyon dicsérgettek. Az 1863-ki ínség alkalmával egy gazdag úr húsz forintot adott az éhezőknek, s a dicséret valamelyik nagy lapban épen huszonegy sor volt.

– Szeretném tudni, monda ekkor Czuczor, száz forintért mennyit írnának? Ha ezen arányban nevelkednék a dicséreti sorok ára, nem lenne elég a szokott egy ív. Valóban úgy járhatnának ezek az urak, mint a cigány a nagy czímezéssel, hogy a vármegyeház ajtaján belépve a hajdút már tekintetes urazta s végre úgy kifogyott a címekből, hogy mire az alispán úr ajtajához ért a szemközt jövő kisasszonynak azt monda: Oh boldogságos szűz

Mária, itt van-e a fölséges Atyaisten?

Egy alkalommal a győri olvasó-teremben, szóba jött Pápa, hogy ott a kisebb városban két kasino van, s az a kettő is folyvást gyűlölködik. Czuczor azt mondta:

– A Balatonban uraim a gárdák külön csapatokban úsznak és sohasem keverednek össze a fogasokkal, mert a gárda tudja, hogy az a fogas a gárdát megeszi.

Ezen magyarázat nem „hangzott el, sőt átment a társadalmi életbe és Győrött a lenézésnek nem maradt fölfalni-valója.

X. benczés tanárnak azaz átkozott rász szokása volt, hogy ha belekeveredett a magyarázatba, akár kezét rángatta is ki a pedellus az iskolai csöngetyű zsinórján, addig ki nem ment a teremből, míg punktumot nem csinálhatott.

A diák gyerekeknek meg még átkozottabb szokása, az, hogy ha egyszer kilépett a tanár a küszöbön, az óra alatt egymáson titokban elkövetett sérelmeket, nyilvános torok próbálás és ökölpüfögetések által szokják megböszülni.

Így történt, hogy egykor, midőn az említett benczés úr nagy nehezen elhagyta székét és a folyosón kifelé ballagott, a mellék teremből éktelen zsvaj ütötte meg fülét. Nagy mérgesen nyitott be.

Egy kis ökölnyi ficzkó, névszerint Prépost Jancsi, épen a katedrán állt kézzel lábbal hadonázva és torok szakadtából kiabálva. Rögtön ennek fülét csípte el.

– Hát te kis gazember, – kiált rá nagy auctoritással, mi vagy te itt, hogy ordítasz? Felelj, tán bizony püspök vagy?

– Nem én – felel jámborul a kérdezett, – még csak Prépost vagyok.

Bonvivant fiataloknak, jött az a bolond gondolatjuk, hogy a vendéglő házi szolgáját barátcsuhába bujtassák és a zárda ajtajához támasszák, természetesen: becsípetve.

A zárda kapusa, a mint megütközve észreveszi, hogy ott egy fráter nyugszik az úrban, intézkedést tesz, hogy a rendetlen testvér rendesebb helyre jusson.

Fölvitték tehát a zárdába, s ott ágyba fektették.

– Ott azonban észrevették a barátok, hogy ez a szerencsétlen testvér nem az ő nyájukból való.

Kérdést intéztek tehát hozzá különféle nyelven.

Az álbarát csak álmélgodott, tűnődött és hallgatott.

Végre, miután a barátok zaklatásaikkal nem hagytak föl, a kétkedés remegő hangján így válaszolt:

– Kérem szépen tisztelendő urak, legyenek kegyesek a zöldfa vendéglőbe valakit elküldeni, ha ott van a Johan hausknekt, akkor nem tudom, hogy én ki vagyok? -

Nagy buzgósággal magyarázta a szerzetes a katekétát a gyerekeknek a felebaráti szeretetről szóló parancsnak alkalmából, hogy minden ember felebarátunk nekünk, még maga a zsidó is. Utoljára kérdezi az egyik szurkulust:

– No Pali, hát most mondd meg, ki az a felebarát?

– A felebarát, felebará-á-á-t hát izé: a zsidó.

– Ohó, nem csupán a zsidó. Hát pl. ki vagyok neked én? Nem felebarát?

– Nem. Kérem szépen, tisztelendő úr; maga nem felebarát, mert maga egész barát.

Nem mondom meg előre, hogy hol történt, mert arról mindjárt kitalálnák a mesém végét. Van valahol egy szép nagy kastély, s attól nem messze egy két tornyú kolostor.

Egy szép őszi délután künn álldogál a kolostor ajtajában egy jámbor barát, forgatja két kezében a tubákos szelenczét, midőn egyszerre csak azon veszi észre, hogy egy szép hölgy áll előtte s jó napot kivan neki magyarul.

A delnő nem jött épen egyedül: hosszú selyem zsinóron egy óriási newfundlandi kutyát

vezetett maga mellett. Egyéb kísérete nem volt.

A szép úrnő a templomot óhajtotta megtekinteni.

– Várjon a tensasszony mindjárt kihozom a kulcsokat.

A delnő várt, míg a barát visszajött.

Akkor kérte, engedje meg, hogy a kutyája is vele mehessen; a hú állat nem akar elmaradni asszonyától.

– Csak hozza be hát a tensasszony; – ha nem harap. –

– Azt nem teszi, – biztosítja az úrnő.

A jó barát aztán megmutogatta a templom nevezetességeit rendén, s nagyon meg volt nyugtatva, midőn tapasztala, hogy az úrhölgy igen áhítatosan végzi szemléletét. Ki is kísérte a tensasszonyt egész az ajtóig.

De mily nagy volt bámulata, midőn visszatérve az oltár asztalkájára öt aranyat talált letéve. Az úrhölgy ajándékát.

Hoh! Ez nem tensasszony.

Szaladt – már a mennyire természeténél fogva lehetett, – ki az utcára; de már az úrnő akkor nem volt látható.

Hanem a helyett tele volt az utca kandi asszonynéppel, a kiknek a város nyelve Puzsa Borka asszony, nagy ékes szólással magyarázott valami nagy dolgot.

A szent férfiú meginterpellálta a női Demosthenest, váljon nem ismeri-e azt a tensasszonyságot, a ki most itt járt?

Puzsa Borka nagyot taszított tenyerével a jámbor kérdezőn.

– No nézd: te szegény jámbor barát: még tensasszonynak titulálsz a mi királyné asszonyunkat! Tán még azt sem tudod, hogy ő felsége itt lakik Gödöllőn?

Hát bizony szegény barát soha sem olvas újságot: honnan tudhatta volna?

– Ildes lelkiatyám, bíz én nekem igen nagy bűnöm van, a mi úgy nehezedik szívemre! sóhajtá keserű bánattal a cigány a gyóntató barát fülébe.

– Mond el hát egész bátran, fiam, hogy az úr isten megbocsáthassa bűnödöt!

– Azs erdeg addig kísértett, míg egy jólelkű felebarátomnak felesigit csókra kívántam, hanem isten bocsá! kaptam is tőle olyan bémálást, hogy mind a 32 fogam gúzson jár miatta!

– Na hisz akkor a föloldozást is megkaptad már! bocsátá el a barát a cigányt.

A győri barát így köszöntött be tanítványaihoz:

– Csak viseljétek jól magatokat, és én úgy fogok veletek bánni, mint saját gyermekeimmel.

A barát fejszóját egy éjjel ellopták udvaráról, a csodatévő szent Antalról nevezett „si quaeris” zsoltárt néhányszor elénekelte és reggelre megkerült a fejsze.

A reggeli templomozók közt egy szegény asszony is volt, a ki az esetről értesülvén, kérte a barátot, mondja meg neki a zsoltárt, hogy ő is kapja meg ellopott malacját.

– Igen bizony – mond a barát, mert a ki olyan nagy úrrá lett, mint szent Antal, kendnek disznópásztorává lesz.

Pater Portik Kolozsvárott böjti beszédben a római katolikus vallás előnyeit mutogatta a többiek felett. Elővett egy zöld diót és így szólott:

– Ez a zöld, ez a keserű méreg – monda és hántogatta le és dobta el a haját, – ez az istentagadó, ez a savanyu unitárius vallás; ettől irtózzátok; ez elkeseríti életeteket, kárhozatra viszi lelketeket! Ez a kemény csontár – monda rá mutatva kérgére, – ez ama nyakas, vasfejű református vallás; ezt is kerüljétek, mert ez megkeményíti lelketeket, mint a Pharaóét! Hanem ez, a mi most jó – monda és összetörte a dióhéjat, – ez az igazi üdvözítő ...

Ez alatt a dió szétválván, kitűnt, hogy a bele rothadt.

– Mindegy húron pendül biz ez keresztény hallgatóim. Amen! – monda és bevégzé sikerületlen hasonlatú prédikációját.

A kalocsai gymnasiumban egy jezsuita páter tanította a számtant. Egyik nap megesett a szegény emberen, hogy a föladat kidolgozásába belesült. Nem akart elsülni az exemplum.

Sok hasztalan kísérlet után a következőképpen mentette ki magát a gyermekek előtt:

– Látják én már sokszor mondtam magoknak, hogy minden reggel ájtatosan imádkozzanak. Magok között van most is valaki, ki ma reggel nem imádkozott, azért a magok vallástalanságáért az isten most engem szégyenít meg; nem akarja, hogy c példa itt most kijöjjön . . .

Factum!

1848-ban egy magyarellenes franciskánus barátot – ki a szószékről izgatott a magyar kormány ellen, – fogtak el a huszárok s bevitték a komáromi várba. – A foglyot átadták az őrfelügyelete alá, ki szintén huszár lévén, őrállomásán kivont karddal feljebb-alább sétálgatott. A barát savanyu képet vágva, egy fal mellett húzta meg magát. Az őrfelügyelet, – egyszer megállt előtte, végig nézte a foglyot, s így rivait rá:

– Szőrzsák, fapapucs, fejér kötél, hosszú csuklya, kopasz fej; – áldom én azt a mi urunk Jézus Krisztusunknak szomorú halálát vidám fülelkel hallgató, orgonaszíj húzó, alamizsnán rágódó hypokrita szent teremtését a tubákos angyaloknak mit keressz te itt?..

Egy alföldi városban, hol a kövezetnek híre sincs, esős idő után, szokás szerint deszkákon jártak az emberek az utczákon.

Jobbról is balról is fenéktelen sár.

Ily deszkán, melyen alig csosszanhatott két sovány ember egymás mellett el, egy nyalka honvédhuszár káplárnak elébe jön egy nagyon jó húsban levő barát. Kitérni nem lehetett és egymásnak szemközt állva nézik egymást.

Egyszerre azután a huszár megszólal:

– De tisztelendő úr, azt már még sem kívánhatja, hogy Kossuth csizmáját bepiszkoljam!

És ezzel szépen megfogta a barátot, útjából elemelte és letette melléje a sárba.

Szepessy Imre hosszas és hasznos tanári pályájának folyamán szigorú figyelmet fordított arra is, hogy tanítványai a föladvánnyal latin és görög gyakorlatok kidolgozásánál ne csak stylus, de kulcsin tekintetében is szépen és csinosan írjanak.

Kezdő tanár korában tanítványai közt volt egy elbizakodott süldő bárócska is, ki a kapott föladványt gyalázatos kutyakaparó csúnya szarka lábakkal írta le.

Midőn a hanyagság fölötti rosszalását szelíd feddéssel kifejezte volna, az ipse csak oda veti nagy könnyedén:

– Eh mit! Docíi male piugunt! . . .

– Sed indocti adhuc pejus, asine! felelé rögtön felindulva a különben szelíd szerzetes.

A szentségtartó helyére dugta pénzét a fösvény barát és ezt írta rá:

– Az úr vagon e helyen!

Valaki megleste elvitte a kincset és ezt írta helyébe:

– Föltámadott, nincsen itt!

A kövér Körmöcziek. Nem én adom nekik e nevet, magok szerezték portentuosus kövérségük által.

Barát volt mind a három. Egyik Komáromban, másik Győrött, a harmadik Pozsonyban. Ismerte és szerette őket mindenki, mert igen jó lelkű és jó kedvű emberek voltak. Roppant corpulatiójuk sok tréfára adott alkalmat, mert a páterek nem csak másoktól eltértek, de magok is nem egyszer nyelvbe sütöttek.

Egyszer társaságban azaz ötletük támadt, hogy az épen akkor divatba jött fiakkerek közül egyet meg kellene tréfálni.

Diktum faktum!

Elküldtek egy bérkocsiért, hogy vigyen három papot a zöldbe, s egy ideig ott állottak a kapu előtt. Aztán lement a komáromi, nagy lihegve, megállott a kapuban és elkezdett szöszmötölni. A bérkocsis ránézett, megcsóválta fejét, hanem azzal biztatta magát, hogy annál soványabb lesz a másik kettő.

Kis idő múlva leödögött a győri is, nagy fuvások és nyögések közt. Megállt a kapuban ez is, pipáját megtöltötte és csiholni kezdett.

A bérkocsis már erre ugyancsak fészkelődött a bakon, hanem csak mégis elnyelte aggodalmát.

Azonban jött a pozsonyi. Mihelyt ezt a kocsis megpillantá, neki méltatlankodott, hogy „kutyát tegyék a tisztelendő urak bolonddá!” Közzé vágott a lovaknak és úgy elvágatott, hogy a sóhajtás sem érte volna utol.

A kövér páterek pedig el-el mondogatták aztán, hogy „pipa dohányt ér az egész fiakker história, mikor egy kocsi három papot föl nem mer venni.”

Sz . . . városában az 1873-ban országszerte dühöngő járvány miatt, egészségi szempontból a búcsú megtartása betiltatott.

Megtudván ezt a kolostor lakói, kiknek mellesleg legyen mondva három, négyezer forint „tisztá” káruk van emez elhatározás miatt, főnöküket teljhatalommal felruházva appellációval küldék a hatósághoz, a búcsú megtarthatását követelni, vagy kétezer forint kártérítést.

Ezen indítvány elég okot adott egy négy tagú bizottmány összehívására, a hatóság részéről, kik aztán kijelentették, hogy a búcsút a mostani kritikus időben semmi módon meg nem tarthatni; ezenkívül pedig a kolostor a búcsú jövedelem részéről évenkénti kétszáz forint „jövödelmi adófizetésben” marasztaltatott el.

X. páter jókor akart a néppel búcsúra menni, de előtte való napon dinnye körüli foglalatosságban két pár csizmát sárzott el annyira, hogy azokban egy lépést sem tehetett. Késő este jutott eszébe elküldeni a lábtýművészhez, hogy több hét óta ígért új csizmáját hozza el, de rögtön. Dratvavégi Szurok Jónás visszaizente, hogy még pitymallat előtt maga viendi haza, annál is inkább, mert ő is szándékozik részt venni a búcsún.

Reggel aztán szépen elment a nép öt óra tájon, a páter mérgeződött, hogy otthon kell maradnia, végre nyolcz órakor kompareál Szurok Jónás uram, s a késedelmet úrias beszéddel, mi neki igen gyakran a képéhez állott, akarván helyre ütni, ily szónoklattal nyújtá át a csizmát az a nélkül is haragvó páternek.

– A csizmát szokás szerint elkészítvén, kisámfásván, de a száradás múlhatlan kellendősége miatt el nem hozhatván, reggelre kelvén, a mint illik fölöltözvén, megmosdván, és nem késvén a kívánt csizmát legalázatosabban átnyújtani, nem különben az árát is rögtön követelvén.

A páter nyugodtan hallgatta végig. Akkor a csizma átvétele helyett Szurok uramnak azon testrészére, melyet némely vászon személy czinóberezni szokott, oly hatalmas manupropriát nyomott, hogy a szemei cikráztak belé. (Haragos András megnyugtatóására jónak látom megjegyezni, hogy nem a páterei szikrázának vala) mondván:

– A csizma illendő árát elvévén, ezen házból rögtön kitakarodván és soha annak küszöbét át nem lépven!

Erre aztán Szurok Jónás is tudta, hányat ütött az óra, és a pater is megengesztelődött kissé.

Egy negyedéves kapuczinus theologus megunván a papi élet örömeit, kilépését jelenti a gvardiánál.

Ez csodálkozó képpel így förmed rá:

– Ezt igazán nem értem! Négy évig volt a meszely mellett és most hagyja el a szerzetet,

mikor már az itczébe jönne!

Egy barát karácsonyi prédikációját Fokon e fölkiáltással kezdé:

– Ide pásztorok, ide!

Erre a kiliti csordás fölszólal:

– Én uram itt vagyok, de a fokiakat nem látom!

Gyóntat a barát egy legényt, ki szemérmatosan vallja be, hogy van szeretője, s egyszer – uram bocsá! meg is csókolta, mert csak egyedül volt vele.

– Nos tovább? kérdi a szent atya.

– Hát igaz, hogy nagy kísértésnek voltam kitéve, de már megölelni nem merem Juliskámat; keményen álltam ellen a kísértésnek.

– Úgy? No hát imádkozzál három miatyánkot és egyél egy porció szénát – hangzott ítélete.

– Nem vagyok én ökör szent atyám!

– Nem fiam, hanem számár!

Ungvárt, mikor a mostani püspöki lak még jezsuita klastrom volt, egyszer azon tragikus eset történt, hogy az ott lézengő egyetlen egy jezsuitát is agyonütötte a villám.

A gymnasium igazgatója (Fekete, szintén jezsuita) megparancsolta a felsőbb osztályokban, hogy ez alkalomból minden diák csináljon egy sírverset, de a villámülés meg az isten dicsérete okvetlen benne foglaltassák.

Lett is vers elég, de valamennyi közt aligha nem az volt a legcsattanóbb, mely miatt szerzőjét kicsapták s mely így hangzik:

Mormus est Jesuita,
Oh, utinam omnes ita!
Tactus es fulmine,
Laus tibi Domine!

Pater Florian nagy ultramontán volt. Hitoktató korában egyik órán a bibliából azon passust magyarázta az iskolában, mely a paradicsomi tilalom megszegéséről szól. A fejtegetéssel kiterjeszkedvén, Éva állhatatlanságával kapcsolatban érinti az asszonyi ingatagságot, összehasonlíja a hitbuzgó hajdankort a romlott új korral; felhossa, hogy különösen 1848 óta mennyire megromlott a világ.

Következő lecke órán kérdezni kezdvén a múltkori előadásokból, többi közt kérdi az egyik fiútól:

– Hát melyik evett előbb a tiltott gyümölcsből Ádám-e vagy Éva?

– 1848 előtt Éva, 48 után mind a ketten – felelé torkaszakadtából a fin.

Pater Florian elnevette volna magát, de a körülmények komolyságot parancsoltak. Ugyanazért csak folytatta kérdezősködését:

– Hát mily büntetést szabott Isten Ádámra?

– Hogy átkozott legyen a föld minden állatjai között...

– Hohó! Hiszen azt a kígyóra szabta!

– Hogy fájdalommal szüljön s férjén . . .

– Pszt! Ezt meg Évára szabta fiam, hát nem emlékszel hogy Ádámra mit szabott? Hiszen én elég világosan elmondtam s még egyszer elmondom: Ádámra hogy arczának veritékével egye kenyerét, Évára hogy fájdalommal szüljön, és férjének hatalma alatt legyen, a kígyóra, hogy átkozott legyen, hasán másszon és a föld porát egye. No már most megtudnád-e fejteni az első kérdést?

F i ú: Hogy Éva hasán má ...

– Pszt! pszt! pszt! Próbáld meg a második kérdést, mily büntetést szabott Isten Évára?

F i ú: Hogy mindig Ádámmal. . .

– Nem azt te számár, hanem hogy fájdalommal szüljön és . . . no, mondjad tovább!

F i ú: Hogy fájdalommal szüljön számár . . .

Váltig szorongatta a páter a diákokat, hogy feleljen a trójai háborúról valamit, de bizony ő semmit sem tudott az egészből.

Látván végre a tanár, hogy semmire sem megy vele, azt kérdé utolsó próbául:

– Hát volt-e legalább színházban?

– Voltam.

– Láttá-e már szép Helénét?

– Láttam.

– Nos hát mondja meg nekem melyik hős tetszik magának legjobban a darabban?

A diák elnémulva bámul a sovány páterre, hallgat, mert erre a kérdésre nem is lehetett mit válaszolnia; de a páter, ki csak úgy fülhegygyel hallott valamit harangozni a Schöne Helénáról, azt hívén, hogy a classikus világ hősei vannak benne dicsőítve, ráiasztott, hogy feleljen, ki tetszett legjobban a Szép Ilonában? Különben tertiát kap.

A deák aztán nolens-volens kirukkolt vele:

– Hiszen, ha már meg kell vallani, nekem bizony leginkább tetszett a . . . szép Heléna bokája.

Több se kellett a páternek.

Egy kolostor pinczemesteri számadásából. „Átvettem 600 telehordót. Visszaadtam 600 üres hordót. A biláncz tökéletes.

Egyik főpap székvárosában van egy kaszárnya, a kaszárnya előtt promenád, a promenádon zöld fák, a zöld fák közt ékes nőszobor. Régi a kaszárnya, régi a promenád és a fák, de a legrégebb maga a szobor, melynek fölirata is lekopott már.

Egy alkalommal búcsújárók húzódtak át a városon. A kegyes nép áhítatosan énekelt és ütötte mellét egy kövér barát vezérlete alatt. Mikor a kaszárnya elé érnek, meglátják a nőszobrot. A búcsújárók köréje sereglettek a barát pedig rágyújtott az énekre:

– Boldogságos Szűz Mária könyörülj értünk! Azonban a kaszárnyából kipattan egy erélyes lajdinánt, mint a bomba, s nekik ront:

– No most mindjárt hordják el magukat kendtek. Hiszen még így félre nem értették Mária Terézia szobrát!

Volt is fölpackolás, és a barát búcsú nélkül állott tovább a kapufélfától.

Szundikál a barát meleg nyári időben a gyóntatószékben, hozzá jön egy menyecske, elősorolja bűneinek hosszú lajstromát, midőn már kifogyott a mondókából, csak vár egy darabig, hogy a barát penitenciát adjon, hosszas várakozás után végre elhagyja türelme és kéri a papot bűnbocsánatért.

– Nem adhatok lelkem, mondja a pap, mert én csak fráter vagyok és a meleg miatt jöttem ide a gyóntató székbe hűtözni.

– Hát hogy meri az ember bűneit kihallgatni? pattogja a menyecske. No most mindjárt megyek a guardianhoz és bepanaszolom.

– Csak menjen galambom, mondja a fráter semmit sem zavarodva meg, majd én pedig a férjének mondom el, hogy mit gyónt.

– Szabad tudnom, férjhez mentek már kedves leánykái? kérdi a földes úrtól a barát.

– A két idősebb igen, a legfiatalabb még nyakamon van.

– Se baj! Annak is fog publikuma akadni.

Elenyák páter az öreg Károlyi István gróf udvari papja és fiának nevelője, művelt

életrevaló, víg ember volt, nagy kedvében is járt urának, ki nem is talált rajta egyéb kivetni valót, minthogy a páter igen gyéren pislogatott belé a breviáriumba.

Ezt az egyet aztán ura már csak a tréfa kedvéért sem állhatta meg szó nélkül.

A páter váltig szabódott a szemrehányás ellen, ő levén az, ki minden nap legbuzgóbban recitálja el a maga breviariumi részét. Nem is tett neki több szemrehányást, hanem belelopott egy százast a breviáriumba, épen a tisztelendő úr védszentjéről szóló lapoknak szomszédságába.

Mikor aztán egy év múlva rá névnapját ülte a tisztelendő páter: ura felköszönte ékes asztali köszöntéssel, kívánván neki oly hosszú életet, hogy öregsége napjaiban a breviáriummal is megbarátkozhassék.

Persze, hogy a páter ismét erősen protestált az igazságtalan insinuatío ellen.

Ekkor aztán ura egyik fiával előhozatta a tisztelendő úr breviáriumát, felütötte azon a lapon, melyen Elenyák nagy meglepetésére egy százas rejtőzködék, s a társaság derült mosolya közt küldetek el a bankó a falu jegyzőjének a tisztelendő úr nevében, ki neve napján a szegényeknek kívánt vele egy jó napot szerezni.

Bezzeg meghányta-vetette Elenyák ezután többször is a breviáriumot – természetesen hiába.

Buzgó nép a b . . . i a szent gyónásban, de az öreg D. barát még e nagy buzgóságon is kifog, annyira vallatván a bűnös gyónót, hogy az, ha el nem kárhozik, nem is üdvözülni.

Egy alkalommal délután 2-5 óráig győzte a vallatást egy bűnös öreg asszonyon.

– Hányszor káromolta az isten nevét? – kérdi tőle.

– Nem tudom, – mond a gyónó.

– De mégis, körülbelül hányszor? – faggatja újra az öreg barát.

– Nagyon sokszor, – mond az asszony újra.

Nagy nehezen megszabadulva, egész éven át rovásra jegyezte bűneit. Egyik oldalán a rovásnak: „egye meg a f . . .”, másik oldalán: „üsse meg az isten nyila”

– száma volt fölróva. Elmenvén pedig húsvétkor gyónni az öreg D.-hez, midőn a bűnök elsorolása következett, benyújtotta neki a rovást a gyóntatószék rácsozatán.

– Mi ez? – kérdi az öreg.

– Hát tisztelendő úr, ez innen idáig „egye meg a f . . .”, ez meg innen idáig „üsse meg az isten nyila” – ujjal mutatva a rovásra.

Azóta az öreg gyorsabban gyóntat.

A francia játék-kártyák.

– A jezsuita atyák magyarázata. –

Az egyes = egy Isten.

A kettős = Krisztus kettős természete: az isteni és az emberi.

A hármas = egy lényben három isteni személy.

A négyes = a négy evangélista.

Az ötös = Krisztus öt sebe.

A hatos = a világ teremtése hat nap alatt Isten által.

A hetes = Isten megnyugvása a hetedik napon.

A nyolczas = a Krisztus által hirdetett nyolcz boldogság.

A kilenczes = az angyalok kilencz kara.

A tízes = Isten tíz parancsolatja.

A makk alsó = Júdás, Iskariót.

A zöld, tökk és vörös alsó = Pilátus poroszlói,

A négy király = a három szent király és Krisztus.

A négy dáma = Krisztus keresztfájánál álló három szent nő és szűz Mária.

A makk kártyák = Krisztus keresztese.

A zöld kártyák = Krisztus tövis koronája és a kezein valamint lábán lévő szögek.

A tök kártyák = négy szöglet, azaz a világ négy táján történt hirdetés és Krisztus, mint a legfelsőbb szögletkő.

A vörös kártyák = Krisztusnak az egyház iránti szeretete.

A kártya szemek (365) = az év 365 napja.

Az 52 kártya levél = az év 52 hete.

A 12 alak = az év 12 hónapja.

O. A. M. D. G.

Tisztelendő páter Makutyinak valami pere volt a szent széken, s midőn a vádpontokat feleletre kiadták neki, a replica exordiumát így végzé, mely után persze az egyes vádpontokra adandó feleletnek kellett jönni: „a nagyon tisztelendő szentszék fülledt bogarait következő argumentumokkal fogom széthessenteni sat.”

Egy fufangos eszű barát azt vitatta, hogy minden nőben hét ördög lakik.

– Minő ostobaság! mondja valaki hallgatói közül.

– Már miért volna ostobaság? volt a válasz . . . nem olvasta-e ön a bibliában, hogy Mária Magdolnából kiűzték mind a hét ördögét.

– Igen . . .

– Hát azt olvasta-e valahol, hogy a többi nőkből valaha valaki kikergette volna azokat?

– Nem.

– No, lássa? . . .

Egy franciskánus barát dicsbeszédet tartott szent Ferenczről. Fölszámllalta mind a hány szent csak van, de egyet sem talált szent Ferenczhez fogható. És e miatt most nem tudta hova osztályozza.

– Hová helyeztessük őt? kiáltá nagy hévvel, hová ezt a mi Seraphicus szent Ferencz atyánkat? Más szentek között hagyjuk-e? Az igen kevés volna néki. A próféták közé tegyük-e? Oh minden próféták felett való ő. A pátriárkák közé-e? Még e sem elég! Az angyalok közé-e? Oh szentebb ő az angyalnál, arkangyalnál, Seraphimnál és Cherubimnál! No hát hová tegyük őt? kiáltá fokozott hévvel.

Erre egy a hallgatók közül megunván hallgatni a sok kiabálást, fölkel székéből és monda:

– Ha nem tudja atyaságod hová kelljen helyeztetni, tegye ide az én helyemre, mert én elmegyek.

Ez még a múlt századból való. Egy barát szép paripán lovagolt, és útközben találkozott a malonyai bíróval.

– Látjátok milyen szép lova van a barátnak, de mégis tréfálom nyomban, monda társainak. Kedves prédikátor uram, kegyelmed igen rosszul követi üdvözítőnk példáját, a ki egész alázatossággal számaron ment.

– Ma édes bíró uram – felelé a barát, olyan sok szamarat tesznek bírónak, hogy a szegény pap nem találhat egyet is magának valót.

Egy kapucinus barát az emberi életnek múlandóságáról prédikált a böjtben, és hogy annál hathatósabban szívökre köthesse hallgatóinak, mely hirtelen és párához hasonló módra elenyész az élet, monda a többek között.

– Fontoljátok meg csak jól szerelmes atyámfiaim, hogy némelyikünk estve frissen és egészségesen lefekszik, és másnap – oh fájdalom – halva kél fel!

Egy franciskanusnak útközben meg kellett egy kis városban hálni, s miután senki ismerőst ott nem talált, kénytelen volt a fogadóba menni, a hová egy dominikus barát is megérkezett,

és mivel más nap mind a ketten azon egy útra menendők valának, együtt ettek és egy szobában háltak.

Éjszaka nagy eső esett, reggelre azonban kiderült, s így el akartak indulni, mikor azonban a fogadóst ki kellett volna fizetni, azt gondolta, a franciskánus, hogy az ő „dominus vetribuat”-jávai (isten fizesse meg!) megszabadul a csaplárostól. De ez nem érté meg, vagy talán nem is akarta érteni azt a deák szót, mert neki csak pénz kellett,

A dominikánus megfizetett magáért, a franciskánus kérte, hogy adjon neki kölcsön, ígérte hogy megfizet becsületesen.

A mi kevés pénz nálam van, arra nékem is szükségem van – mond a dominikánus.

A franciskánus végre is kénytelen volt zálogba hagyni könyveit; de mivel ezen nagyon fölboszankodott, föltette magában, hogy boszút áll a dominikánuson. És alkalom csakhamar kínálkozott. Mert mivel együtt mentenek és a nagy esőzés által ellepte vala a víz az egész mezőt, egy gödrös úthoz érkeztek, hol a víz igen megdagadt.

A franciskánus kezébe vette papucsát, fölemelte ruháját és neki készült az által gázlásra. A dominikánus pedig, ki nadrágot, salavárit (harisnya) és papucsot viselt, nem tudta mit csináljon.

A mint a franciskánus észrevette útitársa nyughatatlanságát, oda fordult hozzá:

– Mit adsz, ha a hátamon átviszlek?

– Oh öcsém – felelé a dominikánus – ha azt cselekszed velem, ígérem hogy könyveidet kiváltom és a közelebbi fogadóban is megfizetek érted.

Erre hátára vette őt a franciskánus és neki indult vele a víznek, de mikor a közepéig ért, megállott, és kérdé:

– Van-e pénzed elég, hogy ígéretedet beváltsd?

– Van, aziránt ne aggságoskodj, és zsebére ütött, hogy a pénz csördülése által szavát erősítse; de a franciskánus, kit égetett a boszúállásnak kívánsága, leejtá a vízbe és monda:

– Oh te emlékeztetsz engem az istennek tett fogadásomra, mely szerint nekem pénzt hordoznom nem lehet.

Ezt mondva, kilábult a vízből és a szegény dominikánust benne hagyta.

Egy igen kövér barát utazott hajdan X. mezőváros felé és mivel későn érkezett oda, megkérde egy paraszttól, a kivel találkozik, hogy váljon bemehet-e a kapun.

– Hogy ne mehetne a tisztelendő úr, felelé a paraszt, hiszen egész szénásszekerek is bemennek azon.

Egy paraszt meggyóna a páternek, hogy a mészárostól ellopott egy disznót.

– Annak árát meg kell fiam fizetned, monda a páter.

– Meg is akarom, felelé a gyónó, a végre vettem a pénzt is magamhoz, és kérem atyám uramot, hogy adja által néki, de hallgassa el nevemet.

A páter átvette a pénzt, és megígérte hogy úgy lesz.

Eszkendő múlva ismét eljött azaz ember gyónni, és megvallá hogy ismét disznót lopott, és a disznó árát átadta a páternek. Az atyai intések és feddések mit-sem használtak, mert a rákövetkező esztendőben ismét disznólopás miatt jött gyónni.

– Óh én édes istenem! monda a páter, hát ez a gyalázatos vétek annyira megrögzött benned, hogy teljességei nem hagyhatod. Mi hasznod van benne, mikor azt olyan jó lelkiismerettel a te boldogságodra mindenkor megfizeted? Nem vehetsz-e azonnal a pénzedet sertiést.

– Nem atyám uram! felelé a gyónó paraszt, mert ha én a mészárostól vásárlom a disznót, úgy ő szabja meg annak árát; ha pedig én tőle ellopom, én szabok annak árt, nem ő.

Egy franciskánus szamarán lovagolt. Midőn egy kisebb folyóhoz ért a nagy fülű nem akart átmenni. A barát tehát leszállott és átvezette.

Egy élczelni szerető úri ember épen arra ment és látván, hogy a szamár reszket, monda a páternek.

- Az atyaságod utazó társa reszket.
- Elhiszem – felelé az eleven eszű franciskánus; te még jobban reszketnél, ha úgy volnál mint ő.
- Hogyhogy? kérdé amaz.
- Úgy hogy ha néked is, mint neki a nyakadon egy kenderfék, lábodon vas és melletted egy franciskánus barát volna – felelé a szent atya nevetve.

A cs. s–i toronyóra meghibázott, s mint műértőt egy ottani barátot kértek föl megigazítására, mit az el is fogadott. Három állást csináltak deszkából egymás fölé, amint az óráig föl lehetett menni. – Hozzá kezdett, a munkához a tisztelendő úr s amint ott munkálódnék betörik alatta á deszka, s ő második állásra pottyan lélekjelenléttel mondván: „no most,” – onnan újra lebukik „no de most” – s végre az alsó deszka is beszakadt „no de már most” – monda aggódva. Aztán fölkelt és haza ballagott.

M... Gyuri benczés pap műfordításai.

- Ad majorem dei glóriam = a major úrnak a dicsőséges istene.
Beati, qui in domino moriuntur. = Boldogok a móriak dominóban.
Admodum reverende pater. = Divatos reverendájú páter.
Ver, glis, pelvis est masculinus. = Verglis bőre hímnemű.
Sorori sic obortis. = A nővér iszik ó bort is.
Paula ejus fuit Victoria. = Viktoria volt az ő nagynénje.
Lucius armiger manibus lanceas fert. = Lucius a szegény germánokra lánczot vert.
Sed a suis creatus consul Clemens fuit et erít suis. = De a disznó teremtette Kelemen consul, volt és marad disznónak.
Tum pater Aeneas puppi sic fatur ab alta. – A tompa Aeneas púpján szilfát túr a balta,
. . . Intentant mortem . . . praesentem . . . = Az intendáns halált prezentéit.
Abusa sint; . . . dedique corpora ponto = A buza-szint is oda adta a korpával a pontynak.
... Ac magno telluris. . . Egressi optata ... = És Egressy nagy tallérokat kívánt.
Vixisset canis = vikszel a kankutya is.
Respicientis amici = lesd pici hentes a muczit.
Quae laedunt oculum, festin as = két láda okulárt fest az inas.
Reete fata refert, = hevert retket faggat.
Ire viam, qua monstrete ques – ír-e ham a mutogatott ló.
Saxa undis surdiora = kősziklával nudlikat szúr dióra.
Venit mors velociter, rapit nos atrociter – velocipéden jön a halál, czitherával ragad el bennünket.
Supplices procumbunt in genua = A supplikánsok térdre hulltak Genuában.
Illum in alto balbutit = az illuminait bál butit.
Miles ait enim = mi lesz majd az enyim.
Ne te morer, andi = Ne te more, hallod.
Caro... cognomen pinqui damus – Cárónak pincsi melléknevet adtunk.
Tota abít hóra: Tót a bitóra.
Acquisitum sequitur suum principale – Az aquisitor széket vitt principálisának.
O tempora, o mora = o tempóra óbégat Róma.
Ora et labora = Ráhágott az óra a lábóra.
In generalibus latet error = A generálisokban van a hiba.
Conticuere omnes, intentique ora tenebant – Hallgattak mindnyájan és orraikat a tentában tartották.

Das ist was andres = Ez Vas András.

The queen of England = Angolország kínja.

Solamen est miseris socios habuisse malorum = Ha a szalámihoz a szegénynek még társai is vannak, malőr.

Mundus oult decipi, decipiatur ergo = A világ le akarja magát csípni, hát csípje le!

Vespero veniente, veniunt et parvae capellae = Az esperesek eljövén, eljönnek a kis káplánok.

Opera servorum = a szerbek operái.

Ecclesia non indiget asinis = Az egyház nem szükölködik szamarokban.

Mulier est hominis eonfusio – Molière konfúzus ember.

Idaei et cori sani, quid tum vox? – Idei bor ez Sanyi, mit dünnyögsz?

Apparati scindere vallo, ista... = A parádi szinte erre való Pista!

Candida formosa puella, decerpes ora. Kant Ida formás leány, de cserepes az orra.

Quid palluisti femina an joci dolent? Mit sápadtál asszony? Tán Dóczi ott lent?

Sunt enim locupletes = ismert ők lókupeczek.

Ubi egetis? = Hol egerésztél?

Muta jam istam mentem = Mutasd már, István a mentém.

Ire Mari == Ír-e Mari?

Oleum et operám perdidit = elvesztettem az operai olajat.

Ubi est arbor = Hol a bor ára?

In opera Tussaint is = Operában tüsszents is.

Solvit saecla in favilla = A székely kifizeti a fa villát.

Ante omnibus cave = Az omnibus előtt a kávé.

Hannibal ante a portas = Ha nincs bál, Anti a portás.

Caesar mala cita avi eduxit = Cézár malaczeit az öreg apja eldugta.

E duobus malis minimum eligendum = A két málé közül a kisebbik elegendő.

REGIMENTSZPATEREK.

A papnak és útmutatónak legnagyobb hasonlatosságok vagyón együtt, mert mind a ketten mutatják a jó utat, de magok nem mennek rajta.

Mikes Kelemen.

G. regimentszpater híres volt arról, hogy senki sem tudott vele egy szobában aludni. Oly iszonyún hortyogott, hogy a kutyák ablaka alá jártak vonítani.

Egy ízben egyik falusi jó barátjához szállott, kihez ugyanakkor jött volt egy tréfáiról általánosan ismert huszárkapitány.

A gazda most csak a valamikor kapott kölcsönt adandó vissza, a huszárkapitányt meg akarta tréfálni. Behelyezte tehát éjszakára abba a szobába, hol a regimentszpater volt szállva.

Este farkas szemmel méregették egymást, végre megszólal, a páter.

– Tudja-e édes kapitány uram, én velem még nem tudott aludni senki egy szobában, oly erősen hortyogok.

– Nem tesz semmit, – monda hidegvértten a kapitány, – nekem még nem nagyobb hibám van. Éjjelre mindig kardot teszek magam mellé az ágyba, mert rendszeren csatákkal szoktam álmodni, akkor aztán mindenfelé csapkodok kardommal, miért is nekem minden bútorom vasból van, mert különben mindent összerombolnék álmomban.

A páter nagyokat nyelt, e borzasztó dolgok hallatára.

Mindketten lefeküdtek, a kapitány maga mellé tette a kardot és aludt szépen, a páter pedig fület az ágyban, hogy mikor kel már fel a kapitány úr vagdalkozni.

A hortyogós nem aludt, a fűfingos kapitány pedig zavartalanul élvezheté a boldogok álmát.

– Hát ön miféle hiten van? kérdi az ezred papja a huszárt, kit nem igen látott az isteni szolgálatokon.

– Én kérem alásson főtisztelendő uram, felelé a huszár, azon a hiten vagyok, a melybe van a regimentszabó.

– Ez bolond beszéd! mond a regimentszpater, mit tudom én, hogy miféle hiten van a regimentszabó.

– Hát az úgy van főtisztelendő uram, hogy nekem a regimentszabó reparált egy rajthúszlit még három év előtt, miért is harminczöt garast kellett volna fizetnem, és minthogy ezt én mindekkoráig le nem fizettem, ő abban a hitbe van, hogy ezt talán sohasem fizetem meg, és én is azt hiszem.

– Itt van tehát három húszas – monda a regimentszpater és fizesse le adósságát.

– De abból bizony egy krajczárnyit sem lát a regimentszabó, mond a huszár, hisz azt csak nem lehet kívánni, hogy három húszas végett két ember a hitet veszítse, maradjon ő csak abba a hitbe, hogy sohasem fizetem meg neki a rajthuszli reparálását, és én is abba maradok.

Egy kisebb női társaságban a regimentszpater az kérdezte egy csintalan menyecske, hogy lesznek-e nők az égben?

– E kérdésre – mond a regimentszpater, a szentírásból határozott nemmel kell felelnem. A jelenések könyvében ugyanis a többi közt az áll, hogy a menyországban, mint szent János látományának elbeszélésében mondja – félórai csend uralkodott: már pedig ott, hol nők vannak, egy negyedórai csendre se lehetszámítani.

– Én-pedig azt hallottam, felelé a nyelves menyecske, hogy a menyországba jutók között a férfiak száma úgy aránylik a nőkéhez, mint egy a tizenkettőhöz.

– Ha ez áll, mond a regimentszpater, akkor jaj annak a férfinak, ki menybe jut.

Egy regimentszpater találós kérdései:

1. Ki született csak egyszer, de kétszer halt meg?

2. Ki az, ki sohasem fél?

3. Ki halt meg az apja születése előtt?

4. A férfi-e vagy a nő eszélyesebb?

5. A nők miért makacs, megátalkodott természetűek?

6. Hogy lehet erős téli hidegben úgy kímélni a fát, hogy ne tüzelj és még se fázzál meg?

7. A félszemű vagy kétszemű ember lát-e többet?

8. A férfi mikor úr a saját házában?

Megfejtés.

1. Az evangéliumból ismeretes Lázár, kit első elhalálózása után föltámasztott Jézus.

2. A tiszta lelkiismeret.

3. Kain és Abel, mert Ádám apjuk nem is született.

4. A nő, mert egy is sok férfit tud elbolondítani.

5. Mert ősanajok Éva, kitől eredeteket vesznek, Ádámnak nem húsából, hanem kemény csontjából alkottatott.

6. Végy egy súlyosabb darabot válladra, s hordozzad az emelet és a ház lépcsőin le és föl.

7. A félszemű, mert ő másnak két szemét látja, de más a kettővel nála csak egyet.

8. Mikor nincs benn az asszony.

Micsoda kormány uralkodik Rómában?

Papucs kormány.

B. Gy. regimentszpater híres volt különféle bogarairól, és sajátszerű tréfáiról. Többek között az e hangon folyó beszélést nagy gyakorlatra vitte. A malmot például így tette ki: „egy hely, mely életet reszel.” A halastót: „egy hely, melyben régenten fejedelmek részére

keszegek fetrengettek.” Borhegy leve. A sajtógerezd prés. s. a. t. Egyszer egy vén huszár azt kívánta tőle, hogy a szamarat mondaná ki e hangon s ő minden gondolkozás nélkül, hirtelen a huszárra mutatva felelé: „te”.

– Ugyan ha szabad kérdezni: mi lelte lábát révérende? – szólítja a visitáló esperes a Firtos alján állomásozó, sántikáló székely papot.

– Hja! ez bizony kenyéririgység eredménye!

– Nem értem, – viszonzá az esperes.

– Pedig könnyű érteni, mivel csak annyi, hogy a lovam megérezte rajtam a kepéből sült zabkenyeret, s irigységből tetemesen megrúgott.

Az 1855-ik év végén, mint katona, Mailandban állomásozván történt, hogy a hadtestparancsnok, gróf Gyulai, nagy katonai szemlét rendelt; de ugyanaz napra, a tábori pap által, gyónásra is volt rendelve, a legénység egy kis része.

Parancs érkezett az ezredektől a századokhoz, hogy az az napi gyónásra, a legpiszkosabb legények szemeltessenek ki, hogy annál nagyobb parádéval rukkolhasson ki az ezred.

Kiszemeltetvén minden századból a legtrehányabb legénység, az egyik századból nem került ki a meghatározott szám. A mint a kapitány a sorok előtt járkál, meglát a második sorban egy újonczot, kinek igen bő volt a magyar nadrágja. Hozzá lépett, kivezette a sorból, s mérgesen rákiált:

– A mért olyan bő a nadrágod, menj te is gyónni!

A gyónóknak a templomba vezetése egy az időben legifjabb tizedesre bízott.

A templomba érkezve, megkezdődött a gyónás. A bő nadrágú újoncz is, látván mint térdelnek társai a gyónószék mellé, reá kerülvén a sor, ő is hasonlóképen cselekedett.

A gyóntató papnak többszöri kérdéseire a fiú semmit sem felelt. A pap erre egész haraggal kérdezte a fiútól:

– Hát nem jártál iskolába?

– De igenis, jártam két télen.

– Na ha jártál édes fiam, akkor csak tudhatod, hogy mit kell felelned gyóntató atyád kérdéseire.

– Kérem alázattal a tisztelendő urat, ezt én nem tanultam, mert nálunk kálvinistáknak nem tanítják az ilyen dolgokat.

Erre a páter dühbe jött, és haraggal förmedt a fiúra:

– Hát te református vagy?

– Igenis az, – felelé a kérdett.

– Hát ha református vagy, akkor mért térdepelsz itt?

– Hát csak azért tisztelendő uram, mert – bő a nadrágom.

Károlyi Antal grófnak udvarában volt egy kedves embere: páter Farkas, ferenczrendi szerzetes, egykor tábori pap, ki ezen hivatal után a grófnak kedves embere lön.

A grófnak rendes és első foglalatossága volt reggel misét hallgatni, mise után pedig páter Farkasnak mindig markába nyomta a mise árát, minek kétféle díja volt, tudniillik a kis misének, mit a gróf susogó misének nevezett kisebb díja; a nagy misének pedig, azaz, mint a gróf monda: rikkantósnak nagyobb díja volt.

– Deo gratias! szokta mondani páter Farkas, mikor a rendes díjt a kápolna ajtajánál megkapta.

Egykor a szórakozottságból a rikkantósért járó díj helyett a susogóért járot adta, s a barát nagyon csöndesen mondta a Deo gratias, s a gróf nem hallotta.

Mikor kívül voltak a kápolnán, a gróf rendszeren kötekedni szokott páter Farkassal.

– Hallja kend páter: mondja nevetve a gróf, hol maradt ma a Deo gratias.

– Hisz én mondtam, uram, mentegeté magát a páter.

- Pedig én nem hallottam.
 - Meghiszem – mondja a barát – mert a rikkantásban úgy elfáradtam, hogy mikor kegyelmes uram a susogóért járót adta kezembe a rikkantós helyett; a Deo gratias már csak szuszogva tudtam kimondani.
- Nagyot nevetett a gróf s a rikkantós árát kétszerezve adta meg.

KOLDULÓ BARÁTOK.

Hasadnak rendületlenül Légy híve, oh barát! Bölcsödtől zordon sírodig Csak ez, mi élvet ád.
A kolduló szereteket meg kell adóztatni; mert a ki koldulásból még szerezni is tud, az fizethet. Így legalább egygyel több titulusuk lesz a koldulásra: az, hogy adót fizetnek. Hiszen mi magunk is mind arról koldulunk.

Szokása volt a híres gróf Amadénak minden évben több darab hízott disznót küldeni a simontornyai barátoknak; egy évben azonban elfelejtkezett róluk.

Egy ünnepi alkalommal barátira lévén szükség, be izen a rend főnökének, hogy küldene barátot.

A disznó nem küldéséért érzékenyen megneheztelt rendfőnök megtagadta kérését; röviden azt válaszolván: ha disznó lesz, – lesz barát.

A bűnét megbánta gróf, csakhogy a barátot megkaphassa, ugyanazon levélre írt gyorsan vissza: ha barát lesz – disznó lesz.

Bencze barát Vas megyében ebédet evett G ... y földbirtokosnál pénteken. Nem igen tetszett neki a hal, mert alig ha régen nem fogták. Ezért mintha a hallal beszélne, minduntalan lehajolt hozzá és-mintha a hal felelne, füléhez tartotta tányérját.

Kérdi aztán a gazda, hogy mit csinál? Mire ezt feleli a barát:

– Azt kérdeztem tőle, hogy nem látta-e a vízben egy barátomat, ki egy héttel előbb a vízbe esett? de azt feleli a hal, hogy őt már két héttel előbb kifogták.

Egy német, egy barát, csak egy magyar; mert a németnek csak inge, a barátnak pedig csak gatyája van, a magyarnak pedig mind a kettő, tehát azokat csak fél embernek tartja és ketten tesznek egy egészet.

A barátnak ritkán levén pénze, ha valami ajándékot küldenek neki, az ajándékot hozó fiúnak pénz helyett azt mondja: Deo gratias.

Ezt a gyerekek barátgarasnak nevezik.

A pápai irgalmas barátok, mint tudva van, az egész messze vidéken közszeretnek és részvétnek örvendenek. Emberséges betegápoló barátok, kik könyöradományokból élnek, s hogy szeretnek jól éldegélni, ki venné azt nekik rász néven. E becsületes szeretnek volt az ötvenes években – s van még mai napig is egy életre való, nélkülözhetlen tagja – az öreg Péter barát, ki őszhajával, piros pozsgás arczával és aranyos kedélyével bejárja a közeli megyéket, és nincs kapu, mely ki ne tárulna az ő száz meg száz zsebű, a gyermek népség számára piros, sárga, zöld köves gyűrűkkel, anyókák számára pedig tubákos pikszisekkel telt barna csuhája és szamaras kis kordéja előtt.

A következő eset az 50-es években történt vele, mikor a honfibanatba merült vidékieknek, az aranyos, ezüstös és gyémántos beszédű Péter barát megjelenése valóságos áldás volt. Pápához nem messze tehát M . . . házában akkori bérlőjénél sírva vigadó társaság ült együtt, mikor Péter barát bekoczog füles fogatjával az udvarra. Örömríadás fogadja a jó öreg, s hogy mindig magával hordott jó kedvét serkentsék, poharat nyomtak kezébe, a minek ő minden időben emberségesen megfelelt. A jó bor és pajzánkodás között azonban ő soha kötelességéről meg nem feledkezett volna. Figyelmeztette is csakhamar a házi gazdát, hogy zsákkal jött, a zsákba pedig most épen semmi más, mint egy borjú kellene.

– Jól van Péter barát, – mond a háziúr, – zsákba hát azzal a borjúval, még pedig a legszebb tarka fejűvel, – de csak úgy, ha azt saját hátán hozza ki az istállóból.

A vendégek összenéztek, tudták hogy ez nagy munka, miután az istállók udvarán csak úgy hemzseg a jó falusi komondor had, mely oda sem be, sem onnét ki nem ereszt senkit. No de Péter barát nem az az ember, a ki bármely problémának egyszerű megoldását ki ne találná. – Csuhájának két első szárnyát fehér övkötőjébe gyúrta, négykézlábra állt, s elkezdett ugatni, vonítani, hogy az összes vendégsereg szeme szája elállt; de velük együtt elhült a kopó és bundás sereg is és szégyenkezve ismerték be, hogy hisz ez még náluk is jobban érti. Farkukat bekapva elsompolyogtak, s utat nyitottak a mi jó barátunk előtt, ki gyakorlott szemmel gyorsan kiválasztá a legjobb falatnak kínálkozó borjút, s ismét négy kézláb, folyvást ugatva diadallal vitte azt az üveges tornáczon várakozó vendégek elé.

Az ilyen jól sikerült fogást aztán rendesen kivilágos kivirradtik tartó multság követte, mikor is Péter barát dúsán megrakott kordéjával egy házzal ismét odébb állott.

Amennyire szívesen látott vendég volt Péter barát az úri osztálynál, hol rendes conventiója kijárt, annyira réme volt a paraszt asszonyoknak, kik féltették tőle saját nevelésű aprómarháikat. És nem ok nélkül féltették, mert a sok zseb közül akadt a csirkéknek is csalétek, egy kis tiszta búza, és ha Péter barát harsány hangján a kapuban elkiáltá: „Pi, pi, pi, pi! Kacs, kacs, – mire a konyha ajtóig ért, ott csipegetett körülötte valamennyi szárnyas népség, már pedig a melyik ilyenkor kezeügyébe esett, az veszve is volt a gazdaasszonyra nézve.

Megesett egyszer aztán, hogy egy udvart Péter üresen talált. Tudta jól, hogy megsejtették jövetelét. Benyit tehát a konyhába. Üres. Benyit a szobába; ott csak egy szoknyás paraszt fiú báméskodik reá. – Hol van anyád? – kérdi Péter.

– Nincs ide haza, elment az aratókhoz! – felel a gyerek, amint anyja megtanította.

Péter barát körülnéz. Semmi gyanúsat nem lát, csakis a kinyitott ajtó alatt két mezítlábot, mely azt sejteté, hogy tulajdonosnéjának is ott kell lenni.

– No fiam, mondd meg hát az anyádnak, hogy máskor a lábát is vigye el!

Lencsét ettek a barátok. Ebéd után nagyot nyújtózkodott az egyik barát és fölkiáltott:

– Vére valet (Valóban jól esett.)

Ezt hallá az inas, azt gondolta, hogy a barát azt mondja, hogy: vérré vált benne a lencse. Innét a példaszó: Vérré válik, mint barátban a lencse.

Simontornyán volt egy János nevű fráter, nagy kujon, s már sokszor ki is akarták neki adni az útlevelet, de egy nagyrebecsülendő tulajdonsága volt, az t. i., hogy nagyszerűleg tudott koldulni, s a legtöbb elemózsiát ő hordta be, – ezért tehát csak eltűrték gonoszságait.

Egyszer bemegy a páter quardiánhoz egy derék fiatal leány és elpanaszolja, hogy az a fráter János neki mindent ígért, aztán ehol van ni! Így meg úgy, meg amúgy, már most a páter quardián tegyen igazságot.

A páter megértette, de látta is a leány panaszát, azt mondta azért neki, hogy csak menjen haza s majd jöjjön el holnapután, akkor tesz igazságot.

Fölkereste aztán a páter quardián fráter Jánost és azt monda neki:

– Gyere csak velem édes fiam!

És fölvezette az emeletbe egy üres sarok szobába, s ott szépen rázárta az ajtót.

– Itt maradsz, úgymond, holnapután reggelig étlen szomjan.

Szegény fráter János aztán törhette rajta fejét, hogy melyik elkövetett csínjeért teszik most vele azt?

Másnap reggel megjön a páter quardián, három jó markos fráter kíséretében, és egyet int nekik, azok aztán a fráter Jánost lekapták tíz körméről és kegyetlen porolást követtek el

ruháján a magokkal hozott szíjj korbácsokkal, végre aztán – re bene facta – rázárták az ajtót.

Harmadnap reggel megjelenik a lány, – a páter előhozatja fráter Jánost és azt mondja a lánynak:

– No! Mond most a szemébe!

A leány néz, bámul, végre megszólal:

– Hiszen kérem nem ez volt a gazember, hanem a Fráter János a tisztartó úr kocsisa. Tableau!

Herczeg Battyányi Fülöp, mint patrónus birtokán történt, hogy az ottani barátok kolostora új fedelet kapott s a barátok quardiánja bebizonyítandó a szerzet különös hódolatát a herczeg iránt, ki nagy részt maga viselte az újítás költségeit, a fődélre más színű cserepekből kirakatta, a H. B. F. betűket.

A quardián kézdörzsölve mutatta be a herczegnek a hódolatnyilvánítás e különös nemét, de a herczeg a tudatlant játszva, kérdi, hogy mi az?

– Herczeg Batthyányi Fülöp, – szólt hajlongva a páter.

– Én pedig – mond a herczeg mosolyogva – Hitvány Barát Fészeknek magyaráztam, s azzal a faképnél hagyta a hüledező quardiánt.

Az omnibuszon egymás mellé kerültek egy elhízott barát, meg egy falusi ember, s párbeszédbe ereszkedtek.

– Nem a felvidékre való tisztelendőséged? kérdi a nadrágos ember a tartózkodó reverendát.

– De épen Zemplénből.

– Hosszasabban tetszik itt mulatni?

– Csak egy pár napig.

A magyar ember most elhallgatott, egy pár perczig szótlantul méregette a barát iszonyú terjedelmét, végre neki bátorodva kérdi:

– Úgy-e bár nyom tisztelendőséged három mázsát?

A barát erre fölugrik és nem tudván mire vélni a vakmerő kérdést, kérdi a kíváncsi parasztot:

– Tán bizony mézsáros maga?

– Nem biz én – mondja az zavartalanul, hanem marhakereskedő.

Nagy hullám volt a Dunán, egy jámbor barát mégis át akart kelni azon. Már már merülőben volt a lélekvesztő, mikor így szólt a révész:

– Jaj I tisztelendő uram, most tüstént meglátjuk a menyországot.

– Isten őrizzen meg attól! szóla az imádkozó.

Egy kolduló barátot hívtak egy haldokló gazdag beteghez gyóntatni. A barát csakhamar kijött a beteg szobájából és azt monda a haldokló fiának, hogy atyja egy nótáriust kivan; mert testamentumot akar tenni.

A nótárius nemsokára megjelent, a barát pedig monda a haldoklónak:

– Uram, itt van a nótárius a kigyelmed kívánsága szerint. Az-e most is akaratja, hogy a mi klastromunknak ötven akó bort és száz zsák búzát hagyjon?

A betegnek lehajolván gyöngeség miatt a feje, monda a barát:

– Írja nótárius uram, mert akarja mint kegyelmed is látja. Továbbá uram, monda a barát a betegnek – akar e nekünk testálni ezer forintot is?

A beteg megmozdult épen úgy mint elébb, és a nótáriusnak föl kellett írni ezt a summát is.

Ez alatt a betegnek fia elveszte minden türelmét és azt kérdé beteg apjától:

– Édes apám, akarja-e kegyelmed, hogy ezt a barátot levessem a grádicson?

A beteg ekkor is, mint elébb, megmozdítá fejét.

– Ezt nem szükség fölírni nótárius uram – monda a fiú; mivel én ezt mindjárt elvégzem.
Meg is esett ez azonnal és a barátunk nagy szerencséje volt, hogy nagyobb baja nem történt.

Két kolduló barát betért egy fogadóba. Midőn megebédeltek oda fordul az egyik a vendéglőshöz:

- Mondja csak gazd' uram, hány mértföld ide a legközelebbi város?
- Négy.
- Jól van. Úgy hát ma könnyen oda érünk, mert én kettőt elmegyek, te is elmész kettőt barátom, s így még jókor beérünk.

KÁPLÁNYOK.

A püspök is csak káplán volt.
Közmondás.

Szerelmes lett a fiatal káplán. Szerelmét fuvola hangokban szokta ideálja ablaka alatt kiönten. Azonban világi dalokban kellőleg jártas nem lővén, – szent énekeket fuvalázott neki.

A plébánosnak ez értésére esvén; midőn egy este káplánját távozni látta, titkon utána sompolygott; kevés idő múlva fölhangzott szép fuvola szóban: „Könyörülj istenem, én bűnös lelkemen! stb.” midőn áriáit a káplán bevégezte, a plébános hozzá lépett, szánakozó nyájassággal megveregeté vállát, s monda:

- Igen édes fiam. Már is könyörült rajtad. Holnap elfogsz menni M-be vezekleni.

Egy derék káplán fölkért egy tréfás képviselőt, hogy ajánlaná őt a bécsi Stamecz Mayer bankárnak, mint a k-i uradalom védurának az ott megürült plébániai állomásra.

A fölkért telegrammja aztán így ment el Bécsbe:

„Empfehle sehr warm Herrn N. V. zum Pfarrer in K . . . Als Gegendienst will befürworten Einführung jus primae noctis. Beides hat Eile.

A választ nem olvastuk.

A káplán azt prédikálta, hogy régenten az ünnep szokása szerint a zsidó népnek, mint egy istenes népcsaládnak Jeruzsálemben a Jehova oltára körül össze kellett gyűlni, hol őseinek hagyományait közösen megszentelé az egy hit és nemzeti szertartások által; hol mindig egy testté olvadt, mely nemzeti összeforrás nem engedte a nagy nemzettestet szétmállani. Ezért nem fogott ki rajtok – évezredek keresztül a világnak lelke, azért nem bírta megtörni őket az idő!

Ezt délután a pinczénél így adta elő egy atyafi a többinek:

- Na ma aztán csak megmondta az igazat a káplány úr! Hogy megtanultam-e? De megám!
- Hát mit beszélt?
- Azt mondta, hogy régenten is olyan egy nép volt az a zsidó, nem fogott azon ki az ördög se!

1849 utolján, midőn Lewartovszki osztrák császári őrnagy a nagy kalapú Hurbanistákkal – nem lévén többé rettegett honvéd a harcmezéjén, – egész diadalmi örömmel foglalta el a védtelen Rima-Szombat városát: a császári kormány nevében kiadá a papoknak azon sajtósági napi parancsát, hogy minden pap a szószékből, nyilvánosan húzza vissza mindazon lelkesítő és buzdító szavait, melyeket az egész forradalom alatt a szabadság és a haza érdekében intézett. Mely napi parancsra a Zsi segédlelkész eképen húzta vissza hallgatói előtt sok lelkesítő hazafias szónoklatát:

- „Jelentetik a keresztyén hívek előtt. . . Minthogy az összes osztrák és orosz vandál erő e

fejlődni kezdő hon alapzatát nagyszerű adag cselszövények s színlelt honfiúság üdvtelen járuléka következtében töből megingatta s már terroristicus rendszerét dicsőén életbe is léptette: a magas császári királyi katonai főparancsnokság hozzánk is elágazott vonalán ezennel kijelentetik a hívek előtt, hogy mindazon fellengező imák s harcziás, lelkesítő elméletek, melyek az abszolutizmus haldokló napjaiban e szószékből is a szabadság nemtőjéhez és a néphez sikerteljesen irányoztattak... s melynek következményében a magyar kormány is tovább hatni megszűnván a honra, az azt működéseiben bármiként föl váltott rémkormányon ülő országiárok ezennel már folyamatba jöttek – minthogy idők és körülmények fátumszerű s nem várt viszonya következően a múltakra – igénybe veszik jelenleg azt, hogy a Zsi lelkész mindazoknak nyíltan ellene mond s minden feljebb elősoroltak általa ünnepélyesen érvényteleneknek nyilvánítatnak.”

És templom után minden ember csak azt kérdezte egymástól: ugyan mit hirdetett most ez a káplán?

Meglehető későn, s még meglehetősebb jókedvvel botorkált haza felé, víg poharazás közt lefolyt estélyről F. bácsi, a szintén jó kedélyű káplánnal együtt. Épen a fölött vitatkoztak, hogy melyik lehet nagyobb a sár vagy a sötétség, a mint az elől baktató bácsi egyszer csak valamiben megbotlik, és – zsupsi végig terül az előtte csábítóan csillogó puha pocsetában.

- Mit csinál bátya a patvarba! – kiált rá a nyomába czammogó útitárs.
- „Kótázok.” – felel amaz hidegvérrel.
- Kótáz? mi az égi csodát kótázna ott abban a sárban?
- Hát azt, hogy „Ím arczunkra borulunk!”

A gyónásról hazakerült szolgáló dicsekedett kisasszonyának, hogy őtet a káplán kurizálta.

- Mit mondott? kérdé a kíváncsivá tett kisasszony.
- Megölelt és azt mondta: gyere el galambom estére, majd feloldozlak.

A tudori oklevelet nyert káplán megjelent püspöke előtt, magát neki bemutatandó.

A püspök ilyformán nyilatkozott az új hittudor előtt:

- Nehogy azt gondolja, hogy itt nincs elég dr. Van bizony önön kívül is.

Erre az ifjú tudor így szólt:

- Oh azt meghiszem, seborvos, baromorvos lehet elég, de lelki orvos alig.

Mik a káplánok reményei? Hát – a papgazdasszonyok!

Egy bibliás vén hajadon, ki a maga mesterségében, a háztartásban, szövésben, fonásban fölötté járatlan volt, szünet nélkül zaklatta a helybeli káplánt, examinálván a szent írásból:

- Mit mond Eszther könyve? Hol van az ige megírva? Bölcs Salamonnál-e, vagy a Bírák könyvében lelné föl ezt meg ezt, a szent ígét?

A fiatal ember felelt míg tudott és meg nem unta; de végre megsokalta a tréfát és ezzel a kérdéssel fordult a leányasszonyhoz:

- Tessék már nekem is valamire megfelelni, nevezetesen: hány ige van egy pásmában? Egy ígét se hallott azután senki a leányasszonytól az ige felől.

A tősgyökeres székely ember eszejárása és gondolkozásmódja, ha azt a maga szűz eredetiségében ellesnünk sikerült, a mily mértékben humoros és így egyszersmind szeretető, ép annyira jellemző és így figyelemreméltó.

X. székely városkában egy a papnöveldeből csak akkor kikerült káplánka prédikált.

Isteni tisztelet után találkozik a plébános megyebírájával és kérdi tőle:

- No hát megyebíró uram, mit mond az új káplánomról?
- Én bizony csak annyit mondok tisztelendő uram, hogy ha az az ifjú ember kiolvassa

magát s kitakarodhatik, hát még ritka fain pap fog válni belőle.

A reformátusok saját szegénységükből szokták fizetni papjaikat: azokkal pénzeket, sonkáikat, búzájok, gabonájok és fájokat, sőt kenyeröket és a Tiszaháton gyümölcsfáik termését is megosztván (Szabolcs megye szélén például a XVIII-dik század közepén és végén mindenik szilvafáról két rázintást, egy toppantást adtak), e bőkezűségekért aztán különös jogokat szoktak magoknak követelni; mikor t. i. akarják, megmarasztják kedves hitszónokukat; mikor megunják, vagy fölgazdagítják, útilaput kötnek a lábára, és minthogy az ily laput a tractus híre és beegyezése nélkül senki lábára kötni nem szabad, néha borzasztó, néha igen komoly, néha nevetséges okokkal vagy ürügyekkel szokták a venerabilis tractus elé állani.

Rákházán például volt egy, hajdan jeles ótott lábú (akadémikus, strimflit és csattos papucsot viselt) öreg pap, kinek ajkairól, míg fiatal és nőtelen volt, méz és tej alakjában ömlött az ige a hívek szívére és lelkére, s oly szép híre járt az egész vidékben, melynél fogva minden úri ember és asszony koporsójához, kiknek tekintetes címet adott a sors jó kedvében – tudós Józánfi Zakharias tiszteletes urat hívták meg gyászbeszédet tartani. Mikor a tudós tiszteletes papolt – kivált midőn gyászszónoklata végén a búcsúztatóra került a dolog, – sírt akkor az is és zokogott, ki legelkeseredettebb haraggal és gyűlölettel üldözte az üdvözlőt e siralom völgyén át világéletében; mikor pedig a vigasztalás szelenczéből a drága illatú balzsamot elővette és csöpögtette a fájdalmas szívekre: még a testvér vagy árva hajadon kisasszony arcát is a csöndes megnyugvás szelíd vonalai érdekesítették.

De mennél többet lép elé az ember, kivált a lelkész az örökkévalóság felé, annál hosszabb árnyék vonul el tisztos háta mögött, mely sötét vonal sokszor, oh igen sokszor! érdemeit is eltakarja a híven küzdőnek azok előtt, kik hátra tekinteni soha nem szoktak, kik mindig egyenesen előre nyargalva, új tárgyakat keresnek, hiú czifraságok, meredt újdonságok után kapkodnak, de amellet az ó bort szíves édes örömet megisszák.

Tudós Józánfi Zakhariás után is több év kullogott már, mint mennyihez még juthatni reményié; – s bár holtig mindig tanult, s önbecséről és magas föladatai hivatala iránti tiszteletről soha meg nem feledkezett, a rákháziak őt – mert vén volt, unni kezdek, s hogy tőle megszabadulhassanak a tractuale consistorium elé két vádat vittek ellenében. Egyik és fő oka volt, hogy midőn esőért könyörög, soha nincs eső; másik az, hogy az ünnepek harmadik napját prédikációval megtartani nem akarja! . . . pedig a Rákháziak az ünnepek harmadik napját úgy ülik meg, hogy egy fát se tesznek odább; hanem a kapu előtt pipáznak, s a malomkeringő alatt kártyáznak, hogy lássa a jövő kelő világ, mikép ünnep harmad napján mind halálig istenesen ünnepelnek.

Gergely napja körül azon egyház vidékben, melynek kebelében Rákháza ünnepegeté pipaszó és kártya mellett, nem a templomban, hanem a malomkeringő alatt, nem prédikáció, hanem folytonos zúgolódás mellett a sátoros ünnepek harmadik napját – tractualis gyűlés tartatott; Rákháza két küldötte is megjelent a gyűlés előtt s előadá nagy teketóriával a főnebb említett két panaszt, melyek miatt tiszt. Józánfi Zakhariás urat tovább egyházukban nem tarthatják, azzal fejezván be jelentésöket, miszerint: az öreg tiszteletes úrnak valami titkos ügyben kell l é l e d z e n i, hogy Isten ő nagy felsége az ő esőért mondott könyörgéseit meg nem hallgatja, s beszédére meg nem nyitja az ég csatornáit, és nem nedvesíti meg a föld plantait; hogy pedig az ünnep harmadik napját prédikációval meg nem üli, bizonyosan meghűlt az ő buzgósága az Úr iránt.

A gyűlés elnöke nyilvánítá, miszerint nincs oly pap, kinek könyörgésére Isten mindég esővel válaszoljon; mert a bölcs Isten látja azt, hogy sokszor, a mit legbuzgóbban kérünk, legepedvébb óhajtunk, az okozna legnagyobb bajt és kárt, ha megadatnék; az ünnepek harmadik napjának megülését pedig nem a pap, hanem a bölcs kormány tiltá el, minthogy azon napot a nép dorbézolással, verekedéssel és keresztyénekhez illetlen mulatságokkal szokta eltölteni. . . Egyébiránt, mi nagyon tisztelt lelkész Józánfi előtt utat fogunk nyitni, hogy

a rákháziaktól menekülhessen; követ uraiméknak pedig megengedjük, hogy a lelkész és káplán urak közt keressenek olyat, kinek könyörgésére rögtön megerednek az ég csatornái, s a ki akaratauk szerint, felsőbb parancs ellenére, az ünnepek harmad napját is késznek ígérkezik megtartani.

A két követ elégededten távozott el a gyűlésteremből a tornácra, hol a fiatal és nem fiatal lelkészek között olyan után tudakozódnak, ki esőért való sikeres könyörgésre és az ünnep harmadnapja megtartására vállalkoznék.

Egy 24 éves, vidám tekintetű, csinosan öltözködött káplán a követek tenyerébe csapott, s megtette a szükséges ígéretek Rákháza expressusainak.

Diadal ült az expressusok képén, midőn a fiatal lelkészegédet ketten közrevéve, a gyűlés elé vezették; ki az elnök fölszólítására fogadkozott, hogy mind a két kritikus föladatot megfejtendi.

Az ígérést a jelenvoltak, kik a genialis káplán jeles ötleteit társas körökben sokszor csodálták, megmosolyogták; s az elnök a rákházi egyház presbytereinek üdvözetét küldvén, a győzelemittas követeket az Úr nevében, útnak ereszté.

Gyönyörű s a szónoklat mindazon virágaival ékített beszéddel foglalta el Szellemi Áron úr katedrá-ját, melyek templomi beszédbe beszélhetők; de a mellett a tárgya is meglepő volt, mert azt monda:

„Nem azért jöttem, hogy építsek, hanem hogy rontsak; előbb rontok, azután építek.”

A beköszöntő tetszett a rákháziaknak, mert a beszéd végén a szükséges két tárgyról, mely meghivatásának conditio sine qua non-ja volt, finom és eszélyes kifogások mellett megemlékezett.

A tavasz gyönyörű időváltozások közt telt el, mintha valamely tapasztalt kertész intézgette volna az időjárást; ha eső kellett, volt eső, ha napfényre volt szükség, ragyogott a nap gyönyörűségesen.

Beköszöntött június. Tikkasztó hőség perzselé a növényzetet; a takarmánynak való fű a gyakori verőfény miatt törpén maradt; a buja gabona a lankasztó melegben búra hajtá fejét, később sárga üres kalászat égre meresztette, kihívólag peczkelve magát a nap felé, hogy gyönyörködjék ösztövére áldozatában.

A nép sóhajtozott, és szombaton estve, midőn az isteni tisztelet véget ért, megállának czimtermében az Úr hajlókának, s fölszólíták a gondnokot, menne el a tiszteletes úrhoz, s kérné meg a közönség nevében, mikép szíveskednék holnap reggel tartandó szent beszéde után egy áhítatos könyörgést ragasztani, melyben a minden jók és áldások kútfejtől, velük együtt esőt, zsíros esőt kérne.

A gondnok elment a parokhiára; elmondá, a mire fölszólítottott.

Szellemi úr pedig megígérte, miszerint esőért bizonyosan fog könyörögni; ezután megbízta egyszersmind a gondnok urat, hogy mielőtt reggel Isten házába mennének, az egész falu népét, különösen a gazdákat és gazdaasszonyokat, gyűjtse föl a parochiára.

Reggel nyolcz órakor, június utolsó napján, teljesen tele volt a szerény udvar Rákháza gazdái és gazdasszonyaival.

A fiatal lelkész különben vidám arcát komoly vonalakba temetve, asztalt, széket, tollat, tintát és papírt hozat a tornácra, és leülvén, imígy beszél: „Isten csak az együttérző szívek összehangzó könyörgését hallgatja meg; ugyan azért, mielőtt esőért könyörögnénk, kiki megfogja nekem titkon mondani, igaz lelke és szívéből fog-e velem együtt esőért fohászkodni; és én a kívánat szerint jegyzeteket fogok magamnak készíteni, s azon jegyzetek nyomán könyörögni most, vagy pedig a kérést máskorra fogom halasztani. – Legelőször is:

– Curator úr!

– Én szívem és lelkem szerint fogok könyörögni, hogy holnap a mindenható Úr isten öntse áldását határunkra, kövér eső csöppjeiben.

– Bíró uram!

– Jó volna, ha volna eső, de épen tegnap vágattam le rétetemet! Rosz is! kevés is! – még eső is verje! – Hat nap múlva fölgyújtjuk, be is takarítjuk . . . akkor aztán hadd essék; a tengerinek és kolompárnak nagyon szüksége.

– Esküdt és consistorialis uram! kell-e eső? – Kérdezé tovább Áron úr.

– Holnap reggel tized magammal mész alá szegődtem Lagmaczra; halasszuk el az esőt öt napra.

– A férfiak közül huszonnégynek nem kell eső! – nyilvánítá a lelkész egykedvűleg. – Most már a gazdasszonyokat kérem; tessék óhaját kimondani curátorné asszonyom!

– Holnap Kis-Várdán vásár lesz; nekem és jegyben járó leányomnak mennünk kell. Szerdáig az Isten őrizzen esőtől.

– Bíróné asszonyom:

– Hétfőn szapulunk, aztán ruhát szárítunk; ne könyörögjünk ma esőért, mert nekem eladó lányom van; megcsalja, hűtlen lesz hozzá az a hamis Károly, ha akkor esik, mikor a ruhának száradni kellene; úgy hiszik ezt a mi falunkban, pedig itt nem bolond emberek laknak!

Sok gazdasszonynak kellett eső, de huszonnégynek nem.

A lelkész kerek kimondá, miszerint ma esőért nem könyöröghet, nem is fog.

És soha sem is lehetett; mindég akadt egy két gazda vagy asszony, kinek az esőkérő könyörgés érdekébe vágott.

Valahára kéretlen is megérkezett az eső; a zápor szakadt, a sár fülig ért az utcán az oly állatnak, melynek közel volt füle a földhöz. – Tömegesen tódul a nép a rákházi parochiára, kérvén kedves lelkészöket, könyörögne velők az ég Urához egy kis szárító napmelegért.

– Én azt nem ígértem, hogy eső ellen fogok könyörögni; mert a lehulló esőből fölemelkedő gőz, a gőzből felhő, a felhőből eső lesz mindaddig míg valamely jótékony szél más irányba nem tereli a föllegeket, melyek a gőzölgések által mindég telítetnek. Hogy Isten iránti bizalmunkat nyilvánítsuk, azon czélból szívesen könyörgök, de hogy könyörgésünkre az eső megszűnik, azt nem ígérhetem.

Első ígérését tehát a lelkész ügyesen beváltotta, vagyis előle ügyesen kitért.

Hát az ünnep harmad napját megtartotta-e mind végig? kitűnik a következőkből:

Mielőtt az eső elől oly szépen kitért Szellemi Áron úr, megérkezett húsvét az ő nagypéntekével.

Nagypénteket és húsvét két napját betölté rövid fris predikációval, ki egy ünnep alatt kétszer is megríkatta a híveket. Midőn pedig ünnep másod napján a legátus a szószékről leszállt; fölállt abban egész méltóságteljesen Szellemi úr és szóla:

„– Mint meghívásom alkalmával ígérém, holnap az ünnep harmadik napját megtartom: magam fogok szolgálni mind délelőtt mind délután; reménylem mikép buzgó híveim ünnepi áhítattal fognak megjelenni az Úr hajlékában.”

Úgy volt! Húsvét harmad napján tömvébb volt a templom, mint bármikor!

Az ünnepi ének elhangzott. Áron úr lelkes imával vonja maga után menny felé a hívők szívét és lelkét. Ima után imígy szól: „A szokott módtól és régi szokástól eltávozandó, én most előttetek kedves híveim, testvéreim az Úrban, szent szónoklatot nem tartok; – mint e napon, úgy az ezt követendő, minden sátoros ünnep harmadnapját azon hasznos és üdvös foglalkozással fogom eltölteni, hogy kit-kit közöletek fölszólítok, s mindnyájatoktól egyenként kikérdezem, mi épületet vettetek a lelkiekben az Úr beszédeiből, melyek az ünnepek két napja alatt elmondattak; ugyan azért legelőször is:

– Curator úr, mi volt nagypénteken reggel a szent leczke?

Curator úr fülig pirult. . . nem tudta.

– A szomszédja mondja meg!

Lábujjhegyig pirult. . . annyit se tudott mint a gondnok.

Midőn a templom vendégeinek majd felét így kikérdezte, s mindeniknek adott néhány szót – a javából, nyilvánította, mikép a déleesti órán ismét e szent és hasznos foglalkozást fogja

folytatni.

Délután a tanítón és az iskolás gyermekeken kívül senki, egy lélek se jött templomba!

Pünkösöd harmadnapján hasztalan huzattá meg Szellemi úr mind a két harangot! Izrael népe megfogyatkozott a buzgóságban!

Midőn jövő évben egybegyűlt az egyházkerületi gyűlés, a rákháziak ismét megjelentek a vének előtt tanítót kérni egyházuk számára (mert a mostani, oly rendszerben, mint milyenben Szellemi tiszteletes úr kívánja, nem képes gyermekeiket vezetni) s midőn a gyűlés elnöke kérdezné: „hogyan vannak az esővel és ünnepek harmadnapjával?” – a követek egyike így felelt: „hamis volt az a káplán! de ám derék pap lett belőle; az Isten tartsa meg egyházunk javára!

Megható prédikációt mondott Szilveszter napján a káplán, ugyancsak törülgették a hivek szemeiket. Csupán egyre nem akartak ily mélyen hatni a szent igék.

– Ugyan Jutka, szólítá meg őt egyik szomszédnéja, az istenért legyen eszed. Nem félsz a pletykától, hogy nem akarsz könnyezni a többiekkel?

– Nem lehet kedvesem, felelt kétségbeesett arccal a megszólított, otthon feledtem a zsebbe valómat.

X.-ben a tiszt, káplán úr leczkéket tartott az iskolázatlan cigány családoknak, hogy őket a vallásra oktassa. Leczke alkalmával bemegy a rendes lelkész is hozzájuk, hogy meglássa, váljon ragadt-e már valami rajok? Megszólít tehát közülök egy fiatal házast:

– Édes fiam! mondd meg nekem, mi a külső jel a keresztségben, mi az, a mi nélkül nem lehet keresztelni?

A cigány gondolkodik, de nem felel.

Erre a lelkész kezdi neki magyarázni, hogy a természeti tiszta víz a külső jel, s víz nélkül nem lehet keresztelni.

Mire a cigány nagy gyorsan így válaszol:

– De ides főtisztelendő atyám uram! ott lehet a vizes akár ösönnel, ha kis gyerek nincs!

Hirtelen megbetegedett a p-i plébános a húsvéti ünnepek első napját megelőző délután, annyira, mikép nem volt reménye néhány nap múlta előtt az ágyat elhagyhatni; azonban hogy a szent napok alatt is isteni tisztelet tartassék, megkereste a közel fekvő Sz. város lelki pásztorát, engedné át egyik káplánját néhány napra helyetteséül.

Meg is érkezik erre vasárnap reggelén P.-iba a mindég jó humorban lévő B. káplány, hol a parochia előtt egybegyűlt régi ismerősei és barátai fogadják.

– Hát engem meg sem látsz reverendissimus? szólott egy közeledő fiatal ember.

– De hogy .nem, viszonzá B. Hozott Isten! Szervusz Pista!

– Hej de elememben látszol lenni. Fogadni mernék egy akó borban, nem mered elmondani a mai prédikációban, hogy: szervusz Pista!

– A fogadás áll, elmondom, – volt a válasz és kezét adott.

Nem sokára B. a templomban a szószéken állt.

A szokásos ima és bibliai textus elmondása után megkezdé predikációját, melyben fölhozza, mennyire büszkébbé válik napról napra a világ:

„Mert vegyük föl csak a köszöntést kedves híveim; nemde magatok is megütköztök azon, hogy ez is, mint minden más, a divat alá van vetve. Hisz ezelőtt, ha valaki nálánál idősbbel találkozott a „Dicsértessék a Jézus Krisztus”; „Mind örökké amen!” volt a legnagyobb megtiszteltetés, de erről az emberek kezdtek leszokni s csak „jó napot”, „jó estvét” kívárgattak egymásnak; és most, ha találkozik egyik a másikkal eszébe nem jut sem isten, sem más jó kívánság, hanem messziről oda nyújtja kezét és kiáltja (barátai felé nyújtva kezét, kik átellenben a falnál álltak) hogy: Szervusz Pista!”

S így még tovább is folytatta B. beszédét, barátai pedig csöndesen kisomolyogtak a templomból előre csapra verendő az akó bort, mit még az nap B-vel együtt dicsősségesen el is temettek.

Meghalt a gyönki pap Sebestyén Péter, ki egyszersmind német pap is volt. Mikor már a templomba mentek, kérdi valaki a végtisztesség tevők közül, hogy hát a német aktor ki lesz?

De hát ki is lett volna? Protestáns embernek mióta Göttingába, Jenába nem járunk, gyöngé oldalát képezi a német nyelv. Ott sütek, főitek szégyenkedtek a tiszteletes urak, senkisémmerte a több készüléket igénylő német halotti beszéd tartást elvállalni.

– Akkor alázatos szerénységgel elő áll Sziládi László, az országos hírűvé vált rögtönző, ki alig volt még akkor fél éves káplán, s ígéri, hogy ha a nagy-tiszteletű uraknak nem derogál, fog egy kis kurta síri beszédet tartani, a temetőben németül. Neki örültek az öreg urak.

Álmélkodva hallgatta mindenki az ifjú próféta elragadó szónoklatát.

– No ez lesz a mi papunk – mondták a gyönki sógorok.

Valóban mindenki el volt bűvölve a szónok gyönyörű előadásán, és már-már bevégezendő vala beszédjét, mikor így szólt: Ja meine Kosten hier ruhen ihre Pulvern, s a gyászkonnyüket, elnyomott kaczaj váltotta föl, mely aztán biz a német papságot is elfújta.

Az iskola vizsgáló káplán egyik iskolában előszólítván egy szilaj és vad kezdő iskolást, megakartá tudni, hogy mit tanult már, előveszi az a, b, c-et rámutat a nagy A-ra s kérdi a gyerektől:

– Tudod-e fiam, hogy hívják ezt a betűt?

A gyermek fölsandít a káplánra és viszont kérdi:

– Hát ked tudja-e?

– Tudom hát – mond a káplán.

– Hát ha tudja ked, mit kérdi ked?

Egy fiatal clericus annyira beleszeretett tisztelendő címébe, melyet a reverenda fölvételekor nyert, hogy mindég így ajánlotta ön magát: „én Nyárszeghi Lajos tisztelendő úr vagyok.”

Együtt beszélgetett a sz . . . i káplán a tanítóval a paplak előtt, egyszer csak hozzá dörzsölődik egy a csürhéből kivált sertés a pap csizmájához, s midőn az e durvaságot indígnálódnék, ekként vigasztala egy arra menő atyafi:

– Ne bántsá tisztelendő úr, azt gondolta, hogy tuskó.

A káplán úr a heidelbergi kátéból kérdi:

– Mi a te egyetlen egy vigasztalásod életedben és halálodban?

A kérdés a legidősb leánykát érte s az elnevette magát.

– Nos mit nevet? monda a káplán, – feleljen illedelmesen, mi a te egyetlen egy vigasztalásod életedben és halálodban?

– Már ha meg kell vallani – felelé a leány – egy szép szabó legény a bárány utcában.

A húsvéti „Passióban” előfordul, hogy Jézust a gecsemányi kertben fogták el. Hallja ezt a cigány, ki a múlt évben volt a templomban húsvétkor oda szól kijövet a káplánhoz:

– Tisztelendő úr! Hát minek ment a Jézus oda. Hisz tavaly is ott fogták el.

Káplán: (nagy hetykén.) Hallja amice, maga csak hátrább egy kicsit, mi a maga tanulása az enyimhez képest? Látja az én tizenhat esztendei tanulásom alatt csak az iskoláztatási költség többbe került az apámnak tízezer forintnál.

Tanító: No eszerint sokkal többbe került a trágya, mint mennyit maga az egész termés megérne.

D. . . városában B. segédlelkész igen tüzesen beszélt a világ romlottsága ellen s egyenesen hallgatóihoz fordulva, így folytatja a beszédet:

– Ha jobb útra nem tértek, ti is mindnyájan a poklokra fogtok dobni, én pedig hogy fogok számolni az Úr előtt, ha majd számon kéri juhait tőlem?

Ekkor egy szürös atyafi, ki tenyerébe támasztott állal buzgón figyelt a beszédre, a lelkeikért aggódó káplánon segíteni akarván, fölkiált:

– Mondd meg öcsém, hogy te csak bojtár voltál.

– Mennyiért vágja fontját a dohányynak? kérdi a princípálisnál foglalkozó öreg Borach bácsitól a káplán.

– Hát kérem ifjú úr, azaz embertől függ.

– Hogy-hogy?

– Hát tudja a ki gazdag, annak drágább, a ki szegény, annak olcsóbb. Lássá magának, mert még nem püspök, hat krajczárért is vágok, de már a püspök úr nyolczat fog fizetni.

– De Borach, akkor én is csak hatot fizetek, válaszóla a főnök plébános, mert én sem vagyok püspök.

– Nem püspök? No kérem az mindegy, majd az lesz.

Mózes csodatételeiről beszélvén a káplán az iskolában, kérdi a discipulust:

– Tudod-e kis fiam, mi az a csoda?

– Igenis, nem tudom.

– Majd mindjárt megmagyarázom én neked, vigyázz csak ide. Ha te például a napot éjszaka látnád az égen, mit mondanál hozzá?

– Azt, hogy a hold.

– De ha azt állítanák, hogy ez nem a holdja-nem a nap: mit szólanál akkor?

– Azt mondanám, hogy hazugság.

– Ejnye, be nehezen érted meg a dolgot! De tegyük föl, hogy én, a ki soha sem szoktam hazugságot mondani, magam mondanám, hogy ez nem a hold, hanem a nap: akkor csak nem mondanád azt, hogy hazugság, úgy-e?

– Persze, hogy nem.

– No látod; hát mit mondanál erre?

– Hát izé, azt mondanám, hogy tisztelendő úr bizonyosan részeg, azért mond ilyen bolondot.

A szalóki káplán lemondott hivataláról s fölcsapott ispánnak.

Egy év múlva Szalókon vitte útja keresztül, betekintett az ottani paphoz.

– Hát hogy foly a dolga ex-káplán uram? – kérdezi ez tőle.

– Bizony jól tiszteletes uram! – dicsekedik az, – míg itt dicsérgettem az istent, kenyérnek való búzám se volt, mióta meg az ilyen-olyan rézárgyilussa járkál ki a számon, eladni valóm is van.

LEGÁTUSOK.

Mint víg diák jár hébe-hóba

Sok jó zsíros legatióba

De tárczája rejtekében

Banknótákat,

Ritkaságként sem találhat,

Legatióba volt a legátus és gazdája az ebédnél rendesen jól megvizezett borokat rakatott föl az asztalra, a mi nem igen tetszett a mi diákunknak.

A fősvény gazda rózsás kedélyben lévén, a jól megkeresztelt bor fogyasztásánál elkezd

emlegetni, hogy „borban az igazság.”

– De már bocsásson meg uram, jegyzé meg a legátus, ebben én csak vizet veszek észre.

Szeretett a legátus a szószéken extemporizálni. Egyszer ifjaknak való predikációt mondván, ilyen formán: „Ti, a kiket egyenes testtel formált a teremtő: legyetek azon, hogy lelketek is egyenes legyen. Ti, a kiknek testi erő jutott részetekül, azon legyetek, hogy lelketek is erős legyen, s a világ kísértései között rendületlenül megállhasson. Ti, a kiknek arczáitokon a szépségnek piros rózsái virulnak, azon legyetek, hogy lelketek is legyen piros” – itt aztán észrevette, hogy bolondot mondott, megakad – – amen.

Két vasárnap kellett egymás után papolni a legátusnak és csak egy predikációja volt, mely így kezdődött: „Nyugodalom, nyugodalom”, s nehogy mindjárt az eleiről megismerjék, más vasárnap így kezdé: „Pi-hedelem, pihedelem ...”

A kisasszony és a legátus kártyáztak együtt. A házi úr minden áron ki akart fogni a diákon.

– Hogy hívják ezt a játékot édes leányom? – kérdé.

– Deák durnyi, édes apám.

– Nem jól tudod édes leányom, mert ezt „szamár durnyi”-nak hívják.

– Jaj kérem alásan régi dolog már az, még abban az időben hívhatták azt annak, mikor még a tekintetes úr is deák volt – monda a legátus.

Nem volt olyan diák a collégiumban, kinek meg nem lett volna azon prédikáció, mely így kezdődik: „Midőn Mózes” – stb.

Még veteránus rhetor korában hallotta azt a novitius diák, hogy a tanulók közt egy némelyik predikáció annyira közönségesé válik, mű nyelven „ludassá lesz”, hogy azt a falusi pór már akár könyv nélkül recitálja a legátusnak; föl is tette magában, hogy ő már csak valami ujjal fogja meglepni a falut, s ezért föl is kért egy ismerős pregarius vén diákot, hogy egy szép közönséges predikációt adna át neki leírás és betanulás végett. Ez aztán szerencséjének tartva a fölszólítást, adott is egyet oly tanácscsal, hogy – mivel nem szeretné, ha predikációját mindenki tudná, csak maga írja le és senkinek oda ne adja. Le is írta a fiú egész titokban, és hűségesen bemagolta.

– Mi a textusa a közönséges predikációjának, legátus úr? – kérdi a falusi kosta – hadd keressek rá előre egy hozzá illő verset a zsoldárból. – A legátus aztán egész büszkeséggel elszavalja a – szerinte még ismeretlen textust.

– Úgy kezdődik úgy-e, hogy: „Midőn Mózes?”

– Úgy! de hát hogyan tudja már ezt a rektor úr?

– Hát épen tizenkét esztendeje, mióta e faluban rektorkodóra, s azóta még minden évben elmondták ezt a legátusok mind a három ünnepen, a pataki s debreczeni suplikánsok is ezt mondták, s így épen 36 + 24 – 60-szor hallottam már – tudja már ezt itt a gyermek is.

Szörnyű tűzbe jött erre az ifjú, de az idő rövid, most már mást nem tanulhat; – elhatározta, hogy rögtön változtat rajta; elő is vette a kalamust, s az utóját jegyzetté elejének, az elejét közepének, s ezt írta utójának: szóval, oly változásokat tett rajta, s úgy össze-vissza forgatta az ártatlan tanítást, hogy a rektor élezés állapottal a 9 dicséret következő versét éneklé rá karácson második napján: „Már ezt a nap sem állhatja, megsetétül ábrázatja.”

Haragudott is a diák egy kicsit, hogy mért énekelt úgy rá a rektor? – de hát még mikor megtudta, hogy igaz ugyan, miszerint e predikációt mind tudta, s mind akarta is, de a főnebbi tréfa miatt még itt egy sem mondta el.

– Világos domine Korpás, hogy a ludat maguk csenték el; megvallotta a szolgáló, hogy a lúd megsütésért maga neki egy kendőt ígért – mond X. a theologia professzora.

– Más valamiért ígértem én azt – jegyzé meg serkedő bajusza alatt a legátus.

Az egyszeri legátus az úr imádságát így rekeszté be: mert tied az ország, a hatalom, és a dicsőség... alázszolgája.

Kun Halas városában minden jövménőt terített asztalra vártak hajdan a városházánál, a hol is a városgazdái hivatal jövedelmezőbb volt a járás kapitányságnál.

Odavetődik egyszer egy sárospataki legátus.

Ott etetik, itatják, hanem a domine kevesellette a húst, a mit föltálaltak, mert nagyon éhes volt.

Pedig csak a szomszéd eklezsiából jött, Kecskemétről. (Nyolcz mértföld ausztriai értékben).

Jó volna tudtukra adni a nemzetes uraknak, hogy máskor többet tálaltassanak. Azzal a bírákhoz fordult:

- Tudják-e nemzetes uramék, mit tesznek ezek a betűk itt a puzdrás katona alatt K. H. V? Ilyen czímer volt a városgazdasági tányérokon, – Kun Halas városa.
- No mi lenne az? kérdé az egyik consularis.
- Hát biz ez azt teszi, hogy: K=kevés, H=húsuk, V=van.
- De már azt nem teszi öcsém uram! monda a főbíró.
- De hát mit tenne mást?
- Hát biz azt teszi, hogy K=kend, H-huma-nissime, V=vendég.

Meghalt a tehén-pásztor, s így búcsúztatá el a legátus:

„Búcsúztatlak téged, el az fütől fától,
Embertársaidtól és az kis fiadtól,
És az egész leány és az legényhadtól,
S végre az nagy szarvú falu bikájától.”

1844-ben karácsonykor Pápa környékén töltöttem el az ünnepeket egy jó barátom családjánál, hol jó számmal lévén, az egész éjt zajgásban töltöttük el.

Velünk mulatott egy legátus is, ki ünnepi szónoklatokra jött ki a vidékbe.

Mily jó kedvünk lehetett, az is mutatja, hogy a legátust reggeli négy órakor két béres vitte haza.

- Na teszen ez papolást holnap azaz ma! gondolám s aludni mentem.

Korán fölkergettek, s a házi úrnak még azon parancsa várt reánk, hogy valamennyien menjünk el meghallgatni a tegnapi legátust, mit tud?

Nekem kevés kedvem volt ezen mulatságra, mert őszintén hittem, hogy a boldogtalan diák kudarcot vall, azonkívül pedig meglehetősen tartottam, hogy még ránk vall egész nyilvánossággal.

De nem használt e szó, el kellett mennünk, és épen a szószékkal szemközt helyezkedtünk el.

Látom a legátusnak mámortól csillogó szemeit s mint a tolvajnak büntársa a vádlottak padján, ültem én is a székekben, azon gondolattal, hogy ez a szerencsétlen bevallja baját, hogy részeg, és még ránk is mutat.

Végre megindul a szószékre, sőt már ott is van.

– Végem van! gondolám, midőn bevégzé a megszólítást: „Keresztény hallgatók! s ezen fölül éles hangon mondja:

- Részeg vagyok!

– Soha czifrább gyalázatot, mint ez! gondoltam, és végtelenül sajnáltam, hogy előérzetem daczára eljöttem; mire újra ismétlé:

– Részeg vagyok az örömtől, hogy . . . s. a. t. mire oly sikerült beszédet tartott, hogy különb embertől sem igen vártam volna.

Nevenapja volt az X . . . i theologia igazgatónak. A cantus is elment hozzá tiszteletét kifejezni, s miután egy pár darabot elénekelt, a barátságos igazgató ott marasztotta egy kis vacsorára.

Nem is maradtak el a köszöntések. A diákok hatalmas dictiókat csaptak, mindegyik ki akarta magát tüntetni az igazgató előtt.

Egy azonban használva az alkalmat, jól betalált hörpölgetni, s bátorságot kapva a bortól, fölállt egy székre pohárral kezében köszöntőt mondandó.

Azonban ott elhagyta minden bátorsága, azt sem tudta, hogy kezdjen bele. Mit csináljon, ha már fölállt?

Néma csöndben várja mindenki beszédét; egyszerre elkezdi:

„Nagyszerű igazgató úr!

A ki a milyen népszerű . . . mégis olyan egyszerű, ... és a milyen egyszerű ... ez a vacsora oly . . . nagyszerű . . .

Itt azután látva a legátusok, hogy már ebből semmi se lesz más, mint absurdum, a jelenlevők szörnyű nevetése közt egy dörgő „éljen”-nel hallgattatik el és szorították le a szónokot.

Néhány hazatérő székelyföldi legátussal mulatni akart a bor mellett semper vigadni szerető rektor. Ép ünnep után lévén az idő, a faluban senkinél sem kaptak bort, s mit volt mást tenni? A cselédek számára főzött sör mellé ültek, mi miatt rekt' uram nem kis mértékben boszankodott. Az exotikus italtól a legátusok tisztességesen m e g h a n g o s o d t a k, míg a rektor, szokása ellenére, mély silentiumban hallgatta, a compania fecsegését. – Sok unszolás után, hogy poharat köszöntsön, végre keserves képpel fölveszi sörös poharát, s ilyenképen köszönté magára: „Te, Józsi te! adjon Isten neked három üut. Az egyik legyen pap, a másik törvénybíró, a harmadik sintér. A iörvénybíró Ítéljen el, a pap könyörögjön éretted, a sintér pedig akasszon föl, hogy te atyaid és jó magad szokása ellenére egy huzamban ennyi sört megtudtál inni!”

Requirálni ment a legátus. Az uraság szobájának küszöbén nagy sovány agár vár várta az ajtó megnyílását, hogy vele együtt a szobába osonjon. A legátus ezt nem tartá illendő benyitásnak, s keményen utasítá vissza:

– Ki kutya! – kettő nem mehet be egyszerre!

Az ötvenes években a p. . . i legátus legatióba menvén, útközben egy rendőrrel találkozik. A rendőr megszólítja, hogy útlevelét mutassa föl. A legátus, nem lévén más igazoló irata, mint a nála levő patens, rajta az iskola pecsétjével, mely egy szabadon tenyésző fát ábrázol, átnyújtotta. A rendőr jól megnézvén, azt kérdi, a pecsétre mutatva: hol van a sas? – Hát elbujt az ágak közé, – volt az elmés felelet.

Legatióba ment a nyíri gavallér, s talán háztűz-nézőbe is Biharban lakó asszonynénjéhez, kinek két finom nevelésű kisasszonya volt otthon. Első reggel korán fölkelvén, találkozik a háziasszonnyal a legátus, s kezdődik a szokásos conversatio.

– Hát hogy aludt asszonynéném?

– Én jól. Hát urain öcsém?

– Én úgy aludtam, mint a juhászbunda. – Hát a kis szukák hogy aludtak?

Képzeltetni hogy némult meg a teinsasszony erre a fáin udvariasságra!..

Régen történt, de azért való, hogy egy theológiát D-ben végzett lelkésznél összetalálkozik a pataki, debreceni és pápai legátus. In paranthesi: e tanulók között az egymás iránti szörnyű sympathia még az esperesi korban is uralkodik,

Ebédnél a lelki atya a debrecenit jobbról, a pápait balról, a patakot pedig az asztal végire szembe Ültető. Az ebédlés folytán kérdezi a pápai fiút:

- Hány éves diák?
 - Egy! volt a felelet.
 - Szép, no szép, s hát te? kérdi a debrecenit.
 - Két anyyi, mint ő.
 - Szép igen szép, látszik, hogy igyekszel. No hát kend hány éves?
 - Mint ők ketten, mondja a pataki bassus hangon.
 - Hát aztán tud-e annyit, mint ők ketten? kérdi a pap.
- Mire a diák komoly önérettel felelé: Mint kendtek „hárman!”

Kérdé gróf Erdődi a nála tisztelgő legátus nevét.

- Erdődi, – lőn a válasz.
- Úgy hát atyafiak vagyunk!
- Igen ám, méltóságos uram, azzal a különbséggel, hogy méltóságod „gróf Erdődi de Monyorókerék” – én pedig csak „Erdődi” de nyomortkerék.

Kideszkázták a lelkészi lak egyik szobáját nagy keservesen.

A lelkész csinos leánya igyekvék azt tisztán is tartani. Beállít egy vasárnap a legátus, fogára szorítva a debreczeni pipát, s a fölösleges nedvet a padlózatra szórja.

A házi kisasszony elébe teszi a köpő-ládát, de a legátus csak nem merte igénybe venni és folytatta az előbbi.

- Legátus úr, mond a leány, – ide ebbe a ládába tessék, arra való az.
- Dejszen kisasszony! A nagy apám sem köpött nekem skatulyába, s én sem fogok soha, felelé a legátus.

- Gyere hozzám öcsém reggelire!
- Köszönöm, mond a legátus, már utánna vagyok. Disznó módon jóllaktam.
- Mivel öcsém, mivel? kérdi a patrónus.
- Megtanultam éhgyomorra egy ív theológiát és megittam rá egy itcze Bodrogh-vizet! Prosit.

Elérte a diák óhajta netovábbját, az öregebbek közül sokan rektorokká lőnek és honnét ünnep közeledésével választhatott magának egyház közönséget, melynek körében, mint igehirdető föllépve, a hív és névre kapás mellett néhány garasra is szert tehet.

Nagycsütörtökön indulása perceiben találkozik a furfangos eszű. M-al. Kérdi ez:

- Pajtás, hol hirdeted a húsvétot?
- S-on, volt a felelet.
- Barátom az veszedelmes hely – mond a kérdést tevő. Ott egy oly bíró van, ki rémületes bundát hord a vállán, mit ha történetesen megránt magán, a legátus menthetetlenül beleszakad prédikációjába.

Diákunk fejébe nagy szeget ütött e figyelmeztetés, aggódva indult az apostolok lovain rendeltetése helyére, mindig sóhajtozott ott is, éjjeli álma nyugtalan volt; de a dolog valósága felől tudakozódni nem merészelt.

Eljön az ominózus nap délutánja.

Beszorítja a lelkész az újoncz szónokot a szószékhez kapcsolt padon, mely oly módon vala szerkesztve, hogy bal lába a prédikáló szék legalsó lépcsőjét érte.

Nagy félelem és rettegés között oda hajlik legátusunk a paphoz, mondván:

- Tiszteletes úr, kérem megmutatni nekem, melyik e gyülekezetben a helység bírója?

A lelkész mutatja az épen szemközt ülő nagy bundát viselő egyéniséget.

Szemügyre véve a legátus, s nagy figyelmetes együgyűséggel vizsgálva, egész valóját páni remegés futja át; mert a nép Mózesre kifordított bundáján a jobb vállon nagyot ránt!

A lelkész mellé simul legátusunk kérde:

– Melyik katedrába menjen?

Tapasztalt Áronunk nagyon is tudva hányat ütött az óra, így felel:

– Ne menj öcsém egyikbe is! Majd fölmegek magam!

Abban az időben, mikor az iskola falai közt emberré nőtte ki magát a diák, egy öreg diák legatio alkalmával olyan házhoz vetődött, hol az úri hajadon, szeretett tréfálni, évdni a diákkal.

A kisasszony végig nézvé a bajuszos diákot, mosolyogva kérdi:

– Ugyan legátus úr, van-e még diák nála a kollégiumban?

– Nincs bizony ott kedves nénémasszony – válaszolá rögtön és komolyan a diák.

Legátus uram, mondaná el azt a szép verset, a mit tegnap mondott a tiszteletes urnái, jaj be szép volt!

– Csak legyen egy szék amire fölálljak!

– No itt van egy zsámoly.

A diák fölállt a zsámolyra és kezdi szavalni: „harmincz nemes Budára tart” ... a mint egy infámis komondor bevetődik a szobába, és holmi pulyka csontokat sejtven meg a szék alatt, azok után iparkodni törekszik.

– Czoki te Mocskos! inti a csendzavarót kis bíró uram, rábillentvén pálczája végével.

A Mocskos azonban a helyett, hogy az intésre vissza húzta volna magát, ijedtében a szűk zsámoly alatt iramlott keresztül, persze hogy szónokot és szószéket magával rántva.

Öregbíró uram nagy flegmával azt mondja rá:

– Úgy kell neki, minek vágyott katedrára.

Az egyszeri legátus raboknak prédikált, hol elrejtőzve nők is hallgatták, a tanítást. A következő ebéden mondja ugyanazon nők jelenlétében a legátus:

– No ma igazi szamaraknak prédikáltam!

– Meghiszem, – monda egy nő, azért mondta ön nekik annyiszor; „kedves atyámfia!”

T. tréfás legátus kérdezé egy nyolczvan éves hajadontól:

– Ugyan kisasszony, mért nem megy már férjhez?

– Jaj legátus uram! monda az agg szűz, az úr Krisztus lesz már az én vőlegényem.

– No bizony, felelé a legátus, azért is nem vették el a kisasszonyt, hogy mindég oly nagyra vágyott.

Cs–n. B. megyében történt a következő eset.

Egy vasárnap délután az odavaló lelkész fölszólítja az s-i legátust, hogy helyette végezze az isteni tiszteletet. A legátus megjelenik, beül a papi székbe, a gyülekezet énekel. Mivel pedig a legátus egy kissé világias nyári öltözetben volt egyik első székben ülő érdemes atyafi vélvén, hogy ez valami profanus ember és tévedésből tilt a papszékbe, elkezd neki integetni, s ezt addig teszi, míg a legátus, nem tudva mire való légyen integetése, kilép hozzá.

Az atyafi ezt súgja fülébe:

– Hallja az úr! Ide üljön, nem oda, mert az a pap széke!

A legátus pedig, mint képzelni lehet, visszaült székébe, és elvégezte az isteni tiszteletet. Hanem a szegény atyafi bezzeg pirult is e tetteért, a hamis fiatalság még ma is így szokta lefőzni a jámbort.

– Elhallgasson kend, kend egyebet nem tud, mint a papot kicsalni székéből.

Az öreg Cs-...y generalis, mindig megszokta magához hívni ebédre a falujába ünnepi legatióra kijött sárospataki diákot, és ily alkalomkor egy kis asztal mellett csak kettecskén eddegéltek, az asztal alatt pedig állott a négy itczés kupa, jóféle hegyaljaival töltve.

Egyik legátus oly fesztelenül érezte magát a jó öreg generalis bizalmas társaságában, hogy

egy kis tálcskában az asztalra hozott, és általa különösen kedvelt túrós derelyét egészen maga elébe vette. Az öreg úr csak várt egy darabig, hogy majd észre veszi a diák, hogy az mindkettojöknek van szánva, végre megszólal:

- Vannak-e most a collegiumban olyan híres dallos fiúk?
 - Vannak biz ott méltóságos uram, nekem sincs épen rossz hangom.
 - Hát szokták-e még azt a régi nótát dalolni, hogy „együnk ketten derelyét!”
 - Szoktuk bizony, az ám csak a szép nóta, de hát még az, hogy „adsza ide a kupát!” Az aztán csak a szép!
 - Itt van legátus uram! szólt az öreg úr, s az asztal alól elővett kupát átnyújtá.
 - Isten éltesse méltóságos uramat, köszönté rá a legátus, ki ivás alatt észrevette, hogy mért kérdezte tőle az öreg úr az előbbi nótát, és midőn a kupát letette, az asztal közepére tolta maga elől a derelyés tálát; tessék méltóságos uram! Ha szereti!
- Így jutott az öreg úr derelyéhez!

X. legátussal történt, hogy egy legatióban egész éjjel borozgatván, az ünnep másodnapján így szólt a templombeli gyülekezethez.

- Most semmi épületes elmélkedést nem tarthatok, mert tiszteletes úrral az egész éjen át – lumpullunk.

A tanítónál ült garantöki legátus, s közönyös tárgyokról beszélgettek. Belép az egyház „érdemes gondnoka” és hosszas hálálkodás után szinte egy közeli székre telepedett le és sokáig vizsgálta a legátus arczvonásait, míg utóbb így szólítá meg:

- Legátus úr personáját én már láttam egyszer valahol.
- Ugyan hol és mikor? kérdé a megszólított.
- Én bizony nem t'om, hogy mikor, csak azt t'om, hogy a lévai' baromvásáron.

Ünnepen van a diák. A tiszteletes úr Tiszának hozsánnáz (mert politizálnak szokás szerint); a diák nem tágít Böszörményi mellől. Vitáznak hosszasan és a vita eredménytelen, egyik fél sem enged. Vita közben beállít megvékonyult szőrcsuhájában a legátus, a pap tréfás hangon rákiált:

- Hát te öcsém Tiszapárti vagy-e, vagy Böszörményi?
- Én kérem alássan szentpéterei vagyok, felelé a legátus nagyot nyelve.

Látta Józsa Gyuri, hogy t.-füredi révész nyolcz debreceni legátust szállít át a Tiszán, kik legatióba igyekeztek messze a Duna mellékre.

Azonnal parancsot ad tisztartójának, hogy vissza kell őket hozni Füredre.

A legátusok épen pityizáltak a révkocsmában, midőn a tisztartó eléjük áll, és átadja nekik Józsa Gyuri parancsolatját.

- Abból ugyan semmi sem lesz! Nem érünk rá a tekintetes úrral bolondoskodni, így is aligha el nem késett már némelyikünk.
- Már pedig annak meg kell lenni?
- Szeretnénk mi azt látni . . .
- Jönnek az urak, vagy nem?
- Nem megyünk!
- Jancsi, Pista, Miska! Ezeket az urakat áthordjátok a tekintetes úr udvarába!

Úgy történt. Józsának annyi embere volt a révház közelében, hogy álom volt nekik az ifj' urakat Józsához vezetni.

Ott tejbe-vajba fűrésztötték őket, hanem vigyáztak arra is, hogy egy is el ne szökhessenek.

A diákok könyörögtek, káromkodtak; de biz ott virradtak ők föl Húsvét első napján is.

Ünnep szombatján Józsa parancsot adott ki, hogy a környéken lévő minden cselédje megjelenjen ünnep első napján isteni tiszteletre az udvarra. A diákoknak pedig szíveket vette, mondván, hogy ezek a szegény tévelgő juhok igen régen kaptak már az isten ígéből, hát lássák el őket, úgy sem mehetnek már legatióba.

A legátusok a legatio jövödelme megtérítése reményében, belenyugodtak Józsa akaratába. Tartottak nyolcz prédikációt egymás után az udvar közepén ...

Reggel hét órakor kezdte az első az isteni tiszteletet, hanem az utolsó már estve gyertyavilág mellett olvasta föl a szent leczkét. A publikum pedig ott állt reggeltől estig, hajadon fővel, éhen szomjan élvezvén az isten igéjének gyönyörűségét.

Estére aztán gondoskodva volt áldomásról. A legátusokat pedig, legationalis jövödelmük megtérítése után, beküldötte Debrecenbe.

Hanem a debreczeni iskola tanárai is megparancsolták a legátusoknak, hogy máskor ne a füredi réven menjenek át a Tiszán.

Három legátus utazott a pusztán keresztül more patrio: gyalog.

Jó kedvük volt, mint a kinek sem búja, sem pénze. Nem is érezték az életnek egyéb hiányosságai, mint hogy igen szomjaztak.

Egyszer föltűnik előttük a magyar pusztá pyramisa: a kútágas. Egy ugrás, meg egy hajítás, csakhamar a kút mellett termettek.

A kútágason ott volt a gém, de a kútostor lekopott róla. A kútban ott volt a jó víz, de veder nem volt.

Hogy jussanak egy kevés vízhez?

– Tudjátok mit? mond az egyik, itt az én magas tetejű kalapom, fúrjuk ki a fülét két oldalon, eresszük le zsebkendőn, madzagon és merítsünk vele.

Dictum factum!

A kalap leszállott, de a vízbe sehogy sem akart lemerülni. Ismét nagy kérdés volt, hogy jussanak ivó vízhez?

Egyszer megszólal Ecsedi:

– Leszek én kútostor!

És utasítása szerint ketten megfogták két kezét és nála fogva ismét leeresztették a magas tetejű kalapot.

Már megmerülő félben volt az, midőn egyik felső legátus elkacszantotta magát. Utánna a másik, rá Ecsedi maga is a kútban.

De Ecsedi nem soká kaczagott. Egyszerre úgy érezte, mintha az őt tartó kezek gyengülni kezdenének a kaczagás miatt.

– De halljátok-e, ne bolondozzatok, megöltek, ha eleresztetek!

Erre kétszeres erővel tört ki a kaczagás, az erő, mindinkább fogyott és Ecsedi csak egyszerre: csuppsz! benne volt a friss lében.

A két improvizált kútgém aztán esze nélkül futkosott föl s alá a pusztán, mígnem pásztoremberekre akadtak, kiket segítségül hívhattak.

A kúthoz visszaérvén, úgy félve közeledtek és alig mertek belenézni. Hanem végre mégis csak belenéztek.

Hát ott látják Ecsedit egy keresztgerendába fogózva és lelke szakadtából kaczagva.

– Édes czimbora, hát nem haltál meg? kérdé az egyik szentimentális hangon.

– Meg bizony; de nem adok nektek vizet! kiáltott Ecsedi az önkénytelen fürdőből, pedig mondhatom, hogy jó friss volt!

Először lépett föl a szószékbe a legátus, s mi több: saját szülő falujában s a mi legtöbb: ügyefogyott, félénk, magoló gyerek volt. Lázba hozta, hogy a jámbor hívek még a szájjal is nézik. Hiszen igaz, hogy szép fiú, de még sem új kapu.

No de szerencsésen feljutott a szószékbe a maga lábán . . . Ha, már ott van, nem megy ő vissza, hanem rákezd. . . Összeteszi kezeit és egész komolysággal kéri a segítséget az égtől:

– Uram segíts, ha istent ismersz!

A gebei legátustól azt kérdik a paraszt atyafiak, hogy mondja meg nekik, mit tesz az a patriotizmus.

A legátus gonosz csont volt.

– Hát atyafiak, a biz annyit tesz, hogy a patri jót iszik most.

És rá mutatott egy képre, melyen egy potrohos barát ugyancsak nyakal a kancsóból.

A nagy községben szokás volt, hogy az egyházat illető dolgok mellett minden elveszett vagy talált jószágot, a templomban a szószékből hirdetett ki a pap.

Ünnep volt. Tehát a currentálási funkciót most a legátusnak kellett végezni.

Kis folianton volt a hirdetni való, úgy hogy azon két levelét is kellett fordítani, míg elvégződött a hirdetés. Az adakozás után rákerül a sor erre:

„Házasulandók hirdettetnek” – itt fordítás következett és szerencsésen kettőt fordított a latinus; de azért gépileg csak tovább olvassa, a mint következett:

„Egyik fakó, másik szürke.”

Levén t. i. a hirdetendők között két ló is.

A legátus először volt legatióban; az isteni tisztelet sokáig tartván, akkor érkezett az ebédhez, midőn már a leves félre volt téve.

– Hozd elő azt a levest – szólítja a háziasszony az asztalnál szolgáló cselédet; a cseléd a levest a merő kanállal a legátus elé helyezte. Ez jelen lenni gondolván azon időt, midőn társai biztatása szerint „nagy kanállal eszik” – használatba vevé a merőkanalat.

– Hozz másik kanalat – rivallt a háziasszony a cselédre.

– Köszönöm: ez is elég nagy – mentegetődzék a legátus úr.

Az egész társaság észrevévén a legátus együgyűséget, engedték őt csolnakázni a nagy tálban. Midőn a pecsenyét hozta föl az inas, a tréfás házi úr megszólal:

– Tedd a legátus úr elébe, legfiatalabb, lássuk mit tud!

És az inas a legátus elébe helyezte a ropogós bőrű mosolygó sült malacot.

A legátusnak eszébe jutott az öreg czimborák tanácsa is, „hogy a mi előtte van megegye” sóhajtván bár, de nagy lelki erővel hozzá fogott a malacchoz és nem igen szopogatva a csontokat, kezdé fogyasztani.

Az egész társaság öklével fojtá el nevetését, mit legátusunk a malacz semmivé tételébe merülvén, nem vehetett észre, Midőn a malacz imigy-amúgy elfogyott és legátusunknak majd minden gombja leszakadt, a házi úr oda fordul az inashoz:

– Van-e még valamitek?

És az inas néhány perez múlva egy roppant sült pulykával állított be.

– Tedd a legátus úr elé, legfiatalabb, lássuk mit tud?

De a legátus sem vette tréfára a dolgot, hanem fölragadván az előtte lévő nagy pecsenyevágót rárivallt az inasra:

– Ide ne hozd a szentedet, mert beléd vágom!

– Hát domine, hogy volt képes elfeledni a miatyánkból azon fontos tételt: „és bocsásd meg bűneinket” – szólítja meg egy patrónus a nála vacsorált legátust

– Ezt nem feledékenységéből, hanem ezúttal szándékosan tettem, nem akarván a nemes eklézsia egyetlen tagjáról is föltenni azt, hogy húsvét első napján, úrvacsora vétel után, mikor már az elkövetettek meg lévén bánva, már ily rövid időközben is vétkezni képesek lettek volna, – felelt a furfangos legátus, ki csakugyan kitalálta feledni az említett mondatot.

Az is abban a régi jó időkből történt, midőn még hét váltó krajczár volt egy peták, hogy három theologiai candidátus elmegy az öreg B. espereshez, kik a főurak kegyére s kegyeltjeire a túlságig sokat adott, s kérdi az első folyamodótól:

- Hát van-e patrónusa?
 - Igen is van – felelé ez.
 - Kicsoda? – kérdi a tiszteletes úr.
 - Gr. D. V. – mondja a jelölt.
 - No jó, igen jó, kap parochiát mindenesetre. A másodiktól szintén kérdezi:
 - Hát amicenek van-e patrónusa?
 - B. W. instálom alássan, – felelé ez.
 - Nagyon szép, múlhatatlanul lesz amicenek is.
 - No hát van-e patronusunk? – kérdi a harmadiktól, ki közbe legyen mondva, vagyontalan s az egész theolog. cursus alatt első eminens és igen jó szónok volt.
 - Van igenis nekem is – felel ez határozott hangon.
 - Ki legyen az? – kérdé a tiszteletes, láttatva képén egy sereg kérdőjelt.
 - Egyedül az öreg Isten – felel ez egyenes lélekkel.
 - Jaj, hallja kend! úgy nem biztathatom, s ha biztatom is, hát csak nehezen biztatom.
- V. Pistával együtt koptattuk az iskola tégláját.

Gyakran föltűnt nekem Pista barátom öltözete. Elég szerény kalap, attila, mellény stb. mellett, mindég a legpompásabb újdontat új csizmákat látta az ember rajta. – Szerettem volna megtudni ez összhangzatlan öltözködés okát, de mégis tartózkodtam, gondolva, hogy úgy is kijön ennek a dugója.

Úgy is lett.

Egyszer azt kérdezi tőlem titokban, hogy nem volna-e szükségem egy pár új csizmára olcsó pénzért?

Szükségem persze hogy volt, hanem pénzem nem igen volt..

– De hol az ördögben veszed te Pista ezt a sok csizmát? – fakadtam ki, boldog állapotját irigyelve, – nem csudálnám, ha csizmadiá volnál . . .

– Hjah! pajtás! ennek hübnere van. Tudod, hogy én R. csizmadiánál vagyok kvártélyon. A gazda szenvedélyes ferblis, én is az vagyok, de pénzünk nincs.

Kártyázunk hát, én post festára, ő pedig csizmára, ilyen formán:

„Egy talpalás a vizit”

„Megadtam a vizit.”

„Egy fejelés a zsidó.”

„Beadtam.”

„Ez a kártya egy talpalás.”

„Ez a kártya egy szívellés.”

„Egy pár papucs a besser.”

„Egy pár bakancs a blind.”

„Hívők egy pár kordován csizmát.”

„Megadtam; hívok vissza még két párt.”

„Megadtam, mi van érte?”

„Mit adunk egymásnak?”

„Egy pár fejelést.”

Így aztán este nyerek annyi csizmát, hogy a gazda egy hónapig is nekem dolgozik rajta.

– Hát aztán te is csizmákkal fizetsz, ha vesztesz?

– Nem, legatiókkal egyenlítjük ki, meg stipendiumokkal. A gazdám már úgy tudja, mint a pénzzel való számítást. Mikor az egy talpalást mond, én mondok $\frac{1}{6}$ Szavagarét, egy fejelés = $\frac{1}{4}$ Szalkszentmárton, egy pár papucs = $\frac{1}{8}$ Kunszentmiklós, $\frac{1}{3}$ Szabadszállás = egy pár új kordován, $\frac{1}{4}$ Péczel = egy pár új chagrin, – persze mind legatiókban értve.

Nagyon trémázott a legátus, midőn első ízben kellett predikációt tartania, hogy bele fog sülni. Azonban jobban szolgált neki a szerencse, mint remélte. Jól esett át mindenem, megadás nélkül mondta el az imákat és a szent beszédet is, semmi se volt már hátra, csupán egy halotti

hirdetés, melyet a tiszteletes következőleg írt meg:

– Sz . . . Sámuel k. a. (keresztény atyánkfia) kimúlt az úrban stb. s a katedráról lefelé kívánczó legátus nagy siettében így olvasá a hirdetést: Sz . . . Sámuel kisasszony kimúlt az urban stb.

Iskolai törvényszék elé idézték a legátust valami elkövetett csíny miatt.

Az igazgató tanár szigorúan kezdi vallatni:

– Mondja el domine elejétől végig, hogy és miként történt az egész; mert már minden tudatik!

A legátus megvakarja bozontos üstökét, és méltó haraggal válaszolja:

– Ha tudatik, hát miért kérdeztetik?

Disznótorban így köszöntötte föl a házigazdát a legátus:

– Adja isten házi uram, hogy esztendő ilyenkorra háromszor akkora szalonnája legyen, mint most van.

Az n ... i legátus egy kisasszonyt következő sorokkal búcsúztatott el:

„Híres nevezetes Major falamia,
Gombja volt ezüstből és nem szalámia!
Isten hozzád immár Major Juliánna,
Illatozzál menyben, mint a majoranna!

Hideg téli időben összehúzódva ballagott a legátus az országúton. Egy darabig sietéssel próbálta a hideget legyőzni, de ennek meg az a rász következése volt, hogy nagyon elfáradt.

Sóvárogra tekintett előre hátra; egyszer azután hallja, hogy zörög rémségesen a kemény fagyon valami jármű. Biz az nem volt más, mint egy üres tyúkos kocsi, hanem azért pompás lesz az, csak rá lehessen ülni.

A legátus olyanformán gondolkozott, hogy ha van egy kis embersége annak a parasztnak, ilyen kaputos embert csak megkínál illéssel, a paraszt pedig úgy okoskodott, hogy ördög adta deákja, ha van eszed, majd kéredzel.

Ebből aztán az lett, hogy szépen elhaladtak egymás mellett.

– Atyafi! kiált utánna a legátus, nem venne föl a kocsijára, vagy mi?

– Föl-e? szól diadalmasan a paraszt, – fölveszem, ha megmondja, hogy van diákul förhécz?

– Semmi házi parasztja! mondja magában a legátus, mit csináljak most? Azonban eszibe jut egy görög szó s a másik pillanatban oda kiáltja:

– *Εξίπραστήνιον!*

– A biz a! mondja kielégítetten a paraszt, szalasztott úgy zörög ám! Üljön föl legátus uram ide mellém.

A deák csakugyan eltalálta, mert a nélkül alig hágott volna föl a kocsiba.

Legatióba készültek a d–i diákok. A fiatal biennist figyelmeztették öregebb patriótái, hogy M.-ben K. Gy. uramnak az a rossz szokása van, miszerint rendesen megszökik a legátus elől, azért, ha lehet, csípje meg. Szerencsésen megérkezett a fiatal próféta Izraelbe, s első dolga volt az öreg K. Gy. uram házat fölkeresni, nehogy megtudván a legátus megérkezését, tanyájára kiszökjék.

Azonban az öreg K. Gy. mégis észrevette az ellenséget, fölismervén a legátust az ablakon át. Meglehető praxisa volt már ebben. Rögtön intézkedett, hogy ne legyen honn, s azzal, nagy léptekkel indult szerűskertje felé, hol a sok pórékba fűzött dohány közt remélt búvhelyet s szabadulást találni. A legátus észrevéve ezt, s a mindenáron menekülni akarót nyomban követte. Mit volt mit tenni. A dohánypórék sokasága közt nyomult az öreg úr után. Az öreg nagy léptekkel a szomszéd uram udvarába akart a kerítésen keresztül menekülni kérlelhetlen üldözője elől. Egy pár ugrás a fiatal legátustól, egy rántás az öregon kabátja száránál fogva, s K. Gy. uram a kerítés tetejéről a földön volt. A sebes esés magával rántotta a legátust is, ki véletlenül épen az öreg jókora terjedelemmel bíró hasára esett, mire a legátus egész

komolysággal előkeresvén megbízó levelét, ezen szavakkal nyújtá át K. Gy. uramnak: „Kívántam tiszteletemet tenni.”

Legatióba ment a diák; hosszúszerű pipáját a sublegatus vitte előtte. Egy hintó robog el mellettük.

– Hová megy, domine? – kérdi az úr a hintóból.

– Legatióba megyek ahoz a hóbortos Vesselényi-hez, – felelt a diák, bodor füstöt eresztve.

Midőn a conceptust fölviszi a báróhoz, nem kis megütközéssel ismeri föl benne a hintóban ülő urat.

Rendes szokás szerint a legátus a bárói asztalnál ebédelt. Egész ebéd alatt úgy érezte magát, mintha parázson ülne. A báró azonban nem sokat látszott ügyelni vendége zavarára.

Hanem ebéd végén előszólítja a sublegatust.

– Hozd el gazdád hosszúszerűjét. A fiú teljesíté a parancsot.

– Na domine, tessék rágyújtani; te meg fiú, tartsd neki a pipát.

A legátus nem látta jónak ellene szegülni.

– Na most tessék sétálni. A legátusok sétáltak.

– Most már kérдем: hova megy domine? A vendégek nevettek a szegény diák zavarát.

– De kérem, báró úr ...

– Semmi kérelem, hova megy?

A szegény legátusnak ismételnie kellett: „ahoz a hóbortos Vesselényihez legatióba.”

A báró jóízűt nevetett vendégeivel; a diák azonban nem találta a dolgot oly mulatságosnak.

N. legátus a pecsenyét vagdalta; de ügyetlenségében leejtette azt a földre.

– Vegyétek föl hamar! – kiáltott a megrémült háziasszony; – különben a kutyák megeszik!

– Nem ehetik azt meg, mert a lábamat rátettem, – felelé diadalmasan a legátus.

Épen búcsújáró menet vonult el az ablak alatt szemérmes Mária képekkel, – midőn a kálomista legátus erősködött, hogy ő ugyan le nem veszi a kalapját semmi Mária előtt sem!

Ekkor azonban észreveszi, hogy a társaságban egy Mária nevű fiatal nő is van jelen, – azért hirtelen így akarta kimenteni magát:

– Bocsánat kisasszony! – én a szűz Máriát értettem!

Utazott a kálvinista diák az alföldön, még pedig, mint supplicans, hivatalból: gyalog. B. faluban beszállván a rektorhoz, ennek csinos, de kissé csípős modorú leánya egy kertí sétatálcájával hosszabb beszélgetés közben azt kérdi a diáktól: „Kegyed melyik hónapban született?”

– Én, – felelt a legátus, – ápril hóban.

– Hiszen azt mondják, hogy bolond az, a ki akkor születik! – lőn a csípős válasz.

Másnap a legátus ily emlékverset hagyott a leányka asztalán:

„Kérdezed, hogy mely hónapban

Születtem – és a felelet

Április lőn – s te azt mondád:

„Bolond, ki akkor született.”

„S igazad volt, mert csakugyan

Igen nagy bolondot tettem

Midőn – estve nem látván jól –

Úgy félig beléd szerettem!

Egy fiatal legátus, midőn legtüzesebben papolna „mondjak-e még többet” szóknál elakad. Egyik belső ember végre csak föláll, mikor már vagy 4-5-ször hallotta a kérdést, s azt feleli:

– Mondjon hát! – ha tud!

Legatióban volt a diák. A templomon kívül csak elvégezte volna dicséretesen teendőit, de belül már sehogy se ment.

Gyönyörű szép beszéd volt, a mit mondott második ünnepe reggelén, csak hogy szegény mindegyre belesült. Daczára ennek látja mégis, mint sir egy öreg asszony. Nagyon is természetesnek vélte, hogy azt az ő szép beszéde ríkatta meg. Első gondja, a mint megszabadult a templomból, az volt, hogy megszólítsa az asszonyt, ki még akkor czzammogott a templom pitvarában.

– Ugyan mért sírt oly keservesen nénémasszony a templomban?

– A bizon azért édes legátus úr, hogy nekem is van egy legátus fiam, 's ha az is ilyen gyengécske találna lenni.

Egy legátusnak Tisza-Roff (gróf Waldeck birtoka) jutott osztályrészül. Hallván, hogy a gróf német származású, szörnyen drukkolt, midőn a gróf meghívását vette az ünnep első napjára ebédre, mert ő épenséggel nem tudott másként, mint magyarul. Készülődött is kegyetlenül, miként adja majd tudtára a grófnak, ha ez németül megszólítja, hogy ő nem tud németül.

Végre elérkezik a rettegett pillanat.

Gróf Waldeck hozzá közeledik s tiszta magyarsággal üdvözi.

A legátus gondolatban megszokott szerepéhez híven viszonzá:

– Bocsánat méltóságos úr, nem tudok németül.

Gyönyörűen elmondta az imádságot a karácsonyi legátus. A „miatyánkot” sem törte össze. Fölveszi a textust is valahonnan, az ó testamentumból és érthetően olvassa a szöveget:

– Jöjj be oh Istennek áldottja, mit állasz oda künn?

– Köszönöm szíves meghívását a legátus úrnak, bemennék biz én, de kizárt az a veres fejű harangozó! viszhangozá a kulcslyukon keresztül egy künn rekedt atyafi.

X. barátunk olyan verbungos legatusféle volt, s alig volt három capitulációt kiszolgált vén huszár, a ki a kacsaringós rézangyalát úgy el tudta volna keríteni mint ő. – Róla maradt fön az az adoma, hogy mikor egyszer legátus korában karácsony reggel a jámbor öreg pap kérdezte tőle:

– Legátus uram, hol van megírva a textusa? – így felelt:

– Lukácsnál, az istenit!

B. . . községben prédikált a legátus, de igen rosszul.

Az elmés kurátor, a ki jelen volt, ezt monda:

– Most esztendeje jobban cselekedett.

– Hiszen most esztendeje nem is prédikáltam, válaszolá a legátus.

– Épen azért cselekedett jobban – felelé a curator.

Átment a legátus jókor reggel egy kis papra-morgóra a tanítóhoz.

– Hallotta-e legátus uram, szól a tanító, midőn már a harmadik sligovicza járta, hogy a tiszteletes asszony az egész éjszaka beteg volt.

– De hogy hallottam, de hogy! Ejnye, ejnye! Meg is nézem.

És azzal átment a paphoz, s ott ilyen szavakkal adta tudtul sajnálkozását a betegnek.

– Kedves tiszteletes asszony azt hallottam, hogy az egész éjszaka rosszalkodott; oh be sajnálom! De ki is hitte volna.?

V. professornak kinyitott ablaka alá leült egy két legátus, kapó kövesdit játszani.

Játszás közben elkezdték ezt a kérdést fejtegetni: mi erősebb? melyet a nevezett professor hosszú szárú pipa füst mellett a szoba ablakán kinézve hallgatott, gondolván azt: hogy tanítványai nem vették őt észre; ezek meg pedig épen ezért fogtak a párbeszéd fejtegetéséhez, hogy tudták, miszerint professorjuk – kire némi nehezteléssel voltak – hallgatni fogja őket.

A párbeszédben a föltett kérdést így fejtegették: hogy azt kérdi az egyik Cs... a másiktól, kit P... nak hívtak, hogy mondaná meg, mi a legerősebb a világon?

P. azt feleli: hogy a szél.

Nem igaz, mondja Cs. . . mert erősebb a hegy; a hegyet a szél nem tudja megmozdítani sem.

P. A hegynél meg erősebb az egér, mert az a hegyet is átfúrja.

Cs. Az egérnél meg erősebb a macska, mert az meg az egeret megfogja és meg is öli.

P. A macskánál meg erősebb a szolgáló, mert az meg ha akarja a macskának fejét is a ház küszöbéhez verheti.

Cs. A szolgálónál meg erősebb a legátus, mert a fejeről a dézsa vizet, mikor hozza a Bodrogról, ha neki tetszik letaszítja.

P. A legátusnál, meg erősebb a professor, mert ő meg a legátust akkor, a mikor akarja megverheti, vagy megveretheti.

Cs. V. professornál meg erősebb a tüzes istennyila: mert ha akarja, megütheti.

A szerelmes legátus ilyen ékesen szólítja meg a virágait nézegető kedvest:

– Én a kegyed ékes személyzetét mindig virág állományaiban látom szorgalmazni!

Húsvéti ünnepekre utazott a legátus mendikánsával egy faluba.

Éjjelre a rektornál kaptak szobát. Reggel boszankodva veszi észre a mendikáns, hogy a legátus ruháját, csizmáját mind kitisztították, az övét pedig nem, sértette büszkeségét, hogy még a szolgáló sem tekinti úrnak, azért hát boszút forralt ellene, oly formán, hogy este lefekvés után a legátus egész öltözékét a maga ágya elé czipelte, a magáét viszont amoda. Reggel, mialatt a szobában szidási, bocsánat kérési és más hangok hallatszottak, azalatt a mendikáns az udvaron sétálva, gyönyörködött „kizárólag szabadalmazott magyar fénymázos” csizmájának visszaverődő sugaraiban.

KIS PAPOK.

Pap se lévén még, már papol.

Meg volt tiltva a kis papoknak a dohányzás, de azért a hol hozzá férhettek, mindjárt fejükbe dugták a pipaszárt, s erre leginkább a hálótermet használták, mert azt szellőztetni lehetett.

Az igazgatónak besúgta valamelyik áruló a dolgot, s az igazgatónak sikerült tetten kapni az engedetleneket.

– Mért dohányzik? kérdi az egyiket.

– Nekem főfájás ellen tanácsolták az iskolában.

– Hát ön mit tud mondani? került a sor a másodikra.

– Én tolvaj hideget éreztem igazgató úr, ki akartam melegedni.

– És ön? riad föl tovább az igazgató.

– Mellszorulást éreztem igazgató úr!

– Hát te idétlen kölyök? szólt egy ökölnyi negyedik osztálybelihez.

– Én ... én ... én – höbögé ez, nekem tyúkszemem van.

– Mily sületlen kifogás – mondja a boszús igazgató.

– Bocsánat! kapott szóba az ügyetlen, társaim a java hazugságot már elkapkodták előlem, nekem csak ez maradt.

Abban az időben, mikor Simor, Haynald s. t. b. egyívású urak a bécsi „Pázmaneum” növendékei voltak, járt be hozzájuk egy hevesmegyei fiatal mesterember ismerőse egyik másik kis papnak. Eldiskuráltak az édes hazáról, s a mesterember rendesen bekeblezte a délről számára eltett comedentiát. Egyszer azzal a hírrel lepi meg a fiatal papokat, hogy ő házasodik.

– Hohó! És kit vesz el? kérdik tőle.

– Hát egy jóra való mesterember lányát a Leopoldstadtból. Jóra való, derék egy fehér

személy, azután meg már magyarul is tud.

- Magyarul? Azután hol tanulta?
- Hol-e? Hát a kaszányában, volt az önérzetes válasz.

A setétség szigetén (szemináriumban) bolyongó fekete fiaknak (kispapoknak) lőn rettentő fenyegetés közt kihirdetve az Úr (rektor) által ezen szigorú parancs:

„A ki közületek az ördög förtelmes csábjainak engedve, ízlelni akarná a sötét sziget határán belől a pipát; átok legyen azon, s az én rémséges haragom érje utol. Vezekeljetek azért, vonuljatok magányba, ha a sátán kísértéseivel szemeitek elé áll, s talán – per amorem Dei! szivarral is megkínál.”

Hallván pedig ezen szavakat, alázatos hajlongások közt hagyták el az úr hajlékát.

És találkoznak köztük olyanok, kik már az ördög rabjai valának, mert lelkükben kinevették az úr parancsát, elhatározván a setétség szigetén világosságot terjeszteni a pipa és szivar tüzével.

Ketten találkoznak közülök olyanok, kik vezekeltek és magányba vonultak.

Lőnek pedig az úr nagy kegyében, – bár érdemtelenül.

Nevezték pedig őket Szivorszky és Szopodeknek.

Lőn pedig a sötétség szigetén örömnünnep és lakoma (duplika) az úrnak dicsőségére János napján.

Mert János volt az úrnak neve.

És adának a fekete fiaknak Noé italából.

Szivorszky és Szopodek pedig fölhevülvén azon italtól, melynek erejét még nem ismerték, és szívük lázadásba törvén ki, – áthágni akarták az úrnak parancsát.

Szivorszky Szopodeknek így szólt: „Keressünk magunknak hajlékot, hol senkitől nem háborítva tömjénezhessünk saját orrunk alá cserép pipánkból!”

És Szopodek helyeslé és elindulának keresni a helyet.

És megtalálák, a hol aludni szoktak a fekete fiak, lévén ott kályhalyuk, de kályha nem.

A kályha lyukon pedig ajtó vala olyan bezáró kapocscsal, mely kis érintésre lecsapódott és csak kívülről vala kinyitható.

Elérkezének a helyre.

Szivorszky és Szopodek lelke harczott a sátánnal, de az ördög erősebb volt náluk.

Szivorszky tehát fejfelé előre bebújt vala a kályha lyukba és intett Szopodeknek és monda:

– Jövel-jövel Szopodek!

És Szopodek legyőzvé félelmét, utánna indult.

Léptek kopogása hallatszván azonban és Szopodek megrettenvén hirtelen beugrott és becsapta maga után az ajtót.

Az ajtón lévő kapocs pedig lebillent és bezáródott az ajtó olyképp, hogy ők belülről kinyitni képtelenek valának.

És lőn rettegés és félelem Szivorszky és Szopodek szívében.

Míglen megismerék helyzetüket és áldozni kezdtek az ördögnek és áldozatuk füstje sűrű gomolyban egyenesen az ég felé szállt a kéményen keresztül.

És kedves lőn ezen áldozat az úrnak.

Elérkezék pedig az imádság és vacsora ideje és ők még mindig bezárva valának.

Mert nem mertek senkit megszólítani, félvén, hogy az maga az úr találna lenni.

Midőn pedig a csinos helyzetet tovább kiállani képtelenek valának, zörgetni kezdték az ajtót.

Történt pedig, hogy az úr épen arra jött és meg-hallá a zörgetést.

Rettentő borzadályal nyúlt a kapocshoz, rossz szellemeket hívén kalapálni az ajtó mögött.

Főlnyitván pedig, fölkiált: „Per amorem Dei!” lévén ez szólásmódja a csodálkozó úrnak.

És rémítő haraggal támadt a sötét fiókra kérdvén: mi okból jöttök e helyre?!

Azok pedig kezdetben nem tudván felelni, mert szavuk elakadt, – szemlesütve álltak az úr előtt.

Míglen Szivorszky rezgő hanggal monda:

Vezekeltünk a magányban és imádkoztunk!

És lón az úrnak nyugodalma és megdicsérte őket és példaként állítá föl a többiek előtt.

Szivorszky és Szopodek lelkei pedig megbátorodván, továbbra is vezekeltek a kályha lyukban.

A kapcsot azonban hajlékukról letépték.

Így találkoznak ketten a sötétség fiai közül, kik vezekléssel és imádkozással az úr és az ördög kegyeibe jutának.

A vácsi szemináriumban olvasta a hetes theologus a bibliát. Épen Mózes törvényein volt a sor az ó szövetségből.

Ott előjön, hogy a gonosztévő kézért kezet, fejért fejet, így tehát oculum pro oculo (szemet szemért) vesz.

De a jámbor kis pap a többiek nagy multságára ezt így olvasta:

– O s c u l u m p r o o s c u l o (csókot csókért.)

Egy kis pap tépelődései, a ki meghallgatta Vogt Károlyt.

Csak bár az iránt volnék tisztában, mitől nagyobb gyalázat leszarmazni a négy kezűektől-e vagy a négy lábúaktól?

Vájjon voltak-e a majmok közt szentek is? Akkor még csak kibékülnék valahogy ezzel az ideával.

Miért is nem akad már olyan tudós, a ki fölfedezze, hogy én kivételkép – rózsafán termettem?

Mi az ördögnek bántják az én szép apámat?

Ha a szent Kristóf válperceze utólag rhinoceros bordának bizonyult: valjon mit fog tartani az utókor az én állkapczámról?

Hát én már most hogy tartsam meg a negyedik parancsolatot?

De a pap tán csak még sem esik ez alá az átkozott regula alá?

Eh, vigye a kő, csak már püspök volnék!

– Hát, Domine mondja meg csak én nékem, mit ért ezalatt: keresztellek én tégedet az atyának nevében?

– A gyermeket az atya nevére keresztelni – oldá meg a kérdést a jövőnek bölcs theologusa.

– Minő csoda történt Krisztus születése alkalmával? – kérdik az izzadó istenészt a theologiai vizsgán.

– Az, – felelé ez, – hogy ő akkor született Bethlehemben, mikor szülei nem voltak otthon!

– Ki írta Pál apostol leveleit?

– Pál apostol leveleit? . . . Kérem alássan . . . erre nem készültem . . .

– Minő nyelv volt Jézusnak anyanyelve?

– A görög, mert az iskarióti Júdás evangéliuma s még inkább szent Ágoston fültanú vallomása és följegyzése szerint, a gyermek Jézus, amint megszületett, bölcsőjében fölállott és ezt monda anyjának: „én vagyok az Alfa és Omega.”

Papi censurán azt kérdik a candidátustól, hogy „mi haszna van a theologiai tanulásának? – S a föltett kérdést ő imígy fejté meg: „a theología haszna különféle helyzetekben különböző, p. o. a rendes papoknál legfőbb haszna a convenczió integritása, a káplánokra nézve pedig csak évi 20 pengő.

A kis papok borra szomjúhozván, János inasukat küldték el a kocsmába.

János készséggel engedelmeskedett, mert az ily ügyleteknél egy kissé saját zsebjére is

lehetett gondolni, – ajándékot is kapott s a borból is jutott egy kis maradék.

Hanem bátornak és főleg ügyesnek kellett lennie, mert ha a leselkedő rektor tetten kapja, – vége mindannyijuknak.

Fogott tehát két egyforma kőkorsót

Az egyikbe bort hozott, a másikba vizet öntött és vitte mind a kettőt a dormitorium felé.

Már közel volt czellájához, midőn egyik ablakfülkéből előlép a rektor.

– Mit visz kelmed János? kérdé szigorral.

– Vízet nagyságos úr! volt az alázatos válasz.

– Mutassa, hadd ízlelem! monda kétkedéssel a rektor.

Más tapasztalatlan a vizes korsót nyújtotta volna a rektornak; János azonban a borosat adta át.

A rektor színügy gondolkozott, s azért azt meg sem ízlelve, rámutat a másikra.

– Ohó! Engem rá nem szed! Adja ide csak azt a másikat!

Azt aztán megízlelvén, érzé, hogy víz s így szabad útján engedé a furfangos inast.

Képzeltetni, mily nagyot kaczagtak ezen a culissák (ágyfüggönyök) mögött a szomjas kispapok.

– Ejnye de vékony ennek a mi harangunknak a hangja, jegyzé meg egy piaczi kofa.

– Sohse búsuljon nénemasszony – mond egy kis pap, ki épen arra ment. Majd dörmögőbb lesz hangja, ha annyi idős lesz, mint kelmed.

Kegyes áhítattal ült négy kis pap a növelde oratóriumában és elmélkedett a szentírásból föladott azon tétel fölött, hogy „így lesznek az első utolsókká.”

Csak hogy a Krisztus katonái nem a zsinatok és pápák által jóváhagyott Vulgatát forgatták lelki gyönyörrel, de igen is az Aufhalter József által jóváhagyott 32 levelű bibliát, mely különben szintén eléggé vulgata.

Épen tiszt. Panusa Fasztus keverte a kártyát, mikor mint a száraz menykő, bukkant be nagyon tiszt. Csekáj Ispiridion a rector, és elszörnyedve ordított inkább, mint bögött a kárhozzatos látvány fölött:

– Quid hoc, per amorem!

Természetesen nagy zavar, kétségbeesett kártya-elpakkolás, pénz zsebredugás támadt, és senki sem tudott mit válaszolni. Pedig Csekáj dühös volt s hosszú orra mérgében még hosszabbra nyújtózkodott; úgy hogy ha megmérték volna, a német nyelvnél is hosszabbra bizonyult volna ...

– Quid hoc? – kordé újfent a rector. Mi történik e szent falak között? Tehát így magyarázzák „maguk” a szentírást?

Nem volt mentség. S már veszve hitték „magukat” az ártatlanok, midőn Panusa Fasztus, a vén róka, illő alázattal így válaszolt:

– Rogo humillime, sit nobis venia. Mi csak azt a tételt gyakoroltuk, a mi élénk volt szabva.

– Kártya közben elkárhozzatok?

– Igen is, instálom alássan. Mertírva van, hogy így lesznek az első utolsókká Már pedig a ki a férfiben egyszer első, az mindjárt rá utolsó lesz, és keveri a kártyát. Ergo ...

– Ergo: három napi böjt és carcer, métely és juhok, – válaszolta Csekáj, a ki nem értette a viccet, s rettentő példaadás végett megkoplaltatta az ártatlanokat, kik három nap alatt ferblizhettek nyugodtan, mert a carcerben senki sem háborgatta.

T ... s J. papjelölt külföldi útjában V. J. tisztársával együtt egy pompás vendéglőben, hol a vendégek társas ebédeket szoktak enni, ebédelni leült, de útitársa barátjától nagyon messze esett.

Hordták az ételt a pinczerek. T. barátját V. nézte, vizsgálta szüntelen; látta mikép

mindenből eszik jó ízűen. Ő is kívánt volna részt venni a hét tál ételben; de félt, hogy majd nagyon megfizettetik. Csak háromféle ételből evett.

Ebéd végén kérni mivel tartozik?

– Egy forint 30 krajczárral, volt a felelet.

Bámulva érti meg útitársától, hogy ő is épen annyit fizetett, s mint valódi magyar ember saját kárán tanulta meg a vendéglői társas ebéd természetét.

Feleletre hívta föl a tanár a kis papot az ókori történelemből.

Beszélt, beszélt valamit a szurkulus, de a görög hősök nevei nagy részben elpárologván az ő koponyájából, a megmaradt részben összefoldozott, részben saját találmányú neveket oly rettenetes variációkban citálta, hogy a legjártasabb történész se tudta volna kiérteni, hogy voltaképpen ki legyen az a: Gogomaxes, Properides és Terdunai.

Megsokalta már a tanár is a turpisságot és rászól az eleven eszű kis papra.

– Jó jó, de nem szabad ám csak úgy ide oda keresztelgetni.

– De kérem alássan, feleli az ipse, a kánonjog szerint szükség esetében minden ember keresztelhet.

A tanár meghökken, de pillanat múlva föltalálva magát vissza vágja:

– Az ám – de pap jelenlétében nem.

A g-i papnöveldeben mérges gomba került egyszer vacsorára a szakácsné vigyázatlansága által az asztalra.

– Kelj fel! kelj fel! mirges vágyum – kiálta egyik szláv ajkú növendék éjjel pajtásainak, erősen fölrázva őket álmukból; ő t. i. legtöbbet evett a gombából s legelőbb érezte a káros hatást; persze azt akarta mondani a jámbor, hogy meg van mérgezve, de társai nem értették, mit akar. – Kelj fel! kelj fel! mirges vágyum! – kiáltozó szegény nyavalyás folyvást.

– Mit bánjuk mi, ha mérges vagy, hagyj aludni bennünket, s feküdjél le, jobb lesz te is, – felelék társai, nem foghatván meg, sehogy sem, hogy már mért keljenek föl ők, azért, mert Janó haragszik.

– No de bolondok, nem csak én vágyum mirges, te is mirges vagy, ez is mirges, az is mirges, mind mirgesek vágyunk, ti is ettetek gombából, – ordítá a beteg egyre, s csakugyan nemsokára mind mérgesek lettek, azaz megbetegedtek a gombától, de szerencsére orvosi segély érkezvén, komolyabb baj nem történt.

Egy újoncz papnövendék, tanárjának kérdésére, hogy mi a hit, remény és szeretet, így fejté meg:

– A hit az, mit nem látunk, a remény jövendő dolog, a szeretet pedig ritkaság a világon.

Tanár: Mikor tartatott az első niceai zsinat.

Kis pap: 325-ben.

Tanár: És mit határoztak ott?

Kis pap: Nem határozhattak semmit, mert a zsinat elnapoltatott,

Tüzesen feleli a vizsgánál a kis pap: „fecit tabernaculum unum.” Tanárja dühös ember lévén, rákiált: „mer. . .” – A clericus egész nyugalommal folytatja: „tibi unum ...”

Két kis pap vitatkozott egymással, ha váljon a próféta szamara megszólalt-e, vagy sem? Az egyik azt állítá, hogy igen, mert a szentírás világosan mondja: „És megszólalt vala a szamár.”

„Hallom!” – szól egyszerűen a másik.

Szép párosával mentek Egerben a papnövendékek a templomba, s egy palócz asszony meglátván őket, így szóla nagy álmélkodással vele levő leányához.

– Een Istenem teremteóm! be csak mehhavgattja a Jeezuska azoknak a kis papocskáknak az imásságát! Im een belölem veen asszon lett, ők me most is csak olyan fiatalok, mint mikor

lyán koromba láttam őket.

A cigány papjelölt épen karácson másodnapján tette az ünnepélyes rigorusomat,

Kérdi tőle egyik vizsgázó főpap:

– Hát domine révérende, mondja meg, hány az Isten?

– Már kérem alássan – felelé a kérdezett, ázst hirtelenséggel nem mondhatom meg, hogy hányan vannak, de ázst tudom, hogy azs egyiknek tegnap siletett egy fia.

Akademia promotióra ment a végzett theologus, azon reményben, hogy temetésért fizetendő stólából is kitelik a suvix meg a gyertya.

El is töltötte ő mind a három esztendejét becsülettel; de jobbmódú hívei oly szívós természetűek vajának, hogy számítása füstbe ment, nem lévén valamirevaló halottja az egész három éven át.

Épen, midőn már rúdja kifelé állott, temetett egyet. De melynek sírbeszédje végén e két sort is oda monda nagy méltán:

„Uram hozd el a többit is,
Ne hagyj m . . . án egyet is.”

Hanem már ekkor ugrott ki a temetőből, ő utána meg a többiek egész hazáig.

Vizsga alkalmával kérdezték a klerikust, hogy miféle vízzel lehet keresztelni?

– Csakis természetes vízzel, – felelé nagy gyorsan.

– Miféle természetes vizet ismer ön?

– A forrás-, a kútvizet és a növendék-papok levesét.

Kérdi a tanár a kispapot:

– Mi különbség van a kis és nagy mise közt?

– Hogy ez utóbbi nagyobb, felelé a kérdezett.

A kis pap vizsgázott.

– Ha az arábiai pusztákon vagy más hasonló homokos, vizetlen helyeken kellene keresztelni, mivel keresztelne? kérdi a tanár.

– Megfelelek – mihelyt a Duna elapad, monda, addig nem –

Egy másiktól azt kérdezték:

– Ha olyan helyre vinnék papnak, a hol víz nem volna, mit csinálna?

– Én bizony, még ha jól megfizetnék, sem laknék olyan helyen, felelé a vizsgázó.

– Hátha valahol a mezőben vagy vizetlen pusztában kellene keresztelni, mitévő lenne?

– A legközelebb eső faluba vinném a csecsemőt,

– Úgy de, ha haló félben volna a gyermek?

– Úgy is oda vinném, de szaladnék vele.

– De ha igen sietős volna a dolog, mit csinálna?

– Úgy még sokkal sebesebben kezdenék futni.

Egy harmadiktól azt kérdezték:

– Ha a kútból kellene menteni keresztelő vizet, de a kútgém vagy kútágas leszakadt volna, s aztán kötelet vagy lánczot se kaphatna, melynél fogva vizet húzhatna a kútból, a gyermek pedig haló félben volna, mit cselekednék ily szorult állapotban, hogy a gyermek keresztetlenné ne haljon meg?

– Mintsem az ártatlan csecsemő keresztetlenné elkarhozzék, inkább belé vetném a kútba, és a kút szájánál a keresztelés szent czeremóniáját kötelességemhez képest annak rendje és módja szerint teljesíteném.

RABBIK.

Gyakran okosabb a rabbi a papnál.

Közmondás.

Plébános. Ugyan tisztelendő kollega uram, egyék ebből a fölséges kolbászból. Mikor fogják egyszer abba hagyni oktan gyűlöletüket az Istennek e fölséges adománya ellen? Mikor fog ön már egyszer sertéshúst enni?

Rabbinus. Az ön lakodalmán, főtisztelendő úr!

Egy gazdag izraelita valamely böjtnapon igen kényelmesen akart élni, s egy szegény zsidónak azért fizetett, hogy érette böjtöljön.

A szegény zsidó azonban eltette a pénzt és nem böjtölt.

A rabbinus azért felelősségre vonta.

– Rabbilében, ha csak ettől az egytől fogadtam volna el pénzt, akkor –

– Böjtöltél volna úgy-e? vágott közbe a rabbi, de miután többektől fogadtál el, ki nem tarthattad úgy-e, enned kellett.

1848-ban őszkor, X. református lelkész a sellyei nemzetőrségi táborban megismerkedett az abban szinte táboroskodó Löw, híres magyar rabbival.

X. lelkész hazaérkezvén, igen dícsérőleg nyilatkozott a falujabeli rabbi előtt a hazafias Löw felől. A többi között azt monda:

– Hogy ha több ilyen Löwöt tudtak volna a magyar zsidók fölmutatni, már régen kinyerték volna az emancipatiót.

A rabbi sietett egy keresztény papnak ezen hízelgő nyilatkozatát Löwvel közleni, s a lelkész szavait így adá vissza:

– Ha többek Löwek lettek vótak, a zsidók az emancipatiót már régen megkaphatnátok vótak.

Istenes dolgok felől vitázott a keresztény magyar és a zsidó magyar. A keresztény azt monda:

– Szeretném megérni azt az időt, mikor egy közös vallásunk lesz! Ti is engedtek valamit, mi is, – akkor bizonytal találkozunk egy közös hitben.

– Könnyű nektek! – felelt reá a zsidó. – Nektek van atya, fiú, szentlélek, abból könnyen engedhettek; de nekünk csak egy van, mi abból mit sem engedhetünk!”

Egy rabbi megátkozta hitközségének egyik hitefelelt tagját. Minek természetes az az eredménye lön, hogy minden vállalata sikerült, szerencsés volt, jó módban élhetett, és így szépen meghízott.

Az „elátkozott” neje aztán egy alkalommal elküldé szakácsnóját a rabbihoz egy vékony dongájú lúddal, ily kérelemmel:

– Az asszonyom last den Rebbe grüssen, és kéri, hogy ezt a ludat átok alá sziveskedjék venni, mert nem akar hízni!

Egyik udvari ebédre több püspök és két rabbi is hivatalos volt. A két rabbi az étkekből mit sem evett, csupán czukorsüteményeket.

– Nos, szólt egyik szemben ülő püspök, önök nem ehetnek oly étkekből, melyekből ő fölsége is eszik?

– Hát püspökséged mért nem házasodik meg? hiszen ő fölsége is házas kérdé az egyik rabbi.

PÜSPÖK FALATOK

Előhangok.

I.

Jó közönség! Ha tán itt ott

Sötét lesz majd tréfás rajzom.

Ne csodáld! a világ oly rosz!
Kyrie-leison, Kyrie-leison.

Istentelenség a mit lát
Most az ember világszerte,
Darwin, Renan, Strausz a hősök,
Miserere, miserere!

A pokolba jár a vendég,
Ecset, véső, toll és rajzón.
Egytől-egyig nekik fordult, –
Kyrie-leison, kyrie-leison.

Ha egy buzgó pelébános,
Többször eljár egy-két helyre,
Minden újság trombitálja,
Illik ez! Oh miserere!

A közönség is fölhányja,
Hogy sok a pap gazdasszony, –
Az irigység nem szép vonás,
Kyrie-leison, kyrie-leison!

S ha sem otthon nem mulathat
S el se nézhet arra-erre,
Mit tegyen hát a szegény pap?!
Miserere, miserere. –

II.

Oh más világ volt hajdanában!
Magasztosabb és lelkesebb,
Az eszmék, elvek harcra járta,
Míg most a fő, mindütt – a zseb.

Rég kurta kardokkal csatáztak,
Födetlen mellel nyílt síkon,
Kik mostanában hadonáznak,
Hosszú az ujj ok oh nagyon!

Az istenért, honért, királyért!
E jelszó élt a szívbe rég',
oncessio s provisióért
Lármáz az újabb nemzedék.

Egykor egész világ kimozdult
Sarkából haj a szent sir ért;
Korunk a fél világ miatta
Mindent elad a – Krisztusért.
Cs. J.

A dervis-ezredes.²

Isten hozta táboromba
Páter reverendissime!

² Előre is kijelentjük, hogy ennek a históriának a fele se tréfa; mert hát a mostani külügyministerünknek egyik ősnagybátyja báró Andrássy Miklós, minorita barát a Rákóczy ágyújának első eldördülésére csakugyan ott hagyá vala a czellát, s beállott kuruczaak. Bercsényi ezredessé tette a tüzes barátot, de mivel ez a kámzsát sajátságos különbségébeu mint katona nem akará levetni: a merőben nyakas kálomistákból álló kurucz katonaság vérig boszantá őt, s csúfság tárgyává tette; Bercsényi tehát a török-tatár légió ezredesévé nevezé ki a jámbor csuklyás pátert. Ezeknek aztán mindegy volt.

Biz itt sok az eretnek nép . . .
Tán téríteni fáradt ide?

No az bajos próba léssen –
Vas a feje a kurucznak,
Vas a feje, vastag nyaka:
Inkább törnek, mint hajolnak.

Csak lassan hát a kereszttel
Édes páter azt tanácslom:
Hogy a kurucz-látogatás
A csuklyának meg ne ártson!

Így Bercsényi; s felel erre
Páter Miklós a kámzsában:
„Megkövetem gróf uramat,
Más macskám van most a zsákban!

Mert hát hogy én csuklyát hordok,
S lakom vala kalastromba:
Nem tudnám mi a szabadság”?
Mi a kard, az ágyú, bomba?

Háború van a hazában
Küzdőtök „pro Libertate,” –
Czellámig hatott a dörgés
S hangja kérdé: Miklós! hát te?.. .

Megláttam a vörös zászlót,
Lengése úgy hívogatott:
S összecsaptam a breviárt,
Ott hagytam a kalastromot.

Kereshetsz már vén gvárdián!
Az ágyúszó ide csala;
Vezér én harczolni jöttem,
Énnekem is szent a haza!”

Vivát papom! Mít pap? . . .
Vivát Ezeredes – főkapitány!
Itt a zászlók, ott az ezred,
S ajándokul pej paripám.'

II.
„Uram, uram, fővezérüük –
Háborog az új ezered.”
Immár tesztek igazságot,
Mond Bercsényi, s útnak ered.

Útnak ered, s táborában
Azon mezők felé halad,
Holott páter Andorassy
Hada nyugszik sátrak alatt.

Nem! nem nyugszik; messziről már
Zúg a zaj, mint tenger árja,
Háborognak a vitézek:
„Nem kell! Ez már még se járja!”

„Héj mi baj, vitéz legények?

Nem győztök tán harczra várni?...
Mit kívántok? Jó kedvem van,
Megteszem, no, – légyen bármi!"

S csillapulnak a zajongók,
Mintha napfény száll a tóra,
És kilép egy zászlótartó,
S ott a grófhhoz így szól:

„Tégy velünk vezér, akármit –
S duzzogóra nem lelsz köztünk,
Küldj az ágyúk nyílt torkába,
Csak csuffá ne tégy, könyörgünk!"

Minket nyalka daliákat
Egy kámzsás vezessen hadba? ...
Minket büszke kuruczokat?
Egész világ kikaczagna!

Szoknya után lovagoljunk?
– Miklós páter hallja búsan –
Uram, ezt nem érdemeltük . . .
Zug az ezred: Úgy van! Úgy van!"

Szól Bercsényi a baráthoz:
„Nos papom, ez kuruez dolog;
Kelletlen harezos kezében
Puska nem sül, szablya nem fog ...

Jobb engednünk; látod itt a
Csuklyának nincs becsülete:
Vesd pokolba! A kuruczoknak
Katonás az öltözete.

„Csak szőr kámzsa illet engem,
Harczolva sem vetem el én,
S hogy derék próbát tehessek
Ebben látom nincsen remény.

Keménynyakú magyar hadad
A barátnak nem barátja;
De valami jut eszembe,
S jó, – nagyságod általlátja.

A török-tatárcsapatnak
Nincs vezére, még úgy látom;
Annak mindegy: pap vagy nem pap” ...
Helyes, vitéz kapitányom!

Török-tatár hadainknak
Légy vezére mától fogva!
– És a jámbor muzulmánok
Nem fogadták őt morogva.

Bánják is ők, ha barát is:
Csak zsákmányra vigye őket! . . .
S hívségesen együtt járták
A csatákat, a mezőket.

És a páter a kámzsában

Kaftános hadát vezette
És a pátert a pogányhad
Tűzbe, vészbe hűn követte.

Hűn követte – úgy szerette,
Híta dervis-ezredesnek
S harczos évek hosszú során
Híven együtt emberkedtek.

– Ám az öreg gvardiánnak
Nem volt e dolog kedvére:
„Nicolaus még törökké lesz . . .
Domine, ei miserere!
TU-y K- H.

„Urak a papok!”

A házasság, miként tudjuk, isten dolga,
Azért nem kap abból semmit is a szolga –
Az úr ő szolgálait akarván kímélni,
Nem engedi őket házasságban élni –
Melynek miután a nő Ádám balfele:
Jobb oldala nincs; hát mit nyernének vele?
Ismert dolog, hogy a házasság igája
A jámbor férjeket miként megrongálja –
Hogy szenved ez alatt gazdag úgy mint szegény.
Boldog a férfi, ki sohse volt vőlegény!
Ezért rendelé az úr szent szolgálinak,
Hogy csapodár nőknek ők békét hagyjanak –
S a szent házasságot ajánlják másoknak;
De a foguk abban ne kopják maguknak,
Mít is ér az a sok cifra nyomorúság,
Hol kevés az öröm; de sok a bosszúság –
Hol az esketésen kezdve-----körülbelül –
A jó úgy mint a rózsa, minden pénzbe kerül;
S papnak és mesternek a stólát, tizedet
Indirect adóként holtodig fizeted!
Igaz, hogy bennünket azzal vigasztalnak:
Lesz majd mézes hét, mi nem dukál a papnak!
Lesz ám, de gyakorta fulánk van a méhben.
Mely kárt tesz az istenadta egészségben.
A sok édességtől elväsik a fogad, –
S maródinak érzed idő előtt magad!
Hátha még rád hárul az isten áldása
S leszen családodnak megszaporoása,
Lesz concert is, melyet hallgatni unalom!
Bezzeg elhagy ekkor végkép a nyugalom.
Aztán jó a doktor és patikakontó, –
Ajbisthé, pipithé, mind egészségrontó, –
Köménymag, czukorfüst, isten tudja mi még?
Miken fölüdüljön az új emberiség.

De csak most kezdődik még a baj igazán,
Ha nő a kis fiú, serdülni kezd a lány.
A hozelire már krinolint kell venni, –
S pónin vágy az úrfi iskolába menni.
– Nojszen! Csak most gyűl meg igazán a bajunk,
A fizetéseknél föláll minden hajunk!
Varrótú! Kötőtú! Czérna, selyem kelme,
Ezekre Darius kincse is elkele!
Hát még a sok smizli, mauset, steifrok-mieder.

Nem csoda, ha olykor a papa zuwieder!
A fiú meg most már tánczórákat vészen;
Korrepetál, mégis – sekundában leszen!
Emendálnia kell hát a rosz calculust,
Különben nem hallhat az egyetemen just!
S ha hem sikerült a Maturitátsprüfung:
Azt mondják, elmehet, er ist uns noch zu jung.
Most élte éve már tizenkilenczedik,
Császár katonáit épen ekkor szedik;
Hát az armádjához kéne berukkolni,
S helyette im megint az apa rukkol ki.
Hogy ne legyen kedves családjának híjja:
Tizenkétszáz forint volt ennek az díja!
Tessék a multság! Hol van a mézeshét?
Nem érezzük többé annak édességét?
Pedig fiúnk még csak beamter sem leve,
S lányunknak még mindig kisasszony a neve!
Legalább az a rószt fiú házasodnék, –
Egy jó parthie sokat helyre hozhatna még.
De o sem akar, mert divatkórnak hódol
Gyöngéd Verhältnissben él egy masamóddal!

Ily kínos életet élvén, a ki nősül,
Nem csoda idejekorán, ha megöszül.
S alig szolgált ki egy kapitulációt,
Tiszta lelke már megunta e földi jót!
Bujában ilyenkor, vaj mit csináljon hát?
Megtartja keserves ezüstlakodalmát!
Az aranyat pedig ritka ki megéri,
A sok bú, gond, előbb sírjába kíséri!
S ha kivételképen meg is érte volna:
Strapírt ő már akkor, sánta, vak és béna!

Ily sok mahleuröktől akarta isteni
Parancsával az Úr szolgálát védeni;
Midőn tiltá nekik a szent házasságot,
Készítvén számukra több más boldogságot!
Szemináriumok porát hogy lerázta,
S tudományyal magát szépen fölruházta,
Kilép az ifjú pap a szép külvilágba,
Földig érő selyem revendájába.
Nem kell neki doktor, a ki őre legyen,
Merre szemével lát maga is elmegyen,

S a hol csak jár, neki mindenütt hódolnak!
Utcán a gyermekek kezét is csókolnak
Most már jegyben van, de nem földi arával,
Szövetséget kötött ég menyasszonyával,
Dehát a lagzit is meg kell tartania,
Diáknl ennek a neve: Primitia!
Sógor, koma, rokon, ekkor összegyűlltek,
A szentelt pap körül tisztes sorban ülnek,
Zene szól, pördül a táncz, a torok ázik,
Minden meg van csak a menyasszony hiányzik.
De se baj! Hisz az is ott kandikál távol
A menyország egyik titkos kapujából.
Kit ugyan e földön soha el nem érhet
Hozzá csak síron túl, másvilágon férhet,
De élte legalább csupa merő virtus:
Holta után illik a fejére – mirtus!

Most beáll egy tisztes öreghez káplánynak,
Dísze, czímere lesz a plébániának.
Úgy él falun, mint egy városi: gavallér,
Úti is markát sok arany s ezüst tallér –
Paszita, disznótor – lakzi, bárhol mindég
Tisztelendő káplán úr az első vendég –
Vegyes társaságban főhely őt illeti,
Farsangos módon azt meg megnevevetti –
Ismerik állását, hogy nem lehet párjok
Tudj' Isten! mégis csak szeretik a lányok!
S ha egyszer följutott az ugorka fára
tíz szert tesz egy zsíros jó plébániára,
Ki nagyobb úr mint ő? – A pinczéje teli,
Kenyere jó – s egész falu süvegei,
A keresztelésből hasznot húz magának,
Mi jeles költségbe kerül az apának!
S ha meghal a gyermek – bár ez gyászos eset:
A circum dederum megint új kereset.
Hát még a Te Deum? ha egy ifjú párnál,
Mint eskető fungál ott a szent oltárnál.
Es ott rajok adja atyai áldását –
Kérvén gazdaságuk elszaporodását –
Ábrahám – Izsák és Jakob istenétől:
Szép stóla jár azért vőlegény zsebéből!
Na aztán a mézes hetek már eltelnek,
Es a házas felek válópörre kelnek,
Nem kell, ha egységet akar köztük tenui,
Se Villafrankába – sem Zürichbe menni –
Otthon marad köztük s ha már mást nem tehet,
Kibékíti őket, de csak úgy, ha lehet!
Ha – nem: tehát szépen tovább utasítja –
Ott van a szentszék, az majd eligazítja.
Így aztán csak megél senkire sincs gondja –
„Jobb élni, mint égni” – Pál apostol mondja,
Se ha, se lánya – jól telnek a napok,
Denique csak igaz, – hogy urak a papok!

Lassankint megszűkül a reverendája,
Szép habzó vörös öv tekeredik rája –
S ha még most főispányigtatás is volna:
Szent igaz, hogy régen táblabíró volna;
Zöld asztalhoz ülne tanácsban – csak az kár,
Hogy e tisztes butor többé nem divat már!
Kortest is vezetne restellátióra,
Csak a kakuk azt is el ne vitte volna!
Hej ha az a sok jó volna, mind meg volna!
Én édes Istenem; be jó dolga volna!

Ily szent, nemes pályán tekintvén az égre,
Mert a pap is ember, megöregszik végre,
Női fölizmosodik, körülötte nyája –
Ez az ő igazi hű famíliája! –
Kiket keresztelt, mind embernyi ember már
A legifjabbik is bíró pálczával jár!
Hát a kántor fia, kinek keresztatyja,
Augáriáját már a fináncztól kapja –
S öcsce, ki oly pajkos volt az iskolában.
Tiszt úr már a császár armádiájában.
Mindenki tiszteli a nemes aggastyánt

Ki mindegyikkel, mint gyermekével úgy bánt,
Ezt meggyógyította, ezt pénzzel segíté,
Amazt a rósz útról jó útra téríté,
Itt kiegyenlité két ellenfél perét –
Amott vigasztalta a bánat emberét!
S ki végórájában küzde a halállal
Üdvöt oszta neki kegyteljes szavával!
S ha egy tiszteletben így megöszült férfi
Szent hivatalának ötven évét éri;
Csoda-e, ha e szép sorson kiki örül –
S hó szeretetével fogja őt mind körül?
Mely mivel szent igaz, s tiszta szívből kelt bér,
Gyémántos koronák fényénél többet ér!

Ily tisztelet, ilyen szeretet egyesít
E ritka ünnepély napján minket is itt.
Édes jó öregünk szívélyes körében
Készt veendők az ő magas örömében –
Hogy Isten kegyéből megéri e napot,
Melyen prim a helyett egy s e c u n d á t kapott.
De oly jutalom ám ez, melyet ritkán kap
Még a primás is; bár ő csak eminens pap,
S melyért közölünk ha hogy rajta állana
Úgy hiszem, kiki kész szívvvel repetálna!
Mit mondjak még, az ily hosszú fényes utat
Legjobban bírálja a boldog öntudat,
Azért most imádván Isten nagy hatalmát
Üljük vígan gazdánk aranylakodalmát!
Ki önkényt választott életepárjával
Ötven évi tisztes szent hivatalával,
E hosszú időn át soh'se pörlekedett;
Sok világi házas erről példát vehet!
Esküjök szent vala – egymást meg nem család
A házas életnek szép példáját adák –
Válópert kezdeni soh'se akarának
Egymás iránt példás hűséggel valának.
Ily hü párért kiki emelje poharát!
S ha szereti csöppig igya ki a borát!
A Commando: Készülj! tölts! ivásra készen!
General de charge-unk pedig enez léssen:
Agg vőlegényünket az isten éltesse,
Secundából még egy Tertiana vesse!
Adjon nekünk még sok ilyen boldog napot,
S az egyháznak több ily derék magyar papot!³

Egy régi latin vers magyarra fordítva.

Ratio status Jesuitici in Effigie.

A jezsuita rendszer észjárása képletekben.

A mi hatalmunknak örökös joga áll im ezekben:
Csalni, hazudni sokat; – senki se tudja csupán!
Gazdagodásodról légy gonddal, bármi utón is.
Csalva avagy lopást; senki se tudja csupán.
Lelkedben tagadón, esküdhettek isteneidre.
Titkot rejtve takarj, senki se tudja csupán.
Nagyra törekvőket nyomd el, rángasd le erővel.
Nyögve heverjenek ott; senki ne tudja csupán.

³ E magyaros jóízű humorral írt verssel K. P. derék veterán írónk köszöntötte föl egyik pap barátját ennek ötven éves jubileuma alkalmával.

Szembe dicséred, hízelegj, kit szíved utál, te magasztald,
S szidd le, ha távol van; senki ne tudja csupán.
Írott törvénytől magadat megkötve ne tartsad;
Csak ha neked szolgál; senki se tudja csupán.
Kettő hogy ha pöröl, mindkettőt ejtsd el egyenkint,
S húzd le a bőreiket, – senki ne tudja csupán.
Szűz légy, erkölcsös – ha a nap süt; bünt kikerüljed;
Éjjel mind szabad az; – senki ne tudja csupán.
Csalni lehet jobban a barátság örve alatt is.
Könnyebb ejtnei szerét; senki ne tudja csupán,
Hogy költött színét a hazugság tartsa hívebben
Add kétségesen azt: senki se tudja csupán.
Egy napot el ne mulasztasz, valakin hogy csínyt ne kövess el,
Mit keserüljön amaz; senki ne tudja csupán.
Vallásod köntös, leveted, meg fölveszed egyként.
Lelkedet egy se köti; senki ne tudja csupán.
Hogy ha van isten jó; de ha nincs, úgy félni se kell őt;
Mind szabad, a mi lehet; senki ne tudja csupán!

Mátyás napján alkalmaztatott papot köszöntő versek.

Baján, 1821-ik esztendőben.

I.

Nagyon T. E. Mátyás úrnak tiszteletére.

Papom! bort s muzsikahangot!
A hamvazó nyakunkon.
Temessük el a farsangot
Könnyebbítsünk talpunkon.

Köszönjük meg szent Mátyásnak,
Ki jó kedvünk okozta,
Hogy farsangi áldomásnak
Nevenapját ránk hozta.

S ha ki tán megbotránkozna
Muzsikának víg hangjába,
Vagy irigyen rágalmazna
A bohó! nagy híjába:

Jobb esméretre juttatom
A szent írás titkába,
Rekedésig megmutatom,
Hogy nincs esze sarkába;

Mert ez épen javasolja,
Hogy víg lenni vígakkal,
Sőt példákban parancsolja
Mint kell lenni azokkal.

Midőn a frigy szent ládája
Nagy Salembé vitetett,
Dávid király armadája
Gálába öltöztetett.

A próféta – király maga
Legelől ment s tánczola
Inexpressible madzaga
Derékon megtágula.

Sőt maga is muzsikus volt,
S máig is a holdba szép
Karvassát, bár maga megholt,
Mutogatja a pórnép.

A szent Dávid verbunkjának
Nem volt mása Sionba;
Bölcs Salamom bundájának
Az ó-testamentomba.

Hogy Asverus zsidó lányt vett
A káptalan trucczára,
Hámán exminiszterré lett
A szép Eszter szavára:

Eb hiszi, hogy a vőlegény
Egy Ekhuzet sem tánczolt,
És a násznagy és a vőfény
Örömeben nem tapsolt,

Hát a Balthazar báljába
A kedvre szottyant vének
A szentegyház poharába
Kramparnpolét öntenek.

Maga Jézus Kanahánba.
A zsidó legényeket
Vígán nézte s a kantába
Borrá tette vizüket.

S currensében azt rendeld:
Hogy hangos czimbalmokban,
Dicsértessék mindenfelé
Neve, zengő lantokban

Tudjuk, hogy a Lévi fiát
Exequensnek rendelé,
S elhasítván bugyogóját,
Szétküldé mindenfelé.

Itt e földön őket tette,
Szent igéje szájának,
S feketébe öltöztette,
Mint szolgálait házának.

Nem csuda hát, ha e jó
Pap Szent Mátyásnak druszája
Lanthoz és hegedűhöz kap,
Mint az Úr hív szolgája.

Adj hát papom szálló levét;
Tölts poharat Kis Janó!
Magasztaljuk az Úr nevét
In cordis et organo.

Tánczoljuk le robotunkat
E zarándok nyomokba;
Majd kialhatjuk magunkat
Róchusnál a homokba.

Hevertiből tán szent Mátyás
Imádkozik érettünk;
Vagy ha ő nem, van elég más,
Ki jó szót szól helyettünk.

Ha ő maga tán nem elég
Behamvazni vétünkét;
S megbüntetné a kegyes ég,
Idővel mi tettünket:

Ím ezennel declarálom
Keresztényi hitemre,
Hogy ezen bűnt föl vállalom
Prókátori lelkemre!

Égjen rajta, terem még bor
Lángjait majd leöntöm,
S via novi, mint prókátor
Szent Mátyásra köszöntöm.

Mivel már ő régen megholt
S magát tán megtagadná,
Vagy életében vízivó volt,
S tőlem el sem fogadná:

Összeütöm druszájával
Színig töltött kelyhünket,
És kiisszuk egy hujjával:
Isten áldjon bennünket!

Téged kivált édes papunk
Tartson Isten sokáig
Hogy száz ilyen Mátyásnapunk
Legyen sírod partjáig:

Hogy karja közt barátidnak
Víg öregség kövessen,
És áldása nyájaidnak
A czélig átvezessen.

És ha versem a kenetben
Taligaként csikorog;
Ne vedd kérlek kellemetlen,
Mert benne jó szív forog!

Megkövetem papfüledet
Ha soraim tán nyersek;
De hitesd el jó szívedet:
Szívből jönnek e versek!

II.

(Szent Mátyás apostol panaszkodik szent István magyar királyunknak, hogy ámbátor ő az esztendőben nagy munkás és régi szent: a kalendáristák az ő nevét még is böjtbe szokták tenni.)

Isten ucse, pajtás Pista!
Hunczfut a kalendárista!
A két magyar hazába! Ki kén csapni az országból
S e széles egész világból,
Hadd menne ebanyjába, Mert én öreg szent létemre
Alig állok tetememre

S engem mégis úgy rendel, Hogy a kalendárjomába
A legkeményebb munkába
Nekem jut legtöbb ordél. Velem hegyet, halmot hágat,
Fagyot jeget összevágat
S cabriolokat szöktet: Míg munkátlan henyélteti
S veressel kipötytyögeti
A sok ifjabb szenteket. Nékem öreg bocskoromba
Ezer esztendő koromba
Mindazt el kell ugrani, Amit ő négy esztendőbe,
A messzire látó csöbe
El szokott kukkantani, így minden negyedikébe
A keresztények évébe,
Luftspringerré kell lennem. Négyszázötvenöttször kellett
A keresztény világ mellett
Ilyen tánczokat tennem.⁴ A béna böjt előhívát.
Mások falván föl a javát,
Nekem kell kipótolnom; Sőt hogy tettemet gúnyolják,
S Mátyásugrásnak csúfolják.
Fülemmel kell hallanom.

384

Szent Mátyás ily panaszt tere,
Amint nem rég összejőve
Szent István királyunkkal.
Sőt többekre is fakada,
S folyvást így panaszolkoda
Hajdani jó urunknak:
Nékem kell – mond széjel tömi,
Összeúzni s kisöpörni
A télnek fagyát, jegét.
Ha meleg van: visszaszívni
Nagy északról eléhívni
A tél késő hidegét,⁵
Ennyi munkám alig kapott
Nevemnek egy szökő napol,
A kalendáriumba, S ezt is ha észreveheti
Könnyebb ha böjtbe teheti
Trucczomra a goromba.
Taval a nagy böjtbe csapa,⁶
Pedig a jégtörő kapa
Alatt szinte izzadtam.
Harmadéve⁷ a pokolra –
Valótól csak Hamvazóra
Napot alig kaphattam.
Az idén a nagy farsangba,
Mint a nyelvet a harangba
Befoldozza pennája.
De ime most is trucczomra
Böjtöt ír a rovásomra
A pokol pozdorjája.
Ne búsulj apostol pajtás,
Hiszen Baja nem nagy hajtás!
Így felel szent királyunk,
Nem lesz ott kedvünk hiányos:
Druszád úgy is a plébános

⁴ 1821-ig Kr. születése óta 455 szökő év volt.

⁵ Mátyás vagy jeget tör, vagy csinál, tartja a nép

⁶ 1820-ban.

⁷ 1819-ben.

S ott nem böjtöl találunk.
Hiszen régen van már nesze l
Van ő néki elég esze
A böjtöt kinevetni.
Kalendárista trucczára
Pecsenyére és sonkára
Tud ő keresztet vetni.
Majd tart ő olyan zsinatot,
Hogy pénteket és szombatot
A hétből is kicsapják,
S felhőrpölvén szálló levét,
Szent collega uram nevét,
Kolbászból mind kirakják,
Pulykát, kacsát, ludat sütnék
Sólyom Te Deumot ütnek,
Kivált, ha jó lesz a bor,
Hogy majd a szent Clausulára,
S énekes ite missára
Hajnalig sem jó a sor.
Pohár lesz a rosarium
És a szent Kalendárium
Huszonötöt is kaphat,
Melyet az egész böjtön át
Mint igaz penitentiát
A hátán tapogathat.
Neked pedig szent Collegáin,
Jövendőre tanácslanám
Szent Calvinussal szólni,
Mivel időd is elég nagy
S de lege absolválva vagy
Több böjtöt nem tartani.
E keresztény tanács tetsze
Szent Mátyásnak s tüstént metsz!
Egy jót a sós sódarból:
S megelőzvéen neve napját
Így köszönté Baja papját
Jó kedvvel a jó borból:
Isten megáldjon pap drusza
Hogy míg a magyar bajusza
A jó somlyait issza:
Adja Isten, hogy jó borod
Szép szakácsnéd, sok sógorod
Lehessen még sokáig;
Lepjen meg a pénz ezerje
Piros reverenda verje
Lábad egész bokáig,
Erősödjél karba, csontba,
Mind az öt sacramentomba
Gyakoroljad magadat,
Hogy így essentialiter,
Physice et moral iter
Gyarapiíthasd nyájadat.
S nékem fűzfa poétának
Ki nem laktam a nympháknak
Soha szent berkeibe:
Bocsáss meg e kis tréfáért
Személyem barátságáért
Ne botránkozz semmibe.
E város papi székébe
Néked az áldott békébe

Soha ne legyen pénzed.

Barát regulák a házasságról égi jegyekkel.

Januárban a ki házasodni megyén
Kos jegyéhez birka türelme is legyen.

Februárban vévén nyakadba a jármot
Birka jeggyel tartsál szarvakra is számot.

Márciusban nem jó házasságra lépni
Kettős alatt férjét a nő összevétí.

Áprilisben rákjegy sokat bolonddá tesz,
A ki házasodik maga is azzá lesz.

Oroszlán jegy alatt köszönt be a m á j u s,
Leginkább arszlánnal van ilyenkor cázus.

Június a szűzjegy s szüzesség havában,
Hagyjuk a lányokat örökös pártában.

Július hónapnak égi jegye mérték:
A jó menyecskéket e hóban nem mérték.

Augusztus jegyéül skorpió van adva
Ne vedd az asszonyt e hóban a nyakadba!

Szeptember havában a nyilas jegy látszik,
S a ki házasodik nyugalmával játszik.

Októberben a ki lakodalmat lakott.
Bakjegy alatt lőtte a legnagyobb bakot.

November hónapnak jegye a vízöntő:
No csak eredj nősülj, de nyakon is önt ő!

Deczemberben jegyül tudván a halakat
Úgy házasodj, inkább akaszd föl magadat!

Langsam Tóbiás,

Jó hírben állt a vidéken
Magsüvegelték mindenütt;
A hajnal már talpon találta,
Ha éppenséggel nem feküdt.
S jósága – mondják – úgy tündöklött
Mint napfényen a lázsiás . . .
Jámbor pap volt az istenadta,
Úgy hívták: Langsam Tóbiás.

Az erkölcsöt nappal szerette
De ha már szunnyadt a világ:
Fiatal szép szakácsnéjának
Olvasgatá a bibliát;
Na persze, hogy az ölelés, csók
Jobban folyt, mint a szentírás –
De mindez csak titokba történt:
Okos volt Langsam Tóbiás.

Beszélhetett a klérus bármit
Azért ő nem dühösködött:
Szerette mód nélkül a kántort,
Tán jobban mint a püspököt,
A püspök távol-fény csak, ám a
Kántor közel-vigasztalás:
Kis gyermekeit erre bízta
Későbbben Langsam Tóbiás.

Ha sétált, arcának vonásán
Nem látszott más, mint áhítat;
Egyik zsebét imakönyv nyomta.
Nagy pinczekulcs a másikat –
Hiszen tikkasztó, nyári hőben
A pincze oly kedves lakás!
Idejárt imádkozni minden
Áldott nap Langsam Tóbiás.

Hanem mikor a szőlőhegyről
Úgy éjfél tájban hazatért:
Ballettot járt előtte minden
S egy nagy hordóvá lett az ég –
Ilyenkor, gondolt rá valóban:
Nincs-e oda bejuthatás?
És másnap reggel egy gödörben
Ébredt föl Langsam Tóbiás.

Évek múltával agg, öreg lett,
És ez nagy érdem, úgy tudom;
Megtették kanonoknak érte
S most votum a – congressauson;
A három mázsához közel van
Vagy tán már semmitsem hibáz:
Helyet hát emberül betölti
(Ha leül) – Langsam Tóbiás.
E- i S-t.

A vén káplán.

(Parodia Tompa „Phoenix”-ére.)

Sok nyomort, küzdelmet megérvén
Egy roskadt paplak gyászvidékén,
Megunta már a vén káplán
Az életet
Megunta, mert megvénhedett.

Mint víg diák járt hebe hóba,
Sok jó zsíros legátióba
S most tárczája rejtekében
Banknótákat
Ritkaságként sem találhat.

Ül könyve mellett, hosszúszerű
Pipája ég és s sok számú
Évek fölött elmélázva
Nagyot sóhajt,
Hogy a tractus reá se hajt.

Palástja, mint lúd törött szárnya

Sötéten hull lomha sarkába,
A palástot csak proforma
Czipelgeti,
Parochia kell már neki.

Ablakából egykor kinézve,
Néhány szűrös embert vesz észre;
Egy titkos ösztön szállja meg,
S kíváncsian
Az érkezők elé rohan.

A chartát tőlük elragadván,
Szeme örömtől szikrákat hány,
S magánkívül ugrándozván
Dől a székre –
Azt hiszik már: vége vége!

De egypár percznek elteltével
Piros könyveit rúgja széjjel
Megrázkódik, s ki életének
Volt alkonyán
Ifjú pappá lesz szaporán.

Mint víg diák, oly fürge módra
Jár ismét, alig hajt a szóra.
Lányos házak üdvözlík őt
Az új papot,
Üdvözlík, mert megifjodott.

Tárczája úrját jó előre
Banknótákkal látja megtöltve,
Jól számít és megmegpihen
Egy fekete
Leányon a tekintete.

Palástja, mint a holló szárnya
Leng a szellő fuvallatára
A palástot nem proforma
Czipelgeti,
Parochiája van neki.

Megvénhedt a magány ölébe,
De megifjítja felesége,
És körötte elmúlván a
Sötét napok –
Új ivadék játszik s ragyog.

A szóládi parochia.

Tekintetes nemes Somogy vármegyében
Van egy helység híres Balaton mentében;
Lakossága gazdag, és senkinek sem vét,
Ben két parochia: katolikus s helvét.
Mi az előbbiről akarunk beszélni,
Ki erre utazik, érdemes megnézni!
A háztetőt, falát megverte az idő,
Szegény Lázár) hogyha sírjából visszajő,
Másodszor is szörnyet hal nagy bánatában
Látva: hogy zsupp, malter hogy kopik házában.
Ajtaját, redőnyét a ki megcsinálta,
Az a tislér már rég elment másvilágra.

Szegény gazdátlan ház! ki rá néz tájára,
Azt hiszi, hogy ez a község árvája!
Míntha volna szélen, egy nagy pusztaságon,
Kinézésre párja nincsen e világon,
Aztán kerítése? csudáknak csudája
A fenyőlécz egymást csak úgy kiabálja!
Itt is nyilas, ott is; a sok lyuk akkora
Négy ökrös szekérral bemehetnél rajta.
Aztán utczára néz, ki mellette elmegy:
Kaczag boszankodik; itt gödör amott hegy.
Kapuszárfa régen instálja az időt
A sok állástól rajt moha és gomba nőtt.
Aztán nem is tud már megállni egy helyen,
Tántorog, mellette járni veszedelem.
Nem csak azért nyitvák a kapun ajtai,
Mert a vendég belül majdnem mindennapi.
Hanem ember legyen, ki betenni tudja,
Rajta jár ki és be egész falu lúdja . . .
Hát bent az udvaron? itt a látni való,
Elterpeszkedik egy rossz hosszú istálló.
Tetejét, üstökét megtépte a vihar,
Mindegyik órában összedűlni akar.
Közepén leroskadt, mint a teve háta.
Borzasán kandikál a templom tájára;
Sajnálni lehet benn a szép teheneket,
Egyszer csak ott nyomja, mint az egereket!
Tehenes ha belép, nagyon néz az égre:
Plébánus volt itt.
Nem kell-e mennie örök dicsőségre!
Imádkozik egyre, míg tehenét feji,
S féltiben „a grófot” egyre emlegeti...
Mert tudni kell, kié e ház és fundusa,
Ürményi, Hunyady a nagy patrónusa.
Ő ad zsuppot, téglát, meszet, homokot, fát,
Tudniillik amit a pap sohasem lát.
Az anyagot – ha van – beépíti a nép,
Csakhogy ily szent célból ez még egyet se lép.
Hanem nagyja papját olyan házban lakni.
Milyet szükségben is mindég ingyen kapni.
Így állunk Szóládon a parochiával,
Ha – már csak kimondjuk – az isten házával.
Nem lát az meszelőt, javítani egy téglát,
Nincsen kurátor, ki fogott még egy létrát.
Ez is csak sínylődik; tornya fala ragyás,
Ráfogják, hogy így kell, mert ez török-hagyás . . .
Fekete oldala, a tornya meg kopott,
Így várja ünnepen a mestert és papot.
Oh nemes gróf, és ti derék polgártársak;
Ha nincs jó szállása az úr szolgájának:
Legalább templomát jobb karba tegyétek;
Biztos házat adni istennek: nem vétek.
Mert ugyan hogy legyen az úr közöttetek,
Ha házába lépni ő maga is retteg?

A templomszolga.

– *Beranger.* –

Árva szolga! Pokoli czéh!
A n agymiséen kell lennem.
Míg Jean asszony kicsin lakán
Jó ebéddel vár engem.

Itt van a légyott órája;
S a pap – mintha szundikálna.
Ah átkozott legyen papunk!
De én megyek,
Bolond legyek?
Jeanne már készen, a bor pohárba' van.
Ite raissa est-! kedves pap urain.

Őszintén mondom – ez a kar
Nyugtalanít engemet.
Siessetek, ti gazfiak!
Mert nagy bér, úgy lehet.
Kántor, tíz soust ér az a bor –
Magadnak és nekem dalolj!
Ah! átkozott legyen papmik.
De én megyek!
Bolond legyek?
Jeanne már készen, a bor pohárba' van,
Ite missa est! kedves pap uram.

Ugyan gyorsabban járj kapus!
Rendezi már dáamáinkat,
E koldulás estig tart, ha
A helyettes – kacsingat.
Bárcsak a kis Babét jönne
Gyónni, – majd futna ő kelme.
Ah átkozott legyen papunk!
De én megyek.
Bolond legyek?
Jeanne már készen, a bor pohárba' van,
Ite missa est! kedves pap uram.

Uram! Gondolj vissza mikor
Te valál a meghívott.
A patvarba! Akkor ment ám –
Evangelium se volt.
Most a kedvemre is tégy hát
Ugord a credo felét át!
Ah átkozott legyen papunk!
De én megyek.
Bolond legyek?
Jeanne már készen, a bor pohárba' van.
Ite missa est! kedves pap uram.

TARTALOM

I. Főpapok.

1. Pázmány Péter érsek
2. Batthyányi cardinális
3. Széchényi cardinális
4. Gróf Eszterházy Károly egri érsek
5. Kopácsy József prímás
6. Bíró Márton veszprémi püspök
7. Horváth János székes-fehérvári püspök
8. B. Szepessy Ignác pécsi püspök
9. Nádasdi, váczy püspök
10. Karner, győri püspök
11. Nóvák, szt.-mártoni főapát
12. Kovács Miklós erdélyi püspök
13. Scitovszky esztergomi prímás
14. Bartakovics egri érsek
15. Szenczy püspök
16. Lonovites püspök
17. Jekelfalusy püspök
18. Simon esztergomi prímás
19. Haynald
20. Egyed bácsi, a tihanyi perjel
21. Rómer Flóris apát
22. Mihajlovits zágrábi érsek
23. Saguna g.-keleti érsek
24. Bodola Sámuel erdélyi ref. püspök
25. Kis János superintendens
26. Kriza unitárius püspök
27. Balogh Péter superintendens
28. Névtelenek
29. Kanonokok
30. Esperesek és plébánosok
31. Nagytiszteletű és tiszteletes urak
32. Barátok
33. Regimentspaterek
34. Kolduló barátok
35. Káplányok
36. Legátusok
37. Kis papok
38. Rabbik
39. Püspökfalatok